2010 VÝROČNÍ ZPRÁVA

ZOO Dvůr Králové

Rezervace Ol Pejeta v Keni

Účastníci tiskové konference v rezervaci Ol Pejeta v Keni v lednu 2010 - zleva doprava - Jiří Bálek (Lemuria Tv), MVDr. Přemysl Rabas, Jana xxx (ČRO), Margita Fuchsová (velvyslankyně ČR v Keni). RNDr. Dana Holečková (ředitelka zoo), Ondřej Vetchý (mediální partner projektu) a Zdeněk Bárta (ved. odd.výměny zvířat zoo).

Ondřej Vetchý s uměle odchovávanou samicí nosorožce dvourohého Nabur v Ol Pejeta v Keni. Foto: nt a D. Holečková

ZOO Dvůr Králové a. s.

VÝROČNÍ ZPRÁVA 2010

KRÁLOVÉHRADECKÝ KRAJ

WITH ANIMAL CENSUS IN ENGLISH

ZOO Dvůr Králové a. s.
Štefánikova 1029 | 544 01 Dvůr Králové n. L.
info@zoodvurkralove.cz | www.zoodvurkralove.cz | tel.: +420 499 329 515
IČ: 27478246 | Zapsána v obchodním rejstříku u Krajského soudu v Hradci Králové, oddíl B vložka 2443

Statutární orgány

k 31. 12. 2010

Představenstvo společnosti
Předseda: doc. RNDr. Marian Slodičák, CSc.
Místopředsedkyně: RNDr. Dana Holečková
Členové: Ing. Josef Táborský, RSDr. Ing. Otakar Ruml, Bc. Karel Klíma, Jan Bém, Josef Ješina

Dozorčí rada
Předsedkyně: Ing. Václava Domšová
Členové: Mgr. Vasil Biben, Zdeněk Čermák

Ředitelka
RNDr. Dana Holečková

Zřizovatel

Královéhradecký kraj | Pivovarské nám. 1245/2 | 500 03 Hradec Králové
posta@kr-kralovehradecky.cz | www.kr-kralovehradecky.cz | tel.: +420 495 817 111

Statutární orgán
Hejtman Bc. Lubomír Franc

© 2011 ZOO Dvůr Králové a. s.

Foto: (a) archiv, (dh) Dana Holečková, (th) Tomáš Hajnyš, (em) Elena Migunova, (zv) Zoo Vienna, (jp) Jan Pařík, (zč) Zdeněk Čermák, (im) Igor Mašín, (jd) Jiří Děd, (vm) Vladimír Mertlík, (kp) Kateřina Paříková, (pj) Petr Jiřička, (zh) Zdeněk Hefka, (rš) Radek Šleis, (lč) Luděk Čulík, (zb) Zdeněk Bárta, (jv) Jiří Váhala, (fk) Filip Košťál, (jm) Jana Myslivečková, (ak) Andrej Kotkin, (js) Jan Svatoš, (bc) Batian Craig, (tf) Tony Fitzjohn, (rs) Romi Straková

Redakce: RNDr. Dana Holečková, RNDr. Pavel Moucha, Jana Myslivečková, Ing. Tomáš Hajnyš, Pavel Šereda
Grafická a jazyková úprava: Markéta Moudrá
Tisk: ARPA – Tiskárna, Dvůr Králové n. L.

ISBN 80-903758-8-X
EAN 978-80-903758-8-8

Úvodní slovo ředitelky zoo

Vážení přátelé ZOO Dvůr Králové,

rok 2010 posunul významně služby poskytované pro návštěvníky otevřením unikátního Safarikempu – stavby realizované za finanční podpory evropských fondů. Zároveň došlo k přeměně velké části plochy zahrady na vlastní kemp, přilehlé parkoviště a zároveň nový prostorný výběh pro africká zvířata. Jedním z druhů, který nový výběh osídlil je pštros – největší ptačí druh současnosti. Na straně druhé byla v suterénu letohrádku zoo vybudovaná nevelká, ale nápaditá expozice Svět hmyzu, která doplnila expozice zvířat o nové zajímavé druhy bezobratlých.

Z pohledu chovatelského jsme zaznamenali mnoho odchovů, nejvýznamnější jsou samičky nosorožce dvourohého, orangutana bornejského a bonga, ale i historicky první úspěšný umělý odchov plameňáka. Po několikaleté odmlce jsme dosáhli odchovu také u gepardů.

Uplynulý rok byl obtížným především v souvislosti s deštivým a návštěvě zoo nepřejícím počasím a také ekonomickou krizí, což nepříznivě ovlivnilo návštěvnost. Zásluhou přijatých organizačních a ekonomických opatření a zejména pozitivním přístupem vedení i zaměstnanců zoo se tato skutečnost neprojevila negativně na chodu zahrady a naopak byl rok úspěšný jak po stránce chovatelské, tak i ekonomické.

Na tomto místě bych chtěla poděkovat všem pracovníkům zahrady za svědomité plnění úkolů a to napříč útvary a odděleními, členům orgánů společnosti za operativní řízení, a zejména zřizovateli a majiteli zoo – Královéhradeckému kraji. Zvláštní dík patří již tradičně všem příznivcům, sponzorům a přátelům královédvorské zoologické zahrady.

Dvůr Králové nad Labem, 31. 12. 2010 **RNDr. Dana Holečková**

Ředitelka zoo RNDr. Dana Holečková s hercem Ondřejem Vetchým v rezervaci Ol Pejeta *(a)*

Vedení a zaměstnanci

Ředitelství zoo

RNDr. Dana Holečková
Ředitelka zoo

Ing. Miroslav Špráchal
Zástupce ředitelky

Sekretariát ředitelky: 2

Vzdělávání a marketing

Jana Myslivečková
Vedoucí útvaru

Zaměstnanci útvaru: 5

Návštěvnický servis

Jan Pařík, DiS.
Vedoucí útvaru

Lucie Petráčová
Vedoucí odd. návštěvnického provozu

Ing. Zuzana Dědová
Vedoucí zooshopu

Lada Dušánková
Vedoucí Hotelu Safari a Safarikempu

Zaměstnanci útvaru:
návštěvnický provoz 3, zooshop 3,
hotel 6, sklad 1,
kemp 7

Zoologie

RNDr. Pavel Moucha
Vedoucí útvaru

Ing. Zdenka Jeřábková
Vedoucí oddělení šelem a primátů

Zdeněk Bárta
Vedoucí výměny zvířat a mezinárodní spolupráce

Bc. Luděk Čulík
Vedoucí oddělení kopytníků 1

Bc. Jiří Hrubý
Vedoucí oddělení kopytníků 2

Bc. Radek Hlávka
Vedoucí oddělení kopytníků 3

Zaměstnanci útvaru:
vrchní ošetřovatelé 6,
ošetřovatelé 49,
administrativa 4

Ekonomie

Hana Dvořáková
Vedoucí útvaru

Zaměstnanci útvaru: 7

Výživa zvěře a údržba

Ing. Jiří Děd
Vedoucí útvaru

Ing. Monika Ptáčková
Vedoucí oddělení výživy zvířat

Miroslav Bednář
Vedoucí oddělení údržby

Martin Vala
Vedoucí objemových krmiv a energetik

Zaměstnanci útvaru:
výživa zvířat 16,
údržba 8,
zahradní údržba 11

Technický servis

Ing. Petr Jiřička
Vedoucí útvaru

Zaměstnanci útvaru: 2

Externí spolupracovníci

Ing. arch. Markéta Šebestová
Zahradní architektka

MVDr. Jiří Váhala, MVDr. Lukáš Pavlačík, MVDr. Tomáš Krejčí
Veterinární lékaři

Přepočtený počet pracovníků zoo v roce 2010: 159,4

Zaměstnanci ZOO Dvůr Králové *(zč)*

Antilopa losí s mládětem *(dh)*

Zimní úklid zoo zajišťují pracovníci údržby. *(dh)*

Významné události 2010

Tomáš Hajnyš, Jana Myslivečková

Dne 25. 5. byl slavnostně otevřen Safarikemp za účasti Bc. Lubomíra France, Ing. Zdeňka Vašáka, RNDr. Dany Holečkové a Ing. Kláry Dostálové. *(zč)*

Letošní rok byl na události velice rozmanitý a bohatý. Narodilo se již 36. mládě nosorožce dvourohého a 11. mládě orangutana bornejského. Malého orangutana a jeho matku mohli lidé od narození sledovat na online portálu Českého rozhlasu Příbuzní: www.rozhlas.cz/pribuzni/portal. Narodila se i další vzácná zvířata, jako osli somálští, gepardi, levharti perští, hadilovi písaři a bojgy stromové, po tříleté přestávce jsme odchovali i bongo. Hejtman Královéhradeckého kraje Bc. Lubomír Franc a ředitelka zoo RNDr. Dana Holečková slavnostně otevřeli za přítomnosti dalších významných hostů dne 25. května Safarikemp. Dne 10. srpna byla otevřena expozice Svět hmyzu se třiceti insektárii v přízemních prostorách letohrádku zoo. V soutěži Kudy z nudy jsme v turistickém regionu Krkonoše a Podkrkonoší zvítězili - naše zoo byla oceněna jako nejvíce navštěvovaný turistický cíl v roce 2009. Další informace naleznete v následujícím přehledu.

Leden

1.1. **Prvním narozeným mládětem roku 2010** byl sameček impaly. Mládě dostalo jméno Otakar a bylo 283. narozenou impalou v naší zoo.

1.1.–3.2. **Vánoční zoo**. Zoo byla slavnostně osvětlena, otevřena o víkendech až do 19 hodin, v pracovních dnech do 17 hodin. Od 15 hodin bylo snížené vstupné. Návštěvníci se mohli těšit nejen z návštěvy tropických pavilonů, ale i např. z mláďat servalů v pavilonu šelem. Sněhové nadílky si užívali lidé i zvířata.

6. 1. **Himálaj není jen led a sníh**. 1. přednáška z cyklu organizovaného již čtvrtým rokem ve spolupráci s městskou knihovnou Slavoj. RNDr. Petr Rybář promítal diapozitivy a pouštěl zvukové nahrávky ze severoindického Ladakhu – „Malého Tibetu". Přešel s kolegy 2 000 km velehorami přes nejvyšší průsmyky světa. Pozoroval faunu, flóru i ledovce. Zavítal do lámaistických klášterů, navštívil dalajlámu a po 27 letech znovu vesničku v Himálaji. Srovnal ekologické a sociální poměry lidí, kteří topí jačím trusem a pěstují les. Městská knihovna Slavoj.

7. 1. **Princ William ocenil přesun bílých nosorožců z ČR do Keni**. Britský princ William ocenil projekt, v jehož rámci byli v prosinci 2009 ze zoologické zahrady ve Dvoře Králové do rezervace v Keni převezeni čtyři vzácní severní nosorožci bílí. William, stejně jako jeho otec, princ z Walesu, zdůrazňoval klíčový význam ochrany životního prostředí. Princ William o projektu na záchranu nosorožců bílých hovořil v Londýně na recepci k 20. výročí založení nadace Tusk Trust, která se zaměřuje na ochranu ohrožených živočišných druhů v Africe.

12. 1. **Setkání se zaměstnanci**. Ředitelka zoo RNDr. Dana Holečková zahájila setkání přednáškou o transportu severních bílých nosorožců do Keni v rámci projektu Poslední šance na přežití. Poté odměnila nejlepší zaměstnance roku 2009, stříbrné pamětní medaile předala sedmi zaměstnancům – Ing. Jiřímu Dědovi, Kateřině Marvanové, Ing. Kamilu Čihákovi, Ing. Pavlu Horákovi, Jaroslavě Hofmanové, Ing. Pavlu Petržílkovi a Filipu Košťálovi, DiS. Slavnostní večer byl zakončen rautem.

14.–17. 1. **Regiontour 2010**. Prezentace zoo na veletrhu cestovního ruchu na výstavišti v Brně ve společném stánku ZOO Dvůr Králové, Města Dvůr Králové nad Labem a svazku měst a obcí, sdružení Podzvičinsko. Stánek byl součástí výstavní expozice Krkonoš.

28. 1. **Vernisáž fotovýstavy Afrika v srdci Evropy v Praze**. RNDr. Dana Holečková, členka České marketingové společnosti, držitelka zeleného delfína a hlavní organizátorka projektu záchrany severní formy bílých nosorožců byla slavnostně vyhlášena Ekomarketérkou roku 2009. Svým poutavým vyprávěním přispěla k báječné atmosféře vernisáže výstavy v malé galerii ČMS Veritasimus v Praze.

Únor

3. 2. **Pohoda zvířat v Podkrkonoší a mléčná farma v Minnesotě**. 2. přednáška z cyklu organizovaného již čtvrtým rokem ve spolupráci s městskou knihovnou Slavoj. Zemědělští inženýři srovnávali podmínky k chovu skotu v ČR a USA.

Ing. Jiří Šulc hovořil o přeměnách českého zemědělství po vstupu ČR do EU, o dotační politice a podmínkách odchovu masného skotu v podkrkonoší se zaměřením na pohodu zvířat. Ing. Tomáš Hajnyš o podmínkách hospodaření na rodinné farmě zabývající se chovem mléčného skotu v Blue Earth v Minnesotě. Městská knihovna Slavoj.

4. 2. **Poslední šance na přežití severních bílých nosorožců**. Premiéry filmu ve videosále se zúčastnilo 80 pozvaných hostů, účastníků projektu a zástupců médií.

4.–7. 2. **Holiday World**. Prezentace zoo na veletrhu cestovního ruchu na výstavišti v Praze ve společném stánku ZOO Dvůr Králové a svazku měst a obcí, sdružení Podzvičinsko.

9. 2. **Oslavy 5. narozenin orangutana bornejského Besara**. Besarovi přijel do pavilonu lidoopů popřát i jeho kmotr folkový zpěvák Pavel Dobeš. Narozeninový dort dostal Besar ve 13 hodin. Pavel Dobeš strávil s manželkou a dvěma malými dětmi také příjemné chvíle s kontaktními zvířaty v Darwinově stanici.

9. 2. **Poslední šance na přežití severních bílých nosorožců**. Promítání filmu ve videosále pro 75 osob.

11. 2. **Poslední šance na přežití severních bílých nosorožců**. Promítání filmu ve videosále se zúčastnilo 52 zaměstnanců a pozvaných hostů.

12. 2. **120. mládě kudu velkého**. První letos narozená samička kudu velkého dostala jméno Khandi. Je 120. narozeným mládětem této impozantní antilopy v naší zoo. Matkou mláděte je pětiletá samice Kaila, která se narodila v naši zoo. Otcem je sedmiletý samec George, který k nám dorazil v roce 2006 ze Zoo Marwell v Anglii.

18. 2. **Návrat nosorožců do Mkomazi**. Promítání filmu ve videosále se zúčastnilo 80 lidí.

22. 2. **Den se zvířátky**. DDM Jednička uspořádala v době jarních prázdnin pro děti od 1. tříd soutěže v zoo. Děti nejen uplatnily znalosti o zoo a zvířatech, ale bavily se i výrobou vlastních zvířátek z různého materiálu.

Březen

4. 3. **Kenya – Od Indického oceánu k serengetským pláním**. 3. přednáška z cyklu organizovaného již čtvrtým rokem ve spolupráci s městskou knihovnou Slavoj. RNDr. Petr Rybář živě komentoval své video. Putoval pěšky, autem, na velbloudu a také létal v malém letadle od keňského pobřeží a korálových ostrovů do vnitrozemí. Zachytil unikátní pohledy na Afriku z ptačí perspektivy i úchvatnou přírodu africké savany a buše, ve známých i méně známých oblastech – například v národním parku Meru, kde vyrůstala slavná lvice Elsa, v rezervaci Masai Mara, kudy během velké migrace táhnou tisíce zeber či pakoňů, i jinde. Navštívil také místní obyvatele, zejména Masaje, pečlivě chránící přírodu i svoji původní kulturu a tradice.

Premiéru filmu Poslední šance na přežití zahájili 4. 2. pan Jiří Bálek a RNDr. Dana Holečková. *(th)*

RNDr. Dana Holečková při návštěvě Zoo Záhřeb s ředitelem Mladenem Anicem *(a)*

Dne 9. 2. se konaly oslavy 5. narozenin orangutana bornejského Besara. *(th)*

Oslavy 5. narozenin orangutana bornejského s Pavlem Dobešem a RNDr. Danou Holečkovou *(th)*

9. 3. **Valná hromada Natura viva**. Zasedání valné hromady občanského sdružení Natura viva v zasedací místnosti v letohrádku zoo. Byla přednesena zpráva o hospodaření v roce 2009, diskutovaly se záměry na následující období a byl schválen plán činnosti na rok 2010. Předseda občanského sdružení Ing. Miroslav Špráchal oznámil, že z důvodu blížícího se odchodu do důchodu bude odstupovat ze své funkce.

22.–23. 3. **Presstrip v hotelu Safari**. Tiskovou konferenci k prezentaci vybraných projektů regionálního operačního programu NUTS II. organizovalo Ministersvo pro místní rozvoj (MMR) pro novináře. Proběhly prezentace vybraných projektů ve třech krajích (Pardubický, Královéhradecký a Liberecký). Zúčastnilo se 20 účastníků (novináři, tři zástupci MMR, tři zástupci Úřadu regionální rady (ÚRR) Severovýchod (ředitel Mgr. Zdeněk Semorád, vedoucí odboru ÚRR Ing. Lenka Vašátková, tisková mluvčí ÚRR Mgr. Eva Jouklová), za Centrum evropského projektování (CEP) ředitelka Ing. Klára Dostálová a 1. náměstek hejtmana a předseda RR operačního programu NUTS II. Ing. Josef Táborský. Poprvé byly zprovozněny bungalovy, a účastníci konference se tak stali prvními hosty, kteří spali v Safarikempu. Tiskové konference se zúčastnili ředitelka zoo RNDr. D. Holečková a její zástupce Ing. M. Špráchal, kteří podali informace o výstavbě Safarikempu a hotelu Safari a o projektech záchrany nosorožců. Cílem akce byla propagace MMR, které se snaží prostředky regionálních operačních programů využít ze strukturálních fondů EU realizací konkrétních projektů a programů.

22. 3.–23. 4. **Dny Země**. Brigádnická výpomoc, 54 ze studentů Střední školy informatiky a služeb Dvůr Králové nad Labem, 91 žáků ze ZŠ kpt. Jaroše Trutnov, 13 žáků ze ZŠ Hořičky a 23 žáků ze ZŠ bratří Čapků Úpice pomohlo s přípravou na letní sezonu, zejména s úklidem návštěvnických prostor.

Duben

3. 4. **26. ročník silničního Běhu Safari**. Hlavní závod 26. ročníku Safari běhu odstartoval předseda atletiky Ing. Oldřich Voňka. Trasa hlavního závodu byla dlouhá 18,4 km, první třetina trasy hlavního závodu vedla areálem ZOO Dvůr Králové přes Africké safari. Závod dále pokračoval přes přehradu Les Království, která byla letos zařazena na seznam Národních kulturních památek. Cíl byl na atletickém stadionu ve Dvoře Králové nad Labem. Letos byly také vypsány běžecké závody mládeže a žactva na kratších tratích 2 000 a 1 000 m. Závod pořádal TJ Dvůr Králové nad Labem ve spolupráci se ZOO Dvůr Králové. Vítězové hlavní kategorie mužů a žen obdrželi pamětní medaili zoo a další ceny od pořadatelů.

Nosorožci dvourozí, čtyřměsíční Eva s matkou Elbou *(th)*

Křtiny nosorožců dvourohých s Květou Fialovou, Ondřejem Vetchým a ředitelkou zoo – 4. 4. *(zč)*

3.–5. 4. **Velikonoční zoo**. Návštěvníci zoo si mohli prohlédnout velikonočně vyzdobenou zahradu. Otevírací doba zoo byla prodloužena do 17 hodin. Atrakcí byla také mláďata, kterých se od začátku roku narodilo více než 100. V pavilonech mohli návštěvníci obdivovat např. dvojčata lvíčků zlatých, tři mláďata lemurů kata, mládě korunáče vějířového nebo dvacet jedna mláďat vzácných želv uhlířských. Také výběhy kopytníků byly plné mláďat, např. přímorožců šavlorohých, kudu malých a kudu velkých. Sluníčka si venku pravidelně užívala také dvě mláďata nosorožců dvourohých a mládě žirafy.

4. 4. **Slavnostní křtiny 2 nosorožců**. Do zoo přijeli dva známí a oblíbení herci, Květa Fialová a Ondřej Vetchý. Stali se kmotry dvou samiček nosorožců dvourohých, které se narodily v prosinci 2009. Křtiny proběhly u výběhu nosorožců. První mládě, potomek samice Elby, dostalo od své kmotry, herečky Květy Fialové, jméno Eva. Ondřej Vetchý pokřtil druhé mládě, potomka samice Jessi, jménem Jasmína. Ta je 35. nosorožcem dvourohým narozeným v naší zoo a 47. nosorožcem narozeným v této zoo vůbec. Otcem obou mláďat je samec Baringo z anglické Zoo Port Lympne.

7. 4. **Poslední šance na přežití**. 4. přednáška z cyklu organizovaného již 4. rokem ve spolupráci s městskou knihovnou Slavoj. Zoolog Bc. Jiří Hrubý představil unikátní projekt Královédvorské zoo na záchranu severního bílého nosorožce. Ošetřovatel Jan Žďárek, který nosorožce při transportu do přísně chráněné rezervace Ol Pejeta v Keni doprovázel, seznámil přítomné s tím, jak pokračovalo uvykání nosorožců na nové prostředí v Africe. ZOO Dvůr Králové se spojila s největšími světovými odborníky na ochranu afrických nosorožců a významnými ochranářskými organizacemi ve snaze dát poslední šanci k záchraně severního bílého nosorožce. Městská knihovna Slavoj, 48 účastníků.

16. 4.–30. 6. **Zvíře není věc**. Výstava vybraných dětských prací VI. ročníku výtvarné soutěže, kterou pořádal Hankův dům MKZ ve spolupráci se zoo a pod záštitou patrona soutěže a výstavy, spisovatele Jiřího Žáčka. Soutěže se zúčastnilo celkem 834 dětí z padesáti pěti škol České republiky. Na úvod slavnostní vernisáže v galerii Pravěk očima Zdeňka Buriana vystoupil pěvecký sbor Carpe diem ze základní umělecké školy Dvůr Králové nad Labem. Oceněno bylo 55 dětí. Na závěr proběhla autogramiáda Jiřího Žáčka.

21. 4. **Pochod za šelmami**. Společná akce ZOO Dvůr Králové a DDM Jednička v rámci mezinárodní kampaně na záchranu evropských šelem Žijeme tu spolu. Pochod byl dlouhý 6 km a na 480 účastníků této akce čekalo celkem 5 stanovišť s deseti soutěžními úkoly. Otázky týkající se evropských šelem dostávaly zvlášť mladší děti (z MŠ a 1. stupně ZŠ) a zvlášť starší žáci (2. stupně základních škol).

V prostoru startu a cíle byly připraveny pro soutěžící další aktivity. Děti si mohly například sestavit maxi skládačku šelmy, určovaly druhy evropských šelem podle kůží a lebek a sestavovaly pyramidy potravních vztahů v přírodě. Zde velmi pomohla spolupráce s panem Václavem Lokvencem.

22. 4. **Den Ekoškoly Pardubice.** Akce v rámci oslav dne Země. Den v zoo strávilo celkem 340 dětí a 20 pedagogů z Ekoškoly Pardubice. Při besedě se seznámili s provozem zoo. Mladší žáci se zúčastnili povídání a enrichmentu u lidoopů. Starší se seznámili s projekty na záchranu černých a bílých nosorožců formou besedy a filmového promítání v sále. Na závěr proběhlo slavnostní předání adopční listiny u zeber Bőhmových. Ekoškola Pardubice adoptovala březí klisnu Alžbětu.

22.-23. 4. **4. výjezdní zasedání Centra pro evropské projektování (CEP)** za účasti 1. náměstka hejtmana Ing. Josefa Táborského a ředitelky a předsedkyně představenstva CEPu Ing. Kláry Dostálové. Hosté byli ubytováni v Safarikempu a jednání probíhala v konferenčním salonku hotelu Safari. Ve volném čase si účastníci s průvodcem prohlédli areál zoo a večer zhlédli film Návrat černých nosorožců do Mkomazi. Celkem 29 účastníků.

24. 4. **Hlavní návštěvnická sezona**. Africké safari bylo otevřeno již v jedenadvacáté sezoně a zoo tím nabídla návštěvníkům kompletní služby letní sezóny. Návštěvníci se mohli zúčastnit představení Zvířata zblízka komentovaná ošetřovateli a užívat si jízdy patrovými safaribusy mezi stády zeber a antilop či exkluzivní jízdy terénním vozem po Africkém safari. Po jeho výbězích se pohybovalo přes 150 exotických kopytníků a 25 ptáků. Zoo byla otevřena každý den od 9 do 18 hodin včetně víkendů a státních svátků.

28. 4. **Dvorské antilopy do Rijádu**. Transport antilop do Saudské Arábie v rámci podpory a zvyšování genofondu ohrožených zvířat. Do Rijádu putovalo celkem pětadvaceti zvířat. Mezi nimi byli 3 pakoně modří, 2 antilopy vrané, 5 kudu malých, 2 kudu velcí, 5 impal, 6 vodušek abok a 2 vodušky jelenovité.

28. 4. **Beseda Poslední šance pro severní bílé nosorožce**. Vrchní ošetřovatel nosorožců Jan Ždárek vedl besedu pro studenty oboru chovatel cizokrajných zvířat z Čakovic o záchranném projektu královédvorské zoo. Videosál zoo, 10 osob.

Květen

1.–3. 5. **Impreza zamek Ksiasz**. Prezentace zoo ve výstavním stánku v polském Walbrzychu na Dni květů a umění v zámku a hřebčíně Ksiasz. Během tří dnů navštívilo výstavu cca 50.000 lidí.

Dne 3. 4. proběhl 26. ročník Běhu Safari. *(zč)*

Den Ekoškoly Pardubice – 24. 4. *(th)*

Ve dnech 3.–5. 5. zoo uspořádala 3. mezinárodní seminář pro chovatele slonů. *(th)*

Komerční akce pro firmu TBS Praha v letohrádku zoo *(th)*

3.–5. 5. **Třetí mezinárodní seminář pro chovatele slonů**. Seminář jsme pořádali v rámci aktivit EAZA již potřetí. Účastnilo se ho 19 osob z 10 různých institucí Evropy. Semináře se zúčastnili zástupci Rakouska (Zoo Vídeň), Německa (Tierpark Berlin), Polska (Zoo Wroclaw), Španělska (Bioparc Valencia), zástupci Unie českých a slovenských zoologických zahrad a pracovníci chorvatského národního parku Brijuni NP. Konal se konferenčním salonku hotelu Safari a zástupci si prohlédli chovatelské zařízení pavilonu Africká savana.

6. 5.– 16. 11. **Dny zdraví s VZP v Pardubickém kraji**. Prezentace zoo ve spolupráci s agenturou Viva promotion v Pardubicích, Dašicích, Heřmanově Městci, Chrudimi, Letohradu, Chocni, Sezemicích, Lanškrouně, Hlinsku, Litomyšli, Skutči, Žamberku, Poličce, Chvaleticích, Přelouči, Králíkách, České Třebové, Svitavách a v Ústí nad Orlicí.

8. 5. **Den s magazínem SUPER INFO v ZOO Dvůr Králové**. Populární umělci Michaela Dolinová, Míša Nosková a Marcela Březinová svým hudebním vystoupením podpořili vyhlášení výsledků soutěže Namaluj pohled nosorožcům do Keni a vyhraj vstupenku do ZOO Dvůr Králové. Do soutěže přišlo 470 obrázků malovaných různými výtvarnými technikami. Vyhodnoceno bylo pět výherců: Anita Zikmundová, Kateřina Tomášová, Jan Drška, Marie Zbroňová a Josef Hanzlíček a získané ceny jim byly zaslány poštou. Atmosféru dokreslovala svým tanečním a hudebním vystoupením skupina YAYE OYE AFRICA z Hradce Králové. V rámci programu proběhly dvoje křtiny. Vzácné mládě pelikána skvrnozobého dostalo od Míši Noskové staročeské jméno Tadeáš, Marcela Březinová zvolila pro druhé mládě stejného druhu jméno Dr. Max. Mláďata želv uhlířských pokřtili hejtman Královéhradeckého kraje Lubomír Franc jménem Martina, poslankyně PS PČR Hana Orgoníková zvolila Filipa a Michaela Dolinová jméno Jana. V rámci dne proběhla také předváděcí akce pojišťovny Generali.

12. 5. **Přednáška Poslední šance na přežití** ředitelky zoo RNDr. Dany Holečkové o unikátním projektu Královédvorské zoo na záchranu severních bílých nosorožců. Tématem přednášky byl transport nosorožců tuponosých do Ol Pejety a jejich aklimatizace v Keni. Národní zemědělské muzeum Praha, 30 účastníků.

Seminář Od přírody k welfare. Seminář v zoo organizovaný oddělením vzdělávání a marketingu ve spolupráci se Školským zařízením pro DVPP Královéhradeckého kraje, pracoviště Hradec Králové. V úvodu Ing. Tomáš Hajnyš seznámil 13 učitelů přírodopisu a biologie s novinkami v zoo. Dále přednášel o etologii a o rekordech z říše zvířat. Následovala praktická ukázka enrichmentu u šimpanzů připravená ve spolupráci s enrichmentovým kroužkem při ZŠ Schulzovy sady a prohlídka nových interaktivních panelů v zoo. Na závěr účastníci semináře a členové kroužku absolvovali komentovanou projížďku po letních výbězích a Africkém safari.

Dne 8. 5. proběhly křtiny pelikánů skvrnozobých za účasti ředitele košické zoo Mgr. Ericha Kočnera a zpěvačky Michaely Noskové. *(zč)*

Den s magazínem Super Info v zoo – 8. 5. *(zč)*

13. 5. **Den lesů**. Akce v rámci mezinárodní kampaně EAZA na ochranu evropských šelem Žijeme tu spolu. Zoo se prezentovala na osvětové a vzdělávací akci Lesů ČR ve Vítězné – Hájemství. Akce se zúčastnilo 410 školních dětí, kterým jsme nabídli šelmí stezku, poznávačku kůží a lebek a maxiskládačku.

13. 5.–29. 5. **Namaluj dvorskou zoo**. Výtvarná soutěž probíhala na stránkách MF DNES – Hradecký kraj denně od 13.5. – 29.5.2010. Sešlo se nám více jak 300 obrázků. Účastnily se nejen děti z výtvarných kroužků, ale mnohdy i z celých škol. Děti nejvíce malovaly žirafy, šelmy, opice, ale také slony a papoušky. Tři autoři byli odměněni cenami MF DNES a ZOO Dvůr Králové dne 14. června: Sára Rumlová (6 let) ze Dvora Králové nad Labem za obrázek Žirafky, Anna Marie Bílková (8 let) ze Lhoty u Červeného Kostelce za obrázek Zoo a Jana Špatenková (7 let) ze Dvora Králové nad Labem za obrázek Tygra.

15. 5. **1. den ČSOB**. Akce pro klienty generálního partnera zoo. 67 klientů Československé obchodní banky z Hradce Králové se projelo po safari s výkladem odborného pracovníka zoo. Zpět se svezli vláčkem kolem volných letních výběhů. Po obědě hosté absolvovali krmení žiraf, prohlídku tropických pavilonů a seznámili se s kontaktními zvířaty Darwinovy stanice. Na závěr dne proběhla malá soutěž pro děti a následovala individuální prohlídka zoo.

19. 5. **Prestižní ocenění Bílý slon**. Zástupci naší zoo převzali ve Štramberku cenu v prestižní soutěži O nejlepší odchovek savce roku 2009 „Bílý slon". První cenu v kategorii savců získala zoo za odchov mláděte okapi Ewanga, který se narodil 21. 9. 2008 jako historicky první mládě okapi v ZOO Dvůr Králové a ČR. Cenu převzal dlouholetý ošetřovatel Jiří Grulich.

20.–24. 5. **Návštěva studentů České lesnické akademie z Trutnova.** Studenti se seznámili s ekonomikou a provozem zoo a absolvovali s odbornými pracovníky bohatý program. Skupina si prohlédla pavilon Ptačí svět, projela se po Safari, v Darwinově stanici se seznámila s kontaktními zvířaty a ve stájích s chovem žiraf.

22. 5. **2. den ČSOB**. Akce pro klienty generálního partnera zoo. 63 klientů Československé obchodní banky z Českých Budějovic bylo provedeno odbornými pracovníky zoo tropickými pavilony Ptačí svět a Vodní světy a letními volnými výběhy s africkými kopytníky. Po obědě hosté absolvovali krmení žiraf a prohlídku Darwinovy stanice s kontaktními zvířaty. Na závěr proběhla malá soutěž pro děti a následovala individuální prohlídka zoo.

25. 5. **Slavnostní otevření Safarikempu**. Úvodního slova se ujala ředitelka zoo RNDr. Dana Holečková, poté přednesl projev hejtman Královéhradeckého kraje Bc. Lubomír Franc a ostatní významní hosté. Pásku stříhali společně hejtman Bc. Lubomír Franc a ředitelka zoo RNDr. Dana Holečková a drželi představitelé významných dodavatelů Petr Smola,

jednatel sdružení SOVIS s. r. o. Hradec Králové a Ing. Ivan Krakovský, výrobní ředitel STAEG s. r. o. Vyškov. Po přestřižení pásky si hosté prohlédli bungalovy postavené v africkém stylu a vybavení kempu. Součástí safarikempu je výběh afrických zvířat oddělený pouze nenápadným plotem, kde hosté mohli pozorovat zvířata přímo ze zastřešené odpočinkové vyhlídky. Na stavbu safarikempu získala ZOO Dvůr Králové finanční podporu v rámci Regionálního operačního programu NUTS II Severovýchod. Celková plocha, na níž byla stavba realizována je 3,5 ha. Jedná se tak o nejrozsáhlejší stavbu od 70. a začátku 80. let 20. století, kdy zoo budovala nové výběhy a prostor budoucího safari. Projekt se stal pilotním projektem Centra evropského projektování (CEP) v rámci vlastního projektu PAAK (Posílení absorpční a administrativní kapacity). Ředitelka předala významným hostům výtisk nové knihy Afrika v srdci Evropy.

29. 5. **3. den ČSOB**. Akce pro klienty generálního partnera zoo. 59 klientů Československé obchodní banky z Brna se projelo po safari s výkladem odborného pracovníka zoo. Zpět se svezli vláčkem kolem volných letních výběhů. Po obědě hosté absolvovali krmení žiraf, prohlídku tropických pavilonů a seznámili se s kontaktními zvířaty Darwinovy stanice. Na závěr dne proběhla malá soutěž pro děti a následovala individuální prohlídka zoo.

Červen

1. 6. **Den dětí v zoo.** Areál zoo zaplnily stovky dětí, pro které bylo připraveno mnoho soutěží: např. závodění na koloběžkách nebo malování na asfalt. V rámci mezinárodní kampaně EAZA na ochranu evropských šelem Žijeme tu spolu probíhala kolem ostrova lemurů vědomostní šelmí stezka. Malé děti i dospělí skládali také velkoplošné puzzle šelmy. Za letohrádkem probíhalo malování obličejů. Všichni účastníci dostali od zoo drobné ceny.

4. 6. **Noc snů**. Pro 25 dětí a pedagogů z Diakonie Jaroměř jsme připravili odpolední zákulisní prohlídku u žiraf Rothschildových a v dalších částech zoo. Cílem Noci snů bylo zprostředkovat zážitky dětem ze sociálně slabého prostředí.

4. 6. – 2. 10. **Večerní safari**. Večerní africké safari nabízela ZOO Dvůr Králové stále jako jediná v Evropě. Hodinová projížďka patrovými autobusy mezi africkými zvířaty zvláště za vlahých letních večerů vyvolává v návštěvníkovi pocit návštěvy skutečné africké přírody. V tuto dobu většina zvířat začíná být aktivní. Večerní safari probíhalo v červnu a září každý pátek a sobotu, v červenci a srpnu pak každodenně.

Slavnostní otevření Safarikempu 25. 5. Pásku stříhali ředitelka zoo RNDr. Dana Holečková a Bc. Lubomír Franc, hejtman Královéhradeckého kraje. *(zč)*

Akci zpestřilo vystoupení taneční a bubenické skupiny Yaye Oye Africa z Hradce Králové. *(fk)*

Den ČSOB v zoo 15. 5. *(th)*

Jedna ze siluet zvířat instalovaná generálním partnerem zoo – ČSOB *(dh)*

5. 6. **Dětský den v zoo s Merkurem**. Pracovníci zoo s pomocí studentů České lesnické akademie z Trutnova a soukromé střední školy Academia Mercurii, s.r.o. z Náchoda připravili pro děti zajímavý program. Za letohrádkem probíhalo malování obličejů a úsměvy na tvářích dětí vykouzlil klaun se svými zvířátky z balonků. Závodilo se na koloběžkách, malovalo na asfalt a děti skládaly velkou stavebnici Merkur i velkoobrazovou skládačku šelmy. Velké i malé upoutalo funkční kolejiště historického vláčku firmy Merkur. Stavebnici Merkur za nejlepší model obdrželi Eliška a Kuba Poledníčkovi z Debrné. Kolem ostrova lemurů probíhala, v rámci mezinárodní kampaně EAZA na ochranu evropských šelem Žijeme tu spolu, vědomostní šelmí stezka. Každý účastník dostal za svou snahu drobný dárek od sponzorů Dne dětí v ZOO Dvůr Králové.

5. 6. **Aviatická pouť Pardubice**. Prezentace zoo na jubilejním 20. ročníku přehlídky letecké techniky na pardubickém letišti. Stánek ZOO Dvůr Králové plný zvířat (želva uhlířská a želva zelenavá, agama vousatá, korálovka sedlatá a králík zakrslý) byl součástí dětského koutku rádia Regio. Akci navštívilo cca 6.000 lidí.

5.–13. 6. **XVIII. ročník výstavy kaktusů, sukulentů a exotických rostlin Safari 2010**. Návštěvníci si mohli prohlédnout, popřípadě i zakoupit desítky druhů kaktusů a sukulentů, které byly vystaveny ve videosále zoo. Navíc měli možnost získat i mnoho cenných rad od odborníků. Výstavu zahájila ředitelka zoo RNDr. Dana Holečková.

6. 6. **Křtiny gepardů**. Zpěvák a známý milovník přírody Dan Bárta pokřtil dvě gepardí mláďata jmény Monk (anglicky mnich) a Munia (španělsky jeptiška a v kamerunském nářečí pohádka). Mláďata se narodila 6. dubna 2010 samici Tenari dovezené z Irska (*21. 10. 2005 v ZOO Arnhem). Otcem je samec Fred (*22. 9. 2005 v ZOO Dvůr Králové). Tento odchov gepardů byl pro naši zoo velmi cenný i proto, že se oba mladí rodiče pářili poprvé. Křtiny proběhly na schodišti letohrádku zoo.

6. 6. **Den dětí v Holicích**. ZOO Dvůr Králové se prezentovala u Památníku Dr. Emila Holuba v Holicích. Pro děti bylo připraveno před Africkým muzeem skládání velkoplošného puzzle slona a ukázky kůží a lebek. Na účastníky čekala odměna v podobě zvířátkového puzzle a nafukovacích balonů.

10.–11. 6. **Komerční akce pro CEP** v galerii obrazů Zdeňka Buriana. Účast 110 klientů.

12. 6. **4. den ČSOB**. Akce pro klienty generálního partnera zoo. 96 klientů Československé obchodní banky z Hradce Králové ve třech skupinách absolvovalo krmení žiraf, prohlídku zákulisí pavilonu Vodní světy a dalších tropických pavilonů. Po rautu za vilou, který jim připravila firma Gastro - ZOO se svezli vláčkem kolem volných letních výběhů. Následovala projížďka po safari a seznámení s kontaktními zvířaty na Darwinově stanici. Na závěr dne proběhla malá soutěž pro děti a následovala individuální prohlídka zoo.

Dne 5. 6. proběhl Dětský den v zoo s Merkurem *(dh)*

Dne 6. 6. se konaly křtiny gepardů s Danem Bártou. *(zč)*

12. 6. **Komerční akce pro firmu Sporatinment** pro 38 účastníků zakončená grilováním a večerní safariprojížďkou.

12. 6. **Komerční akce pro firmu Seidl**. Zákulisní krmení žiraf pro 40 novinářů s rodinami a prohlídka zoo.

14.–15. 6. **Jednání Komise Rady Asociace krajů ČR v ZOO Dvůr Králové**. Ve dnech 14. a 15. června 2010 se uskutečnilo pracovní setkání Komise pro veřejnou správu v konferenčním salonku U Gepardů v Hotelu Safari. Pracovní setkání zahájila Ivana Křečková, ředitelka Krajského úřadu z Hradce Králové. Na programu jednání byla problematika aplikace účetnictví státu s dopadem na malé obce. Přednášku přednesla Jitka Ročárková, ved. oddělení účetnictví ekonomického odboru KÚ Jihočeského kraje. Stavu evidence obyvatel a matrik k 1. 7. 2010 v činnosti obcí a krajů se věnoval Zdeněk Němec, ředitel odboru správních činností Ministerstva vnitra ČR. Zoo nabídla zúčastněným prostory nejen na pracovní jednání ale i na relaxaci. Vhod přišla i podvečerní procházka po zoo pro ubytované účastníky setkání.

14. 6. **Den klientů Barevných domků Hajnice**. Tato organizace poskytuje služby pro lidi s mentálním postižením. Pracovníci zoo jim připravili prohlídku zoo s odborným průvodcem a zážitkový program s kontaktními zvířaty.

18. 6. **Sběr použitých mobilních telefonů**. Akci v zoo symbolicky zahájila ředitelka RNDr. Dana Holečková. Smyslem této akce byl sběr mobilních telefonů a jejich následná recyklace. Výtěžek z jednoho odevzdaného mobilního telefonu je 10,- Kč, které vyplatí firma REMA Systém, a. s. na podporu strážců biosférické rezervace Dja v Kamerunu. Do válce umístěného u vchodu do zoo mohli návštěvníci časově neomezeně vhazovat použité mobilní telefony. Vzácné kovy použité při výrobě je možno znovu využít a šetřit životní prostředí planety Země, zejména tropické deštné lesy, kde se těží ruda koltan, důležitá pro výrobu kondenzátorů mobilních telefonů, notebooků a dalších elektronických zařízení. Akce je realizována ve spolupráci se Zoo Praha a zapojily se i další české zoo.

19. 6. **Historicky první Den otců.** Úplně první oslava Dne otců se konala v americkém městečku Spokane ve státě Washington 19. června 1910. Vedení ZOO Dvůr Králové se rozhodlo podpořit celosvětový Den otců zlevněným vstupem do zoo. Děti, které přišly s tatínkem, dostaly slevu 10% z dětského vstupného.

19. 6. **Šelmí stezka** od 14.00 ve Vítězné – Hájemství do 16.00 Akce v rámci mezinárodní kampaně EAZA na ochranu evropských šelem Žijeme tu spolu. Zoo se prezentovala na osvětové a vzdělávací akci Lesů ČR ve Vítězné – Hájemství. 400 lidem jsme nabídli šelmí stezku a poznávačku kůží a lebek a maxiskládačku. Naše zoo tak propagovala celoevropskou kampaň na ochranu evropských šelem Žijeme tu spolu.

Dne 9. 6. se naše zoo na zasedání v Zoo Iževsk stala členem EARAZA. *(dh)*

Ředitelky zoo Ing. Miloslava Šavelová (Zoo Bratislava) a RNDr. Dana Holečková na zasedání EARAZA v Zoo Iževsk *(ak)*

22. 6. **Slavnostní otevření stezky Třídění odpadů**. V rámci projektu „Čistá obec, čisté město, čistý kraj“ otevřel systém EKO-KOM naučnou stezku o třídění odpadu umístěnou na mostě cestou k safaribusům. Pásku stříhali zástupce ředitelky Ing. Miroslav Špráchal a krajský radní RSDr. Ing. Otakar Ruml, předseda Výboru pro životní prostředí. Ve spolupráci se zoo bylo vyrobeno 13 informačních panelů o problematice třídění odpadů a recyklace. Při slavnostním otevření Centrum evropského projektování vyhlásilo výsledky a vítěze soutěže škol o „Čistou školu“ – Třídíme s Nikitou III. ročník. Na slavnostním otevírání asistoval maskot stezky, papoušek ara ararauna Nikita. Vítězné družstvo (8 dětí) ze ZŠ K. J. Erbena z Miletína získalo dvoudenní pobyt v zoo včetně noclehu v hotelu Safari a návštěvu zákulisí u žiraf. Na druhém místě skončila ZŠ Schulzovy sady, třetí byla ZŠ Podbřezí. Za letohrádkem byl připraven ukázkový vůz s úspornými náměty pro třídění a recyklaci odpadu.

24. 6. **Vystoupení folklórního souboru Štrbianček** proběhlo v 11 hodin u letohrádku zoo. Soubor byl založen roku 1983 a za dobu své činnosti se v něm vystřídalo více než 200 dětí. Dnes má 80 členů, kteří se věnují tanci, hudbě i zpěvu. Zpracovávají folklórní tradice Štrby a blízkého okolí a zúčastňují se mnoha vystoupení a mezinárodních festivalů.

26. 6. **5. den ČSOB**. Akce pro klienty generálního partnera zoo. 65 klientů Československé obchodní banky z Ostravy navštívilo v doprovodu odborných pracovníků zoo zákulisí pavilonu žiraf a Vodních světů. Projeli se také po safari vláčkem a safaribusem s výkladem. Po obědě hosté navštívili Darwinovu stanici a seznámili se s kontaktními zvířaty. Na závěr dne v odpoledních hodinách proběhla malá soutěž pro děti formou kvízu a následovala individuální prohlídka zoo.

29. 6. **Návštěva studentů střední lesnické školy ze Slovinska**. Na konci školního roku navštívila ZOO Dvůr Králové slovinská Srednja gozdarska in lesarska šola z Postojne. Osm maturantů pod vedením učitele Marijana Rebece a doprovodu Ing. Wisnera z ČLA Trutnov si prohlédlo Safari z patrového autobusu a projeli se vláčkem. V Darwinově stanici se seznámili s chovanými kontaktními zvířaty, ti odvážní se s nimi vyfotografovali. Velmi se jim líbilo krmení žiraf z vyhlídky pro běžné návštěvníky uzavřené. Procházku po zoo zakončili obědem v restauraci U Lemura.

30. 6. **Tisková konference**. ZOO Dvůr Králové pořádala po skončení zasedání představenstva od 10.30 hodin tiskovou konferenci na téma Zapojení ZOO Dvůr Králové do mezinárodní spolupráce. Tisková konference proběhla v galerii obrazů Pravěk očima Zdeňka Buriana. Na dotazy novinářů odpovídali ředitelka RNDr. Dana Holečková a předseda představenstva doc. RNDr. Marian Slodičák, CSc. ZOO Dvůr Králové ukončila své členství v Evropské asociaci zoologických zahrad a akvárií (EAZA), zůstala členem Unie českých a slovenských zoologických zahrad (UCSZ), Světové unie zoologických zahrad a akvárií (WAZA), Mezinárodní asociace vzdělávacích pracovníků (IZE) a 9. června se nově stala členem Euroasijské asociace zoologických zahrad (EARAZA).

Jednání Centra Evropského projektování 11. 6. *(th)*

Jednání Komise Rady Asociace krajů České Republiky 15. 6. *(th)*

Dne 22. 6. byla slavnostně otevřena stezka Třídění odpadů. *(dh)*

Dne 24. 6. proběhlo vystoupení folklórního souboru Štrbianček. *(zč)*

V prostoru Dětského hřiště měly děti možnost projet se na gumových člunech. *(dh)*

V pavilonu Vodní světy probíhala jedna ze soutěžních disciplín při volbě Miss ČR. *(dh)*

Červenec

1. 7. **Křtiny lemurů**. Velvyslankyně ČR v Keni Mgr. Margita Fuchsová a předsedkyně dozorčí rady ZOO Dvůr Králové Ing. Václava Domšová pokřtily tři letošní mláďata lemurů kata. Daly jim jména Pat, Mat a Sirius. Tři samečky porodily dvě matky – Fiana a Singra. Otec všech mláďat byl Pepíno. Kmotry Pata, Mata a Siriuse slavnostně nakrmily lemuří mládence v jejich prosklené expozici u restaurace U Lemura.

2. 7. **Svatba v zoo**. V pavilonu Ptačí svět se odehrál malý oddávací obřad Andrey Špačkové a Petra Filipa. Asistovali ptáci ve velké hale. Novomanželé si jako první přírůstek do rodiny adoptovali fenka.

3. 7. **Den Českého rozhlasu Hradec Králové**. Od dopoledních hodin děti malovaly, soutěžily v hodu míčkem na klauna a házely kroužky na cíl. Nejhezčí obrázky od dětí ocenil drobnými dárky ředitel ČRo Hradec Králové Jiří Kánský. V hodinovém živém přenosu se posluchači dozvěděli zajímavosti o zoo. Zdeněk Bárta z oddělení mezinárodní spolupráce hovořil o převozech zvířat, zejména žiraf při výměnných programech probíhajících mezi zoologickými zahradami. Ředitelka Dana Holečková nabídla i rekreační možnosti zoo, Hotel Safari i Safarikemp. Součástí přenosu byly i rozhovory s návštěvníky zoo, např. při zákulisní prohlídce u žiraf a reportáže s Mgr. Erichem Kočnerem, vedoucím oddělení ptáků. Pódium na Ostrově lemurů.

3. 7. **Křest varana Mertensova**. Kmotrem se stal cestovatel Leoš Šimánek. Za asistence ředitelky Dany Holečkové pokřtil mládě varana zatím neznámého pohlaví jménem Lea, které je použitelné pro samce i samičku. Cestovatel ukázal i dřevořezbu varana, kterou si přivezl ze svých cest. Pódium na Ostrově lemurů.

7. 7. **Křtiny oslů somálských**. Čtyři mláďata osla somálského narozená mezi 15. květnem a 5. červnem pokřtil Ing. Petr Hutla, vrchní ředitel a člen představenstva ČSOB v přítomnosti ředitelky RNDr. Dany Holečkové a zoologa Bc. Radka Hlávky. Sameček dostal jméno Názir a tři samičky Tosca, Paloma, Arva. Otcem všech mláďat je samec Aidini, narozený v ZOO Stuttgart, matkami pak samice Torry (pochází z Tierparku Berlín), samice Ajulla (zapůjčená v rámci chovného programu z Liberce) a samice Tifany a Taipi narozené již v naší zoo. Tento druh koňovitého savce je ve své domovině kriticky ohrožen vyhynutím. Ing. Petr Hutla s manželkou všechna pokřtěná mláďata adoptovali.

14. 7.–14. 9. **Namaluj pohled pro nosorožce do Keni**. Výstava v galerii Zdeňka Buriana. Děti z celé republiky malovaly různou technikou pohledy pro čtyři bílé nosorožce, kteří v prosinci 2009 „odletěli“ do Keni. Malí výtvarníci vytvořili nápadité a vtipné obrázky. Původně měly vybrané dopisnice za zvířaty zamířit poštou, nakonec cestovatel Jan Svatoš předal obrázky v rezervaci Ol Pejeta v Keni v srpnu osobně. Vyhodnoceno bylo pět výherců: Anita Zikmundová, Kateřina Tomášová, Jan Drška, Marie Zbroňová a Josef Hanzlíček.

Lemuři kata na ostrově *(th)*

Dne 1. 7. pokřtily mláďata lemurů kata předsedkyně dozorčí rady ZOO Dvůr Králové Ing. Václava Domšová a velvyslankyně ČR v Keni Mgr. Margita Fuchsová. *(th)*

Křtiny oslů somálských 7. 7. – Bc. Radek Hlávka, RNDr. Dana Holečková a manželé Hutlovi *(a)*

Sameček osla somálského dostal jméno Názir a tři samičky jména Tosca, Paloma a Arva. *(th)*

14. 7.–30. 9. **Výstava Toužil jsem prospěti vědě a vlasti své**. Slavnostní otevření výstavy Dr. Emila Holuba v galerii Pravěk očima Zdeňka Buriana. Motto Dr. Emila Holuba uvádělo výstavu o jeho životě a dvou expedicích do nitra černého kontinentu. Cestovatel Emil Holub byl prvním člověkem, který samostatně mapoval a publikoval informace o Viktoriiných vodopádech. Byl nadaný kreslíř a fotograf, i když převážně ztvárnil svá africké putování v kresbách. Úvodního slova se ujal cestovatel, žurnalista a fotograf Jan Svatoš, jeden z nástupců českých cestovatelů do Afriky. Panely byly nainstalovány ve spolupráci s Památníkem Dr. Emila Holuba v Holicích.

21. 7. **Křtiny levhartů perských**. Křtiny za účasti Heleny Vondráčkové a primátora Košic Františka Knapíka v prostoru za letohrádkem zoo. Od kmotrů dostala mláďata jména Nasim, Sergi a Daria. Narodila se 13. června 2010 matce Deině a otci Pearlovi. Levhart perský patří mezi vzácné poddruhy levharta. Původně se vyskytoval v Malé Asii, Zakavkazí a na Středním východě. V současné době z tohoto areálu již téměř vymizel a patří mezi kriticky ohrožené druhy. V naší zoo se narodilo již více než 40 mláďat levhartů perských.

24. 7. **Křtiny žirafy Rothschildovy**. 7. července 2010 se rodičům Tommy a Elle narodil žirafí sameček. Křest provedl partner z Dolního Slezska, Stado Ogierów Sieraków Wlkp. Sp z o.o. Stado Książ. Ředitel Mariusz Furmaniak vybral jméno Lagas. Přes nepřízeň počasí se slavnost vydařila. Ředitel hřebčína v Ksiazi Leszek Lachmacki připomněl pomoc ZOO Dvůr Králové při nešťastné události ze 4. března 2010, kdy při požáru shořely hřebčínu veškeré zásoby sena. ZOO Dvůr Králové obstarala 200 tun sena, které bylo průběžně dopravováno do Polska.

25. 7. **Den s Generali**. Lev s křídly v životní velikosti zval malé i velké návštěvníky k absolvování šelmí stezky, která vedla od vchodu k pavilonu Vodní svět. Zde si děti mohly hodit do lví tlamy a získat drobné dárky i vyzkoušet simulátor, který navodil pocit při automobilové havárii. Velké puzzle s tygrem potrápilo děti i rodiče. Vyvrcholením dne bylo losování výherců soutěže Šelmí stezka. Výhercům z Plzně a Šumperka se ceny zaslaly poštou. Na závěr zástupce oblastní kanceláře pojišťovny Generali p. Ondřej Marek převzal certifikát o adopci lva.

25. 7. **Módní přehlídka**. V přehlídkové molo se změnilo schodiště vily směrem k plameňákům. Modelky z D promo Trutnov předvedly modely z dílny autorek JK ATELIER Jana Kreibichová, Ka Design Kateřina Hornychová-Balihová a Jitka Šedová. Největší potlesk sklidily děti, které svou bezprostředností zaujaly všechny bez rozdílu věku.

Tři mláďata levharta perského pokřtili dne 21. 7. zpěvačka Helena Vondráčková a primátor Košic František Knapík. *(zč)*

Mláďata dostala jména Sergi, Nasim a Daria. *(zč)*

Dne 25. 7. proběhla na schodišti vily módní přehlídka modelek z D promo Trutnov. *(zh)*

U vchodů do zoo byl návštěvníkům nabízen Safarikurýr. *(dh)*

31. 7. **Den s Českým rozhlasem Praha**. Živé vysílání Den s Českým rozhlasem 2 Praha v ZOO Dvůr Králové pod rozhlasovým vedením reportéra Pavla Kudrny. Hlavním bodem bohatého programu byl **křest mangust liščích**. Čtyři samečkové dostali od svých rozhlasových kmotrů jména Duhan, Havel, Ostrý a Charlie. Ředitelka zoo RNDr. Dana Holečková jim popřála dobré zdraví a ošetřovatelky Jana Králová a Galina Žižková zodpověděly dotazy přihlížejících návštěvníků zoo. Den pokračoval soutěžemi u stanu Českého rozhlasu 2 Praha, skládáním obřích puzzle a vyplňováním otázek ze šelmí stezky. Byla zodpovězena i otázka, kolik váží sloní samec Kito. Kito od příjezdu do ZOO Dvůr Králové v červnu 2009 (2 450 kg) do července 2010 (3 010 kg) přibral 560 kilogramů. Tento pořad je v rámci dlouholetého vysílání Výlety ČRo 2 Praha velmi úspěšný.

Srpen

7. 8. **Historické motorové vozy**. Automobiloví veteráni zamířili do zoo v rámci 9. ročníku Dvorské toulky do Ratibořic. Jediné omezení byl ročník výroby do roku 1965. Výstava veteránů byla velkou příležitostí pro obdivovatele techniky a fotografy. Krasavci stáli u letohrádku zoo. Přes deštivé počasí přijely dvě desítky automobilů a necelá desítka motocyklů. Zajímavostí byl požární speciál Mercedes Benz. Jednotlivé posádky si testovaly své znalosti na šelmí stezce. Slavnostní společný odjezd ze zoo byl naplánován na poledne z historické brány bývalého vchodu do zoo.

10. 8. **Slavnostní otevření expozice Svět hmyzu**. Ošetřovatel a odborník na hmyz Miroslav Pochylý slavnostně přestřihl pásku od nové expozice Svět hmyzu v přízemních prostorách letohrádku zoo. Expozice navazuje na Svět dinosaurů a je přístupná po celou otevírací dobu zoo. Ve 30 insektáriích různé velikosti mohou návštěvníci zhlédnout představitele různých druhů hmyzu, ale i dalších členovců. Slavnostní ráz akce podtrhla svou přítomností ředitelka zoo Dana Holečková, která poděkovala za profesionální práci zoologovi Radku Hlávkovi a celému týmu. Hlavní zoolog Pavel Moucha zdůraznil význam hmyzu a jeho nezastupitelnost v udržitelnosti života na naší planetě.

17. 8.–28. 9. **Hvězdné safari**. Spojení večerního pozorování zvířat s pozorováním krás letní oblohy ve spolupráci s Hvězdárnou Úpice. Jízdy Večerního safari byly obohaceny o komentované pozorování noční oblohy prostřednictvím hvězdářských dalekohledů. Pro zájemce bylo připraveno i promítání filmů s astronomickou tematikou v přednáškovém sále. Hvězdné safari probíhalo vždy v pátek: 20. 8., 27. 8., 3. 9., 10. 9., 17. 9. a 24. 9.

Pozorování Slunce. Dopolední pozorování slunečních skvrn a dalších útvarů na Slunci. Pozorování Slunce speciálním solárním dalekohledem se těšilo velké pozornosti návštěvníků a probíhalo vždy v úterý: 17. 8., 24. 8., 31. 8., 7. 9., 14. 9., 21. 9. a 28. 9.

Dne 31. 7. se v zoo konal Den s Českým rozhlasem 2 Praha s reportérem Pavlem Kudrnou. *(dh)*

V rámci dne ČRo 2 Praha pokřtili reportéři Pavel Kudrna a Jiří Kokmotos mangusty. *(a)*

19. 8. **Jednání Výboru pro regionální rozvoj a cestovní ruch Zastupitelstva Královéhradeckého kraje**. Jednání v konferenčním salonku Hotelu Safari vedl předseda výboru Ing. Rostislav Jireš. Přítomní zastupitelé Královéhradeckého kraje a hosté byli seznámeni s návrhy na poskytování dotací z Programu obnovy venkova Královéhradeckého kraje pro rok 2011. Dále byly projednány návrhy na cyklostezky a významné turistické a kulturní cíle. Jednání bylo zakončeno prohlídkou zoo a Safarikempu, na které hosty doprovodila ředitelka ZOO Dvůr Králové Dana Holečková.

22. 8. **Prezentace zoo v IC Praha**. V neděli se zoo zúčastnila propagační akce pořádané Královéhradeckým krajem v infocentru agentury Czech Tourism na Staroměstském náměstí v Praze. Bylo možné prohlédnout si propagační materiály zoo, podívat se na dokument o transportu nosorožců do Afriky, sáhnout si na kůže exotických šelem a prohlédnout si lebky různých druhů živočichů. Největší pozornost budila živá kontaktní zvířata – agama vousatá, želva uhlířská a korálovka sedlatá.

26. 8. **Křest lvíčka zlatého**. Mládě pokřtili zástupci Old Racing Club a Veteran Car Club na počest akce Dvorské toulky do Ratibořic. Vybrali mu japonské jméno Maki, což znamená božský. Oba motoristické kluby nejen pokřtili Makiho, ale přispěli i nemalou finanční částkou na jeho chov. Jako poděkování jim zoo zajistila offroad safari, jízdu terénním vozem přímo mezi zvířaty. V zoo odchovali chovatelé od roku 2005 již deset mláďat lvíčků zlatých.

28. 8. **6. den ČSOB**. Akce pro klienty generálního partnera zoo. 63 klientů Československé obchodní banky z Plzně navštívilo v doprovodu odborných pracovníků zoo zákulisí pavilonu žiraf a Vodních světů. Projeli se také po safari vláčkem a safaribusem s výkladem. Po obědě hosté navštívili Darwinovu stanici a seznámili se s kontaktními zvířaty. Na závěr dne proběhla malá soutěž pro děti a následovala individuální prohlídka zoo.

28. 8. **Svatba v zoo**. V zoo se odehrál malý svatební obřad Josefa Nickela a Markéty Hejhalové. Snoubenci v prostředí pavilonu Ptačí svět přijali společné příjmení Nickelovi.

Září

2.–3. 9. **Grémium ředitelů Krajských úřadů**. Ředitelé krajských úřadů z celé České republiky přijeli do ZOO Dvůr Králové na jednání grémia. Cílem bylo prodiskutovat problematiku aplikace účetnictví státu, kontrolu krajů ze strany NKÚ po novele Ústavy, nový zákon o kontrole (připravovaný MV ČR) a vliv na kraje. Do nahuštěného programu se ještě vešla novela Zákoníku práce a připomínky k návrhu zákona o elektronických úkonech a autorizované konverzi dokumentů. Naši hosté využili možnosti komentované prohlídky a v doprovodu ředitelky zoo RNDr. Dany Holečkové si projeli Safari. Před pátečním odjezdem si prohlédli Safarikemp.

3. 9. **Svatba v zoo**. V zoo se odehrál malý svatební obřad Venduly Müllerové a Jana Motlíka. Snoubenci v prostředí pavilonu Ptačí svět přijali společné příjmení Motlíkovi.

Dne 7. 8. pokřtila lvíčka zlatého paní J. Blažková (uprostřed) za přítomnosti zoologů. *(a)*

Dne 7. 8. automobiloví veteráni zamířili do zoo v rámci 9. ročníku Dvorské toulky do Ratibořic. *(th)*

Ve dnech 14. 7.–30. 9. probíhala výstava o životě Dr. Emila Holuba „Toužil jsem prospěti vědě a vlasti své“. *(th)*

Dne 10. 8. byla slavnostně otevřena expozice Svět hmyzu. Pásku stříhal chovatel Miroslav Pochylý. *(th)*

V rámci česko-polského projektu Euroregionu Glacensis byl instalován panel Navštivte Zoo Wroclaw. *(dh)*

Oblíbené byly i prázdninové projížďky po Africkém safari. *(dh)*

4. 9. **7. den ČSOB**. Akce pro klienty generálního partnera zoo. 60 klientů Československé obchodní banky z Ústí nad Labem navštívilo v doprovodu odborných pracovníků zoo zákulisí pavilonu žiraf a Vodních světů. Projeli se také po safari vláčkem a safaribusem s výkladem. Po obědě hosté navštívili Darwinovu stanici a seznámili se s kontaktními zvířaty. Na závěr dne proběhla malá soutěž pro děti a následovala individuální prohlídka zoo.

4. 9. **Propagační akce zdravotní pojišťovny OZP**. Pojišťovna u svého stanu připravila pro děti a dospělé zábavný program.

10. 9. **Přednáška Poslední šance na přežití** ředitelky zoo RNDr. Dany Holečkové na Malé africké konferenci v Zoo Jihlava o unikátním projektu královédvorské zoo na přežití severních bílých nosorožců. Hovořila o transportu nosorožců tuponosých do Ol Pejety a jejich aklimatizaci v Keni. Další příspěvek pro 70 účastníků konference pod názvem **Historie chovu okapi v ZOO Dvůr Králové** prezentoval Bc. Luděk Čulík.

11. 9. **Jičín – město pohádky**. Prezentační akce zoo spojená s předváděním kontaktních zvířat pro cca 30.000 návštěvníků na náměstí v Jičíně.

11. 9. **Den železnice**. Tento den navštívilo zoo přes 3 700 návštěvníků, z toho každý desátý s jízdenkou Českých drah. Z Hradce Králové jezdily zvláštní vlaky dle grafikonu. Ze železniční stanice Dvůr Králové n. L. jezdil kyvadlově autobus přímo k pokladnám naši zoo, kde jsme poskytli 30% slevu na vstupném. Součástí dne byl doprovodný program za účasti pracovníků propagace a vzdělávání. Děti se pobavily u skládání maxipuzzle se zvířecími motivy. Kdo zůstal do večera, mohl využít zážitkový program Večerní Safari.

18. 9. **Setkání automobilů Jaguar**. Setkání majitelů automobilů Jaguar se uskutečnilo v zoo ve spolupráci s Veteran Car Clubem Dvůr Králové nad Labem. Organizátoři uspořádali prohlídku vozů na parkovišti Hotelu Safari. Sjelo se 29 automobilů značky Jaguar, nejstarší z r. 1932. Vozy projely mezi africkými zvířaty po Safari, poté odjely do Nového Města nad Metují, kde se motoristé zúčastnili Dnů evropského dědictví. Projížďka byla zakončena opět v ZOO Dvůr Králové, kde byli účastníci ubytováni v Hotelu Safari.

22.9. **Tygr ussurijský Skip se vrátil do ZOO Dvůr Králové**. Do své rodné zoo se vrátil čtrnáctiletý tygr ussurijský jménem Skip ze Zoo Olomouc, kde byl deponován na základě dohody obou zoologických zahrad. Nahradil svého otce Semjona a po nezbytných veterinárních opatřeních byl spojen s tygřicí Ninou.

22. 9. **Narodil se 36. nosorožec dvourohý.** Malá samička je druhým mládětem matky Joly. Prvním mládětem byl Jabu narozený 2. února 2007, který od května 2009 žije v Africe v národním parku Mkomazi v Tanzánii, kam ho naše zoo v rámci reintrodukčního programu zaslala společně s dalšími dvěma mladými nosorožci. Otcem je samec Mweru, který se narodil v Zoo Port Lympne v Anglii. Malá samička je již 48. nosorožcem narozeným v ZOO Dvůr Králové.

24. 9. **Evropská noc vědců.** Návštěvníci si mohli v rámci spolupráce s Hvězdárnou Úpice při posledním pátečním večerním pozorování hvězdné oblohy z parkoviště zoo zasoutěžit o pěkné knižní ceny.

Ve spolupráci s Veteran Car Clubem se 18. 9. v zoo uskutečnilo setkání automobilů Jaguár. *(zh)*

Zoo se 11. 9. zúčastnila festivalu Jičín – město pohádky. *(th)*

28. 10. proběhly křtiny nosorožce dvourohého – herec Jan Hrušínský a výkonná ředitelka Poštovní spořitelny Ing. Vlasta Dolanská. *(zč)*

Nosorožci dvourozí – Jola a její mládě Just Era při křtu *(th)*

Říjen

1. 10. **Setkání sponzorů a přátel zoo**. Akce pro 65 sponzorů a přátel zoo, které osobně přivítala ředitelka zoo RNDr. Dana Holečková. Hosté si prohlédli Safarikemp, bungalovy a přilehlá zařízení včetně vířivky a bazénu. Děti využily šlapací autíčka a hřiště. Bylo připraveno také malé občerstvení s ochutnávkou královédvorského piva Tambor poskytnuté sponzorsky majitelem, firmou Ing. Nasika Kiriakovského. Posledním bodem programu byla projížďka v patrovém safaribusu s odborným komentářem ředitelky Dany Holečkové.

3. 10. **Svatohubertské slavnosti v Kuksu**. Prezentační akce zoo s vlastním stánkem v barokním prostředí Hospitalu Kuks. Zoo nabízela informace o možnosti návštěvy zoo po celý rok. Zejména polští hosté byli příjemně překvapeni propagačním materiálem v jejich rodném jazyce. Domů si odnesli plakáty, letáky a pozvání na Týden duchů.

3. 10. **Ukončení hlavní letní sezony**. Vzhledem k příznivému počasí ukončila zoo letní sezónu mimořádně až na začátku října. Zahrada nabízela kompletní služby včetně projížděk po Africkém safari, pokladny zůstaly otevřeny do 18.00 hodin. Letošní hlavní sezóna trvala od 24. dubna do 3. října, tj. 163 dní.

4.–31.10. **Podzimní mezisezona**. V rámci podzimní sezóny bylo zahájeno stěhování zvířat do zimovišť, patrové safaribusy odjely do garáží. Bylo sníženo vstupné a pokladna zůstala otevřena do 17 hodin. Pro návštěvníky byly přístupné všechny pavilony a většina letních výběhů. Vyhlídkové vláčky jezdily okružní jízdy k pavilonu lvů a zpět.

7. 10. **Vzácná návštěva z Dolnoslezského vojvodství**. Delegaci vedl Jerzy Łużniak, vicemaršalek Dolnoslezského vojvodství. Zúčastnění se zajímali především o možnost spolupráce mezi oběma subjekty. Hlavním tématem byla vzájemná propagace, možnosti regionálních televizí a rádií, jako velmi vhodných nástrojů k oslovení polských občanů. Nebyly opomenuty informace poskytované pomocí webové komunikace, cestovních veletrhů, konferencí v příhraničních mikroregionech. Vzácné hosty přivítala ředitelka Dana Holečková.

6. 10. **Poslední šance na přežití**. Přednáška ředitelky zoo RNDr. Dany Holečkové v Činěvsi pro 40 účastníků o unikátním projektu královédvorské zoo na záchranu severních bílých nosorožců.

23.–31. 10. **Týden duchů**. Tradiční akce spojená s dlabáním dýní. Pracovníci výživy a zahradnické údržby připravili více než osm set dýní, ze kterých si mohli návštěvníci vyrobit vlastní strašidlo, umístit jej v zahradě a rozsvítit. Podmanivou atmosféru v zoo v době podzimních prázdnin dokreslilo i pěkné počasí. Zoo byla otevřena do 18 hodin.

26. 10. **Ocenění v soutěži Kudy z nudy**. V soutěži Kudy z nudy jsme v turistickém regionu Krkonoše a Podkrkonoší zvítězili – naše zoo byla oceněna jako nejvíce navštěvovaný turistický cíl v roce 2009.

Od 23. do 31. 10. probíhal Týden duchů. *(th)*

Návštěvníci si mohli z dýní vyrobit své vlastní strašidlo. *(th)*

28. 10. **Křtiny nosorožce dvourohého**. Kmotry pětitýdenní samičky nosorožce dvourohého se stali herec Jan Hrušínský a výkonná ředitelka Poštovní spořitelny Ing. Vlasta Dolanská. Od kmotrů dostala mladá samička dárkový koš plný dobrot a jméno Just Era. Poštovní spořitelna se stala adoptivním majitelem malého nosorožce a přispívá na celoroční náklady spojené s výživou zvířete ve výši 90 000 Kč. Poštovní spořitelna připravila také pro děti zábavný program v zoo.

30. 10. **8. den ČSOB**. Akce pro klienty generálního partnera zoo. 65 klientů Československé obchodní banky z Prahy navštívilo v doprovodu odborných pracovníků zoo zákulisí pavilonu žiraf a Vodních světů. Projeli se po zoo vláčkem s výkladem průvodců. Po obědě hosté dlabali dýně a navštívili Darwinovu stanici, kde se seznámili s kontaktními zvířaty. Na závěr proběhla malá soutěž pro děti a následovala individuální prohlídka zoo.

31. 10. **9. den ČSOB**. Akce pro klienty generálního partnera zoo. 86 klientů Československé obchodní banky z Prahy navštívilo v doprovodu odborných pracovníků zoo zákulisí pavilonu žiraf a Vodních světů. Projeli se po zoo vláčkem s výkladem průvodců. Po obědě hosté dlabali dýně a navštívili Darwinovu stanici, kde se seznámili s kontaktními zvířaty. Na závěr dne proběhla malá soutěž pro děti a následovala individuální prohlídka zoo.

Listopad

13. 11. **Narození orangutana**. Samice vzácného orangutana bornejského Žaneta v noci porodila samičku v expozici pavilonu Ptačí svět. Žaneta pochází z holandské Zoo Rhenen, kde se narodila dne 29. 6. 1976. Otec Elmar se narodil v dánském Aalborgu dne 28. 10. 1974 a je v naší zoo třetím chovným samcem. Malá samička je šestým mládětem Žanety, která je nejúspěšnější chovnou samicí v ČR. ZOO Dvůr Králové je největším chovatelem orangutanů v České republice. Odchovali jsme celkem již 8 mláďat (6 samečků a 2 samičky) od 3 samic (Kája, Donna a Žaneta).

13. 11. **S Martinem na bílém koni**. Propagace zoo v ZŠ Schulzovy sady. Na pět set dětí i dospělých dostalo příležitost pohladit si korálovku, želvu uhlířskou, agamu vousatou nebo prohlédnout si zblízka tropického hroznýše a krajtu kobercovou, které přinesli pracovníci zoologické zahrady.

Prosinec

1.–17. 12. **Zdobení stromečků**. Zoo uspořádala tuto akci již čtvrtým rokem. Předem objednané školy si mohly přijít ozdobit svůj vánoční stromeček a potom si i zoo zdarma prohlédnout. Během sedmnácti dnů dorazilo do areálu zoologické zahrady celkem 2 739 lidí, z toho 2 421 dětí a 318 pedagogů. Zdobit stromeček přijížděli školáci a děti z mateřských, základních a praktických škol, školních družin, domů dětí a mládeže a ze stacionářů. Do akce se zapojilo dohromady 89 vzdělávacích zařízení. Zahradu zdobilo 150 smrčků, které mladí návštěvníci oblékli do vánočního kabátu.

Dne 17. 11. proběhlo losování vítězů ve spolupráci s časopisem Rybářství. *(a)*

Dne 2. 12. se uskutečnil transport 46 zvířat do Saúdské Arábie. *(zč)*

Dne 5. 12. zavítal do zoo Mikuláš se zvířecími pomocníky tygrem a lvem. *(th)*

Od 1. do 17. 12. probíhala akce pro školní děti – zdobení stromečků. *(zč)*

1. 12. **Kenya II – Od Indického oceánu k serengetským pláním**. 5. přednáška z cyklu organizovaného již čtvrtým rokem ve spolupráci s městskou knihovnou Slavoj. RNDr. Petr Rybář živě komentoval své video o východní Africe, kde putoval pěšky, autem, na velbloudu a v malém letadle od keňského pobřeží a korálových ostrovů do úchvatné přírody africké savany a buše.

2. 12. **Transport 46 zvířat do Saúdské Arábie**. Jednalo se o jeden z největších exportů v historii zoo. Nakládání se účastnily dva týmy. První naložil postupně třicet pět kopytníků (antilopy vrané, impaly, vodušky jelenovité, antilopy losí, nyaly nížinné, bongo, vodušky červené, sitatungy, zebry Grévyho a zebry Hartmannové), druhý pak dva psy hyenové, šest surikat a jednu guerézu. Nakládání v zoo trvalo pět hodin. Zvířata převezly speciální vozy do 1 100 km vzdáleného Bruselu. Tam byla naložena do letadla. Nový domov našlo 46 zvířat v zoo v Rijádu v Saúdské Arábii.

3. 12. **Vánoční zoo**. Již po čtrnácté návštěvníci měli možnost obdivovat vánoční výzdobu a osvětlení. Celá zoo byla nádherně vyzdobená, plná stovek vánočních stromečků a tisíců barevných žároviček. Letos nově byly součástí výzdoby sochy zvířat ze sena umístěné v tropických pavilonech. Po 15. hodině bylo snížené vstupné. K nejnavštěvovanějším pavilonům patřil Ptačí svět s expozicí pro orangutany, kde bylo možné vidět nové mládě orangutana a sledovat krmení čerstvě vylíhnutých pelikánů. V pavilonu Vodní světy návštěvníci mohli sledovat páření anakond a v restauraci U Lemura dovádění nově příchozího samce lemura. Akce Vánoční zoo probíhala až do konce ledna 2011.

5. 12. **Mikuláš v zoo**. Zoo nachystala pro malé i větší návštěvníky mikulášskou nadílku. Od 13.00 do 18.00 hod chodil po zoo Mikuláš s maskotem lva a tygra. Rozdával sladkosti těm, kteří přednesli básničku, písničku či přinesli obrázek.

8. 12. **Školáci za sběr mobilů v zoo**. Školákům ze ZŠ Františka Kupky z Dobrušky se podařilo nasbírat 338 starých mobilů, které předali pracovníkům zoo na recyklaci prostřednictvím společnosti REMA Systém. Ta za každý mobil vyplatí deset korun ve prospěch strážců biosférické rezervace Dja v Kamerunu. Za odměnu si školáci s průvodcem prohlédli zoo a kontaktní zvířata na Darwinově stanici.

10. 12. **Vánoční setkání pro sponzory**. Akci pro 70 sponzorů zahájili proslovem ředitelka RNDr. Dana Holečková fotografa a žurnalista Jan Svatoš v hotelu Safari. Hosté si při vernisáži prohlédli výstavu 20 fotografií a kreseb „Africa obscura“ a pokračovali komentovanou prohlídkou zoo s odbornými pracovníky. Následovala přednáška Jana Svatoše k výstavě Africa obscura – Fotografické návraty 2010. Při udílení pamětních medailí ředitelka zoo ocenila stříbrnou pamětní medailí a diplomem firmu Keramtech, spol. s. r. o. za dlouholetou finanční podporu chovu lemurů, firmu Cetelem ČR, a. s. za dlouholetou finanční podporu chovu tygrů ussurijských a Ing. Josefa Táborského za dlouholetou aktivní podporu při rozvoji ZOO Dvůr Králové. Zlatou pamětní medaili obdržel pan Vladimír Lutha za dlouholetou spolehlivou a vynikající spolupráci se zoo v oblasti atrakcí a dopravy návštěvníků.

Dne 10. 12. proběhlo tradiční vánoční setkání pro sponzory a přátele zoo. *(zč)*

ZOO Dvůr Králové zvítězila v soutěži Kudy z nudy 2010 jako nejnavštěvovanější turistický cíl v Podkrkonoší. *(a)*

11.–31.12. **Výstava Africa obscura**. Výstava fotografií a kreseb ze severní Keni fotografa a žurnalisty Jana Svatoše. Dvacet unikátních snímků pořízených analogovou technikou bylo návštěvníkům představeno v prostorách hotelu Safari a restaurace U Lemura. Projekt Fotografické návraty 2010 se rodil v hlavě Jana Svatoše dlouhou dobu. V srpnu strávil se svým týmem v severní Keni v náročném terénu a velkých vedrech 40 dní. Vydali se po stopách manželů Johnsonových, průkopníků filmování a fotografování divoké přírody v Africe. Pro veřejnost byla výstava otevřena od 11. prosince do 26. ledna 2011.

14. 12. **Valná hromada Natura viva**. Na mimořádném zasedání valné hromady občanského sdružení Natura viva v zasedací místnosti v letohrádku zoo byli přijati noví členové občanského sdružení Radka Vítězníková, Ing. Jiří Děd a Ing. Lubomír Moudrý. Dosavadní předseda občanského sdružení Ing. Miroslav Špráchal a místopředseda Ing. Luděk Šec rezignovali na své funkce a členství v radě ke dni 31. prosince 2010.

16. 12. **Komerční akce Den pro obchodní partnery a hosty firmy ČEZ.** Vánoční firemní program pro 120 účastníků. Součástí programu byly prohlídky tropických pavilonů zoo s průvodci. V Ptačím světě bylo připraveno občerstvení a vystoupení taneční skupiny Capoeira. Zájemci měli možnost si s pracovníky návštěvnického servisu prohlédnout i Safarikemp. Bohatý kulturní program pokračoval v galerii Pravěk očima Zdeňka Buriana. Konala se zde např. módní přehlídka ve stylu safari. Pro dokreslení příjemné atmosféry večera hrála mexická hudební skupina. Akce byla zakončena slavnostním rautem.

31. 12. **Silvestr v zoo**. Slavnostní přípitek pro česko-německou skupinu 45 hotelových hostů, kteří v restauraci U Lemura trávili silvestrovský večer. Přípitek servírovala firma Gastro – ZOO v pavilonu Ptačí svět. Průvodce Ing. Tomáš Hajnyš poté provedl hosty Vodními světy, Africkou savanou a pavilonem šelem.

Dne 10. 12. Jan Svatoš zahájil výstavu fotografií Africa Obscura v restauraci U Lemura. *(zč)*

Večer 16. 12. v rámci Dne pro obchodní partnery a hosty firmy ČEZ proběhla módní přehlídka. *(zč)*

Tradiční výzdoba Vánoční zoo *(zč)*

Marketing a vztahy s veřejností

Zdeněk Hefka

Natáčení pořadu s ČT2 „Nedej se“ *(a)*

Výsledky práce v oblasti marketingu, propagace a public relations lze nejlépe vyjádřit čísly. Slavnostně jsme otevřeli Expozici Svět hmyzu, připravili jsme 23 akcí a prezentací mimo zoo, 55 akcí v zoo. Zajistili rozhlasové kampaně, tiskové zprávy a televizní reportáže, které se promítly do 3 128 zveřejněných informací o zoo v 250 titulech.

Marketing a reklama

Nejvýznamnější akcí byla billboardová kampaň v Polsku. V Dolnoslezském vojvodství bylo umístěno devět reklamních ploch. V polském regionálním rádiu Radio MAXXX a televizi DAMI (od dubna do října) jsme cíleně odvysílali reklamní kampaň na letní sezónu. Tyto mediální vstupy jsme podpořili vydáním mapy zoo a letáků v polštině.

V České republice jsme stávající reklamní nosiče zachovali. Některé jsme v rámci bezpečnosti silničního provozu odstranili a nahradili schválenými značeními kulturně turistického cíle IS 23 a IS 24b. V této obměně budeme ve spolupráci s Královéhradeckým krajem pokračovat v dalších letech. V areálu zoo jsme instalovali dva citylighty, ve čtrnácti obchodních domech Spar byla upoutávka na Vánoční zoo.

Před zahájením hlavní sezony a před Vánoční zoo jsme uskutečnili rozvoz propagačních materiálů do informačních center a ubytovacích zařízení zejména v oblasti Krkonoš a polském pohraničí. Ve spolupráci s Malopolskiem centrem Promocji

Turystyki Sp. jsme tradičně vydali inzerát, který vyšel v katalogu Turystyka w Slowacji i Czechach 2010. Dalším inzerátem jsme se zviditelnili v oblasti Dráždan. Inzerovali jsme v katalogu Kempy v ČR a SR 2010. V anglických novinách Metro byl otištěn 5. května článek o Safarikempu. Tisková reklama byla realizována převážně formou barterů. Probíhala spolupráce s inzertními novinami Golempress. Celkem tak bylo zveřejněno více než 80 inzerátů a PR článků.

Při propagaci pomáhá výrazně i generální partner zoo, ČSOB. Ta mimo jiné vydala mapu zoo.

Dále bylo odvysíláno čtrnáct rozhlasových reklamních kampaní na stanicích Rádio OK, Hit Rádio Magic, Frekvence 1, Rádio Černá Hora a Český rozhlas 2 Praha zaměřené na zahájení sezony, Safarikemp, Večerní safari, Týden duchů a Vánoční zoo. Všechny kampaně byly zcela, nebo alespoň částečně, pokryty barteru.

Pokračovali jsme také ve spolupráci se společností TV Tiris na internetové televizi zoo. Bylo vyrobeno 15 nových reportáží, z nichž některé vysílala i TV Prima a TV JOJ.

Další úspěchy zaznamenaly také zážitkové programy, zejména Offroad safari, kde jsme docílili nárůstu o 116 % a Ošetřovatelem v zoo na den. Práci ošetřovatele si během roku zkusilo 136 klientů.

Podpora prodeje

V oblasti podpory prodeje jsme spolupracovali s řadou partnerů formou slev na vstupném do zoo. Slevy byly uplatňovány prostřednictvím kuponů v inzertních novinách, katalozích a letácích. Nejvíce návštěvníků přišlo se slevovými kupony z inzertního magazínu SUPER INFO (295), Dvořákův festival (69) a Zvíře není věc (56). Za zmínku stojí spolupráce s Vánočním ZOO Kurýrem, Coca Colou a soutěž s fa. Opavia.

Veletrhy cestovního ruchu a prezentační akce

Prezentaci na veletrzích jsme zajišťovali převážně ve spolupráci s turistickým sdružením měst a obcí regionu Podzvičinska. Veletrhu Regiontour 2010 Brno jsme se zúčastnili osobně. Na dalších veletrzích nás propagovalo sdružení měst a obcí regionu Podzvičinska. Zoo se vlastním stánkem a propagačními materiály, (premiérově v polském jazyce), prezentovala na Svatohubertských slavnostech na Kuksu a na dvaceti šesti dalších podobných akcích.

Veletrhy

14.–17. 1. Veletrh Regiontour 2010. Prezentace zoo na veletrhu cestovního ruchu na výstavišti v Brně ve společném stánku ZOO Dvůr Králové, Město Dvůr Králové nad Labem a svazku měst a obcí, sdružení Podzvičinsko. Stánek byl součástí výstavní expozice Krkonoš.

4.–7. 2. Holiday World 2010. Prezentace zoo na veletrhu cestovního ruchu na výstavišti v Praze ve společném stánku ZOO Dvůr Králové a svazku měst

Prezentace

28. 1.	Vernisáž fotovýstavy Afrika v srdci Evropy v Praze
22. 2.	Den se zvířátky. DDM Jednička uspořádala v době jarních prázdnin pro děti od 1. tříd soutěže v zoo.
21. 4.	Pochod za šelmami. Společná akce ZOO Dvůr Králové a DDM Jednička v rámci mezinárodní kampaně na záchranu evropských šelem Žijeme tu spolu
1. – 3. 5.	Impreza zamek Ksiasz. Prezentace zoo ve výstavním stánku v polském Walbrzychu na Dni květů a umění v zámku a hřebčíně Ksiasz
6. 5.–16. 11.	Dny zdraví s VZP v Pardubickém kraji. Prezentace zoo ve spolupráci s agenturou Viva promotion v Pardubicích, Dašicích, Heřmanově Městci, Chrudimi, Letohradu, Chocni, Sezemicích, Lanškrouně, Hlinsku, Litomyšli, Hlinsku, Skutči, Žamberku, Poličce, Chvaleticích, Přelouči, Králíkách, České Třebové, Svitavách a v Ústí nad Orlicí
12. 5.	Poslední šance na přežití. Přednáška ředitelky zoo RNDr. Dany Holečkové o unikátním projektu Královédvorské zoo na záchranu severních bílých nosorožců
13. 5.	Den lesů. Akce v rámci mezinárodní kampaně EAZA na ochranu evropských šelem Žijeme tu spolu
5. 6.	Aviatická pouť Pardubice
6. 6.	Den dětí v Holicích
19. 6.	Šelmí stezka. Akce v rámci mezinárodní kampaně EAZA na ochranu evropských šelem Žijeme tu spolu
7. 8.	Historické motorové vozy. Automobiloví veteráni zamířili do zoo v rámci 9. ročníku Dvorské toulky do Ratibořic.
22. 8.	Prezentace zoo v IC Praha
10. 9.	Poslední šance na přežití – přednáška ředitelky zoo RNDr. Dany Holečkové, prezentace zoo a aktivit zoo na Malé africké konferenci v Zoo Jihlava Historie chovu okapi v ZOO Dvůr Králové – prezentoval zoolog Bc. Luděk Čulík.
3. 10.	Svatohubertské slavnosti v Kuksu
8. 10.	Poslední šance na přežití. Přednáška ředitelky zoo RNDr. Dany Holečkové v Činěvsi
26. 10.	Ocenění v soutěži Kudy z nudy 2010 v Praze
13. 11.	S Martinem na bílém koni
15. 12.	Vánoční trhy v ČSOB Praha

Rozhlasové vysílání

V oblasti rozhlasového vysílání jsme spolupracovali s veřejnoprávním Českým rozhlasem, zejména na stanicích ČRo Hradec Králové, ČRo 2 Praha, ČRo 1 Radiožurnál a ČRo 8 Leonardo. Ze soukromých rozhlasových stanic byla nejvýznamnější spolupráce s Rádiem Blaník, Rádiem Černá Hora, Hit Radiem Magic a s rádiem Frekvence 1.

Kandidátka na Miss ČR navštívila i pavilon Vodní světy, kde čistila polyakrylátová skla akvária. *(dh)*

Generální partner zoo ČSOB umístila v zoo makety zvířat. *(dh)*

Na všech těchto stanicích bylo odvysíláno přes 302 příspěvků, spotů a informací o zoo. Nejvýznamnější byla spolupráce s Českým rozhlasem online na projektu Příbuzní. V rámci tohoto projektu vytvořil Český rozhlas speciální internetové stránky, na kterých ve spolupráci s pracovníky zoo zajišťuje přímý přenos života orangutanů v pavilonu Ptačí svět.

Televizní vysílání

V roce 2010 bylo v zoo natočeno 68 televizních příspěvků a reportáží. Nejvíce jich bylo natočeno a odvysíláno na TV Nova. TV Prima, slovenská televize JOJ a regionální vysílání RTA vysílaly aktuální šoty. S Českou televizi pokračovala spolupráce s TV Lemuria na pořadu Poslední šance. Do tohoto čísla nejsou započítány reportáže pro internetovou televizi. Ve spolupráci se společností Tiris bylo vytvořeno 15 reportáží umístěných na webové stránce www.tv-internet.cz v sekci ZOO.

Články a zprávy v tisku

V roce 2010 jsme vydali celkem 113 tiskových zpráv a informací, 83 vydal útvar vzdělávání a marketingu, 30 marketing ve spolupráci se zoologií. V roce 2010 jsme zaznamenali v námi monitorovaných periodicích 856 informací o dění v zoo v celkem 250 titulech. Dalším významným zdrojem informací o zoo je internetové zpravodajství.

Monitoring médií 2010

Sdělovací prostředek	Články
Super Info	46
Krkonošský deník	169
MF DNES	149
Aha!	17
Právo	38
Blesk	33
Lidové noviny	5
Deníky Bohemia	212
Ostatní periodika	149
Místní tisk	38
Rádia	302
TV	68
Internetové zprávy	1 902
Celkem 250 titulů	**3 128**

Další akce

Pro širokou veřejnost jsme připravili 55 akcí. Z toho 11 křtin, 4 výstavy, 4 soutěže, 13 akcí pro firmy a 2 reprezentativní akce.

Mezi nejvýznamnější akci řadíme křtiny čtyř mláďat oslů somálských dne 7. července. Hosty přivítala ředitelka zoo RNDr. Dana Holečková. Zoolog Bc. Radek Hlávka přiblížil úspěchy zoo v chovu oslů somálských. Malé oslíky pokřtili i adoptovali Libuše a Petr Hutlovi.

Malování obličejů je vyhledávanou atrakcí pro návštěvníky. *(dh)*

Ředitelka zoo RNDr. Dana Holečková hovoří s Ing. Petrem Hutlou, členem představenstva ČSOB a RNDr. Marianem Slodičákem, předsedou představenstva ZOO Dvůr Králové, při vánočním setkání pro sponzory dne 10. 12. *(th)*

Pokřtěn byl sameček Nazir a tři slečny Arva, Tosca a Paloma.

I dalších křtin mláďat se účastnila řada významných osobností, jako například: Dan Bárta, Michaela Nosková, Helena Vondráčková, Marcela Březinová, Květa Fialová, Ondřej Vetchý, Margita Fuchsová, Václava Domšová, Leoš Šimánek. Za organizace například: Poštovní spořitelna a Old Racing Club a VCC ze Dvora Králové nad Labem .

Slavnostní otevření SAFARIKEMPU proběhlo 25. května. Úvodního slova se ujala ředitelka zoo RNDr. Dana Holečková, poté přednesl projev hejtman Královéhradeckého kraje Bc. Lubomír Franc a ostatní významní hosté.

Slavnostní otevření expozice Svět hmyzu 10. srpna. Ošetřovatel a odborník na hmyz Miroslav Pochylý slavnostně přestřihl pásku nové expozice Svět hmyzu v přízemních prostorách letohrádku zoo. Expozice navazuje na Svět dinosaurů a je přístupná po celou otevírací dobu zoo.

Bližší informace k dalším uvedeným akcím jsou obsaženy v přehledu významných událostí a článku Vzdělávání a osvěta.

Křtiny

4. 4.	Křtiny 2 nosorožců
8. 5.	Křtiny pelikánů skvrnozobých
8. 5.	Křtiny želv uhlířských
6. 6.	Křtiny gepardů
1. 7.	Křtiny lemurů
3. 7.	Křtiny varana Mertensova
7. 7.	Křtiny oslů somálských
21. 7.	Křtiny levhartů perských
24. 7.	Křtiny žirafy Rothschildovy
26. 8.	Křtiny lvíčka zlatého
28. 10.	Křtiny nosorožce dvourohého

Ostatní akce

3. 4.	Běh Safari
18. 4.	Svatba v zoo
21. 4.	Pochod za šelmami - Den Země
6. 5.–16. 11.	Dny zdraví s VZP
8. 5.	Den s magazínem SUPER INFO
13. 5.	Den lesů
25. 5.	Slavnostní otevření SAFARIKEMPU
1. 6.	Den dětí v zoo
4. 6.	Noc snů
5. 6.	Dětský den s Merkurem
14. 6.	Den klientů Barevných domků Hajnice
19. 6.	Den otců v zoo
19. 6.	Šelmí stezka
22. 6.	Slavnostní otevření stezky Třídění odpadů

24. 6. Vystoupení folklórního souboru Štrbianček
2. 7. Svatba v zoo
3. 7. Den Českého rozhlasu Hradec Králové
25. 7. Den s Generali
25. 7. Módní přehlídka
31. 7. Den s Českým rozhlasem Praha
7. 8. Historické motorové vozy
10. 8. Slavnostní otevření expozice Svět hmyzu
28. 8. Svatba v zoo
3. 9. Svatba v zoo
4. 9. Propagační akce zdravotní pojišťovny OZP
11. 9. Den železnice se zoo
11. 9. Jičín – město pohádky
3. 10. Svatohubertské slavnosti v Kuksu
5. 12. Mikuláš v zoo
15. 12. Vánoční trhy v ČSOB

Akce pro firmy

15. 5. 1. Den ČSOB v zoo
22. 5. 2. Den ČSOB v zoo
29. 5. 3. Den ČSOB v zoo
10.–11. 6. Komerční akce pro CEP
12. 6. 4. Den ČSOB v zoo
12. 6. Komerční akce pro firmu Sportainment
12. 6. Komerční akce pro firmu Seidl
26. 6. 5. Den ČSOB v zoo
28. 8. 6. Den ČSOB v zoo
4. 9. 7. Den ČSOB v zoo
30. 10. 8. Den ČSOB v zoo
31. 10. 9. Den ČSOB v zoo
16. 12. Komerční akce pro ČEZ

Soutěže

V roce 2010 jsme zorganizovali čtyři soutěže. V rámci kampaně „Zvíře není věc" jsme uspořádali výtvarnou soutěž, do které se zapojilo 834 dětí. Ve spolupráci s MF DNES proběhla výtvarná soutěž „Namaluj dvorskou zoo", přišlo více jak 300 obrázků. Ke Dni otců byla vyhlášena soutěž „S tátou v zoo". Spolupodíleli jsme se na výtvarné soutěži o „Čistou školu – Třídíme s Nikitou".

Bližší informace k dalším uvedeným akcím jsou obsaženy v přehledu významných událostí a článku Vzdělávání a osvěta.

Výstavy

16. 4.–30. 6. Výstava obrázků „Zvíře není věc“
5.–13. 6. Výstava kaktusů, sukulentů a exotických rostlin Safari – 18. ročník
14. 7.–14. 9. Výstava „Namaluj pohled pro nosorožce do Keni“
14. 7.–30. 9. Výstava „Toužil jsem prospět vědě a vlasti své“
11.–31. 12. Výstava „Africa obscura“

Reprezentační akce a akce pro zaměstnance

V roce 2010 jsme uspořádali 2 reprezentační akce a 1 akci pro zaměstnance. Kromě pravidelného Vánočního setkání jsme naše sponzory a partnery včetně novinářů pozvali na mimořádnou jízdu Večerního safari. Pro zaměstnance jsme uspořádali 4 akce. Podrobné informace k jednotlivým akcím najdete v přehledu významných událostí.

Reprezentační akce

1. 10. Setkání se sponzory zoo
10. 12. Vánoční setkání pro sponzory a přátele

Akce pro zaměstnance

12. 1. Setkání se zaměstnanci

Den s ČRo Hradec Králové - živé vysílání ze zoo dne 3. 7. za účasti ředitelky zoo RNDr. Dany Holečkové, vedoucího útvaru výměny zvířat Zdeňka Bárty, cestovatele Leoše Šimánka a Mgr. Jiřího Kánského, ředitele ČRo HK. *(a)*

Mezinárodní spolupráce

Pavel Šereda, Zdeněk Bárta

Účastníci sloního semináře při ukázce výcviku slonů *(zv)*

Každá úspěšná společnost potřebuje mít kontakty nejen v rámci své země, ale i po celém světe. V případě zahraničních vztahů je to oddělení mezinárodní spolupráce, které v ZOO Dvůr Králové zajišťuje servis i výpomoc od kompletní organizace mezinárodních jednání, seminářů a schůzek až po prosté usnadnění komunikace překladem dokumentů nebo tlumočením rozhovorů.

Odborné stáže pro Zoo Dudley

Začátkem roku jsme společně se Zoo Dudley, Anglie, úspěšně uzavřeli naši celoroční spolupráci v realizaci evropského programu celoživotního vzdělávání Leonardo da Vinci. V termínech 18.až 29. ledna a 1. až 12. března nás navštívily dvě poslední dvojice z Anglie: Stacey Ball a Laura Robbins a dále Adam Walker s kolegou Lukem Millarem. Během svého dvoutýdenního pobytu měli na programu odborné exkurze po odděleních ZOO Dvůr Králové, týdenní odbornou praxi u těch druhů zvířat, se kterými v Zoo Dudley pracují. Nechyběl ani kulturní program zahrnující návštěvy místních i státních historických památek. Zoo Praha a Zoo Liberec se zapojily zajištěním volného víkendového vstupu. Program „návštěv“ sklidil nesmírný

úspěch. Všichni účastníci byli nadšeni ze získání odborných a kulturních zkušeností. Kurátor Derek Grove ze Zoo Dudley řekl: „Naši pracovníci získali z těchto cest a z pohledu na to, jak odlišně a podobně dvě zoo mohou pracovat, velice mnoho. Všichni, kdo ZOO Dvůr Králové navštívili, řekli, že to byla naprosto jedinečná zkušenost, jak profesionálně tak kulturně."

Třetí sloní seminář

Po více jak dvouleté pauze proběhl v termínu od 3. do 5. května v pořadí již třetí „Sloní seminář". Semináře se zúčastnilo celkem devatenáct profesionálů z deseti institucí Evropy a jedna soukromá osoba. Dvoudenní program tvořilo celkem sedm přednášek, které mimo jiné obsahovaly: shrnutí situace ochrany slonů předním odborníkem a předsedou EEP pro africké slony Dr. Haraldem M. Schwammerem, prezentaci o vzdělávání návštěvníků v ZOO Dvůr Králové Ing Tomáše Hajnyše a odbornou přednášku MVDr. Jiřího Váhaly o veterinární péči slonů chovaných v zajetí. Na programu nechyběla ani odborná exkurze v našem pavilonu slonů s ukázkou denní péče a výcviku. Seminář byl vzhledem k mezinárodní účasti pořádán v anglickém jazyce a byl zakončen exkurzí v novém sloním zařízení v Zoo Ostrava.

Účastníci sloního semináře *(zv)*

Vzdělávání

Tomáš Hajnyš, Ilona Kratochvílová

Ukázka kontaktních zvířat při akci „S Martinem na bílém koni“ na ZŠ Schulzovy sady *(th)*

Vzdělávání hraje v moderní zoo důležitou roli. V rámci česko-polské spolupráce v Euroregionu Glacensis jsme ke stávajícím dvaceti čtyřem druhům vzdělávacích programů vypracovali také polskou verzi pracovních listů a autorských řešení k pěti výukovým programům: Slon, Exotická zvířata, Kontaktní zvířata, Tropický deštný les a Ohrožené druhy. Letošních 384 vzdělávacích programů a přednášek se zúčastnilo 10 854 dětí a studentů. Zavedli jsme nové povídání o nosorožcích v rámci komentovaných představení Zvířata zblízka, která zhlédlo přes 20 tisíc návštěvníků. Nabídli jsme nový zážitkový program Zadními vrátky – pohled do zákulisí zoo byl nabídnut 893 lidem v 83 skupinách. Na program Procházka po zoo s odborným průvodcem se vydalo 518 klientů ve 28 skupinách. Připravili jsme nové vzdělávací letáky Ptačí svět a Afričtí sudokopytníci umožňující identifikaci 40 druhů ptáků a savců v pavilonu Ptačí svět a 37 afrických sudokopytníků v areálu zoo. Leták Škola v zoo byl rozeslán na 12 tisíc mateřských, základních a středních škol celé republiky. Na odborné praxi se vystřídalo celkem 331 studentů. Probíhala také celoroční učební praxe třiceti studentů 1. ročníku oboru cestovního ruchu ze Střední školy informatiky a služeb Dvůr Králové n. L.

Ekologické vzdělávací programy a přednášky

Pro žáky a studenty bylo připraveno 24 vzdělávacích programů a k nim zpracovány a vytištěny pracovní listy, které vyplňují žáci a studenti samostatně v areálu zoo. Žáci a učitelé na tyto programy přijížděli z celé republiky. Letos se konalo **384 vzdělávacích programů a přednášek** a absolvovalo je **10 854 účastníků, což je o 24 programů a 491 účastníků více než v roce předcházejícím.**

Vzdělávací programy absolvovalo 363 školních skupin (o 33 více než v roce 2009) s 9 865 žáky a studenty (o 566 více než v roce 2009). 21 přednášek si vyslechlo 989 posluchačů.

Program se zoolektorem	Skupin	Osob
Kontaktní zvířata	32	727
Šelmy	19	384
Exotická zvířata	15	363
Etologie zvířat	15	275
Lidoopi	12	279
Savana	12	250
Nosorožec	11	371
Tropický deštný les	11	297
Život ve vodě	9	312
Žirafa	5	100
Okno dokořán	5	92
Ohrožené druhy	4	98
Plazi	4	87
Domácí zvířata	3	75
Stromy	3	77
Slon	3	55
Ptáci	2	45
Poušť	1	27
Evropská fauna	1	25
Vývoj života	1	22
Tygr	1	15
Celkem	**170**	**4 075**

Pracovní listy	Skupin	Osob
Šelmy	22	660
Exotická zvířata	21	630
Lidoopi	20	600
Plazi	18	540
Domácí zvířata	18	540
Ohrožené druhy	17	510
Žirafa	13	390
Savana	11	330
Ptáci	10	300
Tropický deštný les	8	240
Slon	7	210
Nosorožec	7	210
Tygr	6	180
Vývoj života	5	150
Poušť	5	150
Etologie zvířat	3	90
Evropská fauna	2	60
Život ve vodě	1	30
Stromy	1	30
Celkem	**193**	**5 790**

Výukový program se zoolektorem si v roce 2010 objednalo celkem 170 skupin a absolvovalo je 4 075 osob. Tradičně byl největší zájem o vzdělávací program Kontaktní zvířata (32×), který probíhal na Darwinově stanici. Druhý nejúspěšnější byl program Šelmy (19×) a třetí nejžádanější byl program Exotická zvířata (15×), ve kterém zoolektor během procházky po zahradě představuje dětem gorily, žirafy, slony a tygry. Stejný počet objednávek měl i program Etologie (15×), ve kterém se zaměřujeme na sledování komfortního chování. Ve spolupráci se studentkou přírodovědné fakulty Univerzity Karlovy Slávkou Dvořákovou byl tento program rozšířen o oblasti potravního, teritoriálního, sociálního a sexuálního chování a komunikaci mezi živočichy.

Sadu pracovních listů pro samostatnou vzdělávací práci bez zoolektora si v pokladně zakoupilo celkem 193 učitelů pro 5 790 dětí a studentů. Největší zájem byl o pracovní listy k vzdělávacímu programu Šelmy (22×), Exotická zvířata (21) a na třetím místě Lidoopi (20×).

Vzdělávací programy a přednášky 2005–2010

Rok	2005	2006	2007	2008	2009	2010
Počet skupin	310	323	395	431	360	384
Počet účastníků	12 099	11 216	15 900	13 783	10 363	10 854
Počet hodin	501	506	697	647	510	558

Z tabulky vyplývá, že zájem o tuto formu vzdělávání v zoo prostřednictvím výukových programů se zoolektorem a pracovních listů přetrvává, i když se jedná o placenou nadstandardní službu.

Přednášky

Naše zoo zorganizovala nebo se lektorsky podílela na sedmi osvětových přednáškách pro širokou veřejnost (uvedených níže) a dvaceti jedna přednáškách určených pro odbornou veřejnost (uvedených v článku Ochrana druhů a výchova veřejnosti k ochraně přírody). Těchto přednášek se zúčastnilo celkem 989 osob.

6. 1. **Himálaj není jen led a sníh**. RNDr. Petr Rybář, Městská knihovna Slavoj, 35 účastníků
12. 1. **Severní bílí nosorožci**. RNDr. Dana Holečková, galerie Pravěk očima Buriana, 110 účastníků
3. 2. **Pohoda zvířat v Podkrkonoší a mléčná farma v Minnesotě**. Ing. Jiří Šulc a Ing. Tomáš Hajnyš, Městská knihovna Slavoj, 20 účastníků
4. 3. **Kenya I – Od Indického oceánu k serengetským pláním**. RNDr. Petr Rybář, Městská knihovna Slavoj, 55 účastníků
7. 4. **Poslední šance na přežití**. Bc. Jiří Hrubý a Jan Žďárek, Městská knihovna Slavoj, 55 účastníků
1. 12. **Kenya II – východní Afrika**. RNDr. Petr Rybář, Městská knihovna Slavoj, 26 účastníků
1. 12. **Africa obscura – Fotografické návraty 2010**. Jan Svatoš, Galerie obrazů Pravěk očima Zdeňka Buriana, 95 účastníků

Zvířata zblízka

Povídání u zvířat je oblíbená forma informování veřejnosti o zvířatech v zoo. Na sedmi stanovištích povídalo o zvířatech celkem 22 odborných pracovníků. Povídání probíhala denně od 1. května do 31. srpna u výběhů a expozic zvířat. Celkem bylo veřejnosti prezentováno 616 představení.

Novinkou bylo povídání o nosorožcích, kdy naši ošetřovatelé představovali nejen chov našich nosorožců v zoo, ale hovořili i o reintrodukci 3 černých nosorožců do národního parku Mkomazi v Tanzanii a o projektu Poslední šance pro severního

bílého nosorožce, v rámci něhož byli 4 chovní severní nosorožci tuponosí převezeni do rezervace Ol Pejeta. Zajímavosti o zvířatech sdělovali návštěvníkům sami ošetřovatelé, kteří chovaná zvířata znají nejlépe. Představení shlédlo cca 20 000 lidí.

Šelmy – 10.00 hod.
moderátoři: J. Králová, Z. Petržílková, I. Váhalová
Okapi – 10.30 hod.
moderátoři: Bc. L. Čulík, J. Grulich, J. Kubelka
Sloni – 11.00 hod.
moderátoři: J. Bartoš, M. Brokeš, P. Kalus
Ostrov lemurů – 12.30 hod.
moderátoři: J. Vodehnal, Z. Jarošová, Z. Petržílková, J. Králová, G. Žižková
Žirafy – 13.30 hod.
moderátoři: J. Kabát, K. Krupičková
Lidoopi – 14.00 hod.
moderátoři: A. Ryšavá, N. Humlová, Ing. Z. Jeřábková, Mgr. E. Kočner, I. Kratochvílová, Ing. T. Hajnyš
Nosorožci – 15.00 hod.
moderátoři: J. Ždárek, R. Lár, V. Hájek, J. Šejnoha, P. Petržílek

Pátrací závody

Pátrací závody po zoo se konaly celkem sedmkrát. Účastnická dvojice měla v hodinovém limitu zodpovědět 15 otázek týkajících se života exotických zvířat. K tomu, aby soutěžící získali co největší počet bodů, museli pozorovat zvířata a pozorně číst informace ze jmenovek.

11. 2. oddíl Skautů Dvůr Králové n. L., 13 účastníků
22. 2. děti DDM Jednička, 15 účastníků
21. 4. žáci ZŠ Hořičky, 13 účastníků
22. 6. učitelé a ředitelé středních chemických škol z celé České republiky, 15 lidí
3. 8. účastníci letního tábora Stanice mladých přírodovědců Karviná, 10 studentů
13. 10. studenti Střední školy informatiky a služeb (SŠIS) ve Dvoře Králové nad Labem, 15 účastníků
10. 11. studenti Střední školy informatiky a služeb ve Dvoře Králové nad Labem, 16 účastníků

Průvodcovské služby

Komentovaných prohlídek Průvodce po zoo s odborným průvodcem využilo 518 osob ve 28 skupinách. V rámci nově nabízených zážitkových programů absolvovalo dalších 83 skupinek s 893 lidmi zákulisní program Zadními vrátky. S klienty se chodilo do zákulisí pavilonu žiraf, Vodních světů, na Ostrov lemurů a ke kontaktním zvířatům na Darwinovu stanici. Celkem se 111 programů s průvodcem zúčastnilo 1 357 lidí.

Vlasta Hájek prezentuje Povídání o nosorožcích. *(th)*

Den lesů 12. 4. na Hájemství. Zástupce naší lesní fauny představuje dětem Ilona Kratochvílová. *(th)*

Průvodcovské služby

Rok	2005	2006	2007	2008	2009	2010 (průvodce + zákulisí)
Počet skupin	55	50	57	45	39	111 (28 + 83)
Počet účastníků	1 393	1 583	1 329	860	630	1 357 (518 + 893)

Seminář Od přírody k welfare

Dne 12. 5. proběhl vzdělávací seminář Od přírody k welfare pro učitele přírodopisu a biologie z Královéhradeckého kraje, který měl podtitul Rekordy z říše zvířat. Proběhl ve spolupráci se Školským zařízením pro DVPP Královéhradeckého kraje Náchod.

Ing. Tomáš Hajnyš seznámil 13 učitelů přírodopisu a biologie s novinkami v zoo. Přednášel o královně zoologických věd – etologii a o rekordech z říše zvířat. Následovala praktická ukázka enrichmentu u šimpanzů připravená ve spolupráci s enrichmentovým kroužkem při ZŠ Schulzovy sady a prohlídka nových interaktivních panelů v zoo. Seminář byl zakončen komentovanou projížďkou po Safari.

Brigády

V zoo pracovalo v rámci aktivit ke Dni Země celkem 14 skupin se 413 žáky a učiteli. Odpracovali pod vedením pracovníků oddělení zahradní údržby celkem 1 572 brigádnických hodin.

Za pomoc při přípravě na letní sezonu děkujeme žákům a učitelům ze Střední školy informatiky a služeb Dvůr Králové nad Labem, ZŠ Hořičky, ZŠ kpt. Jaroše Trutnov a ZŠ bratří Čapků Úpice. Děvčata a chlapci vyhrabávali staré listí z trávníků, zametali chodníky a uklízeli Africké safari. V odpoledních hodinách někteří z nich absolvovali vzdělávací programy nebo pátrací závod po zoo.

Brigády v letech 2005–2010

Rok	2005	2006	2007	2008	2009	2010
Počet skupin	22	15	15	15	17	14
Počet účastníků	738	468	458	438	510	413
Počet hodin	2 495	1 597	1 580	1 564	1 749	1 572

Odborné praxe

V roce 2010 se v naší zoo postupně vystřídalo na odborné praxi 331 studentů, z toho byli 4 z Litvy, 12 ze Slovenska, 2 studentky z Polska (dlouhodobá spolupráce s Univerzitou přírodních věd ve Varšavě) a 2 studenti z Nizozemí (dlouhodobá spolupráce s institutem Van Hall). Studenti z litevské univerzity Siauliai zde byli na tříměsíční odborné praxi v rámci vzdělávacího programu Erasmus. Doufáme, že se zde mnoho naučili a praxe v naší zoo bude pokračovat i v dalších letech. Podařilo se také uzavřít novou smlouvu o studentských praxí s SOŠ Emila Holuba v Brně, která bude pokračovat i v příštím roce.

4. 1.–14. 5. Týdenní turnusové praxe studentů SOŠV Hradec Králové

5. 1.–22. 6. Celoroční učební praxe 30 studentů 1. ročníku střední školy informatiky a služeb Dvůr Králové nad Labem, obor cestovní ruch. Seznamování se zvířaty a provozem ZOO Dvůr Králové

19. 1.–29. 1. Dvoutýdenní praxe pracovníků ze Zoo Dudley – Stacey Ball a Laura Robbins

1. 3.–12. 3. Dvoutýdenní praxe pracovníků ze Zoo Dudley – Adam Walker a Luke Millar

31. 3.–11. 4. Dvoutýdenní školní pracovní praxe 54 studentů prvního a druhého ročníku Střední školy informatiky a služeb Dvůr Králové nad Labem

12. 4.– 8. 5. Týdenní praxe 23 studentů ze střední zemědělské školy v Praze-Čakovicích, obor chovatel cizokrajných zvířat. Studenti pracovali na úsecích Vodní světy, Ptačí svět, pavilon nosorožců, pavilon žiraf, pavilon primátů a pavilon šelem

17.–22. 5. Dvoutýdenní praxe 2 studentek (Martina Nosková a Lenka Justová) ze střední školy informatiky a služeb ve Dvoře Králové nad Labem, obor životní prostředí. Studenti pracovali na úsecích zahradnictví a výživa

24. 5.–4. 6. Dvoutýdenní praxe studentky Karolíny Koubové ze střední školy cestovního ruchu v Náchodě. Studentka pracovala na oddělení vzdělávání a marketingu

31. 5.–27. 8. Tříměsíční praxe studentů z litevské university Siauliai – Raimonda Poceviciute, Viktorija Songailaité, Edgaras Ivannauskas, Žygimantas Grinys

31. 5.–30. 7. Letní praxe studentů SOŠ Emila Holuba v Brně – celkem 21 studentů

31. 5.– 4. 6. Týdenní praxe 6 studentů Střední veterinární školy v Košicích-Barci, Slovensko

31. 5.– 4. 6. Týdenní praxe studentky VOŠ SOŠ a SOU v Kostelci nad Orlicí – Eva Satránská

7. 6.– 30. 7. Praxe studentky ČZU v Praze – Michaela Langerová

21. 6.– 23. 7. Praxe tří studentů ze Střední zemědělské školy Hořice – Monika Kotladová, Petr Rajs, Pavla Žlabová

21. 6.– 3. 9. Praxe studentky ČZU v Praze – Štěpánka Scháňková

28. 6.–9. 8. Praxe studentky ČZU v Praze – Jana Krčmářová

28. 6.–3. 9. Dvoutýdenní praxe studentů ČZU v Praze – celkem 24 studentů

7.– 31. 7. Dvoutýdenní praxe 10 studentů z České lesnické akademie z Trutnova. Studenti seznamovali návštěvníky s přírodninami a novými letáky u nástupiště Safaribusu

13. – 15. 7. Etologická pozorování nosorožců a kosmanovitých. Praxe 27 studentů z České zemědělské univerzity v Praze, fakulty agrobiologické, potravin a přírodních zdrojů a Institutu tropů a subtropů

14. 6. – 9. 7. Čtyřtýdenní praxe 2 studentů z Van Hall, Nizozemí – Luuc van Stiphout a Boukje van der Weijden

9. 8.–17. 9.	Praxe 2 studentek z University přírodních věd ve Varšavě, Polsko – Anna Rygało a Agnieszka Romanska
30. 8.–24. 9.	Praxe studentky ČZU v Praze – Lucie Šimková
13. 9.–17. 12.	Týdenní turnusové praxe studentů SOŠV Hradec Králové
11. 10.–15. 10.	Týdenní praxe 6 studentů Střední veterinární školy v Košicích-Barci, Slovensko
18. 10.–22. 10.	Týdenní praxe 3 studentů SOŠ Emila Holuba v Brně

Darwinova stanice

Zoo nabídla místním školám jeden zájmový kroužek, kterého se pravidelně jedenkrát týdně zúčastňovalo 18 dětí. I v tomto roce činilo zápisné 400 Kč na celý školní rok. Vedoucím tohoto kroužku byla Ilona Kratochvílová. Od září vedl zookroužek Svět zvířat se čtrnácti dětmi také Bc. Vladimír Jiřička z Domu dětí a mládeže Jednička.

Všichni mladí přírodovědci měli jedinečnou možnost poznávat zvířata v zoo i jejím zákulisí. Na Darwinově stanici se učili starat o zvířata a sbírali zkušenosti ve správném kontaktu s jednotlivými druhy. Absolvovali řadu kvízů, soutěží a exkurzí do zákulisí, seznamovali se s chovanými druhy zvířat v pavilonech Vodní světy, Ptačí svět a Africká savana. Na safari s dalekohledy pozorovali kopytníky a seznámili se také s evropskými zvířaty. Proběhla i ornitologická pozorování. Ing. Zdenka Jeřábková a kolektiv chovatelek šelem pomohly s realizací enrichmentu u šelem a primátů, do kterého se děti s velkým zájmem zapojují. Většina dětí si zajistila přihlášku do kroužku i pro školní rok 2010/11. Nejstarší děti navštěvují kroužek již 6. rokem.

Darwinova stanice slouží také jako učební prostor pro provozování speciálních programů s kontaktními zvířaty. Program Okno dokořán pro nevidomé a mentálně postižené občany využilo 6 skupin. Na výukové programy Kontaktní zvířata a Plazi přišlo dalších 32 skupin.

Darwinova stanice je také využívána jako jedna ze zákulisních zastávek a tzv. VIP prohlídek zoo. Těch proběhlo v souvislosti s akcí O2 rekordních 34. Dále ji v osmnácti skupinách navštívilo 624 klientů Československé obchodní banky.

V září byla Darwinova stanice přestěhována ze zázemí zoo do prostor vedle Dětské zoo, kde byl omezen počet druhů chovaných zvířat. Zároveň se stala částí zoo otevřené návštěvníkům.

Letní tábor Stanice mladých přírodovědců z Karviné

Stanice mladých přírodovědců v Karviné uspořádala svůj letní tábor v zoo již sedmým rokem po sobě. Pravidelně organizuje letní tábory v naší zoo již od roku 2004. V termínu od 2. do 8. srpna byli ubytováni v ZŠ Strž dva vedoucí a 10 dětí, kteří do zoo denně docházeli na odborný program.

Po vřelém uvítání absolvovali Pátrací závod po zoo, aby se mladí přírodovědci v zoo dobře zorientovali. V následujících pěti dnech absolvovali s Ing. Tomášem Hajnyšem šest výukových programů: velice se líbily programy Žirafa s ukázkou paznehtů, kůží, lebek a krčních obratlů a Kontaktní zvířata na Darwinově stanici.

V roce kampaně EAZA zaměřené na evropské šelmy nebylo možno vynechat program Šelmy. Hned odpoledne se nabyté vědomosti hodily, neboť sami přírodovědci s vedoucími pomohli připravit kolem Ostrova lemurů šelmí stezku. Zvládli to bravurně, v době konání od 13.00 do 15.00 hodin přesvědčili asi 300 návštěvníků, aby se soutěžní stezky zúčastnili. Připravili pro ně i jízdy na koloběžkách po zoo.

Oblibu získaly i programy Etologie, kdy mladí přírodovědci pozorovali chování zvířat, a Africká savana. Přírodovědci byli zoologickou zahradou tak nadšeni, že trávili v zoo osm hodin denně. Chodili na povídání ošetřovatelů Zvířata zblízka, vyplňovali pracovní listy o zvířatech. Absolvovali denní i večerní projížďky po Africkém safari s výkladem řidičů i ošetřovatelů.

Poslední den absolvovali program Nosorožec spojený s ukázkou stájí nosorožců. Rozloučení proběhlo u slonů, kde účastníci tábora přihlíželi, jak ošetřovatelé se slony cvičí a ošetřují jim kopýtka.

Vzdělávací činnost financovaná z příspěvků a dotací

Projekt Formální vzdělávání v zoo

Na projekt v celkové výši 100 184 Kč získalo Občanské sdružení Natura viva finanční příspěvek od Královéhradeckého kraje ve výši 70 000 Kč, tj. 69,87 % nákladů.

Z tohoto příspěvku bylo vyrobeno 20 000 letáků umožňujících identifikaci 40 druhů ptáků a savců žijících v pavilonu Ptačí svět a 20 000 letáků Afričtí sudokopytníci. Vznikly tak praktické pomůcky, které lze využít nejen při orientaci v zoo, ale i jako identifikační klíč po návratu domů, v hodinách přírodopisu a biologie při školní výuce, při přípravě školních projektů, v zájmových kroužcích při mimoškolní činnosti apod.

Dále bylo vyrobeno 15 000 ks letáků Škola v zoo, které byly určeny pro distribuci do cca 12 000 škol v ČR. Obsahují informace o vybudovaném několikastupňovém systému vzdělávání v ZOO Dvůr Králové: 1. Zoolektor a pracovní listy, 2. Pracovní listy, 3. Představení Zvířata zblízka.

Mikroprojekt Vítejte v ZOO

V rámci Operačního programu přeshraniční spolupráce Česká republika – Polská republika 2007–2013 byl realizován projekt Vítejte v ZOO pod číslem CZ.3.22/3.3.02/09.01084 za finanční podpory Euroregionu Glacensis ve spolupráci se Zoo Wroclaw.

Součástí projektu bylo přeložení pěti stávajících vzdělávacích programů v zoo do polštiny: Exotická zvířata, Domácí zvířata – mazlíčci, Slon, Tropický deštný les a Ohrožené druhy. Pro žáky bylo vyrobeno celkem 25 000 ks polských pracovních listů a 2 500 ks autorských řešení pro učitele. Sady polských pracovních listů byly k dispozici od března na hlavní pokladně zoo zdarma. K nim polské školy dostávají polský leták Vzdělávací program – Učte se od zvířat. Letáků bylo vyrobeno 20 000 ks a byly distribuovány do vyčerpání zásob. Polské školní kolektivy se tak

mohou zapojit do formálního vzdělávání v zoo prostřednictvím samostatné práce s pracovními listy.

Aby se zlepšila informovanost o ZOO Dvůr Králové a Zoo Wroclaw, vyrobili jsme 151 500 ks polských letáků Vítejte v zoo a 1 000 ks plakátů ZOO Dvůr Králové, které jsme distribuovali do 23 českých a 18 polských informačních středisek a dalších turistických cílů na obou stranách česko-polské hranice. Tímto způsobem jsme o českopolské spolupráci informovali ve městech: Náchod, Nové Město nad Metují, Česká Skalice, Rychnov nad Kněžnou, Dobruška, Opočno, Jánské Lázně, Pec pod Sněžkou, Horní Maršov, Svoboda nad Úpou, Vrchlabí, Červený Kostelec, Trutnov, Dvůr Králové nad Labem, Kuks, Broumov, Deštné v Orlických horách, Hradec Králové, Police nad Metují, Hronov, Třebechovice, Wroclaw, Walbrzych, Szczwno Zdroj, Kudowa Zdroj, Polanica Zdroj, Duszniki Zdroj a Klodzko.

Pro podpoření rozvoje turismu v Euroregionu Glacensis byly v ZOO Dvůr Králové a Zoo Wroclaw umístěny informační panely o rozměrech 120x90 cm, kterými se tyto instituce vzájemně propagují a vybízejí návštěvníky jedné zoologické zahrady k návštěvě druhé.

Projekt Leonardo Mobility

Projekt získala anglická Dudley Zoological Gardens v rámci Evropské unie, kde naše zoo byla partnerskou organizací, v níž získávali pracovníci Zoo Dudley odborné a praktické zkušenosti. V roce 2009/10 proběhlo 5 odborných dvoutýdenních stáží pro 10 pracovníků různých profesí:

27. 7.–7. 8. 2009: Caroline Parsons – referent vzdělávání, praxe na Darwinově stanici, Kristy Thornton – ošetřovatelka, praxe na Ptačím světě

7.–18. 9. 2009: Richard Brown – kurátor, praxe u žiraf, Kellie Piper – ošetřovatelka, praxe na Ptačím světě

2.–13. 11. 2009: David Beeston – výzkumný pracovník, praxe na oddělení vzdělávání, Nicola Wright – ošetřovatelka, praxe na Ptačím světě a u primátů

18.–29. 1. 2010: Laura Robins – ošetřovatelka, praxe u nosorožců, Stacey Ball – ošetřovatelka, praxe u primátů

1.–12. 3. 2010: Adam Walker – ošetřovatel, praxe u šelem, Luke Millar – ošetřovatel, praxe na Ptačím světě

Odborné stáže pro pracovníky Zoo Dudley z Anglie v ZOO Dvůr Králové probíhaly k oboustranné spokojenosti obou zoo v rámci evropského programu celoživotního vzdělávání Leonardo da Vinci.

Publikační činnost

Spoluúčast na publikacích a letácích

SAFARI KURÝR: Ročník 19. 2010. Pardubický kurýr s. r. o., Pardubice.

VÝROČNÍ ZPRÁVA 2009: Unie českých a slovenských zoologických zahrad, Jihlava.

PTAČÍ SVĚT: 2010. Občanské sdružení Natura viva, leták finančně podpořený dotací Královéhradeckého kraje, Dvůr Králové nad Labem.

AFRIČTÍ SUDOKOPYTNÍCI: 2010. Občanské sdružení Natura viva, leták finančně podpořený dotací Královéhradeckého kraje, Dvůr Králové nad Labem.
ŠKOLA V ZOO: 2010. Občanské sdružení Natura viva, leták finančně podpořený dotací Královéhradeckého kraje, Dvůr Králové nad Labem.
KALENDÁŘ ČSOB: 2011. Československá obchodní banka, kalendář s fotografiemi pořízenými v ZOO Dvůr Králové, texty Ing. Tomáš Hajnyš, Praha.

Vlastní publikace
VÝROČNÍ ZPRÁVA ZOO DVŮR KRÁLOVÉ 2009: 2010 ZOO Dvůr Králové a. s., Dvůr Králové nad Labem.
CHOV OHROŽENÝCH DRUHŮ V ZOO DVŮR KRÁLOVÉ IV. – ZEBRA HARTMANNOVÉ, OSEL SOMÁLSKÝ. ZOO Dvůr Králové a. s., publikace finančně podpořená dotací MŽP, Dvůr Králové nad Labem.
VÍTEJTE V ZOO DVŮR KRÁLOVÉ: 2010. ZOO Dvůr Králové a. s., leták, Dvůr Králové nad Labem.
WITAMY W ZOO DVŮR KRÁLOVÉ: 2010. ZOO Dvůr Králové a. s., leták finančně podpořený dotací v rámci projektu Euroregion Glacensis, Dvůr Králové nad Labem.
ZOO DVŮR KRÁLOVÉ – UCZCIE SIE OD ZWIERZAT: 2010. ZOO Dvůr Králové a. s., leták finančně podpořený dotací v rámci projektu Euroregion Glacensis, Dvůr Králové nad Labem.
ZOO DVŮR KRÁLOVÉ – AFRYKA W SERCU EUROPY: 2010. ZOO Dvůr Králové a. s., plakát formátu A1 finančně podpořený dotací v rámci projektu Euroregion Glacensis, Dvůr Králové nad Labem.
SŁOŃ: 2010. ZOO Dvůr Králové a. s., vzdělávací pracovní list finančně podpořený dotací v rámci projektu Euroregion Glacensis, Dvůr Králové nad Labem.
TROPIKALNY LAS DESZCZOWY: 2010. ZOO Dvůr Králové a. s., vzdělávací pracovní list finančně podpořený dotací v rámci projektu Euroregion Glacensis, Dvůr Králové nad Labem.
ZAGROŻONE GATUNKI ZWIERZĄT: 2010. ZOO Dvůr Králové a. s., vzdělávací pracovní list finančně podpořený dotací v rámci projektu Euroregion Glacensis, Dvůr Králové nad Labem.
ZWIERZĘTA EGZOTYCZNE: 2010. ZOO Dvůr Králové a. s., vzdělávací pracovní list finančně podpořený dotací v rámci projektu Euroregion Glacensis, Dvůr Králové nad Labem.
ZWIERZĘTA DOMOWE – PUPILE: 2010. ZOO Dvůr Králové a. s., vzdělávací pracovní list finančně podpořený dotací v rámci projektu Euroregion Glacensis, Dvůr Králové nad Labem.

Prodejní zboží
USB FLASH DISC 4GB A 2GB – nosorožec (Poslední šance na přežití)
KNIHA Afrika v srdci Evropy / Africa in the Heart of Europe: 2010. Holečková D., Semerák J., ZOO Dvůr Králové, Nové Město nad Metují.
ROLOVACÍ TUŽKA – 2 motivy

DVD Poslední šance pro severní bílé nosorožce: Nové vydání 2010. Lemuria TV a ZOO Dvůr Králové a. s., Dvůr Králové nad Labem.
DVD Návrat nosorožců do Mkomazi: 2009. Lemuria TV a ZOO Dvůr Králové a. s., Dvůr Králové nad Labem.

Pohlednice formát A5
Hmyz
Safarikemp
Večerní safari
Letohrádek, levhart, kolpík, langur
Safari, korunáč, langur
Safarikemp, antilopa
Safarikemp, žirafa

Pohlednice formát čtvercový
Lev
Levhart perský

Stanoviště DDM Jednička s panem Václavem Lokvencem při Pochodu za evropskými šelmami *(th)*

Ochrana druhů a výchova veřejnosti k ochraně přírody

Pavel Moucha, Tomáš Hajnyš, Jana Myslivečková

První samoobslužný informační panel v zoo (pavilon Vodní světy) byl podpořen dotací MŽP. *(th)*

Ochrana druhů a výchova veřejnosti k ochraně přírody jsou jedny z důležitých aktivit dnešní moderní zoologické zahrady. Cesty, které vedou k těmto cílům, mohou být různé a je na každé zoo aby si svoji cestu vybrala. Projekty realizované v minulosti jsou každoročně dále rozšiřovány nebo jsou doplňovány o zcela nové. Podobně tomu bylo i v roce 2010.

Informační systém

K již realizovanému vzdělávacímu systému jako jsou např. informační tabulky chovaných druhů a informační panely, které jsou rozmístěny v celém areálu zoo, byla přiřazena prostorná vitrína umístěná v pavilonu lvů, která na kosterním materiálu ukazuje anatomii kočkovitých šelem. Vitrína je doplněna panelem, který mimo jiné informuje o chovaném druhu vzácných indických lvů.

Jako zcela nový prvek našeho vzdělávacího systému byl v pavilonu Vodní světy instalován elektronický samoobslužný informační panel. Pomocí jednoduchého ovládacího zařízení si návštěvníci mohou na monitoru vyhledat informace o chovaných druzích. Později počítáme i se zařazením dalších informací, týkajících se jak chovu ryb, plazů a obojživelníků, tak i historie chovu těchto obratlovců v naší ZOO.

Odborné články pracovníků zoo publikované v roce 2010

Čihák, K., Jarošová, Z. a Máslo, M., 2010: Odchov hadilova písaře v ZOO Dvůr Králové. Výroční zpráva 2010. ZOO Dvůr Králové: 304 – 311.

Holečková, D., 2010: První reintrodukce nosorožců ze zoo do přírody. Výroční zpráva 2010. ZOO Dvůr Králové: 224 – 255.

Holečková, D., 2010: Poslední šance na přežití. Projekt záchrany severního bílého nosorožce. Výroční zpráva 2010. ZOO Dvůr Králové: 256 – 289.

Holečková, D., 2010: Safarikemp. Projekt spolufinancovaný z dotací EU v ZOO Dvůr Králové. Výroční zpráva 2010. ZOO Dvůr Králové: 316 – 323.

Nádvorník, P. a Čihák, K., 2010: Vodní ptáci a molekulární biologie. Výroční zpráva 2010. ZOO Dvůr Králové: 290 – 297.

Policht, R. a Čihák, K., 2010: Výzkum hlasových projevů ptáků chovaných v ZOO Dvůr Králové. Výroční zpráva 2010. ZOO Dvůr Králové: 298 – 303.

Šleis, R., 2010: Akvárium Janov a seminář projektu Coralzoo. Výroční zpráva 2010. ZOO Dvůr Králové: 312 – 315.

Publikace

Holečková, D. a Semerák, J., 2010: Afrika v srdci Evropy / Africa in the Heart of Europe. ZOO Dvůr Králové.
Obrazová publikace se snímky zvířat z volné přírody a ze ZOO Dvůr Králové.

Hlávka, R. a Čulíková, M., 2010: Chov ohrožených druhů zvířat v ZOO Dvůr Králové IV. ZOO Dvůr Králové.
Čtvrté pokračování publikace o historii chovu některých vzácných zvířat v ZOO Dvůr Králové. Publikace je určena českým a slovenským odborníkům a pracovníkům zoologických zahrad, shrnuje historii chovu zeber Hartmannové a oslů somálských. Publikace byla realizována za finančního přispění MŽP ČR.

Plemenné knihy

Plemenné knihy přesně registrují všechna zvířata uvedených druhů chovaná v zoologických zahradách ČR a SR. Na jejich základě lze sestavovat chovné páry nebo skupiny tak, aby nedocházelo k příbuzenské plemenitbě, předcházet ztrátě genetické rozmanitosti potomků a tím prodlužovat možnost dlouhodobého udržení geneticky zdravé populace daných druhů.

Interaktivní panely se těší pozornosti návštěvníků. *(th)*

Panely o mírumilovných obrech poskytují informace o situaci goril v přírodě. *(th)*

Plemenné knihy byly realizovány za finančního přispění MŽP ČR.

Čulík, L., 2010: Plemenná kniha žiraf České a Slovenské republiky. ZOO Dvůr Králové.

Čulíková, M., 2010: Plemenná kniha stepních zeber České a Slovenské republiky. ZOO Dvůr Králové.

Mezinárodní odborný seminář pořádaný v ZOO Dvůr Králové

Ve dnech 3. až 5. května se v ZOO konal v pořadí již třetí „Sloní seminář". Akce byla zaměřena na problematiku chovu slonů. Spojena byla i s praktickou ukázkou v naší ZOO a s návštěvou chovného zařízení v ZOO Ostrava. Semináře se zúčastnilo celkem devatenáct profesionálů z deseti institucí Evropy.

Přednášky pro odbornou veřejnost

7. 4. Hrubý J., Žďárek J.: Poslední šance – návrat severních bílých nosorožců. Knihovna Slavoj Dvůr Králové, cca 40 účastníků

28. 4. Žďárek, J.: Poslední šance pro severní bílé nosorožce. Beseda o záchranném projektu královédvorské zoo pro studenty z Čakovic. Videosál zoo, 10 osob

4. 5. Pavlačík, L.: Elephants of Kruger National Park. Třetí mezinárodní sloní seminář, ZOO Dvůr Králové, 20 účastníků

4. 5. Váhala, J.: Elephant´s veterinary care in captivity. Třetí mezinárodní sloní seminář, ZOO Dvůr Králové, 20 účastníků

4. 5. Hajnyš, T.: The use of elephants for visitors´ education. Třetí mezinárodní sloní seminář, ZOO Dvůr Králové, 20 účastníků

12. 5. Holečková, D.: Poslední šance na přežití. Zemědělské muzeum Praha, 30 účastníků

27. 5. Jeřábková, Z.: Nová expozice orangutanů a hulmanů v ZOO Dvůr Králové. Zasedání komise primátů a šelem UCSZ, ZOO Liberec, 60 účastníků

27. 5. Jeřábková, Z.: Chov drápkatých opic v ZOO Dvůr Králové. Zasedání komise primátů a šelem UCSZ, ZOO Liberec, 60 účastníků

28. 5. Jeřábková, Z.: Chov velkých kočkovitých šelem v ZOO Dvůr Králové. Zasedání komise primátů a šelem UCSZ, ZOO Liberec, 60 účastníků

10. 9. Čulík, L.: Historie chovu okapi v ZOO Dvůr Králové. Malá Africká konference, ZOO Jihlava, 45 účastníků

10. 9. Holečková, D.: Poslední šance na přežití. Malá africká konference v Zoo Jihlava, 45 účastníků

6. 10. Holečková, D.: Poslední šance na přežití a návrat nosorožců do národního parku Mkomazi. Činěves, 40 účastníků

14.10. Hrubý, J.: Poslední šance – návrat severních bílých nosorožců. Seminář CITES, Jiřice, 35 účastníků

18.10. Holečková, D.: Returning rhinos within WAZA projects (Návrat nosorožců - projekty WAZA) Prezentace projektů zaštítěných WAZA - „Návrat nosorožců do národního parku Mkomazi“ a „Poslední šance pro severního bílého nosorožce“, 65th WAZA Annual Conference, Kolín n. R., Německo, 200 účastníků

Návštěvníci se velmi zajímají o interaktivní panely. *(th)*

Klub kaktusářů Dvůr Králové n. L.

Zdeněk Franc

Výstava kaktusů a sukulentů proběhla ve dnech 5.– 13. 6. *(dh)*

XIX. ročník tradiční výstavy kaktusů a sukulentů **„SAFARI 2010“** proběhl ve dnech 5.–13. června díky pochopení vedení královédvorské zoo v čele s ředitelkou RNDr. Danou Holečkovou. Tím se opět potvrdila velmi dobrá dlouholetá spolupráce Klubu kaktusářů ve Dvoře Králové n. L. s vedením zoo. Členové Klubu kaktusářů si této spolupráce velmi cení a věří, že i v dalších letech bude pokračovat, především v roce 2011 při jubilejním XX. ročníku výstavy SAFARI 2011. Výstava se uskutečnila ve Středisku ekologické výchovy a navštívilo ji 1 850 návštěvníků.

Propagaci výstavy jsme jako každoročně věnovali nemalou pozornost a finanční prostředky. Byla publikována v odborných kaktusářských časopisech, v denním regionálním i celostátním tisku, v televizi a v letošním roce opět na webových stránkách našeho Klubu. Osvědčila se nám zkušenost osobních zvacích dopisů ředitelům škol ve východočeském regionu. Naší snahou bylo i zvýšit návštěvnost samotné zoo, a proto jsme k těmto dopisům přikládali i její propagační materiály. Doufáme, že se nám to podařilo.

V letošním roce, díky pochopení vedení ZOO, nám bylo umožněno ponechat i prodejní stánek s kaktusy a sukulenty přímo v prostorách zoologické zahrady, poblíž pavilonu lidoopů. Prodejem těchto často i ohrožených druhů rostlin, vypěstovaných našimi členy ze semínek, se společně se ZOO Dvůr Králové podílíme na jejich zachování a ochraně.

Mezi významné akce uspořádané Klubem kaktusářů ve Dvoře Králové n. L. patřil již XV. ročník mezinárodního odborného sympozia „Otevírání sezóny“. Akce proběhla ve dnech 14.–16. května nově v prostorách penzionu Za Vodou. Dopoledne 15. května to byla velká burza rostlin, odpoledne potom čtyři odborné přednášky doplněné promítáním digitálních snímků. Z toho dvě přednášky byly předneseny zahraničními odborníky: všech 420 účastníků této akce nejen z Čech, ale také ze Slovenska, Polska, Německa, Rakouska, Holandska a Maďarska odjíždělo ze Dvora Králové n. L. velmi spokojeno. Řada z nich využila této akce i k nedělní prohlídce města a zoologické zahrady. Poděkování patří i Městskému úřadu ve Dvoře Králové n. L. za finanční podporu, bez které by se akce v tomto rozsahu nedaly pořádat.

Další, více jak čtyřicetiletou spolupráci máme se žireckými chovateli drobného zvířectva při pořádání výstav „ŽIREČ“. I letošní výstavu drobného zvířectva a kaktusů, která proběhla letos 28. srpna v nově zrekonstruovaném zámeckém parku v Žirči, můžeme hodnotit jako velmi zdařilou.

Mezi prvními akcemi v novém roce 2011 bude již XVI. ročník mezinárodního sympozia „Otevírání sezony“ ve dnech 20.–22.5.2011 v penzionu Za Vodou a jubilejní XX. ročník výstavy kaktusů a sukulentů „Safari 2011“ v termínu 4.–12. června 2011.

27. srpna se zúčastníme se svými exponáty výstavy „ŽIREČ 2011“.

Na tyto akce srdečně zveme všechny zájemce o exotickou krásu kaktusů a sukulentů.

Exponáty na výstavě kaktusů a sukulentů *(dh)*

Zahraniční cesty zaměstnanců

Hana Dvořáková, Tomáš Hajnyš

Kameraman a reportér Bc. Jiří Bálek, RNDr. Dana Holečková, MVDr. Přemysl Rabas, Zdeněk Bárta a místní ošetřovatelé v chráněné rezervaci Ol Pejeta v Keni. *(a)*

I v roce 2010 odborní pracovníci zoo absolvovali řadu pracovních cest. Většina pracovních cest souvisí s transporty zvířat. Nejdelší zahraniční pracovní cestu absolvoval Ing. Tomáš Hajnyš. Účastnil se 20. konference Mezinárodní asociace vzdělávacích pracovníků (IZE), která se konala na přelomu září a října na Floridě.

Datum	Místo a účel	Jméno pracovníka(ů)
1. 1.–4. 1.	Keňa – Ol Pejeta, ošetřování severních bílých nosorožců	Žďárek
1. 1.–4. 1.	Keňa – Ol Pejeta, kontrola severních bílých nosorožců	Bc. Hrubý
1. 1.–19. 1.	Keňa – Ol Pejeta, ošetřování severních bílých nosorožců	Ing. Petržílek
16.–25. 1.	Keňa – Ol Pejeta, tisková konference. Tanzanie – Mkomazi, kontrola černých nosorožců	RNDr. Holečková, Bárta
19. 1.	Polsko – Walbrzych, návštěva reklamní agentury Regional	Košťál, Hefka
16.–17. 3.	Polsko – Zoo Wroclaw, Zoo Lodž, transport zvířat	Bárta, Vetter
17. 3.	Rakousko – Vídeň, odvoz vzorků trusu nosorožců	Hrubý
23.–26. 3.	Holandsko – letiště Amsterdam, transport zvířat	Bárta, Vetter
30. 3.–2. 4.	Francie – Zoo Montpellier, transport zvířat	Bárta, Vetter

Datum	Místo a účel	Jméno pracovníka(ů)
17. 3.	Rakousko – Vídeň, odvoz vzorků trusu nosorožců	Hrubý
23.–26. 3.	Holandsko – letiště Amsterdam, transport zvířat	Bárta, Vetter
30. 3.–2. 4.	Francie – Zoo Montpellier, transport zvířat	Bárta, Vetter
31. 3.	Polsko – Gluszych, setkání s partnery Zoo	Hefka
31. 3.	Německo – Zoo Frankfurt, získání zkušeností pro výstavbu	Ing. Jiřička
7.–8. 4.	Slovensko – Zoo Bojnice, transport zvířat	Vetter, Vala
6.–8. 4.	Slovensko – Zoo Bratislava, transport šimpanze, doprovod	Humlová
13.–14. 4.	Rakousko – Zoo Salzburg, transport zvířat	Bárta, Vetter
5.–15. 4.	Keňa – Ol Pejeta, Tanzanie – Mkomazi, spojování nosorožců, jednání komise	RNDr. Holečková
22.–23. 4.	Slovensko – Zoo Bratislava, slavnostní otevření nového pavilonu pro lidoopy	RNDr. Holečková, Ing. Jeřábková
28.–30. 4.	Belgie – letiště Brusel, transport zvířat pro Zoo Rijad	Bárta, Vetter, Vala,
1.– 3- 5.	Polsko – Ksiaz, propagace Zoo na „dnech květů“	Hefka, Košťál
7. 5.	Polsko – Zoo Wroclaw, účast na semináři „Technočlovíček“	Hefka, Kratochvílová
6.–10. 5.	Francie – Zoo Beauval, EAZA – jednání rady	RNDr. Holečková
11.–12. 5.	Německo – Zoo Hodenhagen, Zoo Berlin, transport zvířat	Vetter, Vala
14. 5.	Slovensko – Zoo Bratislava, transport zvířat	Vetter, Vala
17.–21. 5.	Anglie – Zoo Marwell, Zoo Colchester, transport zvířat	Bárta, Bednář
25.–28. 5.	Holandsko – Zoo Arhem, Belgie– Zoo Antwerpy, Německo – Zoo Duisburg, transport zvířat	Vetter, Vala
1.–5. 6.	Švédsko – Zoo Kolmarden, Norsko – Zoo Kristiansand,	Bárta, Bednář
5.–14. 6.	Rusko – Zoo Moskva, Iževsk – konference EARAZA	RNDr. Holečková
14.–22. 6.	Portugalsko – Zoo Badoca, transport zvířat	Bárta, Bednář
16.–19. 6.	Švédsko – Zoo Orsa, transport levharta perského	Vetter, Ing. Jeřábková
23.–25. 6.	Slovensko – Zoo Bratislava, Setkání českých, polských a slovenských zoo	RNDr. Holečková, RNDr. Moucha
28. 6.	Polsko – Kudowa, distribuce propagačních materiálů	Ing. Hajnyš
28.–30. 6.	Polsko – Zoo Wroclaw, Zoo Poznaň, transport zvířat	Bárta
24. 6.	Polsko – Zoo Wroclaw, jednání o spolupráci	Hefka
11.–17. 7.	Portugalsko – Zoo Badoca, transport zvířat	Bárta, Vetter
2.–4. 8.	Holandsko – letiště Amsterdam, transport zvířat	Bárta, Vala
10.–13. 8.	Itálie – ZooFarm Roma, transport zvířat	Bárta, Bednář
23.–26. 8.	Anglie – Zoo Sandwich, transport zvířat	Bárta, Bednář
25.–27. 8.	Lucembursko – letiště Lucemburk, transport zvířat	Vetter, Vala
30. 8.–2. 9.	Francie – Zoo Planete Sauvage, transport zvířat	Bárta, Vetter
14.–15. 9.	Německo – Zoo Krefeld, Zoo Magdeburk– transport zvířat	Vetter, Vala
16.–17. 9.	Rakousko – Zoo Schmiding, transport zvířat	Bárta
17. 9.	Rakousko – farma u města Melk, transport zvířat	Bc. Hrubý, Bc. Čulík, Bc. Hlávka
25. 9.–7. 10.	USA – Florida, konference IZE, jednání výboru IZE	Ing. Hajnyš
29.–30. 9.	Německo – Zoo Augsburg, Rakousko – Zoo Schmiding – transport zvířat	Vetter

ЕВРОАЗИАТСКАЯ РЕГИОНАЛЬНАЯ АССОЦИАЦИЯ ЗООПАРКОВ И АКВАРИУМОВ

EURASIAN REGIONAL ASSOCIATION OF ZOOS AND AQUARIA

EARAZA

СВИДЕТЕЛЬСТВО

№ 0061

выдано
зоопарку Двур Кралове
в том,
что он является членом
Евроазиатской региональной ассоциации
зоопарков и аквариумов (ЕАРАЗА)

Юридический адрес: Россия, 123242, Москва, Б.Грузинская, 1

Президент В.В. Спицин

Исполнительный директор Т.Ф. Андреева

Москва 09.06.2010

Dne 9. 6. se ZOO Dvůr Králové stala oficiálním členem EARAZA. *(a)*

Datum	Místo a účel	Jméno pracovníka(ů)
28. 9.–1. 10.	Itálie – Zoo Cavalcaselle, transport zvířat	Bárta
9.–11. 10.	Německo – Zoo Hodenhagen, Dánsko – Zoo Givskud – pracovní návštěva safariparků, konzultace záměru „safari“	RNDr. Holečková, Ing. Děd, Bc. Čulík, Bc. Hrubý, Ing. Jiřička, Bc. Hlávka, Pařík
12.–15. 10.	Anglie – Zoo Bristol, transport zvířat	Bárta, Bednář
13.–19. 10.	Německo – Zoo Kolín nad Rýnem, zasedání CBSG	RNDr. Moucha
17.–23. 10.	Německo – Zoo Kolín nad Rýnem, konference WAZA	RNDr. Holečková
25.–30. 10.	Makedonie – Zoo Skopje, transport zvířat	Vetter, Vala
12. 11.	Rakousko – Vídeň, odvoz vzorků trusu	Vetter
15.–17. 11.	Německо – Zoo Hannover, Polsko – Zoo Lodž, transport zvířat	Bárta
22.–25. 11.	Německо – Zoo Sarbrücken, Francie – Zoo Beauvoir, transport zvířat	Bárta, Vetter
1.–3. 12.	Belgie – letiště Brusel, transport zvířat pro Zoo Rijád	Bárta, Vetter, Vala, Bednář

Удмурт дунне
Паймы, Евразия
Ижысь зоопарк пумита сьӧрлось куноосты

Dne 9. 6. vyšla v Iževských novinách zpráva o delegaci ZOO Dvůr Králové na zasedání EARAZA. *(dh)*

Návštěvnický servis

Jan Pařík

Jaguár safari meeting *(jp)*

ZOO Dvůr Králové je nejnavštěvovanějším turistickým místem Královéhradeckého kraje. V letošním roce jsme přivítali necelých 455 000 návštěvníků a jako každý rok jsme se jim snažili nabídnout perfektní servis. Prodejny, hotel Safari a nově otevřený Safrikemp připravily pro naše návštěvníky široký sortiment zboží, upomínkových předmětů, rozšíření ubytovacích kapacit a zážitků.

Rok návštěvnického servisu

Jako každoročně náš rok začal Vánoční zoo, která se opakuje už po čtrnácté. Zimní období je pro chod zoo náročné. Tento rok nebyl zdaleka srovnatelný s rokem 2009, neboť naši zoo v prvním čtvrtletí 2010 navštívilo pouze 12 431 lidí, tedy o 1 869 osob méně než v předchozím roce. Přestože v letošním roce byly na horách dobré sněhové podmínky, velmi se snížil počet dlouhodobých pobytů, což vedlo ke snížené návštěvnosti horských středisek a ubylo tak i návštěvníků, kteří si v naší zahradě doplňovali lyžařský program.

Jarní mezisezóna trvala v letošním roce od 19. do 23. dubna.

Letní sezóna začala díky počasí až 24. dubna a skončila 3. října, trvala tedy pouze 163 dní tedy o 22 dní méně než v roce 2009. Během letní sezóny je v provozu Africké safari a zvířata obývají všechny letní výběhy. Projížďky po safari zajišťovala tak jako v loňském roce firma LIMIT DK. s. r. o.

Během Týdne duchů, který probíhal od 23. do 31. října, se zoo vyzdobila svítícími dýněmi. I letos se návštěvníci mohli sami zapojit do výzdoby a vydlabat si vlastní strašidlo z připravených dýní. Těch bylo i pro tento rok připraveno dostatečné množství, aby byli spokojeni všichni návštěvníci. Otevírací doba zoo byla během Týdne duchů od 9.00 do 18.00 hodin. V letošním roce navštívilo zoo během těchto dnů 11 748 návštěvníků, tedy o 994 více než v loňském roce.

Dopravní situace a dopravní značení

I tento rok jsme se snažili zdokonalit a posílit značení vedoucí na centrální parkoviště zoo, aby již nedocházelo k záměnám s konkurenčními parkovišti. V měsíci květnu jsme nechali obnovit a doplnit vodorovné značení parkoviště, aby pro naše návštěvníky bylo snazší parkování. Pro lepší orientaci při výjezdu bylo centrální parkoviště doplněno o několik navigačních směrovek. Dále jsme v létě plně využili novou parkovací plochu s 253 místy k parkování realizovanou zároveň se Safari-kempem, což vedlo k ulehčení dopravy okolo zoo.

Návštěvnost zoo

V následujícím grafu a tabulce návštěvnosti za období 2006–2010 jsou patrné značné výkyvy roční návštěvnosti. V letošním roce ovlivnilo návštěvnost zejména počasí (dlouhá zima, deštivé jaro, většina víkendových dní v letní sezoně propršela) a také ekonomická krize. ZOO navštívilo necelých 455 tisíc návštěvníků, což vytvořilo meziroční pokles návštěvnosti o 17,8 %. Obdobný pokles zaznamela i řada dalších českých zoologických zahrad.

Srovnání roční návštěvnosti v letech 2006–2010

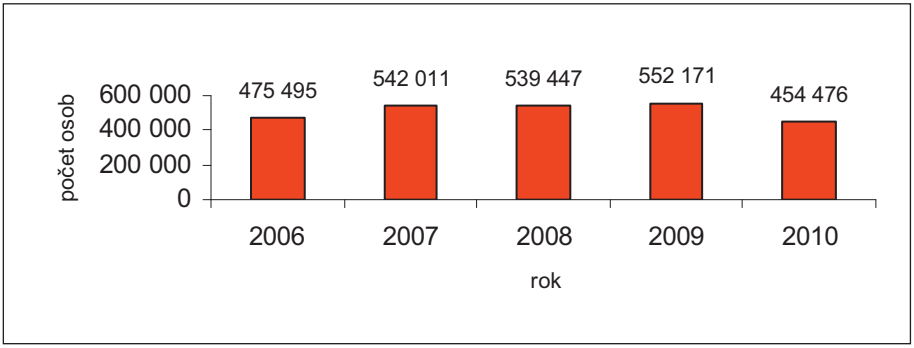

Roční návštěvnost po čtvrtletích v letech 2006–2010

Rok	1. Q	2. Q	3. Q	4. Q	Celkem
2006	10 500	152 153	270 910	41 932	**475 495**
2007	29 682	176 737	299 006	36 586	**542 011**
2008	29 069	166 680	298 670	45 028	**539 447**
2009	14 300	179 885	314 808	43 174	**552 167**
2010	12 431	133 254	268 705	40 086	**454 476**
Průměr	**19 196**	**161 742**	**290 420**	**41 361**	**512 712**

Africké safari

Africké safari bylo letos otevřeno od 24. dubna do 3. října. První safaribus vyjížděl v 9 hodin přímo mezi velká stáda volně vypuštěných afrických zvířat a poslední v 18 hodin. K nástupišti safaribusů mohli návštěvníci dojít pěšky kolem letních výběhů, nebo využít dopravu vyhlídkovými vláčky provozovanými již tradičně firmou Vladimír Lutha. Africké safari navštívilo necelých 374 tisíc návštěvníků.

Večerní safari probíhalo tak jako v loňském roce v měsících červnu a září každý pátek a sobotu, v době letních prázdnin (červenec a srpen) každý večer. První safaribus vyjížděl v 19.30 hodin a poslední v 21.30 hodin. Letos safaribusy svezly ve večerních jízdách od 1. června do 30. září 7 854 návštěvníků. Ve srovnání s rokem 2009 to bylo o 9 % více. Pro firemní klientelu a větším skupiny návštěvníků jsme nabízeli na objednávku mimořádné jízdy, které probíhaly od května do poloviny října mimo běžný jízdní řád.

Offroad safari je služba pro malé skupiny a rodiny, kteří si chtějí jízdu po safari užít pouze sami. Je v provozu v době letní sezóny a na objednávku. Klienti si mohli objednat tuto podvečerní vyjížďku otevřeným terénním safarivozem v doprovodu odborného průvodce i v anglickém a německém jazyce. Dále je možno si k jízdě objednat i stylovou africkou večeři v restauraci U Lemura. V letošním roce byla tato služba díky nabídce na našich nových webových stránkách využita v daleko větším měřítku než v letech minulých a to o 116 % více než v roce 2009. Tuto službu využilo celkem 2 241 klientů.

Srovnání návštěvnosti Offroad safari v letech 2006–2010

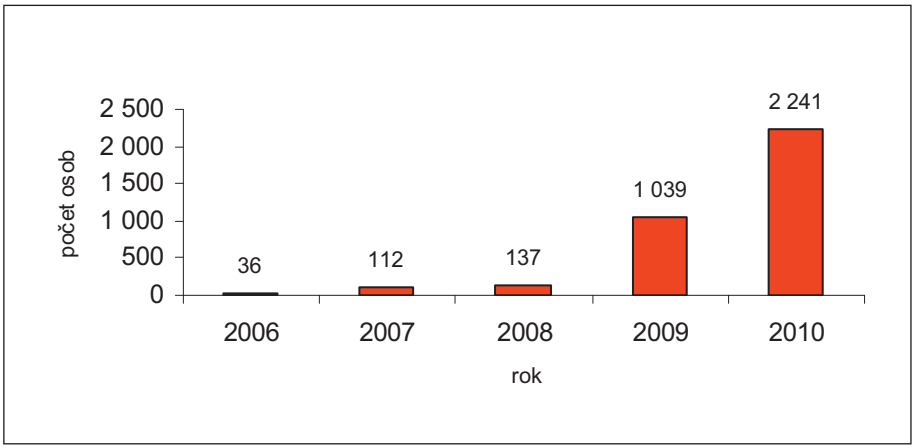

Prodej zboží

Zooshop Serengeti, prodejna v Galerii Zdeňka Buriana a od května do září i stánek v průchodu pavilonu šelem již několik let nabízejí návštěvníkům široký sortiment upomínkových předmětů a dalšího zboží s tematikou zoo, zvířat a přírody. Prodej a další služby zajišťoval kolektiv prodavaček návštěvnického servisu pod vedením Ing. Zuzany Dědové.

Přehled tržeb na prodejních místech v letech 2006–2010

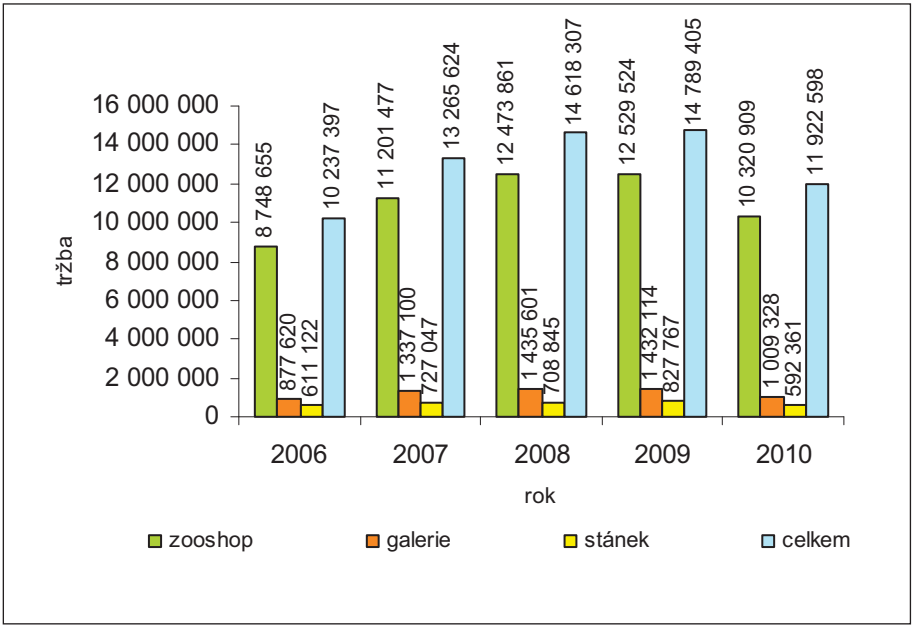

Návštěvnický servis

Útvar návštěvnického servisu zajišťuje i správu některých objektů. Mezi ně patří letohrádek zoo, ubytovny, Hotel Safari, Safarikemp a budovy bývalé slévárny. V průběhu celé sezóny jsme prováděli drobné opravy těchto budov. Pro zabezpečení a zároveň kontrolu areálu a budov s tím spojených byl rozšířen i kamerový systém po celém areálu zoo a to na celkových 20 kamer. Proběhly také drobné opravy nátěrů venkovních částí budov restaurace U Lemura a hotelu Safari.

Od dubna 2009 jsme začali s provozem nového ubytovacího zařízení Safarikempu, unikátního ubytování přímo v areálu zoo. Jedná se o rozšíření ubytovacích kapacit a služeb pro návštěvníky a to o 5 bungalovů s 10 pokoji hotelového typu v kvalitě čtyřhvězdičkového standardu, 36 karavanových stání s přípojkou vody a elektriky a minimálně 20 stanových stání. Dále zde je k dispozici bazén, vyhřívaná vířivka, dětské hřiště, hřiště pro míčové hry, připojení wifi, půjčovna kol a sportovního náčiní, ale především zoo. Všichni ubytovaní v bungalovech měli stejně jako hosté hotelu Safari vstup do zoo po celoudobu pobytu zdarma. Ostatní hosté Safarikempu měli vstup do zoo zdarma pokud byli ubytovaní alespoň na 2 noci. Naše oddělení se podílelo na zajištění komletního provozu. Uvedení kempu do plného provozu začalo 1. 5. 2010. Tento rok byl pro nás startovním, snažili jsme se najít nedostatky a zdokonalit provoz i služby pro zákazníky.

Pracovníci návštěvnického servisu se také podílí na aktualizaci internetových stránek zoo a pomáhají s realizací akcí pořádaných útvarem marketingu a vzdělávání.

Dětské hřiště před Restaurací U Lemura *(dh)*

Hlavní vchod do zoo *(dh)*

Vstupné do zoo a přehled sezon

Zoo byla otevřena denně od 9 hodin. Otevírací doba se již několik let nemění a přehled jednotlivých sezón a otevírací dobu přehledně popisuje níže uvedená tabulka, která uvádí ceny vstupného platné v roce 2010. Zoo také nabízí přenosné i nepřenosné permanentní vstupenky pro soukromé osoby, školy a další organizace včetně firem.

Vstupné 2010

Druh vstupného	Letní sezóna	Večerní safari	Mezisezóna	Týden duchů	Zimní sezona	Vánoční zoo
Dospělí	170, –	180, –	140, –	150, –	110, –	100, –
Děti 6-15 let, studenti, důchodci	100, –	110, –	95, –	100, –	75, –	70, –
Děti 3 – 6 let	50, –	50, –	50, –	50, –	50, –	50, –
Rodinné vstupné	490, –	530, –	420, –	450, –	290, –	290, –
Psi	65, –	65, –	65, –	65, –	65, –	65, –
Skupinová sleva	10 % pro skupiny nad 15 platících osob					
Zdarma	Děti do 2 let, hosté hotelu Safari a bungalovů Safarikempu, nevidomí, učitelé (1 na 15 dětí), řidič autobusu					

Permanentní vstupenky 2010

Permanentka	Cena	Poznámka
Nepřenosná roční	600, –	Neomezený počet vstupů, vystavena na jméno
Přenosná dospělá sezónní	2 100, –	Platí pro 20 vstupů
Přenosná dospělá mezisezónní	1 250, –	Platí pro 20 vstupů
Přenosná dětská sezónní	1 600, –	Platí pro 20 vstupů
Přenosná dětská mezisezónní	850, –	Platí pro 20 vstupů

Přehled sezón a otevírací doba

Sezóna	Datum	Otevřeno	Africké safari	Letní výběhy	Galerie
Vánoční zoo	1.–31. 1.	9.00–19.00	–	–	10.00–19.00
Zimní sezona	1. 2.–18. 4.	9.00–16.00	–	–	10.00–16.00
Jarní mezisezóna	19.–23. 4.	9.00–17.00	navážení zvířat	ano	10.00–16.00
Letní sezóna	24. 4.–3.10.	9.00–18.00	ano	ano	10.00–18.00
Večerní safari	1. 6.–30. 9.	19.30–21.30	ano	ano	–
Podzimní mezisezóna	4.–31. 10.	9.00–17.00	odchyt zvířat	ano	10.00–17.00
Týden duchů	23.–31.10.	9.00–18.00	–	–	10.00–18.00
Zimní sezona	1. 11.–3. 12.	9.00–16.00	–	–	10.00–16.00
Vánoční zoo	4.–31. 12.	9.00–19.00	–	–	10.00–19.00

Hotel Safari

Lada Dušánková

Atrium hotelu Safari *(jp)*

Hotel Safari navštívilo v tomto roce téměř dvanáct tisíc hostů z různých kontinentů, aby zde prožili nezapomenutelné chvíle v komfortním hotelu afrického stylu. Hotel Safari je jediný ve střední Evropě, který umožňuje ubytování přímo v areálu zoo. Je oblíbený nejen mezi milovníky zvířat, ale je vhodný pro firemní akce i rodinné oslavy. Velikostí se řadí mezi hotely střední velikosti, které jsou pro firemní akce vyhledávané, neboť možnost pronájmu celého komplexu poskytuje firmám soukromí.

Hotelové služby

Čtyřhvězdičkový hotel Safari je součástí zoologické zahrady a nabízí vedle klasických ubytovacích služeb i další možnosti vyžití pro hotelové hosty. Ubytovat se mohou ve třiadvaceti dvoulůžkových pokojích a sedmi apartmánech s možností přistýlek. Pokoje mají vlastní koupelnu, jsou vybaveny satelitní televizí, minibarem, fénem a telefonem. Na pokojích a v celém areálu hotelu je možné bezdrátové připojení na internet – wifi. V atriu hotelu se nachází venkovní, v letních měsících vyhřívaný bazén o rozměrech 8×4 m určený pouze hotelovým hostům. Další možností jak trávit volný čas je čtyřdráhový bowling, na kterém může současně hrát 32 hráčů. Pro hotelové hosty je k dispozici salonek U Gepardů s kapacitou 60–80 míst, jenž je možno využít k odborným přednáškám a konferencím, seminářům, firemním a ro-

dinným oslavám. Některé akce zde jsou určeny nejen pro hotelové hosty, ale i pro veřejnost. Hotel je propojen s restaurací U Lemura, kde je o hosty postaráno nejen co se týče běžného stravování, ale konají se zde i rauty nebo grilovaní. Restaurace U Lemura nabízí příjemné posezení ve stylovém prostředí. Hoteloví hosté mají po dobu pobytu volný vstup do zoo a parkování u hotelu zdarma.

Naši nejmladší hosté mohou zajít na dětské hřiště i po uzavírací době zoo a mohou se těšit, že ho v té době budou mít sami pro sebe. Velkým zážitkem je Večerní safari, nabízející téměř dokonalou iluzi Afriky v záři zapadajícího slunce a po setmění. Jednou z nadstandardních služeb je Offroad safari, večerní jízda pro malé skupiny do 12 osob v otevřeném terénním voze s odborným průvodcem, v případě potřeby mluvícím i v cizích jazycích.

Hotelovým hostům se snažíme pobyt zpříjemnit také občerstvením s obsluhou u bazénu. Konec roku oslavili hoteloví hosté na silvestrovském večírku pořádaném restaurací U Lemura.

Ekonomika a provoz hotelu

Úspěšnost hotelu se opět potvrdila tržbou přesahující 13 milionů korun. Podařilo se nám také udržet téměř stejný počet klientů z minulého roku. Hotel Safari je jeden z mála hotelů, kterému se to v této ekonomické situaci podařilo. Vše potvrzuje, že jsme zvolili správnou strategii.

Zaznamenali jsme nárůst hostů z Česka. Počet stálých klientů se neustále zvyšuje a někteří k nám jezdí opakovaně během roku.

Sezóna u nás nezačíná letním počasím, již od ledna přicházejí rezervace a plně se začíná pracovat na objednávkách, fakturách a také neustále přibývá e-mailové pošty. Klienti jsou náročnější, informovanější a pečlivě vybírají, kde stráví volný čas a požadují maximum informací o jejich pobytu a okolí. Recepce poskytuje všechny požadované informace a hosté si tento servis velice cení.

Hotel Safari navštívilo 363 našich čtyřnohých přátel, přirozeně „v doprovodu“ svých majitelů.

Hotel Safari – ekonomická data

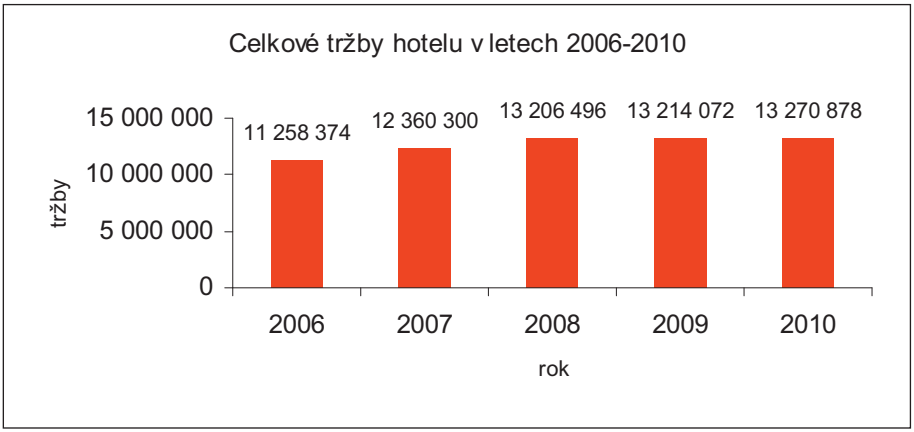

Hotel Safari, ekonomická data 2001–2010

Tabulka s přehledem základních ekonomických ukazatelů spolu s grafem ilustruje ekonomiku v jednotlivých letech období 2001–2010.

Rok	2001	2002	2003	2004	2005
Příjmy celkem	2,26 mil. Kč	5,5 mil. Kč	6,83 mil. Kč	8,37 mil. Kč	10,9 mil. Kč
Náklady celkem	1,14 mil Kč	2,67 mil. Kč	2,94 mil. Kč	3,2 mil. Kč	4,43 mil. Kč
Hrubý zisk	0,85 mil. Kč	2,8 mil. Kč	3,8 mil. Kč	5,06 mil. Kč	6,5 mil. Kč
Počet lůžkonocí	2 823	7 167	8 041	10 301	11 859
Průměr na hosta	806,96 Kč	768,58 Kč	842,29 Kč	802,77 Kč	921,82 Kč
Obsazenost	15,80 %	29,70 %	34,60 %	45 %	48,40 %

Rok	2006	2007	2008	2009	2010
Příjmy celkem	10,5 mil. Kč	11,2 mil. Kč	11,7 mil. Kč	11,7 mil. Kč	11,3 mil. Kč
Náklady celkem	5,8 mil. Kč	6,7 mil. Kč	6,9 mil. Kč	7,0 mil. Kč	6,8mil. Kč
Hrubý zisk	4,7 mil. Kč	4,5 mil. Kč	4,8 mil. Kč	4,7 mil. Kč	4,5mil. Kč
Počet lůžkonocí	10 745	11 654	12 210	11 964	11 121
Průměr na hosta	1 047 Kč	1 061 Kč	1 082 Kč	1 105 Kč	963 Kč
Obsazenost	44,80 %	47,40 %	50,50 %	48,70 %	46,31 %

Byly obnoveny a ošetřeny dřevěné nátěry v atriu a provedeny drobné úpravy.
Před sezónou došlo k modernizaci bazénu, včetně filtrace a vstupu do bazénu.

Zájem o zoo a kvalitní hotelové služby přivedly mezi hotelové hosty i řadu populárních osobností. Například Barbaru Nesvadbovou, Pavlínu Hodkovou a Jana Saudka, kteří jezdí několikrát do roka. Také u nás přenocovali pan Roman Ondráček a Miloš Pokorný z dua Těžkej Pokondr.

Konferenční služby

V konferenčním salonku U Gepardů probíhají různé odborné semináře, jednání, porady a firemní prezentace. Stále více se nám daří náš hotel využívat jako konferenční centrum.

Jsme schopni uspokojit i náročnější klienty, kteří nás stále častěji vyhledávají. Nabízíme jim různé doplňkové programy jako například Večerní safari mimo běžné termíny, živou hudbu, grilování v safari atd.

Jednou z nejzajímavějších akcí byla pracovní porada firmy Prefa Aluminiumprodukte. Při této akci proběhlo vyhlášení cen „BULL OF THE YEAR“ a ukázalo se, jak se dají pracovní porady zpříjemnit nabídkou zoo.

Některé firmy pořádají své akce v našem hotelu již po několikáté. Přehled akcí uvádí následující tabulka.

První náměstek hejtmana Královéhradeckého kraje Ing. Josef Táborský na akci v zoo *(dh)*

Noční osvětlení atria hotelu *(jp)*

Odborné a firemní akce v Hotelu Safari v roce 2010

Datum	Firma	Druh akce	Dny	Počet ubyt. osob	Počet účast-níků
12.–13. 3.	Prefa Aluminiumprodukte s. r. o., Praha	Vyhlášení cen „ BULL OF THE YEAR“	2	64	74
16. 3.	GAS- THERM, Dvůr Králové n. L.	Školení	1	0	25–30
22.–23. 3.	Min.pro místní rozvoj ČR, Praha	PRESSTRIP	2	14	20
27. 3.	SVUS Pharma a. s., Hradec Králové	Školící akce pro farmaceuty a farmac. Asistenty	1	0	80
30.–31. 3.	Poslanecká sněmovna Parlamentu ČR, Praha	Výjezdní zasedání – Královéhra-decký kraj	2	19	19
19.–21. 4.	ZOO Dvůr Králové n. L.	Zasedání Komise výstavby UCSZ	3	21	21
21.–22. 4.	Policejní chovatelská stani-ce Domažlice	Tématický zájezd pracovníků chovné stanice po ČR se zaměře-ním na psovité šelmy	2	13	13
22.–23. 4.	Královéhradecký kraj	Zasedání Komise pro regionální rozvoj a evropské záležitosti Rady Asociace krajů ČR	2	16	16
23.–24.	RK Sting s. r. o., Třinec	Kick off 2010	2	38	38
26.–28. 4.	Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy, Praha	Výjezdní zasedání	3	54	54
28.–29. 4.	BO & BO Czech, s. r. o., Praha	Zájezd studentů z Belgie	2	35	35
29.–30. 4.	UPC ČR, a. s., Praha	Outsider meeting Sever	2	20	20
10.–11. 5.	SETKÁNÍ ONDEO	Jednání	2	21	21
12. 5.	Zoo Dvůr Králové – pan Hajnyš	Seminář	1	0	
13.–14. 5.	Podzvičinsko	Press trip Královéhradecký kraj	2	32	32
22. 5.	EPI – RODINA	Přednáška	1	0	45
21.–23. 5.	Kancelářské stroje	Odpočinková akce – firemní rodinná akce	3	64	64
25.–27. 5.	Krajská veterinární správa		3	18	18
9.–10. 6.	ČEZ, a. s.	Pracovní porada útvaru RSŘE ČEZ, a. s.	2	30	30
10.–11. 6.	CEP	Seminář PAAK a ÚOHS	2		
14.–15. 6.	Krajský úřad	Jednání grémia ředitelů krajských úřadů krajů ČR	2	13	16
17. 6.	ČSOB		1	1	30
21.–30. 6.	Česká televize	Natáčení dokumentu o Zoo Dvůr Králové	10	3	3

Datum	Firma	Druh akce	Dny	Počet ubyt. osob	Počet účast-níků
28.–30. 6.	UNIQA pojišťovna a. s.	Porada RMA UNIQA POJIŠŤOV-NA	3	10	10
24.–25. 8.	p. Jeřábek		2	5	5
28.–29. 8.	Hejhalová	Svatba	2	10	
1.–2. 9.	MŽP Praha		2	2	3
2.–3. 9.	Krajský úřad	Jednání grémia ředitelů krajských úřadů	2	16	16
3.–5. 9.	CREATIVE DREAMS	Oslava narozenin a výročí firmy	3	47	47
6.–7. 9.	CSlab	Školení	2	51	70
14.–15. 9.	UNIQA pojišťovna		2	5	5
14.–16. 9.	SIMED	pouze ubytování	3	19	19
16.–17. 9.	Tauerelektro	Prezentační akce firmy	2	2	
16.–17. 9.	Fórum dárců	Dobrovolnicko – vzdělávací akce	2	36	36
17.–19. 9.	JAGUAR CUP		3	37	37
25.–26. 9.	ESY HANDICAP	Sociální rehabilitace + školení	2	13	13
28.–29. 9.	SATUR TOPOLČANY	Pouze ubytování – zájezd	2	27	27
29.–30. 9.	HAIDA s. r. o.	Pracovní setkání uživatelů IS GINIS	2	16	16
30. 9.	Krajský úřad	Jednání Rady KHK	1	0	30
1.–2. 10.	ČSOB	Workshop pracovníků ČSOB	2	45	45
5.–6. 10.	Setkání ekonomů VS	Konference ekonomů vysokých škol	2	22	22
5.–7. 10	Raiffeisen bank	Školení	3	31	31
6.–7. 10	Zoo Praha		2	6	6
18.–19. 10	Česká spořitelna	Výjezdní porada ČS, a.s.	2	32	32
19.–20. 10.	Královéhradecký kraj	Jednání Asociace krajů	2	22	22
21.–22. 10.	Penzijní fond České spořitelny	Firemní akce pro obchodní mana-žery Pojišťovny ČS a Penzijního fondu ČS	2	29	29
25.–26. 10	CETELEM ČR a. s.	Výjezdní porada	2	9	9
2. 11.	MEXX CLANROY a. s.	Dražba nemovitostí	1	10	10
3.–4. 11.	ČEZ Distribuce, a. s.	Porada techniků majetkoprávních vztahů	2	20	20
5.–6. 11.	ČSOB, a. s.	Výjezdní workshop	2	38	38
11.–12. 11.	Krajský úřad	Zasedání Rady Asociace krajů ČR	2	25	25
25.–26. 11.	MAGRIX, s. r. o.	Pouze ubytování	2	8	8
10.–11. 12.	ČSOB	Workshop – Akvizice a onboar-ding klientů	2	32	32
15.–16. 12.	Telefonica O2	Výjezdní zasedání pracovníků	2	11	11
27. 12.–2. 1.	SK Tours Silke Kuhlmey KG	Silvestrovský pobyt	7	35	35

Safarikemp

Lada Dušánková

Safarikemp *(zč)*

Safarikemp nabízí ubytování v 5 stylových „afrických“ bungalovech hotelového typu. Jeho součástí je výběh pro africká zvířata oddělený pouze nenápadným plotem. Návštěvníci je tak mohou pozorovat stejně jako v kempech v afrických parcích a rezervacích. V každém bungalovu se nacházejí dva samostatné pokoje s vlastním vchodem, chodbou, vlastní koupelnou a sociálním zařízením. Všechny pokoje jsou vyzdobeny originálními batikami a maskami dovezenými z Keni a Tanzanie. Hosté mají v bungalovu k dispozici minibar, připojení na internet a televizi.

V areálu Safarikempu mohou využít venkovní bazén a zastřešenou vířivku s vodou vyhřívanou na 35 °C. K dalším poskytovaným službám patří připojení k internetu (wi-fi), půjčovna kol, dětské a míčové hřiště a možnost praní prádla v pračkách a sušičkách.

Hosté ubytovaní v bungalovech mají vstup do zoo zdarma po celou dobu pobytu. Při využití vlastního stanu či karavanu pak mohou zoo zdarma navštívit při pobytu na 2 a více nocí. Safarikemp je přístupný i handicapovaným návštěvníkům.

Hosté všech věkových kategorií využívají ubytování ve stylových bungalovech i v karavanech, obytných vozech nebo ve stanech.

Bez ohledu na zvolený způsob ubytování mohou hosté pozorovat výběh s antilopami, zebrami, pštrosy a pakoni. Mohou rovněž využít komfortu bazénu a vířivky, což je lákavé především v letních měsících.

Safarikemp je v provozu po celý rok, včetně zimních měsíců.

Otevření Safarikempu

Pro hosty byl Safarikemp oficiálně otevřen v dubnu 2010. Rozsáhlé přípravy k jeho otevření probíhaly již od počátku roku 2010. Veřejnost byla o průběhu příprav informována prostřednictvím médií. Safarikemp hned v začátcích poctila svojí návštěvou a noclehem z noci z 3. na 4. 4. 2010 vzácná návštěva – herečka paní Květa Fialová, která dne 4. 4. 2010 spolu s hercem Ondřejem Vetchým pokřtila dvě samičky nosorožce dvourohého – Evu a Jasminu.

Od března probíhaly administrativní práce v rezervačním systému, přicházely první rezervace ubytování a pracovníci safarikempu vyřizovali dotazy zasílané elektronickou poštou nebo kladené po telefonu. Budoucí hosté Safarikempu měli k novince velké množství otázek.

Již první rok provozu kempu byl velice úspěšný. Kouzlo Afriky v srdci Evropy láká velké množství návštěvníků, kteří chtějí prožít kouzelný večer na dosah afrických zvířat.

Slavnostní otevření Safarikempu

Slavnostní otevření Safarikempu proběhlo dne 25. května 2010 v 11 hodin za účasti významných hostů.

Pásku stříhali společně hejtman královéhradeckého kraje Bc. Lubomír Franc a ředitelka zoo RNDr. Dana Holečková. Slavnostního přestřižení se účastnili také představitelé významných dodavatelů – Petr Smola, jednatel sdružení SOVIS s. r. o. Hradec Králové a Ing. Ivan Krakovský, výrobní ředitel společnosti STAEG spol. s r. o. Vyškov.

Po přestřižení pásky si hejtman Bc. Lubomír Franc s dalšími hosty prohlédl bungalovy postavené v africkém stylu a dále vybavení kempu.

Součástí Safarikempu je výběh afrických zvířat oddělený pouze nenápadným plotem. Hosté mohou pozorovat zvířata přímo ze svého bungalovu, stanu nebo karavanu. Vzhledem k počasí byli jako první do výběhu vypuštěni velbloudi jednohrbí, protože zebry, antilopy a pštrosi bylo možno vpustit až po vyschnutí povrchu rozmáčeného po prudkých deštích. Hosté je mohli zatím spatřit na dvorcích přilehlého zimoviště.

Po výstupu na zastřešenou odpočinkovou vyhlídku je možné si prohlédnout Safarikemp i výběh z perspektivy pohledu žiraf.

Safarikemp nabízí ubytování v africkém stylu s deseti pokoji hotelového typu s vlastní koupelnou a sociálním zařízením. Všechny pokoje jsou vyzdobeny originálními batikami a maskami dovezenými z Keni a Tanzanie. Mají minibar, připojení na internet a televizi.

V areálu Safarikempu je venkovní bazén a zastřešená vířivka s vodou vyhřívanou na teplotu 35 °C, dále připojení k internetu (wi-fi), půjčovna kol, dětské

V Safarikempu je k dispozici i půjčovna kol. *(dh)*

Recepce Safarikempu *(dh)*

a míčové hřiště a možnost praní prádla v pračkách a sušičkách.

Hosté Safarikempu ubytovaní v bungalovech mají vstup do zoo zdarma po celou dobu pobytu, hosté využívající ostatní typy ubytování pak při pobytu na 2 noci. Safarikemp je přístupný i handicapovaným návštěvníkům. Ubytování ve stylových bungalovech, v karavanech, obytných vozech či ve stanech vyhledávají návštěvníci různých věkových kategorií.

Souhrn

V Safarikempu přenocovalo v tomto roce již 8 483 hostů a 113 jejich psích společníků. Safarikemp navštívilo nejvíce hostů české národnosti, přijížděli však i hosté ze Slovenska, Itálie, Polska, Nizozemí, Litvy, Estonska, Spojeného království a dokonce z Austrálie a ostatních asijských zemí, z Japonska či Afriky. Ti všichni prožili v Safarikempu nezapomenutelné chvíle.

V průběhu hlavní sezóny bylo sledováno, kteří návštěvníci se o tuto ojedinělou evropskou novinku nejvíce zajímají.

Je to rodina se dvěma až třemi dětmi ve věku 2 – 12 let, která za ubytování na 1 noc v průměru zaplatí: bungalov – 3 500,- Kč, obytný vůz (dnes velmi oblíbený typ prázdninového ubytování) – 1 000,- Kč, stan – 650,- Kč

Zaznamenali jsme také mladé lidi se zájmem o ubytování ve stanu na více nocí, kdy je 1 noc stojí v průměru 450,- Kč pro 2 osoby v 1 stanu. Při ubytování na 2 a více nocí mohou využít vstup do ZOO zdarma, což je pro ně cenově velmi příznivé.

Zájem o zoo a kvalitní hotelové služby přivedly mezi hotelové hosty i řadu populárních a známých osobností. Například herečky Dagmar Bláhovou či Květu Fialovou. K prvním hostům patřili Sternbergovi.

Nabízené služby

Letní bazén a vyhřívaná vířivka
Půjčovna jízdních kol
Pračky na praní prádla
Připojení k internetu (wi-fi)
Dětské hřiště a hřiště na míčové hry
Možnost snídaní, polopenzí a plných penzí v restauraci u Lemura
Nabídka Offroad safari a zážitkových programů

Rok	2010
Příjmy celkem	4 780 120,50 Kč
Průměrná délka pobytu	1,76 dne
Počet lůžkonocí	8 483
Průměr na hosta	1 192,56 Kč
Obsazenost	12,9 %

Odborné a firemní akce v Safarikempu v roce 2010

Datum	Firma	Druh akce	Dny	Počet ubyt. osob
31. 5.–1. 6. 10	TBS s. r. o. Praha	Konference	1	20
10. 6.–11. 6.	CEP – Hradec Králové	Seminář – Centrum evropského projektování	1	7
3.–5. 9. 10	Creative Dreams s. r. o.	Akce pro firemní pracovníky	2	15

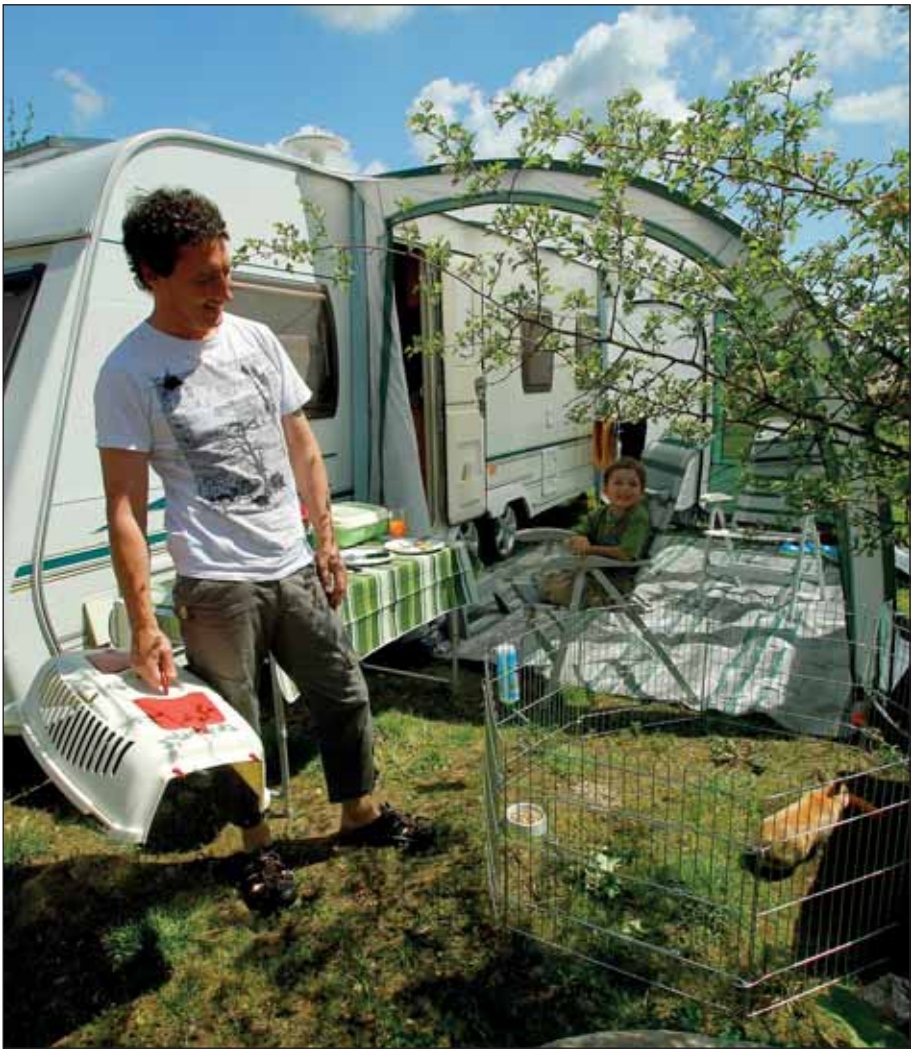

V Safarikempu bylo rušno po celé letní prázdniny. *(dh)*

Reportér Českého rozhlasu 2 Praha Ing. Pavel Kudrna na vyhlídce v Safarikempu *(dh)*

Paní Lada Dušánková a slečna Nikol Trsková v recepci Safarikempu *(dh)*

Gastronomické služby

Igor Mašín, Michal Novák, Jan Majzlík, Martin Nahodil

Raut k otevření Safarikempu *(im)*

Společnost GASTRO-ZOO s. r. o. zajišťovala již dvanáctým rokem kompletní gastronomické služby v areálu ZOO Dvůr Králové. Základní změnou byla v roce 2010 celková výměna infosystému u všech provozů v ZOO – sortiment v jednotlivých zařízeních je většinou prezentován na základě fotografií, tudíž srozumitelně i pro návštěvníky ze zahraničí. V souvislosti s těmito změnami vznikl také tzv. GASTRO–Průvodce, který návštěvníky informuje o veškerých možnostech občerstvení v naší ZOO. Během roku jsme v areálu společně s kolegy z vnitřní správy ZOO uspořádali několik zajímavých a poměrně velkých firemních akcí, které nám potvrdily, že i těmito službami můžeme firemní klientelu oslovit. V tomto roce jsme zaznamenali pokles v celkové tržbě, ale opět jsme výrazně zvedli laťku u průměrné tržby na návštěvníka.

V roce 2010 jsme nabízeli gastronomické služby v těchto provozech:

Restaurace U LEMURA – samoobslužná restaurace α restaurace s obsluhou

Naše hlavní provozovna v ZOO má tři části: stylovou restauraci s obsluhou, sa-

moobslužnou restauraci typu fast food a letní terasu, která je zastřešená a vytápěná. Restauraci s obsluhou může navštívit každý návštěvník zahrady, ale především je určena pro hosty Hotelu Safari a nově také Safarikempu. Každé ráno od 7 hodin zde mají nachystané snídaně a také večer je tento provoz hotelovými a kempovými hosty hojně využíván. Během obědů je zde často prostřeno pro hromadné akce.

V restauraci s obsluhou jsme také letos praktikovali již zavedený model, tj. rozdělení nabídky jídel na denní a večerní menu – v rámci těchto nabídek je přes den upřednostňována rychlost výdeje jídel a večer naopak pestrost nabídky.

Samoobslužnou restauraci jsme letos dále upravovali tak, aby se v případě plné kapacity hotelu a kempu všichni hosté cítili příjemně a neměli pocit, že jsme je posadili do „jídelny". Dřevěné podhledy se světly působí zvlášť večer velice útulně. Provozní dobu fast-foodu jsme s ohledem na rychlost výdeje prodloužili a nechali otevřeno podstatně déle, než v minulých letech.

V případě, že nám nestačí ani jeden z úseků, využíváme také konferenční místnost Hotelu Safari, tj. salonek U Gepardů.

Občerstvení v areálu ZOO

V těsné blízkosti Restaurace **U LEMURA** je cukrárna **U Veverek**, kde má návštěvník možnost ukončit oběd sladkou tečkou v podobě zmrzliny, nebo palačinky. V letošním roce jsme veškerá jídla, nápoje a také kávu začali servírovat ve skle a porcelánu.

Při prohlídce výběhů ussurijských tygrů, levhartů a dalších šelem byste neměli minout občerstvení **U Levhartů**, které je v klidném a příjemném prostředí mezi pavilonem šelem a výběhem pralesní antilopy bongo.

Za budovou letohrádku s galerií obrazů Zdeňka Buriana se nachází občerstvení **U Plameňáků**, kde lze při obědě obdivovat tyto krásné ptáky nebo využít přilehlé dětské hřiště. Přímo naproti výběhu slonů je situováno občerstvení **U Slonů**. Po jídle si zde můžete vychutnat točenou zmrzlinu. V sousedství je pizzerie **U Žiraf**, která nabízí několik druhů výborné pizzy připravené klasickými výrobními postupy.

Letní restaurace Rotunda se nachází na nejfrekventovanějším místě zoo a skýtá posezení pod velkou pergolou. Jedná se o moderně zařízené občerstvení se širokým sortimentem pokrmů, nápojů a cukrovinek. Na tomto místě je také malý stánek, kde jsme pokračovali v prodeji langošů v různých úpravách. Naproti těmto provozům nabízíme ve stylovém **Afrika Baru** teplé a studené nápoje, míchané alkoholické i nealkoholické koktejly a ledovou tříšť s různými příchutěmi. Také zde je umístěn prodej točené zmrzliny.

Při cestě od Rotundy na safari si nelze nevšimnout nového občerstvení **U Nosorožců,** které již čtvrtou letní sezonu poskytovalo návštěvníkům nejen sortiment klasických jídel a nápojů, ale také grilovanou uzenou kýtu, kterou připravujeme přímo před zraky hostů, jež přiláká vůně grilovaného masa. Před pavilon lvů jsme letos přestěhovali poslední stánek s točenou zmrzlinou a zaznamenali velký nárůst v prodeji. Jako poslední, až u nástupiště safari-busů, najdete občerstvení **U Lvů**, kde si ve stínu rákosové pergoly můžete vybrat z jídel, nápojů a poté vyrazit na safari.

Průměrná tržba na návštěvníka v letech 2005–2010 (v Kč)

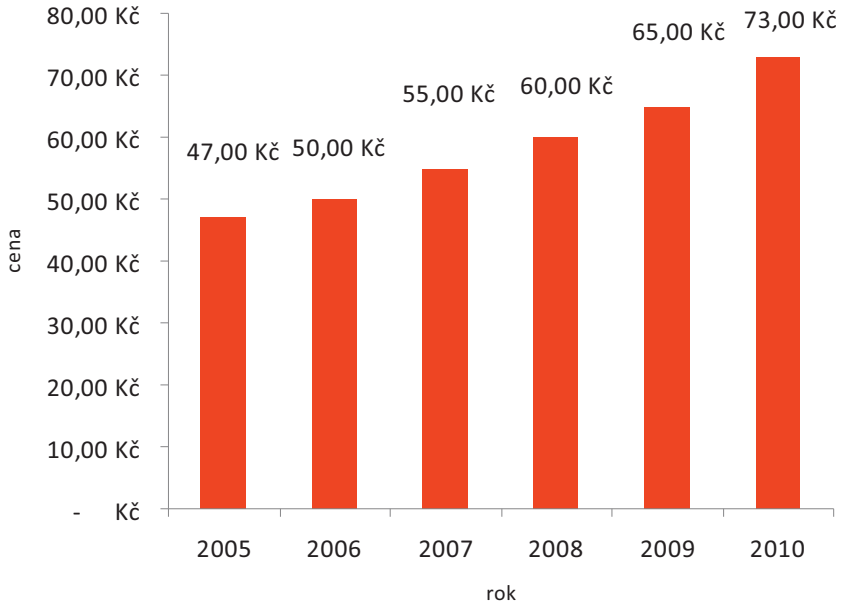

Podíl jednotlivých provozů na tržbách v roce 2010 (v Kč)

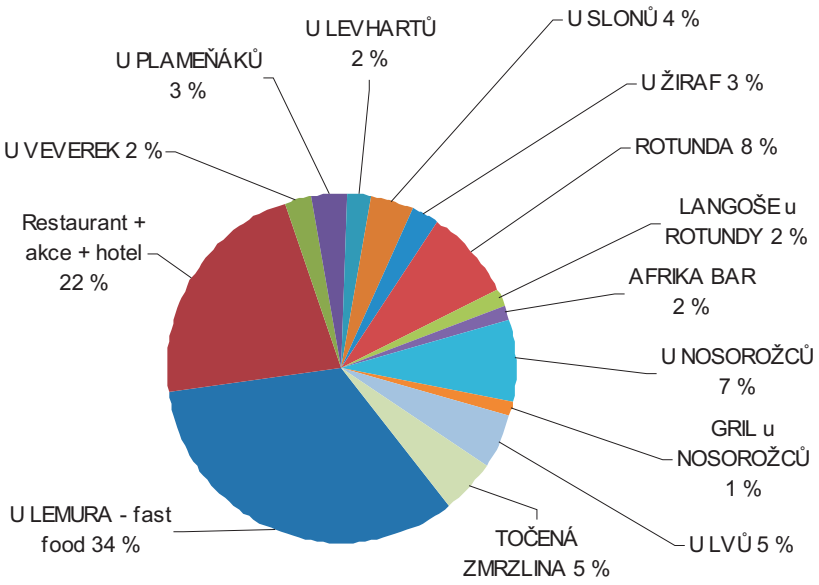

Kulinářské soutěže se zúčastnili i kuchaři z Restaurace U Lemura. *(dh)*

Občerstvení U nosorožců *(im)*

Naše další služby a reference

Již tradičně zajišťujeme většinou pro stálé partnery cateringové služby v celé České republice. Zde je pro nás samozřejmostí sestavení speciální cenové nabídky podle přání a představ klienta se zajištěním ostatních doplňkových služeb včetně dopravy a ubytování. Spokojenost partnerů a jejich hostů pro nás byla vždy na prvním místě.

S našimi službami byli mimo jiné spokojeni: ČEZ a. s., ČNB, CSlab spol. s r. o., UNIQA pojišťovna a. s., Kancelářské stroje s. r. o., TAUER ELEKTRO, a. s., Královéhradecký kraj, Plzeňský Prazdroj a. s., ČSOB, a. s., DELTA SYSTÉM AIR a. s., Reuters Czech Republic s. r. o., Řád svatého Huberta, VCES a. s., MILCOM, a. s., TREVES s. r. o., BAK stavební společnost, a. s., Chládek a Tintěra, a. s., CEP a. s., KNAUF Praha s. r. o., GE ELFUN, Česká Spořitelna, a. s.

GASTRO ZOO
GASTRONOMICKÉ SLUŽBY • CATERING • UBYTOVÁNÍ

Gastronomie nás baví
www.gastro-zoo.cz

Pracovníci GASTRO-ZOO s. r. o. v rámci zimní sezony (zleva): Miroslav Stejskal, Martin Nahodil, Pavel Denk, Iva Nosková, Ivana Mannová, Věra Anderlová, Věra Voltrová, Silvie Hlavatá, Iva Hilburgerová, Iveta Mařanová, Jan Majzlík, Igor Mašín, Michal Novák *(zč)*

ABC ROAD SHOW 2010 v Občerstvení U nosorožců *(im)*

ABC ROAD SHOW 2010 v Restauraci U lemura *(im)*

Zahradnická a technická údržba

Jiří Děd

Interiér skleníku *(jd)*

Práce celého oddělení souvisely zejména s dokončením Safarikempu a přilehlých výběhů, přípravou výběhů pro orangutany, likvidací pavilonů „domečky“ a realizací úsporných opatření. V průběhu roku 2010 nedošlo na útvaru k žádným významným změnám ani ve struktuře, ani v počtu zaměstnanců. Vzájemná spolupráce pracovníků údržby, výživy i zahradní údržby nadále přispívala k plynulému chodu celého útvaru.

Investiční akce, opravy

Všechny investiční akce a opravy, realizované v průběhu roku dodavatelskými firmami, vyžadovaly od našeho oddělení přípravné a dokončovací práce.

Investiční akce, opravy	Činnost oddělení údržby a zahradní údržby
Safarikemp	Dotvoření modelace terénu, rozmístění mobilní zeleně, dokončení hřiště pro míčové hry, výsadba letniček
Výběhy safarikemp	Terénní úpravy, výpomoc při ochraně stromů, úprava okolí
Výběh pro orangutany	Příprava stavby, základy pro kotvení parkosů, přemisťování zeleně

Záhon venkovní *(jd)*

Zahradnice Dagmar Formanová při pletí záhonu *(dh)*

Technická údržba

Mimo činností souvisejících s investiční výstavbou bylo nutné provádět údržbu a opravy v celém areálu ZOO.

Akce vybočující z rámce běžných prací, souvisejících s každodenním provozem zahrady:

- výměna dřevěné palisády v panoramatickém výběhu
- přípravné práce ve volných výbězích safari
- likvidace pavilonů Domečky
- stěhování Darwinovy stanice a prádelny
- oprava výpustí na potoce Netřeba
- úprava pronajímaných prostor v objektu veterinární nemocnice a izolátu
- výroba transportních beden, oprava objektu truhlárny

Zahradnická údržba

V lednu a únoru 2010 byla posouzena stabilita několika desítek stromů v souvislosti s bezpečností návštěvníků.V řadě případů bylo nutné provést nejen odstranění suchých větví, ale i redukci koruny.

Hlavních květinové záhony v klasické části ZOO byly vysázeny v nové kombinaci letniček, ke změnám došlo i v osázení některých mobilních květinových nádob. I přes velmi deštivé léto se podařilo udržet požadovanou kvalitu výsadeb v průběhu celé hlavní sezony.

Likvidací posledních klecí objektu irbisárny vznikl prostor, který bylo nutné upravit a vhodnou výsadbou navázat na již vytvořený květinový parter.

Velké úsilí bylo během celého roku věnováno provozu Safarikempu. Před jeho otevřením pracovníci zahradní údržby dorovnávali a dosévali trávníky, rozmisťovali mobilní zeleň a dosazovali okrasné traviny, trvalky i letničky. V průběhu léta byla nutná každodenní péče o zeleň, úpravy sekáním, stříháním, dosadbami, kontrola a ladění automatických závlah.

Pracovníci oddělení se také podíleli na založení téměř tří hektarů plantáží jív, myrobalánů a hlohyní, které by v budoucnu měly sloužit jako zdroj okusu pro naše listožravá zvířata.

Počasí letos přálo tradičnímu Týdnu duchů, na který bylo přichystáno cca 2 000 kusů velkých a několik stovek menších, ozdobných dýní, částečně i z naší produkce. Při přípravách na Vánoční ZOO pomohly děti z okolních škol ozdobit stromky, rozmístěné po areálu našimi pracovníky.

Z níže uvedeného přehledu produkce zahradnictví za poslední léta vyplývá udržení objemu produkce ovoce a zeleniny. Zvýšené úsilí zahradníků se projevilo na zdvojnásobení produkce vojtěšky a siláže z listí, snížila se potřeba zeleného krmení. Ohlašovaná krize způsobila pokles zájemu o produkci řezaných rostlin, hlavně strelitzií.

Srovnání produkce krmení v letech 2007–2008

Druh výpěstku	2007	2008	2009	2010	Rozdíl 2009-2010
ovoce, zelenina (hroznové víno, celer, papriky, melouny, rybíz, dýně)	2 723 kg	2 650 kg	2 720 kg	2 850 kg	+130 kg
vojtěška	56 t	58 t	59,5 t	193,4 t	+133,9 t
zelené krmení	539 t	560 t	570 t	511 t	-59 t
siláž z listí	2 580 kg	2 850 kg	2 860 kg	5 650 kg	+ 2790 kg
tržby za prodej	56 200 Kč	53 700 Kč	54 100 Kč	43 200 Kč	-10 900 Kč

Bourání voliéry fos *(dh)*

Ekonomika zoo

Hana Dvořáková

Obslužná část restaurace U Lemura *(dh)*

Ekonomické výsledky zoologické zahrady každoročně ovlivňuje návštěvnost, která byla oproti předcházejícímu roku nižší o 97 691 návštěvníka a dosáhla 454 476 osob. Hlavní úsilí bylo stejně jako každý rok zaměřeno na dosažení co nejvyšších vlastních příjmů. Nejvýznamnější byly tržby za vstupné, tržby za hotelové služby a služby Safarikempu, za pronájmy nemovitého a movitého majetku. Zakladatel, Královéhradecký kraj, poskytl na provoz zahrady dotaci 43 213 tis. Kč, Ministerstvo životního prostředí poskytlo účelovou dotaci 5 850 tis. Kč. Zoo dosáhla v roce 2010 provozní soběstačnosti 70,4 %.

Ekonomické výsledky zahrady byly v roce 2010 ovlivněny sníženou návštěvností, zahradu navštívilo 454 476 návštěvníků, bylo to o 97 691 návštěvníka, tj. 17,7 % méně než v předcházejícím roce. Investiční akce byly realizovány v celkové výši 14 677 tis. Kč, z rozsáhlejších akcí se jednalo o dokončení Safarikempu v prvním pololetí roku – projekt spolufinancovaný ze 40 % z dotací EU, současně se jednalo o pilotní projekt Centra evropského projektování. Další akcí bylo vybudování venkovního výběhu pro orangutany. U ostatních realizovaných investičních akcí se jednalo o akce menšího rozsahu.

Vývoj návštěvnosti v průběhu roku a snížení provozní a účelové dotace vedl k realizaci řady úsporných opatření a to nejen v oblasti materiálových nákladů,

oprav a udržování, ale i mzdových prostředků. Největší podíl na tržbách zaznamenaly jako každoročně tržby ze vstupného a z prodeje obchodního zboží, z prodeje zvířat, dále ze služeb poskytovaných hotelem Safari a nově vybudovaným Safarikempem, za pronájmy nemovitého a movitého majetku a z provozu vláčků. Nelze přehlédnout ani tržby získané z provizí, vyplývajících ze smluv s partnery, kteří zajišťovali po celý rok servis pro návštěvníky.

Hlavní část vlastních příjmů získala zahrada vzhledem k sezónnosti během letních, prázdninových měsíců, července a srpna. Potřeba provozních prostředků byla kryta kromě vlastních příjmů dotacemi a to provozní dotací ve výši 43 213 tis. Kč od zakladatele zoo, Královéhradeckého kraje, sníženou oproti roku 2009 o 1 787 tis. Kč a účelovou dotací 5 850 tis. Kč od Ministerstva životního prostředí ČR, sníženou o 2 994 tis. Kč, tj. 33,9 %. Dotace představovaly celkem částku 49 063 tis. Kč, méně o 4 781 v tis. Kč oproti roku 2009. Z evropských fondů bylo získáno na krytí provozních nákladů na projekt „ZOO jako škola“ a na nákup vybavení do Safarikempu 660 tis. Kč. Poskytnuté provozní dotace byly v celkové výši nejnižší od roku 2006 (viz graf).

Dotace na provoz v letech 2006–2010 (údaje v mil. Kč)

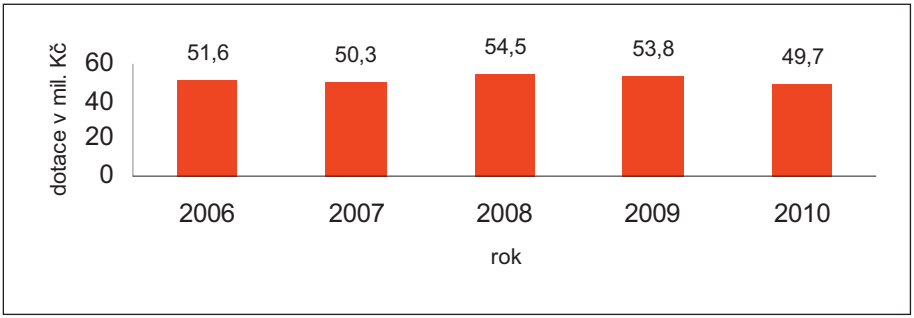

Přehled neinvestičních dotací v roce 2010 (údaje v Kč)

Královéhradecký kraj	**43 213 000,-**
Dotace na provozní náklady	43 213 000,-
Granty a dotace z evropských fondů na provoz	660 043,-
Ministerstvo životního prostředí	**5 850 229,-**
na chov ohrožených druhů světové fauny v českých zoo	5 152 554,-
na zapojení zoo do systému ochrany přírody v Česku	481 760,-
na podporu účasti v mezinárodních organizacích	215 915,-
Dotace celkem	**49 723 272,-**

Provozní náklady v letech 2006–2010 (údaje v tis. Kč)

Rok	2006	2007	2008	2009	2010
Celkové provozní náklady	121 822,-	140 919,-	153 491,-	156 881,-*	148 525,-

*Bez zaúčtování daru – umělecké sbírky obrazů darované Královéhradeckému kraji, s tímto darem byly náklady celkem 161 097 tis. Kč.

Srovnání ekonomických ukazatelů v letech 2006–2010

Ekonomické údaje	2006	2007	2008	2009	2010
Návštěvnost	475 495	542 011	539 447	552 167	454 476
Počet pracovníků (přepočtený)	154,3	157,7	153	155,2	159,4
Průměrná mzda (včetně odměn, v Kč)	17 228,-	18 830,-	20 688,-	21 112,-	20 204,-
Dary (v tis. Kč)	2 711,-	2 397,-	2 030,-	520,-	300,-
Celkové výnosy s dary (v tis. Kč)	124 606,-	143 971,-	156 346,-	157 887,-	154 337,-
Provozní soběstačnost (s dary)	62,80 %	66,50 %	66,40 %	66,32 %	70,44 %
Příspěvky na provoz (v tis. Kč)	**51 563,-**	**50 255,-**	**54 494,-**	**53 844,-**	**49 723,-**
Zřizovatel (Královéhradecký kraj)	42 356,-	42 220,-	45 049,-	45 000,-	43 213,-
Ministerstvo životního prostředí	9 207,-	8 035,-	9 444,-	8 844,-	5 850,-
Euroregion Glacensis a ROP NUTS II					660,-
DPH	**-4 008,-**	**-4 999,-**	**-5 694,-**	**-13 453,-**	**-1 630,-**
Daň na výstupu (odvedená)	7 170,-	8 579,-	11 202,-	11 892,-	12 313,-
Odpočet daně (uplatněná)	-11 178,-	-13 578,-	-16 896,-	-25 345,-	13 943,-

Náklady na provoz za rok 2010 představovaly bez daně z přidané hodnoty částku 148 525 tis. Kč a byly v porovnání s předcházejícím rokem nižší o 12 572 Kč, tj. 7,8 %. Snížení nákladů souviselo s úspornými opatřeními, které přijalo vedení společnosti v souvislosti s vývojem návštěvnosti a ekonomickou krizí.

Hlavní položkou materiálových nákladů byla krmiva v celkové výši 10 047 tis. Kč, oproti předcházejícímu roku zaznamenala krmiva úsporu celkem 364 tis. Kč, tj. 3,5 %. U ovoce a zeleniny snížení nákladů 24 tis. Kč, u masa 127 tis. Kč, u granulátů 350 tis. Kč, u vitamínů a minerálů 79 tis. Kč, u krmných živých zvířat 27 tis. Kč. Nárůst se projevil pouze u nákladové položky seno 71 tis. Kč. Ostatní druhy krmiv byly na úrovni předcházejícího roku.

Náklady na nákup všech druhů energií ve výši 14 322 tis. Kč byly vyšší než v roce 2009 o 748 tis. Kč, tj. 5,5 %. U elektrické energie došlo k úspoře 8 tis. Kč, u plynu se jednalo o zvýšení nákladů o 103 tis. Kč, tj. 12,2 %, u nakupovaného tepla byl nárůst 627 tis. Kč, tj. 11,4 %, který souvisel v obou případech zejména s větší spotřebou vzhledem k nepříznivému počasí a velmi dlouhé zimě.

Na opravy a udržování bylo vynaloženo 6 913 tis. Kč, při porovnání s rokem 2009 to bylo méně o 6 239 tis. Kč, tj. 47,4 %. Částečně toto snížení souviselo s opravou teplovodů, realizovanou a dokončenou v roce 2009 nákladem 3 657 tis. Kč a dále s řadou přijatých úsporných opatření, takže v průběhu roku 2010 byly realizovány pouze nezbytně nutné opravy. Mezi opravy většího rozsahu patřila oprava oplocení areálu celkem za 245 tis. Kč, opravy topení v pavilonech za 135 tis. Kč, opravy vodovodního řadu v areálu za 100 tis. Kč, opravy nátěrů a malování za 267 tis. Kč, oprava bazénové technologie v hotelu za 310 tis. Kč. Na opravy a údržbu dopravní techniky bylo vynaloženo 1 835 tis. Kč, což bylo o 781 tis. Kč více než v roce předcházejícím. Jednalo se např. o opravu multikáry za 465 tis. Kč, opravu Reformu za 180 tis. Kč, opravu samosběracího vozu za 165 tis. Kč, opravu

traktoru a přívěsu za traktor za 120 tis. Kč. Na opravy výpočetní techniky bylo vynaloženo 122 tis. Kč, na revize 376 tis. Kč a na opravy strojů a zařízení 1 260 tis. Kč.

Mzdové a ostatní osobní náklady ve výši 39 406 tis. Kč byly o 530 tis. Kč, tj. 1,3 % nižší v porovnání s předcházejícím rokem, u zákonných odvodů naopak došlo k navýšení o 281 tis. Kč a to v důsledku zrušení § 21a zák. 589/92 Sb. o sociálním pojištění, kterým v roce 2009 byla snížena odvodová povinnost a tím dopad ekonomické krize na zaměstnavatele. Mzdové a ostatní osobní náklady společně se zákonnými odvody celkem ve výši 52 635 tis. Kč byly o 249 tis. Kč, tj. 0,5 % nižší než v roce 2009.

Snížení účetních odpisů o 673 tis. Kč souviselo s ukončením odpisování u vyřazeného majetku v souvislosti s výstavbou Safarikempu a dále s ukončením odpisování u staršího majetku. Do nákladů byla proúčtována odložená daň 431 tis. Kč, zjištěná z rozdílu daňových a účetních odpisů.

Celkové výnosy v roce 2010 ve výši 154 037 tis. Kč byly v porovnání s rokem 2009 nižší o 3 330 tis. Kč, tj. 2,1 %. Byly ovlivněny návštěvností, která se snížila oproti předcházejícímu roku o 17,7 %, zahradu navštívilo 454 476 návštěvníků.

Tržby z prodeje služeb návštěvníkům 76 469 tis. Kč byly o 3 151 tis. Kč, tj. 4,0 % nižší než v předcházejícím roce. Tržby za vstupné 42 855 tis. Kč byly nižší o 5 887 tis. Kč, tj. 12,1 %. Výši vlastních příjmů výrazně ovlivnil hotel Safari s roční tržbou za služby 11 125 tis. Kč, tyto tržby byly nižší o 319 tis. Kč, tj. 2,8 %. V prvním pololetí byl uveden do provozu nový kemp, tržby do konce roku 2010 představovaly částku 3 744 tis. Kč. Roční tržby z pronájmů nebytových prostor a ubytoven byly 6 517 tis. Kč, snížení o 358 tis. Kč, tj. 5,2 %, tržby z reklam 2 092 tis. Kč, tržby za transportní činnost 3 630 tis. Kč.

Vlastní příjmy byly dále ovlivněny tržbami z provozu vyhlídkových vláčků, provoz na základě smlouvy zajišťovala společnost LUTHA a přínos pro zoo byl 3 112 tis. Kč. Ve srovnání s rokem 2009 to bylo méně o 631 tis. Kč, tj. 16,7 %. Gastronomické služby zajišťovala pro návštěvníky společnost GASTRO-ZOO s. r. o., podíl z těchto služeb pro zahradu (ceny bez DPH) dosáhl výše 4 639 tis. Kč a byl o 397 tis. Kč, tj. 7,9 % nižší než v roce 2009.

Zhodnocením volných finančních zdrojů získala zoologická zahrada částku 146 tis. Kč, výše byla závislá na úrokových sazbách.

Nezanedbatelnou část vlastních příjmů ve výši 1 007 tis. Kč tvořily podíly na tržbách od smluvních partnerů, kteří zajišťovali různé atrakce pro návštěvníky, jako např. dětský bagr, prodej pamětních mincí nebo dětský vláček. Ve srovnání s rokem 2009 byly tyto tržby nižší o 141 tis. Kč, tj. 12,3 %.

Tržby za prodané zboží na všech obchodních místech v areálu zahrady dosáhly výše 10 615 tis. Kč, oproti předcházejícímu roku byly nižší o 2 701 tis. Kč, tj. pokles o 20,3 %.

Výnosy kladně ovlivnil dar – umělecká sbírka obrazů v hodnotě 4 216 tis. Kč od zakladatele, Královéhradeckého kraje.

Hospodaření společnosti za rok 2010 skončilo ziskem 5 512 tis. Kč, bez darované umělecké sbírky obrazů byl zisk 1 296 tis. Kč, procento provozní soběstačnosti za rok 2010, počítané z vlastních příjmů včetně darů, bylo 70,44 %.

K 31. prosinci 2010 byl průměrný přepočtený stav pracovníků 159,4, fyzický stav 149 zaměstnanců. Přepočtený stav byl o 4,2 vyšší než v roce 2009, průměrná mzda byla 20 204 Kč, byla nižší oproti předcházejícímu roku o 908 Kč, tj. 4,3 %.

Finanční dary v roce 2010 představovaly částku 1 468 tis. Kč, z toho 300 tis. Kč byl účelový dar na investiční akci. Ostatní finanční dary a dary naturální (např. krmiva) byly určeny na ochranu zvířat a životního prostředí a byly podle metodiky účetnictví součástí ostatních výnosů. Celkový přehled darů je uveden v samostatném příspěvku výroční zprávy.

Srovnání členění výnosů v letech 2009 až 2010 (v % z celkových výnosů)

Rok	2009	2010
Tržby za služby		
- vstupné	31	27,8
- hotel Safari a Safarikemp	7,3	9,6
- ostatní tržby ze služeb	12,4	12,2
Tržby z prodeje obchodního zboží	8,5	6,9
Ostatní výnosy	6,6	11,2
Poskytnutá dotace od zakladatele, MŽP a evropských fondů	34,2	32,3

Členění výnosů v roce 2010

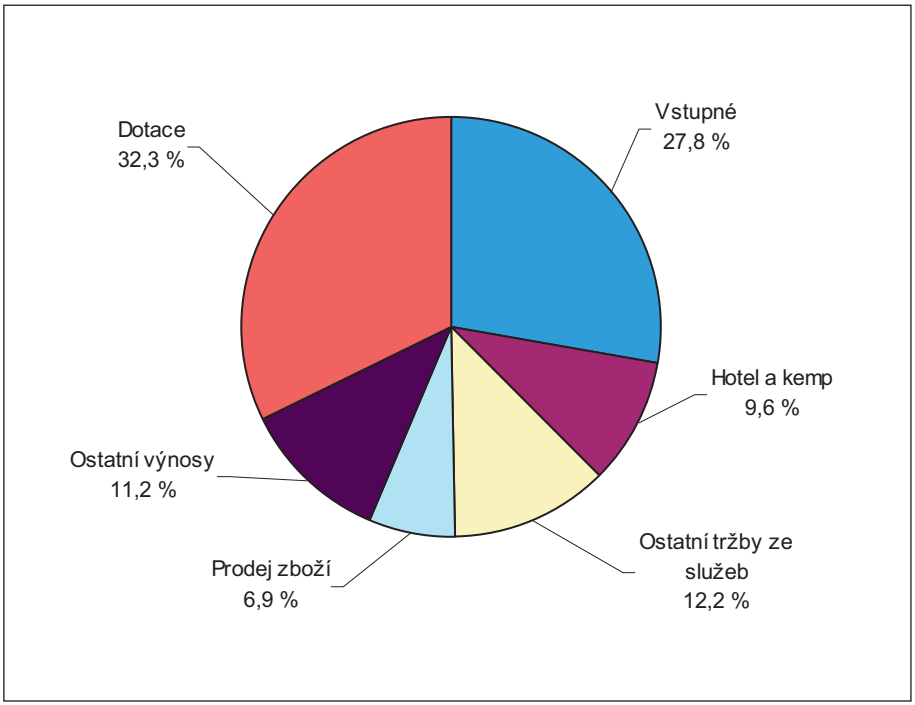

Rok	2006	%	2007	%	2008	%	2009	%	2010	%
Tržby za prodej služeb	63 718,-	52,3	73 968,-	51,5	77 281,-	50,0	79 620,-	50,6	76 469,-	49,6
Vstupné	40 381,-	33,1	46 619,-	32,5	46 656,-	30,2	48 742,-	31,0	42 855,-	27,8
Reklama	1 706,-	1,4	2 552,-	1,8	3 230,-	2,1	2 750,-	1,8	2 092,-	1,4
Gastro-služby, podíl na tržbě	4 037,-	3,3	4 955,-	3,4	5 385,-	3,5	4 881,-	3,1	4 639,-	3,0
Vláček, podíl na tržbě	2 975,-	2,4	3 364,-	2,3	3 573,-	2,3	3 743,-	2,3	3 112,-	2,0
Ostatní	14 619,-	12,1	16 478,-	11,5	18 437,-	11,9	19 504,-	12,4	23 771,-	15,4
Tržby z prod. zboží	9 642,-	7,9	12 216,-	8,5	13 279,-	8,6	13 316,-	8,5	10 615,-	6,9
Tržby z prod. zvířat	2 458,-	2,1	1 898,-	1,4	2 450,-	1,6	4 118,-	2,6	7 047,-	4,6
Úroky	81,-	0,1	151,-	0,1	278,-	0,2	136,-	0,1	146,-	0,1
Provozní dotace celkem	51 563,-	42,3	50 255,-	35,1	54 494,-	35,3	53 844,-	34,2	49 723,-	32,3
- od Královéhradeckého kraje	42 319,-	34,7	42 075,-	29,4	45 000,-	29,2	45 000,-	28,6	43 213,-	28,1
- granty, evropské fondy	37,-	-	145,-	-	50,-	-	0,-	-	660,-	0,4
- od MŽP	9 207,-	7,6	8 035,-	5,6	9 444,-	6,1	8 844,-	5,6	5 850,-	3,8
Ostatní výnosy	2 679,-	2,1	4 980,-	3,5	6 579,-	4,3	6 412,-	4,0	10 142,-	6,6
Změna stavu zvířat	-8 349,-	-6,8	-177,-	-0,1	-45,-	-	-79,-	-	-105,-	-0,1
Výnosy celkem	**121 895,-**	**100,0**	**143 359,-**	**100,0**	**154 316,-**	**100,0**	**157 367,-**	**100,0**	**154 037,-**	**100,0**
Zisk před zaúčt. dar. sml.	158,-	-	2 440,-	-	825,-	-	486,-	-	1 296,-	-
Zisk, ztráta (-) po zaúčt. darovací smlouvy na obrazy, řízená ztráta	0,-	-	0,-	-	0,-	-	-3 730,-	-	5 512,-	-
Daň z příjmů	85,-	-	0,-	-	0,-	-	0,-	-	0,-	-
Zisk po zdan.	73,-	-	2 440,-	-	825,-	-	0,-	-	5 512,-	-
Dary celkem	2 711,-	-	2 397,-	-	2 030,-	-	520,-	-	300,-	-
Ekonomický výsl. s dary	**2 784,-**	**-**	**4 837,-**	**-**	**2 855,-**	**-**	**1 006,-**	**-**	**1 596,-**	**-**
Soběstačnost s dary před zaúčt. dar. sml.	62,77	-	66,50	-	66,40	-	66,32	-	67,60	-
Ekonomický výsledek s dary, po zaúčt. dar. sml.	0,-	-	0,-	-	0,-	-	-3 210,-	-	5 812,-	-
Soběstačnost s dary po zaúčt. dar. sml. na uměl. sbírku	0	-	0	-	0	-	64,59	-	70,44	-

Srovnání členění nákladů v letech 2009 a 2010 (v % z celkových nákladů)

Rok	2009	2009	2010
	před zaúčtováním darovací smlouvy	po zaúčtování darovací smlouvy	
Osobní náklady	33,7	32,8	35,4
Energie a stočné	10,6	10,3	9,6
Krmiva	6,6	6,4	6,8
Odpisy	8,9	8,7	9
Opravy a udržování	8,4	8,2	4,7
Ostatní náklady	31,8	33,6	34,5

Členění nákladů v letech 2006–2010 (v % z celkových nákladů)

Rok	2006	%	2007	%	2008	%	2009	%	2010	%
Spotřeba materiálu; krmiva	10 725,-	8,8	10 008,-	7,2	10 964,-	7,2	10 411,-	6,6	10 047,-	6,8
Spotřeba materiálu; ostatní	8 511,-	7	12 040,-	8,6	14 342,-	9,4	14 056,-	9	11 457,-	7,7
Spotřeba energie	10 530,-	8,6	11 115,-	7,9	12 577,-	8,2	13 574,-	8	14 322,-	9,6
Vodné a stočné	2 261,-	1,9	3 011,-	2,1	2 987,-	1,9	2 990,-	2	3 246,-	2,2
Náklady na prodej zboží	6 399,-	5,3	8 000,-	5,7	8 499,-	5,5	8 737,-	5,6	6 965,-	4,7
Opravy a udržování	9 240,-	7,6	9 898,-	7	11 812,-	7,6	13 152,-	8,4	6 913,-	4,7
Ostatní služby	11 974,-	9,8	13 695,-	9,7	17 099,-	11,1	18 162,-	11,6	18 016,-	12,1
Osobní náklady	43 799,-	35,9	48 609,-	34,5	52 163,-	34	52 884,-	33,7	52 635,-	35,4
Odpisy	9 238,-	7,6	12 624,-	8,9	12 957,-	8,4	13 999,-	8,9	13 326,-	9
Dodatečný odvod daně z příjmu	0,-	0	-41,-	-	0,-	-	0,-	-	0,-	-
Daň z příjmu	85,-	0,1	0,-	-	0,-	-	0,-	-	0,-	-
Odložená daň	0,-	-	0,-	-	1 370,-	0,9	364,-	0,2	431,-	0,3
Ostatní náklady	9 060,-	7,4	11 888,-	8,4	8 918,-	5,8	9 552,-	6	11 167,-	7,5
Provozní náklady celkem	121 822,-	100	140 919,-	100	153 491,-	100	156 881,-	100	148 525,-	100
Dary – sbírka obrazů darovaná z rozhodnutí zakladatele kraji	0,-	-	0,-	-	0,-	-	4 216,-	-	0,-	-
Provozní náklady celkem po proúčtování darovací smlouvy	**121 822,-**	**-**	**140 919,-**	**-**	**153 491,-**	**-**	**161 097,-**	**-**	**148 525,-**	**-**

Členění nákladů v roce 2010

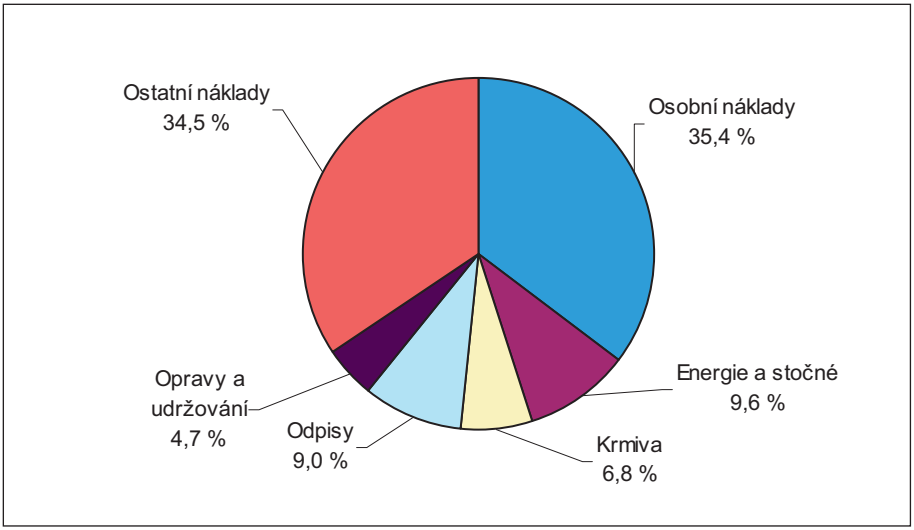

Buvol pralesní *(jm)*

Investiční činnost, opravy a projekce

Petr Jiřička, Vladimír Mertlík

Montáž konstrukce dřevěného vyhlídkového přístřešku u Safarikempu *(vm)*

V roce 2010 se útvar technického servisu věnoval dokončení akce Rozšíření parkoviště a kemp, projekčním přípravám Přestavby pavilonu lidoopů na pavilon goril, přípravě a výstavbě Výběhu pro orangutany u pavilonu Ptačí svět a dalším menším investičním akcím.

Hlavní činnost spočívala v udržení trendu postupných oprav a vylepšování investičního majetku (staveb) zoologické zahrady v souladu s jejími investičními plány.

Souběžně s hlavní činností servisu jsme poskytovali technické podklady a konzultace všem ostatním útvarům zoo, dále jsme zajišťovali poptávky stavebních akcí, kontroly cen, dohled na správné provedení prací a na výběrová řízení investičních akcí včetně jejich vyhodnocení.

V investorsko-inženýrské činnosti jsme navázali spolupráci s firmou EPOS CZ spol. s r. o., zastoupenou panem Nasikem Kiriakovským, která nám pomáhala především u akcí Přestavba pavilonu lidoopů na pavilon goril, Rozšíření parkoviště a kemp a Výběh pro orangutany u pavilonu Ptačí svět.

Investice

V oblasti investic byly zahájeny, realizovány, rozpracovány nebo dokončeny akce v hodnotě 14 677 tis. Kč - roční rozestavěnost k 31. 12. 2010. Jednalo se především o akce Rozšíření parkoviště a kemp – IV. etapa (výběh), Výběh pro orangutany – I. etapa, Dodávka a montáž světlíků do pavilonu Ptačí svět.

Rozšíření parkoviště a kemp – VI. etapa: Výběh

Stavba obsahovala demolici stavebních objektů, odstranění části oplocení, výběhů a komunikací a vybudování nového výběhu včetně oplocení. V roce 2010 bylo dokončeno oplocení a byla realizována vyhlídka a přístřešky. Od 25. 5. 2010 probíhal zkušební provoz nového výběhu včetně prezentace zvířat. Stavba byla dokončena na podzim 2010. Zhotovitelem díla byla firma STAEG, s. r. o. Za rok 2010 náklad této investice činil 6 128 tis. Kč.

Výběh pro orangutany - I. etapa

Realizace první etapy venkovních výběhů. Jedná se o železobetonovou konstrukci výběhu, která je založena na pilotách. Na zastřešení byla poprvé v ČR použita spojitá nerezová síť. Skla ve výkladcích jsou lepená tl. 30 mm. Akci realizovala firma Průmstav Náchod s. r. o. Celkový náklad této stavby byl 4 371 tis. Kč.

Montáž světlíků do střechy pavilonu Ptačí svět

Při této akci byly dodány a namontovány střešní světlíky do střechy pavilonu z důvodu lepšího provětrání hal pavilonu, které je zejména nutné k zaručení větrání v horkých dnech, pokud by byla přerušena dodávka el. energie. Akci realizovala firma RWA systémy, spol. s r. o. Celkový náklad této stavby byl 119 tis. Kč.

Zdroje investic 2009–2010 (v tis. Kč)

Zdroje	2009	2010
Zůstatek zdrojů	3 681,-	3 381,-
Vnější zdroje (dotace z Regionálního operačního programu NUTS II)	13 244,-	9 792,-
Vlastní zdroje celkem	53 301,-	11 767,-
Odpisy	13 525,-	13 326,-
Dary	520,-	300,-
Čerpáno	66 020,-	14 677,-

Opravy

Opravy byly prováděny především útvarem Zahradní a technická údržby, větší akce byly pak zajištěny dodavatelsky. Celkové náklady na stavební opravy a údržbu činily 1 734 tis. Kč, na strojní údržbu 1 260 tis. Kč, na kancelářskou techniku 122 tis. Kč, na revize 376 tis. Kč, na údržbu dopravních prostředků 1 835 tis. Kč a na ostatní zde nespecifikované opravy 1 586 tis. Kč.

Náklady na opravy a údržbu 2006–2010 (v tis. Kč)

Rok	2006	2007	2008	2009	2010
Částka	9 240,-	9 898,-	11 650,-	13 152,-	6 913,-

Montáž rákosové krytiny dřevěného vyhlídkového přístřešku ve výběhu u Safarikempu *(vm)*

Dokončený dřevěný vyhlídkový přístřešek Safarikempu *(vm)*

Hlavní opravy provedené dodavatelsky

Místo, stavba	Oprava	Dodavatel
Oplocení ZOO	Oprava	Limit DK, s. r. o.
Pavilony ZOO	Oprava topení	Jiří Klejšmíd
Hotel ZOO	Oprava bazénové technologie	A+M Borovnička
Areál ZOO	Oprava nátěrů a malování	Jiří Žižka
Hlavní WC	Oprava střechy	Limit DK, s. r. o.
Vodovod v ZOO	Oprava vodovodního řadu v areálu	Luboš Vondrouš

Projekce a příprava staveb

V roce 2010 technický útvar zajistil vlastními silami studie, stavební části dokumentace a kompletaci dokumentací s odbornými profesemi (ÚT, VZT, ZTI, elektro, PBŘS, statika) pro stavební povolení nebo pro ohlášení stavby či stavebních úprav včetně všech požadovaných změn a doplňků, potřebných vyjádření a stanovisek hlavně pro tyto akce: Rozšíření parkoviště a kemp (stavební objekty – detaily, doplnění dokumentace), Přestavba pavilonu lidoopů na pavilon goril (příprava projektu pro podání žádosti o dotaci a pro výběrové řízení dodavatele), Výběhy orangutanů – Ptačí svět (realizační dokumentace), Bioplynová stanice, Safari 2011 a nový výběh pro slony.

V rámci plánované akce Přestavba pavilonu lidoopů na pavilon goril byla 29. 1. 2010 podána žádost o poskytnutí dotace a následovala příprava dokumentace pro výběrové řízení na dodavatele stavby, které bylo vyhlášeno 30. 6. 2010. Z důvodu nezískání dotace bylo 17. 9. 2010 podáno rozhodnutí o zrušení výběrového řízení. V průběhu prosince pak probíhaly práce na projektové dokumentaci potřebné pro podání druhé žádosti o poskytnutí dotace.

Dále byly ve spolupráci s externími dodavateli zajištěny projektové dokumentace odborných profesí, rozpočty akcí a další doplňky k důležitým stavbám realizovaným v průběhu celého roku 2010, tak i pro stavby připravované pro rok 2011.

Pokračovala spolupráce s Vysokým učením technickým, fakultou architektury v Brně. Studentům byla tento rok zadána témata týkající se využití hal bývalé slévárny, úpravy vchodu do ZOO z parkoviště a koncepce ZOO z pohledu generelu.

Vlastní projektová činnost

Projekt	Dokumentace	Cena vlastních prací
Rozšíření parkoviště a kemp	DP	420 000,-
Generální přestavba pavilonu goril	DP	58 750,-
Výběh pro orangutany u pavilonu Ptačí svět	DP	20 000,-
Expozice hmyzu – vila	S	15 000,-
Nový výběh pro slony	S	10 000,-
Safari 2011	S	16 250,-
Bioplynová stanice	U	32 500,-
Výběh pro fenky	DSP	7 500,-
Celkem		**580 000,-**

S – studie, O – ohlášení, ÚS – územní souhlas, UR – územní rozhodnutí, SP – stavební povolení, DP – doplnění projektu

Projektová činnost externích zhotovitelů

Projekt	Dokumentace	Externí zhotovitel
Generální přestavba pavilonu goril	statika a rozpočet	Ing. Hynek Stiehl
Generální přestavba pavilonu goril	projektová dokumentace elektro	HMS elektro, s. r. o.
Antilopinec VIII. – rekonstrukce	rozpočet	Ing. Eva Jiřičková
Přemístění trafostanice TS2 v areálu ZOO	projektová dokumentace DUR a SP	Pavel Voňka
Venkovní výběhy pro orangutany	projektová dokumentace - statika	Ing. Hynek Stiehl
Gabionová zeď	projektová dokumentace - revize	Ing. Ivan Šír
Billboard	zaměření	Josef Kettner
Přístřešek pro žirafy	statické posouzení	Ing. Ivan Šír

Realizace výběhu pro orangutany u pavilonu Ptačí svět (I.etapa) *(kp)*

Venkovní výběh pro orangutany u pavilonu Ptačí svět (I. etapa) *(pj)*

Adopce zvířat

Zdeněk Čermák

Manželé Hutlovi se stali adoptivními majiteli oslů somálských. *(dh)*

Již několik let po sobě se snažíme vyrovnat s problémy přítomnými v celosvětové ekonomice. To se ostatně dotýká každého, ať chce nebo nechce. Výrazně je to však znát v provozech, které jsou odkázány jak na vlastní hospodaření, tak i na podporu státu či soukromých dárců. V zoologické zahradě je jednou z možností podpory chovu zvířat, kde mohou pomoci její přátelé, program adopcí.

V roce 2010 se do programu adopcí zvířat zapojilo 118 fyzických osob, 36 škol a instituci, které se staly kmotry 174 zvířat. Ti všichni svou laskavostí přispěli celkem 539 253,50 Kč.

Děkujeme tímto všem, kteří podporují chov zvířat v ZOO Dvůr Králové. Zvláštní poděkování patří těm, kteří přispívají opakovaně již řadu let. Přehled adoptivních majitelů a spolumajitelů za rok 2010 uvádíme dále.

Adoptivní majitelé 2010 (zastoupení v %)

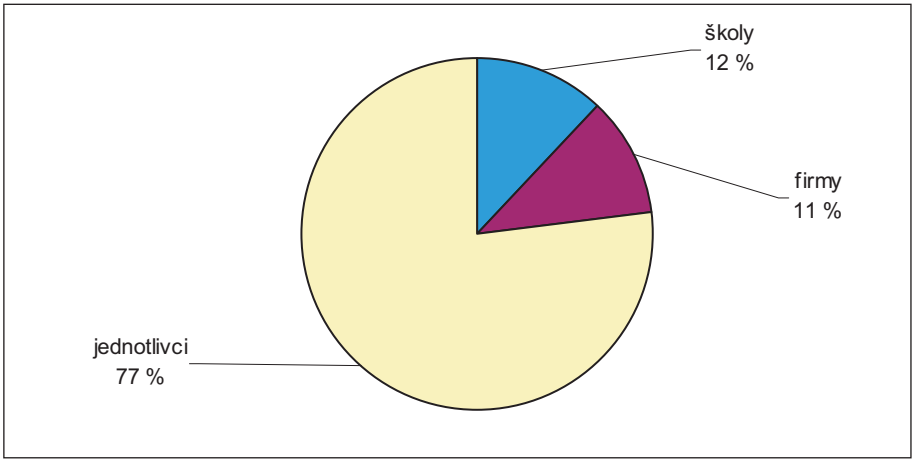

Adoptivní příspěvky v letech 2004 až 2010 (v Kč)

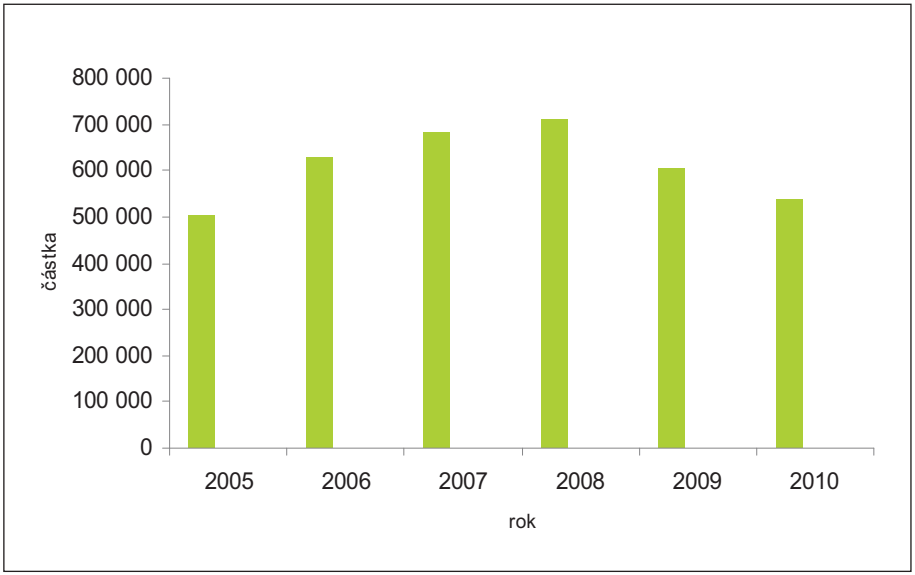

Adoptivní majitelé 2009 a 2010 (v Kč)

Druh adoptivního majitele	2009		2010		Rozdíl
	Kč	Majitelů	Kč	Majitelů	
Jednotlivci	274 600,-	133	263 800,50	118	-10 799,50,-
Školy a školní kolektivy	83 942,-	23	69 400,-	19	-14 542,-
Firmy	245 702,-	17	205 053,-	17	-40 649,-
Celkem	**604 244,-**		**539 253,50**		**-65 990,50**

Podaná ruka formou adopcí je pro zvířata v zoo výraznou podporou. Na snímku je ošetřovatelka Ivana Váhalová s fenky. *(zč)*

Všestranná péče v chovu zvířat se odráží v jeho úspěšnosti – mláďatech. Na snímku samice nosorožce dvourohého Jessi s dcerou Jasmínou. *(zč)*

Adoptivní majitelé a spolumajitelé, jednotlivci v roce 2010

Adoptivní majitel	Adoptované zvíře	Částka Kč
Hutlovi Petr a Libuše, Třebechovice	osel somálský (4 mláďata roku 2010)	20 000,-
Zaměstnanci společnosti Rigips, s. r. o., Praha	nosorožec dvourohý	15 643,-
Maškovi Saša a Petr, Praha	hyena skvrnitá	15 000,-
Jelínek Milan, Hradec Králové	hrošík liberijský	12 000,-
Žáková Pavla, Živanice	buvol kaferský	12 000,-
Kinami Ikuyo, Tokio, Japonsko	nosorožec dvourohý	11 332,-
Divíšek Luboš, Děčín	tygr ussurijský	10 000,-
Jeřábková Věra, JUDr., Praha	želva antilská	6 000,-
Kokstejn Vladimír, Lipoltice	ara hyacintový	6 000,-
Roháčková Eliška, Děčín	levhart perský	6 000,-
Řeháková Jana, Nová Paka	gorila Shinda	5 500,-
Mizlerová Eva, Praha	žirafa Rothschildova	5 000,-
Ješina Josef, Rychnov nad Kněžnou	levhart perský	5 000,-
Panenková Eva, Hradec Králové	kolpík africký	4 000,-
Teplá Danuše, Náchod	veverka kapská	4 000,-
Yasuda Itsuko, Shirahata, Japonsko	zebra Grévyho	4 000,-
Havel Vladimír, Hradec Králové	pralesnička, zebra Hartmanové	3 500,-
Filip-Špačková Andrea a Filip Petr, novomanželé, Praha	tygr ussurijský	3 000,-
Brethová Jarmila a Karabec Pavel, Praha	impala	3 000,-
Brokešová Lucie, Praha	chameleon jemenský, okapi	3 000,-
Cafourková Iveta, Praha	hroznýš královský	3 000,-
Nickelovi Markéta a Josef, novomanželé, Kolín	hrošík liberijský	3 000,-
Melicherová Renáta, Trutnov	okapi	3 000,-
Michálek Karel, Pardubice	žirafa síťovaná	3 000,-
Moudrý Lubomír, Velehrádek	nosorožec tuponosý s.f.	3 000,-
Mrňávkovi Ivana a Jiří, Opatovice nad Labem	velbloud jednohrbý	3 000,-
Šafránek David, Praha	antilopa skákavá	3 000,-
Šindlarová Eva, Praha	tygr ussurijský	3 000,-
Vašátko David, Strakonice	zebra Böhmova	3 000,-
Motlíkovi Vendula a Jan, novomanželé, Plzeň	tygr ussurijský	3 000,-
Dorňáková Anežka, Bruntál	tygr ussurijský	2 700,-
Dostálová Helena, Živanice	dytík úhorní, rosnička pruhovaná	2 500,-
Podlahová Miluše	gepard	2 400,-
Bartošová Lenka, Choceň	želva uhlířská	2 000,-
Cinková Radka, Praha	žirafa síťovaná, žirafa Rothschildova	2 000,-
Klapková Eva, Hradec Králové	surikata	2 000,-
Študentová Dita a Krouský Jan, Rožnov pod Radhoštěm	žirafa Rothschildova	2 000,-
Plevko Tomáš, Žilina, Slovensko	chameleon jemenský	1 959,50
Pekárková Radana, Hradec Králové	korunáč vějířový, daman	1 700,-
Čapková Martina, Roztoky	želva filipínská	1 500,-
Punar Jiří, Náchod	bazilišek zelený	1 500,-

Adoptivní majitel	Adoptované zvíře	Částka Kč
Pýchová Silvie, Praha	koza kamerunská	1 500,-
Teislerová Martina a Vítek Tomáš, Hlinsko	surikata	1 500,-
Urbanová Blanka, Praha	zebu zakrslý	1 500,-
Vyleťalová Lea, Choceň	bazilišek zelený	1 500,-
Konopková Petra, Karlovy Vary	tygr ussurijský	1 000,-
Bučková Lucie, Vysoké Mýto	lvíček zlatohlavý	1 000,-
Cíglerová Eva, Praha	chameleon jemenský	1 000,-
Herzogová Ivana, Broumov	žirafa síťovaná, krokodýl úzkohlavý	1 000,-
Homolková Blanka, Pardubice	tygr ussurijský	1 000,-
Jelínková Eva, Zbraslavice	čáp bílý	1 000,-
Jirásek Lukáš, Solnice	slon africký	1 000,-
Kocková Simona, Heřmanův Městec	agama vousatá	1 000,-
Kolínská Martina, Chlumec nad Cidlinou	tygr ussurijský	1 000,-
Kousal Jakub, Libštát	zoborožec šedý	1 000,-
Krejčová Radka, Hradec Králové	štětkoun africký	1 000,-
Kuhn-Gaberová Zdeňka, Hostinné	korunáč chocholatý	1 000,-
Lašová Kristýna, Dvůr Králové nad Labem	žirafa síťovaná	1 000,-
Macek Richard, Praha	tygr ussurijský	1 000,-
Macurová Irena, Náchod	leguán zelený	1 000,-
Matoušková Věra, Opava	krokodýl úzkohlavý	1 000,-
Ottová Viola Ing., Čelákovice	surikata	1 000,-
Pichlová Kateřina, Praha	karetka novoguinejská	1 000,-
Řeháková Andrea, Česká Skalice	nosorožec tuponosý s. f.	1 000,-
Samková Kateřina, Lično	žirafa síťovaná	1 000,-
Skarka Adam, Frýdek-Místek	daman	1 000,-
Smetáčková Jana, Kutná Hora	buvol kaferský	1 000,-
Tvrdíková Ivana, Pardubice	serval, šimpanz	1 000,-
Ulichová Sophinka, Nové Město nad Metují	lvíček zlatý	1 000,-
Wastlová Anna, Hradec Králové	kachnice kaštanová, morčák chocholatý	1 000,-
Zdražilová Pavla, Pardubice	žirafa síťovaná	1 000,-
Ziková Kateřina, Hradec Králové	felsuma madagaskarská	1 000,-
Hampelová Zuzana, Trutnov	tygr ussurijský	750,-
Holatová Jana, Hradec Králové	daman	750,-
Malá Monika, Třebechovice pod Orebem	ara ararauna	750,-
Koupilová Agáta, Pardubice	daman skalní	700,-
Petříková Michaela, Třebechovice pod Orebem	myšák hnědokřídlý	700,-
Navrátil Antonín, Praha	žirafa Rothschildova	666,-
Kubíková Radka, Hranice	surikata	600,-
Machatí Hana a Svatopluk, Jičín	lvíček zlatý	600,-
Přátelé farnosti Činěves, Činěves	nosorožec tuponosý s. f.	550,-
Jeršová Lenka, Jičín	lev indický	500,-

Adoptivní majitel	Adoptované zvíře	Částka Kč
Bartoníčková Lenka, Hořice v Podkrkonoší	pralesnička	500,-
Bruk Vojtěch, Třinec	tygr ussurijský	500,-
Černý Tomáš, Poděbrady	pes ušatý	500,-
Čiháková Radka, Lovčice	hrošík liberijský	500,-
Dimitrová Nikola a Lukáš Chvotkěvič, Ostrava	okapi	500,-
Dobrovská Rozálie, Most	slon africký	500,-
Dohnal Jakub, Trutnov	hrošík liberijský	500,-
Dvořáková Iva, Praha	kachničce kaštanová	500,-
Gazárková Šárka, Hostinné	surikata	500,-
Glejtrková Adéla, Rynárec	parosnička srdíčková	500,-
Havlín Jan, Pardubice	surikata	500,-
Hochová Jiřina, Karlovy Vary	lvíček zlatý	500,-
Horáčková Jana a Hefka Zdeněk, Trutnov	lemur kata	500,-
Hudec Michal, Karlovy Vary	veverka kapská	500,-
Chvílová Tereza, Ostrava	okapi	500,-
Jelínek Tomáš, Brandýs nad Labem	tygr ussurijský	500,-
Kaněrová Věra, Hronov	čírka modrozobá	500,-
Koukal Zdeněk Ing., Jaroměř	fenek	500,-
Kovaříková Zuzana, Svoboda nad Úpou	rosnička pruhovaná	500,-
Krčmářová Nina, Rudník	kur bambusový	500,-
Krejčová Lucie, Znojmo	ara hyacintový	500,-
Kropáček Daniel, Praha	dudek chocholatý	500,-
Lepsatre Květa, Praha	lvíček zlatý	500,-
Nováková Anna, Pardubice	parosnička srdíčková	500,-
Novosadová Kateřina, Brandýs nad Labem	morčák chocholatý	500,-
Pokorný Alena a Miroslav, Kutná Hora	lemur kata	500,-
Reicheltová Zdeňka, Hořice	polák proužkozobý	500,-
Ryšavá Lenka, Hradec Králové	gorila	500,-
Schmarczová Zuzana, Rosovice	lvíček zlatohlavý	500,-
Svobodová Katarína, Hradec Králové	surikata	500,-
Šejnová Dita, Heřmanice	surikata	500,-
Švancarová Kateřina, Jaroměř	kajman hladkočelý	500,-
Truncová Petra, Hradec Králové	surikata	500,-
Věchetová Markéta, Hradec Králové	prase bradavičnaté	500,-
Zábraha Petr, Nymburk	čírka hotentotská	500,-
Zeidl Daniel, Týn nad Vltavou	štětkoun africký	500,-
Celkem 118 jednotlivců		**264 800,50**

Adoptivní majitelé a spolumajitelé, školy a školní kolektivy v roce 2010

Adoptivní majitel	Adoptované zvíře	Částka Kč
ZŠ Týniště nad Orlicí	hrošík liberijský	12 000,-
Gymnázium J. K.Tyla, Hradec Králové	surikata, želva uhlířská, daman	8 700,-
ZUŠ Pardubice	velbloud jednohrbý, osel somálský	7 000,-
ZŠ a MŠ, Všestary	surikata, chameleon jemenský	7 000,-
Střední odborná škola veterinární, Hradec Králové	surikata	6 000,-
SPŠ, 3. A – uč. o. Nástrojář, Trutnov	tygr ussurijský	5 000,-
ZŠ V. Kl. Klicpery, Nový Bydžov	veverka kapská	4 000,-
Gymnázium J. K.Tyla, třída 2. A, Hradec Králové	velbloud jednohrbý	3 000,-
ZŠ Staňkova ul., Pardubice	zebra Böhmova	3 000,-
MŠ, Na Pilíři, Žacléř	adax nubijský	2 500,-
ZŠ a MŠ Nový Hradec Králové	želva uhlířská	2 500,-
VOSŽ a SZŠ - Domov mládeže, Hradec Králové	gekon obrovský, daman	2 200,-
Masarykova ZŠ, Klášterec nad Orlicí	krajta zelená	2 000,-
První soukromá ZŠ v H. K., s. r. o., Hradec Králové	leguán zelený	1 000,-
ZŠ a MŠ Pilníkov	koza kamerunská	1 500,-
Masarykova ZŠ, 2. třída, Stará Paka	pralesnička azurová	500,-
SŠSOG Hradec Králové	rosnička pruhovaná	500,-
ZŠ a MŠ Lukavice	morčák chocholatý	500,-
ZŠ a MŠ Pohádka, Hradec Králové	pralesnička	500,-
Celkem 19 škol a školních kolektivů		**69 400,-**

Adoptivní majitelé a spolumajitelé, firmy a instituce roce 2010

Adoptivní majitel	Adoptované zvíře	Částka
CETELEM ČR, a. s., Praha	tygr ussurijský	54 000,-
Keramtech s. r. o., Žacléř	serval	18 000,-
ZPA CZ s. r. o., Trutnov	serval	18 000,-
Rigips, s. r. o. Praha	nosorožec dvourohý	15 643,-
Veteran Car Club, Dvůr Králové nad Labem	lvíček zlatý	15 000,-
Tonermax s. r. o., Hradec Králové	hrošík liberijský	12 000,-
Juta a. s., Dvůr Králové nad Labem	buvol kaferský	14 400,-
Audry CZ a. s. Hradec Králové	ara hyacintový	12 000,-
Česká spořitelna, a. s., Praha, OP Hradec Králové	lemur kata, husička stromová, myšák	12 000,-
Panasonic Automotive Pardubice	jeřáb královský (2ks)	8 000,-
Generali pojišťovna, a. s., Hradec Králové	lev indický	7 500,-
SVK, Hradec Králové	sova pálená	7 010,-
CEP, Hradec Králové	ara ararauna „Nikita“	5 000,-
Plavci LOKO Trutnov	lemur kata	2 800,-
Středovy pekárny Praha	koza kamerunská, ovce kamerunská	2 200,-
Junák, 4. oddíl, Hradec Králové	chameleon jemenský	1 000,-
6. oddíl vodních skautek Rosničky, Kolín	rosnička pruhovaná	500,-
Celkem 17 firem a institucí		**205 053,-**

Sponzoring a dary

Hana Dvořáková, Jana Myslivečková

Generálním partnerem zoo je ČSOB. *(jm)*

Na peněžních i nepeněžních darech a výnosech z reklamy jsme získali 3 560 000,- Kč. Svědčí to o tom, že je stále mnoho lidí a institucí, kterým osud ohrožených zvířat není lhostejný. Děkujeme vám všem.

Sponzoring v letech 1999–2010 (údaje v tis. Kč)

Rok	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2005	2006	2007	2008	2009	2010
Reklama	2 310,-	1 940,-	1 331,-	984,-	927,-	990,-	0,-	1 706,-	2 552,-	3 230,-	2 750,-	2 092,-
Dary peněžní	1 023,-	790,-	1 232,-	1 175,-	2 169,-	1 328,-	1 175,-	2 711,-	2 397,-	3 032,-	3 382,-	1 468,-
Celkem	**3 333,-**	**2 730,-**	**2 563,-**	**2 159,-**	**3 096,-**	**2 318,-**	**1 175,-**	**4 414,-**	**4 949,-**	**6 262,-**	**6 132,-**	**3 560,-**
% z nákladů	2,9	2,48	2,26	1,83	2,48	1,81	0	3,62	3,51	4,08	3,81	2,4

*Dary peněžní = souhrn darů na investice a darů na provoz (dary na provoz jsou zahrnovány podle metodiky účetnictví do ostatních výnosů).

Peněžní dary (údaje v Kč)

Dárce	Částka	Účel daru
RNDr. Dana Holečková, Dvůr Králové n. L.	302 413,98	ochrana zvířat a životního prostředí
Nadace ČEZ, Praha	300 000,-	rozšíření výběhu slonů
Anonymní dary	202 770,66	ochrana zvířat a životního prostředí
Strojmetal, a. s., Kamenice u Prahy	120 000,-	ochrana zvířat a životního prostředí
Jiří Semerák, Česká Skalice	108 900,-	ochrana zvířat a životního prostředí
ČSOB a. s., Praha	90 000,-	ochrana zvířat a životního prostředí

Dárce	Částka	Účel daru
Občanské sdružení Natura viva, Dvůr Král. n. L.	68 544,-	výstavba nové expozice orangutanů
Unilever ČR, spol. s r. o., Praha	50 803,-	ochrana zvířat a životního prostředí
Pardubický kurýr, Pardubice	40 000,-	ochrana zvířat a životního prostředí
ATAS elektromotory a. s., Náchod	30 000,-	ochrana zvířat a životního prostředí
Plynosklad, Rosice	25 000,-	ochrana zvířat a životního prostředí
Ing. Tomáš Hajnyš, Dvůr Králové n. L.	24 900,-	ochrana zvířat a životního prostředí
Zdeněk Čermák, Dvůr Králové n. L.	21 900,-	ochrana zvířat a životního prostředí
Průmstav s. r. o., Náchod	20 000,-	ochrana zvířat a životního prostředí
RNDr. Jiří Šafář, Olomouc	15 000,-	ochrana zvířat a životního prostředí
Ing. Kamil Čihák, Dvůr Králové n. L.	10 800,-	ochrana zvířat a životního prostředí
Jana Myslivečková, Dvůr Králové n. L.	6 300,-	ochrana zvířat a životního prostředí
Milan David, Dvůr Králové n. L.	6 000,-	ochrana zvířat a životního prostředí
Radmila Gareisová, Pardubice	5 000,-	ochrana zvířat a životního prostředí
František Novák, Pardubice	5 000,-	ochrana zvířat a životního prostředí
Pavel Voňka, Dvůr Králové n. L.	4 980,-	ochrana zvířat a životního prostředí
MVDr. Přemysl Rabas. Chomutov	3 600,-	ochrana zvířat a životního prostředí
Filip Košťál, Nemojov	3 000,-	ochrana zvířat a životního prostředí
Renata Brožová	3 000,-	ochrana zvířat a životního prostředí

Nepeněžní dary (údaje v Kč)

Dárce	Forma daru	Hodnota daru
Zoo Colchester, Anglie	prase savanové	1 000,-
MVDr. Lukáš Pavlačík, Dvůr Králové n. L.	gekon panenský (3 ks)	300,-
Anonymní dárci	různá zvířata	188,-
Martin Kober, Dvůr Králové n. L.	strašilka, šváb, saranče	100,-
Anonymní dárce	leguán zelený	100,-
Anonymní dárce	dlouhokrčka červenobřichá	100,-
Anonymní dárce	anténovec tygří	30,-
Anonymní dárce	sumeček žraločí	10,-
František Weiss, Pečky	pšenice, oves	9 000,-
KEST s. r. o., Hradec Králové	hobliny	4 050,-
FeedNatur s. r. o., Brno	granule	3 000,-
Bohunka a Milan Davidovi, Dvůr Králové n. L.	dýně	1 770,-
Petr Souček, Rasošky	krmná zvířata, ořechy	600,-
Inex spedition, Trutnov	ředkvičky	450,-
Perník, s. r. o., Předměřice n. L.	piškoty	400,-
Zkušební stanice s. r. o., Nechanice	cukety	348,-
Jiřina Bujalská, Vlčkovice	krmná zvířata	275,-
Naďa Hochmanová, Nové Město n. M.	ořechy	240,-
Jiřina Kopecká, Nemojov	ořechy	100,-

Výnosy z reklamy (údaje v Kč)

Inzerent	Rok 2010	Forma reklamy
ČEZ, a. s., Praha	300 000,-	reklamní tabule, reklamní materiály
Telefónica O2 Czech Republic, a. s., Praha	150 000,-	reklamní tabule, reklamní materiály
Československá obchodní banka, a. s., Praha	131 250,-	reklamní tabule, reklamní materiály
Plzeňský Prazdroj a. s., Plzeň	126 050,-	reklama a propagace
Coca-Cola HBC Beverages ČR, Praha	40 966,-	podpora prodeje
Continental Automotive s. r. o., Trutnov	26 877,-	reklamní tabule
Josef Hájek - autoopravna, Týnec nad Labem	26 233,-	reklamní tabule
Clubmark Czech, s. r. o., Praha	25 000,-	reklamní tabule
BOBY - FLEISCH spol. s r. o., Dolní Brusnice	22 000,-	reklamní tabule
Miloslav Kocián A+M Borovnička	21 952,-	reklamní tabule
GASTRO - ZOO s. r. o., Zvičina	20 000,-	reklamní tabule
MAGRIX, s. r. o., provozovna Dubenec	19 926,-	reklamní tabule
J. Seidl a spol. s. r. o., Dvůr Králové n. L.	18 887,-	reklamní tabule
Mlýny J. Voženílek spol. s r. o., Předměřice	16 667,-	reklamní tabule
JASS a. s., Dvůr Králové n. L.	16 415,-	reklamní tabule
TREDO s. r. o., Bílá Třemešná	13 952,-	reklamní tabule
I. SPZ s. r. o., Pardubice	10 000,-	reklamní tabule
ZPA Smart Energy s. r. o., Trutnov	10 000,-	reklamní tabule
Milan David, Dvůr Králové n. L.	8 530,-	reklamní tabule
Tyco Electronics EC Trutnov s. r. o.	6 370,-	reklamní tabule
LP Komfort s. r. o., Praha	6 066,-	reklamní tabule
ZTS Dvůr Králové, s. r. o.	5 000,-	reklamní tabule
JUTA a. s., Dvůr Králové n. L.	4 608,-	reklamní tabule
Rekon spol. s r. o., Jaroměř	4 398,-	reklamní tabule
Paramo, a. s., Pardubice	3 288,-	reklamní tabule

Nefinanční plnění za reklamu (údaje v Kč)

Inzerent	Rok 2010	Plnění za poskytnutou reklamu
Mafra a. s., Praha	562 452,-	dodávka MF Dnes pro návštěvníky
NEWTON Media a. s., Praha	142 800,-	monitoring médií
Media Marketing Services a. s., Praha	101 250,-	reklama v Rádiu OK a Hitrádiu Magic
Lagardere Active ČR, a. s., Praha	40 000,-	reklamní kampaň na Frekvenci 1
VoiceBow, s. r. o., Praha	40 000,-	bezdrátové připojení k síti Internet
Plaček s. r. o., Poděbrady	35 860,-	dodávka granulovaného krmiva
EKO-LAB Žamberk spol. s r. o.	30 000,-	rozbory vzorků krmiv pro zoo
Mach Drůbež, s. r. o., Litomyšl	20 000,-	dodávka krmiva
GOLEMGROUP, s. r. o., Letohrad	18 428,-	inzerát v časopise Abeceda bydlení
GOLEMPRESS, s. r. o., Letohrad	18 428,-	inzerát v novinách GOLEMPRESS
ENERGY GROUP, a. s., Praha	16 667,-	dodávka potravinových doplňků
Trouw Nutrition Biofaktory s. r. o., Praha	15 155,-	dodávka krmných doplňků
DARWIN's PET s. r. o., Dobruška	12 822,-	dodávka krmiva
Aspida s. r. o., Brno	2 645,-	inzerce v čas. Cestujeme po Čechách
Hvězdárna v Úpici	833,-	reklamní tabule ve hvězdárně

Výroční zpráva občanského sdružení NATURA VIVA 2010

Miroslav Špráchal

Zakládající předseda občanského sdružení NATURA VIVA Ing. Miroslav Špráchal *(th)*

Cílem občanského sdružení NATURA VIVA je veřejně prospěšná činnost se zaměřením na ochranu přírody a ekologickou výchovu veřejnosti, hlavně mládeže. V letošním roce jsme dokončili projekt „Formální vzdělávání v zoo" a zahájili projekt „Osvětová činnost v ZOO", pokračovali jsme v přádání veřejné sbírky pomocí DMS a přispěli jsme projektu záchrany severního bílého nosorožce „Poslední šance na přežití". V tomto roce se nám podařilo získat 116 185 Kč a vydali jsme 120 211 Kč. Ve sdružení došlo ke změně ve funkci předsedy a místopředsedy řídícího orgánu, tj. rady.

Přehled hospodaření

Příjmy našeho občanského sdružení dosáhly v roce 2010 výše 116 184,45 Kč a výdaje za tento rok činily 120 210,49 Kč. Převážně jde o výdaje spojené s realizací a podporou projektů v osvětové a ochranářské oblasti působení našeho sdružení. K datu 31. 12. 2010 disponujeme prostředky ve výši 280 106,61 Kč uloženými na běžném, spořícím a zvláštním účtu DMS, založeným pouze pro potřeby veřejné sbírky.

Za dobu působení Natura viva, nejdříve jako nadace a později jako občanského sdružení, bylo získáno celkem 6 411 895,51 Kč a z toho bylo vydáno 6 131 788,90 Kč. Převážná většina těchto výdajů je účelovými výdaji na podporu projektů a nezbytná režie k nim činila pouze 2,4 %. Podrobněji je hospodaření sdružení rozpracováno v přehledech, zpracovaných jako příloha této zprávy.

V letošním roce byly aktivity sdružení zaměřeny v zásadě tradičně do tří oblastí, tj. osvětová činnost, získávání prostředků pro podporu vzácných druhů zvířat a stále aktuální projekt záchrany nosorožce bílého severního v Keni.

Podpora vzdělávání

Za významné podpory Královéhradeckého kraje a jeho finančního příspěvku byl dokončen projekt zahájený v roce 2009 „Formální vzdělávání v zoo“ (vytisknuty letáky Ptačí svět a Afričtí kopytníci) a byl zahájen navazující projekt “Osvětová činnost v ZOO”. Tyto projekty jsou součástí systematického a dlouhodobého působení na školní mládež v rámci environmentální výchovy a představují další krok v tomto procesu. Bylo zaznamenáno, že v loňském roce absolvovalo výukové programy, jako významný způsob mimoškolního vzdělávání v ZOO Dvůr Králové, 10 854 dětí a studentů.

Nově započatý projekt v celkovém objemu 104 980,- Kč „Osvětová činnost v ZOO” získal dotaci Královéhradeckého kraje ve výši 60 000,- Kč a bude ukončen do 31. 3. 2011. V rámci tohoto projektu již byly vytištěny letáky Škola v ZOO a připravuje se výtisk letáku Exotičtí savci.

Podpora chovu vzácných druhů zvířat

I v tomto roce probíhala ve spolupráci s **Fórem dárců** veřejná sbírka pomocí SMS. Systém umožňuje na podkladě spolupráce s „Asociací provozovatelů mobilních sítí“ získávat finanční prostředky pod heslem

Cena jedné DMS je 30,- Kč a z toho je na náš účet vždy poukázáno 27,- Kč. Na adrese www.darcovskasms.cz. lze průběžně sledovat přehled získaných DMS jednotlivých projektů. Ke konci prosince získal tento projekt celkem 947 DMS,

tj. 25 569,- Kč. Z toho nám bylo poukázáno Fórem dárců zatím 17 199,- Kč. Tak jako v případě minulého projektu hodláme získané prostředky použít až po shromáždění vyšší částky. Cílem tohoto projektu je sehnat finanční prostředky na podporu těch vybraných druhů cizokrajných zvířat, které jsou hodné zvláštní pozornosti a kde je připraven určitý ochranářský záměr, vyžadující zvýšené náklady na jeho realizaci. Projekt si však neklade za cíl úhradu veškerých nákladů na chov vybraného druhu zvířat, neboť to zajišťuje ZOO ze svých provozních prostředků. Má však v úmyslu pomoci přispět na určité aktivity tak, aby se vytvořily příznivější materiální podmínky a plánovaná opatření mohla být realizována včas, případně přednostně či ve vyšší

kvalitě. O využití získaných prostředků rozhoduje rada sdružení po konzultaci s vedením ZOO.

Propagace projektu probíhá zejména oslovením veřejnosti, konkrétně návštěvníků ZOO tak, že u vybraných druhů zvířat je umístěna informační tabulka s telefonním číslem **87 777**, na které je možné poslat dárcovskou SMS použitím shora uvedeného hesla. Podrobnější informace jsou uvedeny na internetu na stránkách ZOO, tj. **www.zoodvurkralove.cz**

Ti, kdo jsou ochotni podpořit chov našich vzácných zvířat mohou tak učinit jednoduše odesláním DMS pod heslem

dms zoodk *(na 87 777).*

Mimo této možnosti jsme v tomto roce získali i další prostředky formou anonymních darů ve výši 7 881,35 Kč od našich návštěvníků příspěvkem do kasičky. I za tyto příspěvky děkujeme. Jejich použití bude obdobné jako v případě příspěvků prostřednictvím DMS.

Podpora ochranářských projektů

Jak bylo uvedeno v loňské výroční zprávě, nedočerpané prostředky z účelového daru Nadace na ochranu fauny Evropy a Severočeských uhelných dolů a. s. byly dočerpány na podporu projektu záchrany nosorožce bílého severního letos. To se promítlo i do hospodaření roku 2010 a tak se naše občanské sdružení připojilo skromnou měrou k těm, kteří finančně pomohli tomuto ochranářskému záměru. Částečně jsme hradili náklady na ubytování expertů v Keni, tj. podíleli jsme se celkem částkou takřka 90 tis. Kč na pokrytí části nezbytných nákladů. Proto i na tomto místě se patří opět poděkovat Nadaci na ochranu fauny Evropy, Severočeským uhelným dolům a.s. za velkorysý dar, který pomohl „dobré věci".

Organizační změny, poděkování, orgány sdružení a kontakt

V závěru tohoto roku došlo k organizačním změnám ve složení sdružení. Novými členy sdružení se stali Ing. Lubomír Moudrý (*1963), Ing. Jiří Děd (*1960) a Radka Vítězníková (*1980). Na funkci předsedy a člena rady rezignoval z důvodu odchodu do důchodu Ing. Miroslav Špráchal a současně i jeho zástupce Ing. Luděk Šec. V této souvislosti došlo doplňující volbou k náhradě odstoupených členů Rady Ing. Lubomírem Moudrým a Ing. Jiřím Dědem. Funkce byly k datu 1. 1. 2011 rozděleny dle následující tabulky.

Rada občanského sdružení		
	původní	**nová**
předseda	Ing. Miroslav Špráchal	Ing. Lubomír Moudrý
místopředseda	Ing. Luděk Šec	Ing. Jiří Děd
hospodář a pokladník	Hana Dvořáková	Hana Dvořáková
člen	Otakar Munzar	Otakar Munzar
člen	Zdeněk Čermák	Zdeněk Čermák

Revizorem účtů zůstává stále paní Irena Máslová.

Za dlouhodobou spolupráci s podporu v oblasti osvěty a vzdělávání děkujeme **Královéhradeckému kraji**, dále děkujeme **Fóru dárců** za spolupráci v organizaci veřejné sbírky a v neposlední řadě i členům našeho sdružení paní Haně Dvořákové a panu Ing. Tomáši Hajnyšovi, kteří se podíleli na dobrých výsledcích mnohaleté práce sdružení významným přínosem.

Zvláštní dík patří té části veřejnosti, která přispěla dárcovskou SMS nebo darem od pokladničky sdružení a vyjádřila tak nejen sympatie s činnosti sdružení, ale hlavně kladný vztah k ochraně přírody. Informace o našem občanském sdružení jsou zveřejněny na www.zoodvurkralove.cz.

Název: **NATURA VIVA** občanské sdružení
Sídlo: Štefánikova 1029, 544 01 Dvůr Králové nad Labem
IČ: 67441874
Bankovní účet: **273489323/0300**
Kontakt: Ing. Lubomír Moudrý, předseda rady
Tel.: 499 311 234
lubos.moudry@zoodvurkralove.cz

Hana Dvořáková, v. r. Ing. Miroslav Špráchal, v. r.

Zpráva o hospodaření občanského sdružení „NATURA VIVA“ za rok 2010			
	Běžný účet	**Spořící účet**	**Běžný účet DMS**
Počáteční stav účtů k 1. 1. 2010	**106 906,88**	**170 421,40**	**6 804,37**
PŘÍJMY Vklad na účet DMS			3 000,-
Anonymní dary	7 881,35		
DMS			17 199,-
Cestovní náhrady -vratka	29 420,-		
Královéhradecký kraj – příspěvek na projekt „Osvětová činnost v ZOO“	60 000,-		
Úroky z účtu zřízeného pro DMS	100,93		
Úroky ze spořícího účtu		1 561,61	
Úroky z účtu DMS			21,56
Celkem příjmy	**97 402,28**	**1 561,61**	**20 220,56**
VÝDAJE Převod na účet DMS	3 000,-		
Náklady na výrobu materiálů v rámci projektu „Osvětová činnost v ZOO“	8 280,-		
Vzdělávací letáky („Ptačí svět“, „Afričtí sudokopytníci“)	17 300,-		
Poplatky ČSOB	1 807,49		2 904,-
Úhrada ubytování v Keni	21 375,-		
Dar ZOO Dvůr Králové a. s. na projekt záchrany severního bílého nosorožce	68 544,-		
Celkem výdaje	**120 306,49**		**2 904,-**
Konečný stav účtů k 31. 12. 2010	**84 002,67**	**171 983,01**	**24 120,93**

Přehled celkových příjmů a výdajů za období 1993–2010 (v Kč)

Příjmy občanského sdružení 1993 – 2010	**3 209 844,-**
granty	611 561,-
drobní dárci a veřejné sbírky	534 530,07
DMS	216 945,-
úroky ze spořícího účtu	491 194,80
úroky z běžného účtu	40 445,87
úroky z účtů DMS	674,77
Státní fond životního prostředí	1 306 700,-
Příjmy celkem	**6 411 895,51**
Výdaje občanského sdružení 1993 – 2010	
účelové výdaje	5 986 862,40
režijní výdaje	144 926,50
Výdaje celkem	**6 131 788,90**
Rozdíl celkových příjmů a výdajů	**280 106,61**
Zůstatek běžného účtu k 31. 12. 2010	84 002,67
Zůstatek spořícího účtu 31. 12. 2010	171 983,01
Zůstatek účtu DMS k 31. 12. 2010	24 120,93
Celkem stav na účtech u ČSOB	**280 106,61**

20. 1. 2011 Dvořáková

Za finanční podpory Královéhradeckého kraje byl vytištěn leták Afričtí sudokopytníci.

Zoologie

Pavel Moucha, Irena Máslová

Mládě geparda při křtinách 6. 6. *(zč)*

Zoologie pečuje o velmi rozmanitou škálu živočichů od bezobratlých až po člověku velmi blízké primáty. Události roku 2010 na jednotlivých zoologických odděleních shrnují následující samostatné příspěvky. Veškeré změny, převedené do řeči čísel, uvádí tabulky na stránkách této výroční zprávy.

Zoologie je útvarem, který se stará o více jak 2 000 chovanců zoologické zahrady a není tak dne kdy by se neodehrálo něco nového. Jsou to události veselé, ale i smutné, které přináší běžný život. K veselým určitě patří odchovy mláďat. Denně se u nás v průměru narodí nebo vylíhnou 2 až 3 mláďata. Z těch, která nás v roce 2010 nejvíce potěšila, je to např. mládě orangutana bornejského, které přišlo na svět již v nové a nedávno zbudované expozici orangutanů v pavilonu Ptačí svět. Radost nám přineslo i mládě nosorožce dvourohého (černého), i když se jednalo již o 36. mládě tohoto druhu narozené v naší ZOO. Po delší pauze, zaviněné nepřítomností chovného samce, se koncem roku narodilo mládě pralesní antilopy bongo. V tomto krátkém výčtu nemůžeme opomenout ani ptáky nebo plazy. Zde můžeme upozornit na opakovaný odchov hadilova písaře a první odchov bojg stromových, tropických hadů, které jako druh ZOO chová desítky let, ale nikdy dříve je nerozmnožila.

Ze smutných případů se chceme zmínit o žirafě Rothschildově, rekordmance. Jmenovala se Viola a když v listopadu uhynula, bylo jí 28 let, 7 měsíců a 16 dnů. Překonala tak v dlouhověkosti všechny žirafy do té doby chované v zoologických zahradách ČR a SR. Průměrně se žirafy v zajetí dožívají jen 20 let.

V polovině roku byla dokončena a otevřena i zcela nová expozice nazvaná Svět hmyzu. Ve třech desítkách nádrží jsou chovány nejrůznější suchozemští bezobratlí od švábů, brouků, saranče a pavouků až po barevné tropické kraby. Prostorově nenáročná expozice zaměřená na nejpočetnější skupinu živočichů na Zemi v naší ZOO dlouhodobě chyběla a okamžitě si získala zájem návštěvníků.

Na místě bývalého zimoviště kopytníků byl v tomto roce otevřen nový a prostorný výběh určený pro zvířata afrických savan – zebry, antilopy a pštrosy. Zvířata ve výběhu bylo možné pohodlně sledovat z přilehlého Safarikempu a to jak přímo ze stanů nebo bungalovů, tak i ze zastřešené vyvýšené pozorovatelny.

Podrobnější informace o jednotlivých zoologických odděleních uvádějí následující samostatné příspěvky.

Mládě nosorožce dvourohého Jasmína ve věku 3,5 měsíce s matkou Jessi *(th)*

Primáti a šelmy

Zdenka Jeřábková

Spojování tygrů ussurijských Skipa a Niny 22. 10. *(th)*

V roce 2010 bylo na oddělení primátů a šelem dosaženo několika úspěchů. Za zmínku určitě stojí odchov 2 mláďat gepardů, odchov lvíčků zlatých ve dvou vrzích, odchov levhartů perských a lemurů kata. V nové expozici pro orangutany bornejské se narodilo závěrem roku po 5 letech mládě orangutana bornejského.

Gepard

Nový rok začal na úseku šelem u gepardů velmi radostně. 1. 1. 2010 bylo pozorováno první páření u mladého páru gepardů, samce Freda a samice Tenari. Dne 5. 1. se stal Tenari úraz. Narazila v prudkém běhu do skla výběhu a zůstala ležet na sněhu. Dopravili jsme ji do vnitřní expozice a nechali v klidu. Pravděpodobně utrpěla slabý otřes, ale vše překonala. K úrazu došlo tím, že ji Fred honil po výběhu, proto byl následně oddělen. Čekali jsme s obavami co bude dál. Další měsíc se samice nevrátila do říje a 6. 4. se narodila 3 mláďata (1,2)! Bohužel 1 mládě nezkušená prvorodička do druhého dne zalehla a malá samička uhynula. Zbylá 2 koťata, samečka a samičku, pečlivá Tenari odchovala. Po 5 letech jsme mohli opět uspořádat slavnostní křtiny mláďat gepardů. Dne 6. 6. je slavnostně pokřtil známý zpěvák Dan Bárta se svojí malou dcerkou Eliškou. Gepardi dostali jméno Monk a Munia.

Dne 16. 2. k nám byl v rámci spolupráce mezi zoologickými zahradami depono-

ván nepříbuzný samec Luke ze Zoo Liberec. Pochází z Anglie a dosud po něm nebyla žádná mláďata. Při příchodu vážil 48 kg. Postupně byl v našem chovném centru spojován se samicemi Abeni a Darili. Evidentně neuměl pářit. S Abeni byly pozorovány zdařilé pokusy 2.–3. 3., s druhou samicí Darili nebyly zaznamenány. Dne 24. 3. byl do Zoo Liberec deponován samec Fred. 30. 6. byl 1,0 Nuru odvezen do Zoo Varšava. 27. 7. bohužel uhynul zkušený samec Tewle ve věku 18 let a 9 měsíců. Tewle přišel do ZOO Dvůr Králové 5. 2. 1997 z jižní Afriky a za svůj dlouhý život zplodil celkem 23 (15,8) potomků. Dne 17. 11. se do naší zoo vrátil samec Dark. Celkem bylo v naší zoo odchováno již 45 (21,24) gepardů ve 24 vrzích.

Levhart perský

V chovu levhartů perských se nám letos opět podařilo odchovat mláďata. Samici Deině se 13. 6. narodila 3. Porod proběhl bez problémů, byl zachycen kamerou a sledován na monitoru v manipulační místnosti ošetřovatelů. U samice Deiny to byl již čtvrtý úspěšný porod. První kontrola dne 20. 6. ukázala, že poměr pohlaví je 2,1 (váhy samců 1,050 a 1,250 kg, samice 1,450 kg). Prohlídka potvrdila, že koťata jsou v pořádku. Deina se o mláďata pečlivě starala, bylo prováděno pravidelné vážení, vakcinace a veterinární prohlídky. Koťata dne 21. 7. slavnostně pokřtila zpěvačka Helena Vondráčková spolu s primátorem města Košice. Dostala jména Nsim, Sergi a Daria, což v perštině znamená čestný, láska a bohatá. Dne 17. 8. došlo na pavilonu šelem ke smutné události. Samice Daria se protáhla stropem výběhu a byla zakousnuta svou 3letou sestrou z vedlejšího boxu. Dle vzájemné dohody byl 16. 6. odvezen do švédské Zoo Orsa starší bratr letošních mláďat Barack (* v roce 2009).

Tygr ussurijský

Chov tygrů zaznamenal v tomto roce několik změn. V únoru (9. 2.) byl utracen pro dlouhodobě špatný zdravotní stav samec Semjon. Narodil v Zoo Mnichov v Německu (2. 3. 1992) a od 16. 3. 1995 žil v ZOO Dvůr Králové. Jeho první syn Skip (*24. 3. 1996) se narodil ze spojení se samicí Eurékou. Z dalších spojení se samicí Ninou bylo odchováno 5 mláďat (2,2 v roce 2005 a 1,0 v roce 2007). Dožil se 18 let.

Protože zde zůstala samotná 10letá tygřice Nina, přivezli jsme zpět samce Skipa. Skip byl nejprve deponován z naší zoo do Zoo Hodonín (8. 7. 1999) a dále (17. 12. 2003) do Zoo Olomouc. Dne 22. 9. se tedy vrátil do místa svého narození. Vážil 170 kg (při odvozu vážil 198 kg). Skip a Nina byli kontaktováni přes sklo výběhů a přes mřížový šupák, a bylo znát, že mají o sebe zájem. Počkali jsme až u Niny nastane říje a oba tygry spojili. Již druhý den, 23. 10., bylo pozorováno páření několikrát denně až do 28. 10. Příští měsíc se ale Nina vrátila do říje a opět proběhlo páření v období 20. až 26. 11. V prosinci se již do říje nevrátila. Oba tygři jsou stále spolu, oddělováni jen na krmení.

Serval

Stále chováme osvědčený pár, který se sice páří, je však již mimo reprodukční období. Samci Batulovi je 15 roků, samici Hýtě 14.

Štěňata psů hyenových v lednu ve výběhu *(dh)*

Návštěvníci mohli odchov levhartů perských sledovat prostřednictvím kamery v přímém přenosu. *(dh)*

Lev indický

Obě mladé lvice (*14. 12. 2006 v Zoo Helsinky) se dobře adaptovaly na svůj výběh. Zahájili jsme intenzivní jednání o dovozu samce z Indie.

Pes hyenový

Chov psa hyenového má v naší zoo již svou tradici. V roce 2009 jsme odchovali 6 mláďat (5,1). Celkem bylo v naší zoo úspěšně odchováno 133 štěňat tohoto vyhubením ohroženého druhu. Všichni mladí psi byli transportováni do jiných zoo. Do Itálie odjeli 19. 10. 4,0 psi hyenoví a zbylý pár letěl 11. 12. společně s velkým transportem dalších zvířat do Zoo Rijád v Saúdské Arábii. Chovný pár fena Bianka a pes James se začal o sebe opět zajímat. Od 19. do 21. 8. byly zaznamenány pokusy o páření s následným spojením psů 27. 8. a 4.–10. 9.

Byla připravena nora a v pondělí 15. 11. začala fena Bianka rodit. Ve 3.40 porodila první mládě (vizuálně nebylo zcela v pořádku, dýchalo, jeho pohyb však nebyl výrazný). Bianka jej neustále přemisťovala a následně po 3 hodinách sežrala. Porod pokračoval a fena mládě opět sežrala. Tento postup se opakoval sedmkrát, fena štěně vždy po cca 1,5–3 hodinách zlikvidovala.

Vše bylo sledováno prostřednictvím kamer a zaznamenáno na PC. Podle průběhu porodu a netypického chování štěňat lze odvodit, že štěňata nebyla dostatečně životaschopná. Byla i menší velikosti. Chování zkušené feny bylo standardní, v průběhu porodu byla velmi klidná. Vyhodnotila zřejmě situaci svým instinktem, odhadla, že by tato štěňata nepřežila a sežrala je, což by se pravděpodobně stalo i v přírodě. Po porodu se Bianka dostala opět do kondice, důvod nedostatečného vývoje mláďat je nám záhadou.

Pes ušatý

V tomto roce se v důsledku vysokého stáří náš chovný pár již nerozmnožil. Samec Lotis a samice Megy jsou oba ve věku 13 let. Obě mláďata z předchozích let 1,1 (1,0 *2009, 0,1 *2008) zůstala s rodiči.

Šakal čabrakový

Pár šakalů čabrakových nezaznamenal žádný odchov. Samec, který pocházel ze Zoo Magdeburg si opětovně zlomil zadní končetinu a 18. 11. po nervovém záchvatu s následným kolapsem uhynul.

Fenek

U fenků jsme provedli výměnu samce. Dne 24. 3. byl dovezen mladý fenek Ted (*6. 5. 2009) ze Zoo Olomouc a 10. 4. byl spojen s naší samicí Milkou.

Ostatní šelmy

Ze skupiny surikat bylo dne 11. 12. transportováno 6 samců do Rijádu.
Mangustám liščím se narodilo 8 mláďat.

Hlodavci

Rozmnožili jsme veverky kapské, narodilo se 6 mláďat.

Primáti

Orangutan bornejský

Orangutani si v letošním roce užívali novou expozici v Ptačím světě. Samec Elmar s partnerkou Žanetou se hned počátkem roku, 2. 1. 2010 pářili. Následně páření proběhlo 10. 1., 15. 1., 18. 1. Jiné páření nebylo pozorováno. Společně chodili do prostorné expozice i menší části vnitřního prostoru. Po celou dobu byly od Žanety i druhé samice Satu odebírány vzorky trusu a zasílány na univerzitu do Vídně. Tento projekt je určen ke stanovení hladiny hormonů, průběhu říje i zaznamenání gravidity. Nezávisle na tomto projektu používáme u lidoopů i těhotenské testy. Dne 15. 4. jsme zkusili tento test z moči Žanety. Byl pozitivní! Během dalších měsíců se měnilo chování Elmara i Žanety. Dne 7. 5. samec velmi tvrdě a s použitím zubů samici napadl a musel být oddělen.

Útok samce Elmara na gravidní samici, respektive, v době kdy samice byla v polovině březosti, jsme zaznamenali již v minulých letech. Rozhodili jsme se tedy vrátit samce Elmara do pavilonu lidoopů k druhé samici Satu a od ní oddělit mladého samce Besara a přemístit jej zpět k Žanetě, která je jeho matkou. Dne 5. 10. jsme uspali Elmara, provedli veterinární prohlídku, odebrali krev, ostříhali přerostlé nehty a zjistili, že váží 136 kg. Stejného dne byl uspán i Besar, opět byla provedena veterinární prohlídka, odebrána krev a zjištěna váha 25,5 kg.

Oba samci zvládli změnu prostředí velmi dobře. Elmar se probudil ve známém prostředí, kde žil od roku 1992, mladý Besar byl zase velmi rád, že se shledal se svou matkou. Zároveň „oživil“ expozici orangutanů v Ptačím světě. Jako každé mládě si neustále s něčím hraje, je zvídavý, nutí k hrám i Žanetu a návštěvníci se baví.

Elmar byl 26. 10. spojen se samicí Satu a 8. 11., 16. 11., 18. 11., 19. 11. a 21. 11. bylo zaznamenáno páření. Největší radost však přišla 13. 11., kdy samice Žaneta porodila mládě, o které se vzorně po porodu postarala a ošetřovatelkám přišla pyšně ukázat, že je to samička! Žaneta odchovává své 6 mládě, a co se počtu odchovů týče, je nejúspěšnější samicí orangutana v naší republice. Přehled jejích odchovů je uveden v následující tabulce.

Pohlaví	Jméno	Datum narození	Otec
1,0	Nero	17. 12. 1985	Tobi
1,0	Guru	15. 12. 1989	Tramp
0,1	Nona	9. 2. 1995	Elmar
1,0	Batu	8. 8. 1999	Elmar
1,0	Besar	8. 2. 2005	Elmar
0,1		13. 11. 2010	Elmar

Starší bratr Besar má o sestřičku velký zájem, snaží se jí dotýkat a je zvědavý. Žaneta má vše pod kontrolou a oba své potomky pečlivě vychovává.

Stále také pokračuje projekt „Příbuzní“ ve spolupráci s Českým rozhlasem. Orangutani jsou neustále sledováni kamerami a obraz je přenášen v přímém přenosu na web zoo a českého rozhlasu (www.rozhlas.cz/pribuzni/portal).

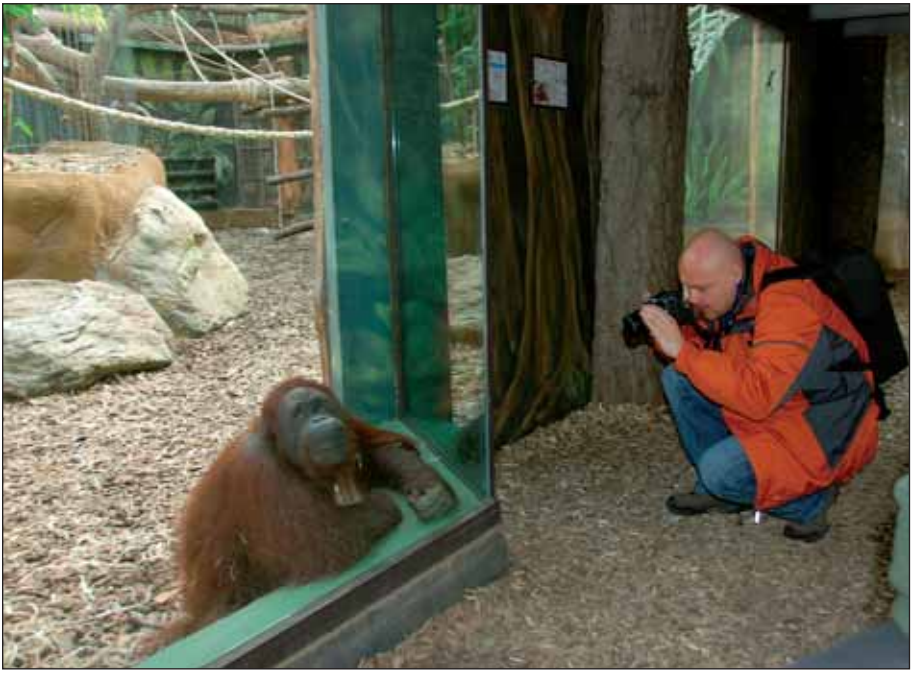

Samice orangutana Žaneta v nové expozici pavilonu Ptačí svět *(dh)*

Mládě orangutana bornejského narozené 13. 11. *(th)*

Graf zobrazující graviditu 0,1 orangutan Žaneta (Schwanzenberger 2010)

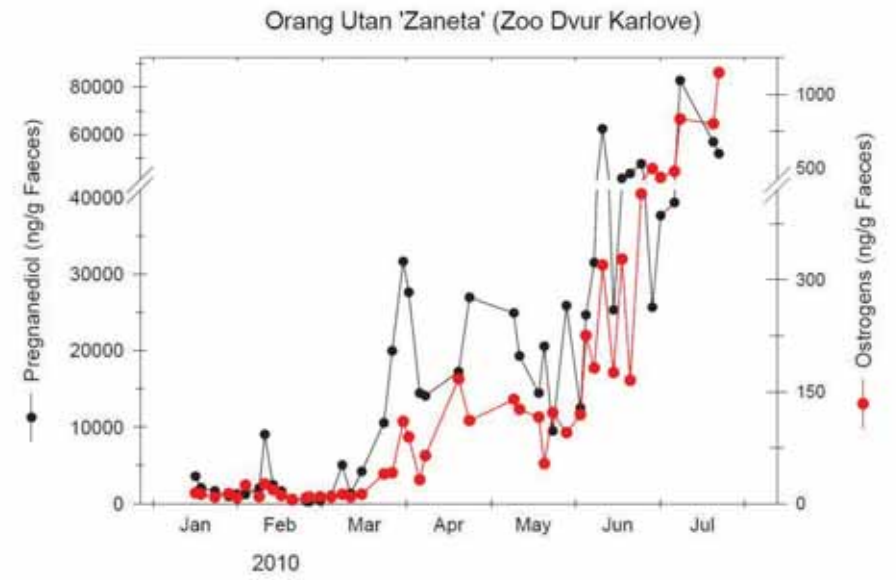

Závěrem roku byla postavena 1. etapa venkovních výběhů pro orangutany. Výběhy jsou prosklené se stropem z kovové sítě, což umožní orangutanům využívat celý prostor. Výběhy mají rozměry 96 m^2 a 84 m^2, výška je cca 8 m. Jsou určeny také pro hulmany jávské.

Gorily

Chováme stále mladou samičku Shindu a samce Tadaa. Velmi dobře spolu vycházejí, bohužel Tadao je ve svých 39 letech zřejmě neplodný. Páření bylo zaznamenáno 23.4., Shinda však nezabřezla.

Šimpanzi

6. 4. jsme po dohodě odvezli samici Daisy (*15. 3. 1998) do Zoo Bratislava (Slovensko), kde postavili nový pavilon pro lidoopy a sestavovali novou početnou skupinu šimpanzů.

Při vypouštění Daisy do nového výběhu došlo k jejímu úrazu, v jehož důsledku uhynula.

Bohužel se nám nepodařilo získat dotaci na připravovanou rekonstrukci pavilonu lidoopů, koncem roku připravujeme novou žádost.

Ostatní primáti

Ve skupině **hulmanů jávských** došlo k výměně samce. Dne 3. 2. odešel do Zoo Ústí nad Labem 1,0 Manuk. Dne 9. 6. uhynula samice Bekasi. Příčinou úhynu byl kolaps následkem traumatu.

U gueréz angolských jsme zaznamenali nejprve 17. 1. abort u samice Senty. 17. 5. se narodil sameček (matka Viva, otec Puk). 1. 12. byla 0,1 Vanesa transportována do Rijádu. Závěrem roku 27. 12. se samici Sentě narodilo mládě, o které se vzorně stará.

Skupina **lemurů kata** se rozmnožila o 3 mláďata. Samici Singře se 18. 3. narodila 2 mláďata (1,1), z nichž 0,1 uhynula tentýž den. Samičce Fianě se 25. 3. narodili 2 samečci. Otec mláďat je Pepíno. Na podzim 19. 10. odešli 4 mladí samci a Pepíno do Itálie. Ze Zoo Praha byl přivezen nový samec Bebe a ihned spojen do skupiny (7. 12.).

I v tomto roce jsme úspěšně rozmnožili vzácné **lvíčky zlaté**. V březnu 10. 3. se narodila dvojčata (1,1) a 27. 7 také dvojčata (1,1), sameček byl však ten samý den nalezen uhynulý. Dva mladí samci byli 18. 11. přesunuti do Švédska (Parken Zoo). Nejstarší potomci lvíčků zlatých jsou od 5. 8. přesunuti do pavilonu Vodní světy, kde se pohybují volně a návštěvníci je mohou spatřit ve spleti stromů, keřů a lián.

Podařilo se nám dopárovat lvíčky zlatohlavé, neboť 5. 6. přišla samička z Dánska ze Zoo Randers. Již 24. 3. byl přebytečný 1,0 deponován do Zoo Plzeň.

Skupina **kosmanů bělovousých** se rozrostla o mladou nepříbuznou samici ze Zoo Plzeň, naopak 2,1 kosmani byli prodáni soukromým chovatelům. Byla tak provedena obměna celé skupiny.

Rok 2010 byl úspěšný, za což patří dík všem pečlivým ošetřovatelkám.

Samec orangutana Elmar v nové expozici v Ptačím světě, když z důvodu výpadku překonal elektrické ohradníky chránící stromový fíkus. *(dh)*

Kopytníci a sloni

Luděk Čulík, Radek Hlávka, Jiří Hrubý

Chocholatky červené Natali a Brain krátce po prvním spojení *(lč)*

V roce 2010 se stáda kopytníků rozrostla o 193 mláďat ve 30 druzích a 36 formách. Během roku byla stáda doplněna o nové jedince. Byli dovezeni: 1,0 chocholatka červená, 1,0 zebra damarská, 1,3 voduška znamenaná, 1,0 kudu velký, 0,1 žirafa Rothschildova a další. Na jaře letošního roku byl zprovozněn nový, 10 000 m^2 velký výběh, který tvoří součást nového komplexu Safarikemp. Africké safari letos obývalo 160 kopytníků a 24 ptáků.

Významné odchovy

V roce 2010 se stáda kopytníku rozrostla o 193 mláďat ve 30 druzích a 36 formách. Mezi významná narození patří 6 adaxů, 10 antilop koňských, 7 antilop losích, 7 antilop skákavých, 1 antilopa vraná, 1 bahnivec horský, 4 buvoli kaferští, 3 buvolci běločelý, 8 gazel dama, 2 dikdici Kirkovi, 4 impaly, 16 kudu malých, 10 kudu velkých, 1 nosorožec dvourohý, 10 nyal nížinných, 3 pakoni běloocasí, 4 pakoni bělobradí, 12 sitatung, 3 přímorožci arabští, 3 oryxi šavlorozí, 4 zebry bezhřívé, 3 zebry Chapmanovy, 4 žirafy Rothschildovy a 4 žirafy síťované.Významným úspěchem bylo i narození 4 oslů somálských a samičky bongo na konci roku.

Nová zvířata v zoo

Chovné skupiny byly v letošním roce doplněny o nové, geneticky potřebné jedince. Během roku bylo dovezeno: 0,1 zebra Chapmanova ze Zoo Liberec, 1,0 zebra damarská ze Zoo Krefeld, 1,0 prase savanové ze Zoo Magdeburg, 0,1 prase savano-

vé ze Zoo Colchester, 0,1 žirafa Rothschildova ze Zoo Liberec, 1,1 voduška znamenaná ze Zoo TP Berlin, 0,2 voduška znamenaná ze Zoo Marwell, 1,0 antilopa vraná ze Zoo Schmiding, 0,2 bongo ze Zoo Liberec (ukončená deponace našich zvířat), 1,0 antilopa skákavá ze Zoo Port St. Pere, 1,0 kudu velký také ze Zoo Port St. Pere, 1,0 buvolec běločelý ze Zoo Kolmarden, 1,0 pakůň bělobradý ze Zoo Arnhem, 1,0 chocholatka červená ze Zoo Lodž a nakonec 1,0 buvol kaferský z rakouského Melku, z privátního chovu pana Gundackera.

Sloni

V chovu slonů afrických nedošlo v letošním roce k žádným významným změnám. Hlavní důraz byl kladen na pokračování začlenění mladého samce Kito, který přišel v červnu loňského roku ze Zoo Colchester, do skupiny našich dvou adultních samic, a jeho perfektní výcvik v chráněném kontaktu. Od podzimu předešlého roku byl samec umístěn v pavilonu Africká savana se samicemi, kde každý slon měl k dispozici vlastní box. Bohužel se začal projevovat jeho mladický temperament, a proto jeho držení v tomto pavilonu začalo být problémové. Z tohoto důvodu byl na jaře přestěhován zpět do pavilonu sloního samce. Pravidelným vážením byl sledován jeho růst (viz graf).

Výcvik samce Kito se ukázal jako zásadní při léčbě zánětu zubní pulpy obou klů, který se podařilo potlačit každodenní dlouhodobou antibiotickou léčbou. Stejně jako u samic, je u tohoto samce prováděno pravidelné ošetřování kopýtek a nášlapné plochy nohou i nácvik odběru krve z ušní žíly. Ke zlepšení kondice a jako prevence různých chorob byl do krmné dávky všech tří slonů přidán vitamín C v přípravku C-compositum® a kloubní preparát Nutri Horse Chondro®.

Dobrou kondici i zdravotní stav našich slonů ocenili i účastníci Třetího sloního pracovního setkání (The Third Elephant Workshop), který se uskutečnil v naší zoo ve dnech 3.–5. 5. 2010.

V letošním roce též byly zahájeny práce na rozšíření výběhu slonů zbořením tzv. domečků a vybudování kontaktní stěny pro sloního samce.

Graf růstu hmotnosti sloního samce Kito v roce 2010 (v kg)

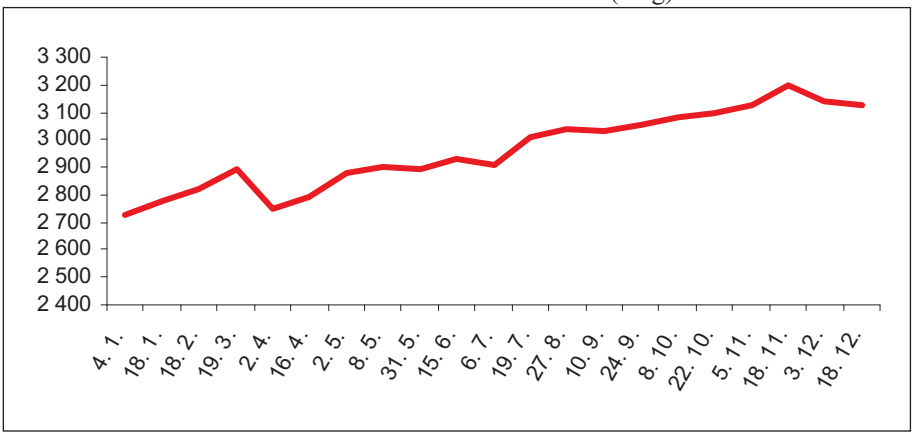

Nosorožci

Po velmi náročném roce plném změn, byl rok 2010 na úseku nosorožců o poznání klidnější a my jsme se znovu mohli soustředit hlavně na chovatelskou činnost.

Vzhledem k odsunu všech reprodukce schopných nosorožců tuponosých se mohla naše pozornost zaměřit hlavně na skupinu nosorožců dvourohých. Zde jsme měli dvě malé samičky, které se narodily na konci roku 2009 a po roce jsou z nich krásná zdravá zvířata, která dnes již váží přes půl tuny a výborně prosperují. V roce 2009 také zabřezla samice Jola a tak jsme na konci léta očekávali narození malého nosorožce. Samička Just Era se narodila 22. 9. Vše proběhlo bez komplikací a matce i jejímu mláděti se daří dobře.

Dalším nelehkým úkolem, který před námi stál, bylo uvést do reprodukce další dvě mladé samice Etoshu a Maishu spojené s mladým samcem Davem, který k nám přišel z Krefeldu. Využili jsme tak odsunu nosorožců tuponosých a přemístili jsme toto tri do největšího výběhu nového pavilonu. Dostali k dispozici výběh cca 2 500 m^2 a přestože jsou nosorožci dvourozí převážně samotářská zvířata, tak jsme se vzhledem k jejich mládí rozhodli utvořit z nich malou skupinu. Přes nemalé počáteční potíže se nám podařilo tento plán realizovat a tak bylo toto trio celé léto k vidění v našem největším nosorožčím výběhu. Zde došlo také několikrát k páření Davu s oběma samicemi, což vyústilo v zabřeznutí samice Maishy, které se po rozboru vzorků trusu v institutu ve Vídni potvrdilo začátkem podzimu. Davu pak ještě začátkem září znovu pářil samici Etoshu.

Graf potvrzující březost Maishy (F. Schwarzenberger 2010)

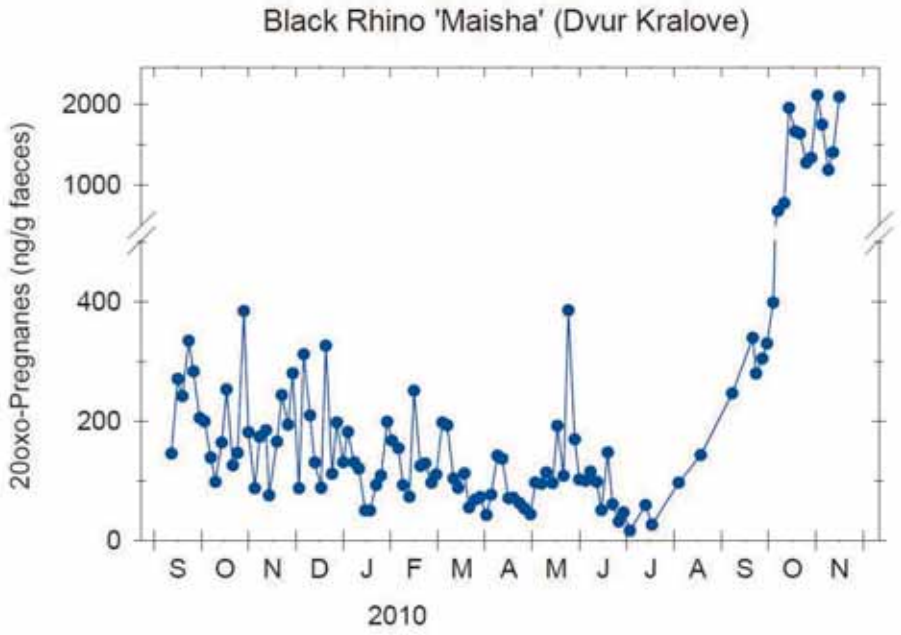

Další samicí, u které se již dlouhodobě snažíme o reprodukci, je Jane Lee. Ta po předčasném porodu v roce 2007 ještě stálé nezabřezla a to i přes změnu samce a úspěšné spojování a páření.

Ve skupině nosorožců tuponosých došlo pouze k jedné změně: v dubnu byl přivezen samec Natal. Jedná se o nosorožce tuponosého jižního. Natal se do naší zoo vrátil po dlouhých 26 letech. V roce 1973 byl odchycen v Jihoafrické republice a převezen do naší zoo. O rok později byl přesunut do Zoo Ostrava. Zde strávil většinu života se samicí. Ta před několika lety uhynula. V naší zoo Natal psychicky pookřál zřejmě proto, že je držen v kontaktu s našimi dvěma samicemi severní formy. Vzhledem k chystané přestavbě pavilonu v ostravské zoo musel být převezen jinam. My jsme měli, po odsunu části našich zvířat do Afriky, dostatek prostoru pro jeho ustájení.

V Ol Pejeta v Keni dále pokračoval projekt na záchranu severních tuponosých nosorožců. Zvířata se dobře aklimatizovala a byla rozdělena do dvou párů a umístěna do větších výběhů. K samci Súdánovi a samici Nájin bylo přidáno několik samic nosorožců tuponosých jižních, zatímco samec Suni a samice Fatu zůstali sami spolu v menším výběhu v blízkosti bomy. Po analýzách vzorků trusu bylo zjištěno, že hlavně samice Fatu opět začala cyklovat, a tak vše zatím probíhá dle plánu.

Zebry a osli somálští

V chovu oslů somálských bylo v letošním roce dosaženo významného chovatelského úspěchu. Všechny čtyři chovné samice porodily a úspěšně odchovaly mláďata. Navíc byl i poměr pohlaví u mláďat příznivý, ze čtyř jsou tři samičky.

K úspěšným porodům došlo i u zeber Chapmanových, kde se narodila tři hříbata. Chovné stádo bylo posíleno mladou nepříbuznou samicí ze Zoo Olomouc. Do této zoo na oplátku odešly u nás narozené dvě mladé samice.

Naopak v poslední době stagnuje chov zeber damarských, protože se nedařilo několik let sehnat nového chovného hřebce. Ten přišel až letos výměnou za mladou samici ze Zoo Krefeld. Bohužel je hřebeček ještě na připouštění mladý (narozen v roce 2008), ale jeho příchod je příslibem pro chov těchto zeber v příštích letech.

K úspěšnému odchovu mláďat došlo i u zeber Böhmových. Po samci Bode, který byl v loňském roce poprvé připuštěn do skupiny, se narodili tři hřebečci. Bode je novým plemeníkem a pochází ze Zoo Wuppertal.

U posledního poddruhu stepních zeber, u zeber bezhřívých, také došlo k odchovům mláďat. Bohužel jsme letos přišli o chovného hřebce Israele, a tak usilovně sháníme nového plemeníka pro další chov.

Ve stádě zeber Grévyho byl v letošním roce opět připuštěn náš plemenný hřebec Kuba, pocházející z Katowic, takže v příštím roce očekáváme četné porody od 10 samic.

Posledním druhem zeber, který je v naší zoo zastoupen je zebra Hartmannové. I tato skupina byla letos opět spojena s plemenným hřebcem. Je jím Nelson, který pochází z Tierparku Berlin. Také stádo těchto zeber by se v příštím roce mělo rozrůst o mláďata.

Zebry Böhmovy s mláďaty *(lč)*

Mláďata oslů somálských ve výběhu *(lč)*

Štětkouni a prasata savanová

V tomto roce jsme se potýkali s chovatelskými problémy u štětkounů kamerunských. Přestože byl samec a dvě samice úspěšně spojeny a došlo i k páření obou z nich, tak jsme se mláďat opět nedočkali. V průběhu roku rostl počet potyček mezi jednotlivými zvířaty a na podzim jsme je museli od sebe oddělit. Před koncem roku jsme se znovu pokoušeli o spojování, došlo i k úspěšnému páření, ale přesto před námi stojí pro příští rok velká výzva a hodně práce, abychom dosáhli úspěchu.

Skupina prasat savanových prošla rozsáhlými změnami. Samici Jesicu doplnila samice Corio, která k nám přišla ze Zoo Colchester v Anglii a samec Sherman, který dorazil ze Zoo Magdeburg v Německu. Byl tak položen základ nové chovné skupiny, u které budeme usilovat ještě o dovoz alespoň jedné mladé samice.

Hrošíci liberijští

Naše skupina hrošíků navzdory naší snaze nebyla rozšířena o nové jedince, a tak jsme pokračovali v pokusech o rozmnožení zvířat, která máme k dispozici. Samec Lothar byl mnohokrát spojován s oběma samicemi a přes četné pokusy o páření, zatím úspěch v podobě narození mláděte nepřišel.

Okapi a žirafy

Rok 2010 byl pro chov okapi rokem úspěšným. Mladý samec Ewango, který byl od své matky v říjnu minulého roku oddělen, vyspěl v krásného samce a evropský koordinátor ho doporučil do Zoo Basilej, kam by měl odejít na jaře příštího roku.

Začátkem roku nám samice Etana připravila horké chvilky. Nejprve jsme u ní objevili v moči stopy cukru a počátek glukosurie a dále nás stále znepokojovala její stále se snižující hmotnost. Ve spolupráci s oddělením výživy se nám podařilo krmnou dávku pozměnit tak, že Etana začala pozvolna přibývat a cukr v moči se objevoval jen sporadicky. V červnu byla již Etana natolik zotavena, že jsme ji začali připouštět se samcem Ahadim. Toto spojování jsme prováděli až do pozdního podzimu. Když už o sebe Etana a Ahadi neměli zájem a spíše si ve výběhu vadili, rozdělili jsme je. První vzorky trusu za účelem určení březosti jsme odeslali do veterinárního institutu ve Vídni 16. 9. 2010. Hmotnost Etany byla ke konci roku již 285 kg. Křivka na grafu kopírovala stav z roku 2007, a tak jsme usoudili, že Etana je již březí. Také první vyšetření vzorků potvrzuje náš předpoklad. Další výsledky, které by definitivně měly březost potvrdit, budou k dispozici ke konci ledna příštího roku.

Stádo žiraf síťovaných přišlo na jedné straně o starého chovného samce Dhaifa, který uhynul v červenci ve věku 20 a půl roku a který po sobě zanechal 30 potomků. Na straně druhé se narodila čtveřice zdravých mláďat v příznivém poměru 1 samec a 3 samičky (mláďata jsou po obou samcích Dhaifu a Jitu).

U žiraf Rothschildových, přibyla do stáda nová samice Nisa ze zoo Liberec, kterou jsme v rámci chovného programu s touto zoo vyměnili za naši samici Vanesu. I v tomto stádě došlo ke čtyřem porodům, všechna mláďata byla ovšem samečci. Také tento druh postihla smutná událost, když v listopadu uhynula nejstarší žirafa v České i Slovenské republice, samice Viola 2. Tato samice se dožila úctyhodného

věku 28 roků, 7 měsíců a 16 dní. Takového věku se doposud žádná jiná žirafa za celou historii chovu u nás nedožila. Viola 2 měla za svůj dlouhý život 13 mláďat, 7 samců a 6 samiček.

Antilopy a tuři

Druh, u něhož nebylo v poslední době dosahováno uspokojivých výsledků v chovu, je voduška znamenaná. Z tohoto důvodu byla na osvěžení chovu přivezena nová chovná zvířata, a to mladý pár z Tierparku Berlin a dvě dospělé samice ze zoo Marwell v Anglii. Nový chovný samec je i u nyal nížinných. Narodil se v Zoo Montpellier ve Francii. Doufáme, že bude stejně plodný, jako náš předcházející samec, který koncem minulého roku uhynul stářím ve věku 11 let a 4 měsíců.

K osvěžení chovu jsme také u antilop vraných dovezli nového samce a to z rakouského Schmidingu. Ten nahradí nedávno uhynulého samce Janka.

V chovu bongo jsme po dvou letech zaznamenali opět přírůstek. Na konci prosince se narodila samička Malabi. Otcem je mladý samec Chadim, narozený v roce 2008. Jelikož se zoo v Liberci rozhodla ukončit svůj chov bongo, přišly z této zoo dvě naše samice, které tam byly deponovány. Zvláště cenná pro náš chov je samice Marramao, jediný potomek samce Yamba, který pocházel z anglické zoo v Howlets.

Významným přírůstkem roku byl dovoz samce chocholatky červené Braina ze zoo v Lodži. Tento samec, který pochází z Landau, byl úspěšně spojen s naší samicí Natali a dokonce došlo v měsíci říjnu k páření. Tyto chocholatky se vyskytují ve dvou poddruzích od Jihoafrické republiky podél východního pobřeží Afriky na sever. U nás chovaný poddruh *Cephalophus n. natalensis* zasahuje přes Mosambik až do Malawi. Dále na sever přes Tanzánii, Keňu až do Etiopie a vzácně do Somálska je areál výskytu poddruhu *Cephalophus n. harveyi*.

Ve stádě oryxů jihoafrických byl letos poprvé do stáda začleněn nový samec Dieter, pocházející z holandské zoo Beekse Bergen a po kterém očekáváme v příštím roce první mláďata.

V tomto roce se nám podařilo získat nové chovné samce do skupin kudu velkých a antilop skákavých. Oba jsou genetický poměrně cenní, protože k nám přišli ze safari parku Port st. Pere ve Francii, kam se před několika lety podařilo dovézt zvířata z volné přírody. Jinak významných chovatelských úspěchů jsme se u antilop skákavých nedočkali a naše populace stagnuje, tento trend je však celoevropským problémem a získání nových zvířat je velmi obtížné. Podobným problémům čelí i chov buvolců běločelých. I zde se nám podařilo dovézt nepříbuzného samce.

Znovu se k nám přiklonilo štěstí v chovu antilop koňských, kde se po narození devatenácti samců v řadě letos narodily tři samičky a ty nám umožní znovu částečně obnovit chovné stádo a nahradit stará zvířata. Po dvou letech jsme se znovu dočkali mláďat i u přímorožců šavlorohých. Ze čtyř narozených samiček se nám podařilo tři odchovat. Tento druh je veden v Červené knize ohrožených druhů jako vyhubený v přírodě a i přes úspěšný chov v zajetí a probíhající reintrodukční program v severní Africe, se nedaří znovu obnovit původní populace. Zde však chov v zoologických zahradách sehrál podstatnou roli, protože bez nich by tento druh již dávno zmizel z naší planety.

Posledním důležitým přírůstkem byl samec buvola kaferského Marek, kterého jsme dovezli ze soukromého chovu pana Gundackera z Rakouského Melku. Marek nahradí na jaře příštího roku našeho chovného samce Arna, který poputuje do svého dalšího působiště, do Tierparku Berlín.

Výběh Safarikemp

Na jaře letošního roku byl zprovozněn nový, 10 000 m^2 velký výběh, který tvoří součást nového komplexu Safarikemp. Expozice slouží především návštěvníkům tohoto kempu, kteří tak mohou denně 24 hodin sledovat zvířata jak z oken bungalovů, tak z vyhlídky. V letošním roce bylo v tomto výběhu umístěno 19 kopytníků, a to především samčí skupiny. Patřily mezi ně samci antilopy koňské, zebry Grévyho, pakoně modrého a oryxe arabského. Zpočátku i trio velbloudů jednohrbých. Po delší době mohli návštěvníci spatřit v tomto výběhu i pštrosy dvouprsté, které naše zoo chová po několikaleté odmlce.

Africké safari

Africké safari bylo letos otevřeno pro veřejnost od 24. 4. do 3. 10. 2010. Druhovou skladbou ani počtem zvířat se osazení výběhů mnoho nelišilo od předchozích let, a tak zde mohli návštěvníci vidět na 160 kopytníků v 13 druzích a 24 ptáků ve 3 druzích. Na vodních plochách byli pelikáni kadeřaví, pelikáni bílí a husy velké. Kolekci ptáků, jako každoročně, obohatily volně žijící volavky popelavé a kachny divoké.

V průběhu léta se v safari narodilo 7 antilop losích, 6 pakoňů běloocasých, 3 watusi, 3 zebry Chapmanovy a jedna antilopa koňská.

Sloni afričtí ve výběhu *(lč)*

Ptáci

Jiří Hrubý

Volavka červená v průchozí ptačí voliéře *(dh)*

V roce 2010 bylo odchováno 125 mláďat ve 27 druzích. Opakovaně se podařil odchov u hadilova písaře. Jako další významné odchovy lze jmenovat pelikány africké, skvrnozobé, kadeřavé a bílé, dále také čápy simbily, kladivouše africké, čejky australské, perličky chocholaté a další. Do zoo se znovu vrátil pštros africký.

Oddělení ptáků bylo v tomto roce poznamenáno personálními změnami ve vedení úseku. Na začátku roku opustil zoo Ing. Kamil Čihák a ve vedení oddělení ho nahradil Mgr. Erich Kočner. Ten v srpnu odešel na místo ředitele do Zoo Košice a tak bylo oddělení dočasně přidruženo k oddělení kopytníků II. Po chovatelské stránce byl rok 2010 podobný těm předchozím. Počet odchovaných mláďat byl 125 ze 169 vylíhlých a to ve 27 druzích.

Stejně jako v minulém roce se podařil odchov hadilova písaře *(Sagittrius serpentarius)*, po loňském úspěšném odchovu dvou mláďat probíhalo vše velmi podobně i letos. Vylíhla se dvě mláďata, která byla vychována rodiči. Dle velikosti ptáků jsme odhadovali, že by se mohlo jednat o samici a samce, což následně potvrdila i analýza DNA. Začátkem září však bylo starší a větší mládě nalezeno ležící mimo hnízdo a nebylo schopné se postavit. Při ošetření bylo zjištěno, že pták má fraktury

obou holenních kostí. Fraktury byly ošetřeny, ale i přesto došlo k úhynu. O příčinách zranění můžeme jen spekulovat, ale patrně došlo k napadení mláděte samcem. Druhé mládě bylo i po této události ponecháno s rodiči a podařilo se ho úspěšně odchovat. Za zmínku určitě stojí umělý odchov plameňáka růžového *(Phoenicopterus roseus)*. Hejno plameňáků letos po zásazích z loňského roku nehnízdilo a několik vajec, která ptáci snesli, bylo nalezeno volně ve voliéře. Ta byla odebrána a dána do líhně. Z nich se vylíhlo pouze jedno mládě a to vzhledem k situaci v hejnu bylo převedeno na umělý odchov. Tento odchov byl úspěšný a pták byl zapojen mezi ostatní. Jedná se o historicky první úspěšný umělý odchov plameňáka v naši zoo. Jako tradičně pokračovaly odchovy všech čtyř druhů pelikánů *(Pelecanus rufescens, Pelecanus crispus, Pelecanus onocrotalus, Pelecanus philippensis)* a to i přesto, že byl počet ptáků v chovných hejnech v roce 2009 snížen. Vylíhlo se jich 37 (15 pelikán africký, 9 pelikán kadeřavý, 9 pelikán bílý a 4 pelikán skvrnozobý) a podařilo se odchovat 31 kusů. Znovu se nám podařilo odchovat 12 mláďat čapa simbila *(Ciconia abdimii)*. Z dalších brodivých ptáků lze ještě jmenovat 4 mláďata ibise rudého *(Eudocimus ruber)* a 3 kladivouše africké *(Scopus umbretta)*. Mezi dalšími odchovy by se dalo zmínit 6 mláďat čejek australských *(Vanellus miles),* 7 tenkozobců opačných *(Recurvirostra avosetta)*, 14 perliček chocholatých *(Guttera pucherani)* nebo 9 koroptví korunkatých *(Rollulus roulroul).* Podařilo se odchovat i 2 mláďata u korunáčů vějířových *(Goura victoria),* zatímco u korunáčů chocholatých *(Goura cristata)* obě vylíhnutá mláďata záhy uhynula. Z řádu pěvců jsme odchovali 6 medosavek modrolících *(Entomyzon cyanotis)*, 4 leskoptve bělobřiché *(Cinnyricinclus leucogaster)* a 1 drozdíka bělotemenného *(Cossypha niveicapilla)*. Ze zoborožců se nám podařilo rozmnožit zoborožce naříkavé *(Bycanistes bucinator)* a zoborožce šedé *(Tockus nasutus)*. Bylo odchováno vždy 1 mládě.

Příslibem do budoucna je pro nás vytvoření páru u čápů sedlatých *(Ephippiorhynchus senegalensis).* Ten vznikl spojením našeho samce a samice, která v roce 2009 přišla ze Zoo Twycross v Anglii. Chov těchto ptáků je velmi náročný a jejich rozmnožení opravdovou vzácností, proto by tomuto druhu měla být následující rok věnována velká pozornost. Dalším druhem, u kterého se již několik let snažíme o rozmnožení, je zoborožec kaferský *(Bucorvus leadbeateri).* V loňském roce se podařilo zrealizovat zimoviště navazující na výběh, kde jsou ptáci umístěni přes léto. Naše předpoklady, že zde ptáci budou nocovat nebo hnízdit, se zatím nenaplnily. Zoborožci přesto měli do zimoviště stálý přístup a byla zde umístěna i velká bouda z kmene stromu jako potenciální hnízdiště. Pro příští rok je před námi úkol naučit ptáky pravidelně do zimoviště chodit a přehodnotit krmnou dávku tak, aby ptáci měli vše co potřebují. Do zoo se také po několika letech navrátil druh pro africkou zoo typický, kterým je pštros dvouprstý *(Struthio camelus).* Dva mladí ptáci byli dovezeni na jaře ze Zoo Plzeň a byli umístěni do společného výběhu s africkými kopytníky u Safarikempu. Tento výběh má za sebou první rok zkušebního provozu. Až zde bude pevně sestavena skupina zvířat, která bude výběh každoročně obývat, pak budeme přemýšlet o rozšíření skupiny pštrosů a jejich odchovu.

U žádného druhu volavek nedošlo k zásadním změnám. Volavky proměnlivé *(Butorides striatus)* byly po letech, kdy žily ve venkovní průchozí voliéře, přestěhovány na volnou halu Ptačího světa. Zde došlo ke změně chování a ptáci zahnízdili, bylo nalezeno jedno vejce, které však bylo rozbité. Nezbývá než doufat, že příští hnízdění dopadne lépe. Volavky rusovlasé *(Ardeola ibis)* nezahnízdily proto, že hejno je velmi malé a naše celoroční snahy získat nové ptáky nebyly zatím úspěšné. V záměru rozšířit tuto kolonii budeme pokračovat i v příštím roce. Stejně tak jsme nebyli úspěšní v odchovu volavek červených *(Ardea purpurea)*. Pár, který chováme, ani letos nezahnízdil a pro příští rok je nutné zvážit dosavadní způsob chovu a zkusit pro ptáky najít vhodnější umístění.

Tento rok jsme se soustředili hlavně na obnovení chovu ptáků na volné hale Ptačího světa. Zde se po vybudování expozice pro orangutany zmenšil prostor pro chov ptáků. Po instalaci ochranné sítě, která kompletně oddělila expozici orangutanů od expozice ptáků, jsme vypustili více druhů hlavně menších ptáků, kteří zde před úpravami byli běžně k vidění. Jedná se třeba o špačky tlustozobé *(Scissirostrum dubium)*, šámy starčí *(Copsychus saularis)*, leskoptve nádherné *(Lamprotornis superbus)*, vousáky senegalské *(Lybius dubius)* a další. Nově jsou zde vypuštěny volavky proměnlivé *(Butorides striatus)* a mandelíci hajní *(Coracias garrulus).*

Korunáči vějířoví s mládětem *(dh)*

Obojživelníci, plazi, ryby a bezobratlí

Pavel Moucha

Líhnoucí se želva uhlířská *(Chelonoidis carbonaria) (rš)*

Druhově velmi rozmanitá kolekce nižších obratlovců a bezobratlých se během roku podstatně rozrostla. Zásluhu na tom má především nová expozice suchozemských bezobratlých. Zcela nové druhy se během roku objevily i u ryb a plazů. Poprvé a navíc opakovaně se podařilo odchovat mláďata stromových bojg. Bohužel, stejně jako v minulých letech jsme se ani v tomto roce nedočkali mláďat tomistom úzkohlavých. Vajíčka, která samice nakladla, byla opět neoplozená.

Rok 2010 přinesl zásadní obrat v chovu bezobratlých v ZOO. Návštěvníci u nás již neuvidí jen mořské bezobratlé, ale mají možnost se seznámit i se zástupci nejpočetnějších skupin suchozemských živočichů jako jsou členovci a z nich především hmyz. V prvním pololetí byla vybudována zcela nová expozice „Svět hmyzu“. Podrobně je o její realizaci pojednáno v jiné části výroční zprávy.

Během zatím krátkého úseku její existence zde již bylo chováno 50 druhů suchozemských bezobratlých. Patří mezi ně mj. 6 druhů pavouků, dva druhy štírů, dva druhy krabů, z hmyzu pak 4 druhy švábů, 2 druhy zákeřnic, 11 druhů strašilek

a pakobylek, 13 druhů brouků. U některých druhů bylo již dosaženo odchovů. Bezproblémový je zejména chov švábů, saranče a některých druhů pakobylek a strašilek. Podařilo se vylíhnout i první brouky, a to zlatohlávky z tropické Afriky *Stephanorrhina princeps* a *Pachnoda marginata.* Vajíčka dalších druhů se teprve budou líhnout, nebo již vylíhlé larvy mají před sebou dlouhý vývoj, který je u některých druhů zakončen proměnou v reprodukce schopného dospělce až po mnoha měsících, nebo i letech života ve stadiu larvy a kukly.

Obojživelníci, jejichž chov v tropickém pavilonu, kde letní teploty stoupají přes 30°C, není právě snadný, mají vyhrazenu malou a chladnou místnost ve východu z pavilonu Vodní světy. Další druhy doplňují expozice plazů. Stejně jako v minulých letech se i letos úspěšně množí pralesničky batikové *(Dendrobates auratus)*. Zaznamenali jsme i první pokus o rozmnožení u pip amerických *(Pipa pipa)*, které po dvou letech chovu konečně dospěly. Vajíčka, která samice nosí během celého vývoje v kapsách na kůži zad asi nebyla oplozená, po pár dnech se zkazila a ze zad samice odpadla.

Vystavované ryby mají nádrže zařízené jako expoziční a tudíž nejsou velké předpoklady k jejich rozmnožení. Týká se to jak ryb sladkovodních tak i mořských. Případný odchov komplikuje přítomnost dalších druhů ryb, nemožnost odchytu plůdku a umístění do separátní nádrže z důvodu členitosti a rozměrnosti expozice. V neposlední řadě bývá i problém poskytnout malým rybám vhodné krmivo. To platí především u mořských ryb. I když se některé druhy úspěšně vytírají, nemají šanci na odchov ve společné nádrži. V jednom případě se nám podařilo jedno malé hejno čerstvě vylíhlých mořských ryb, sapína druhu *Acanthochromis polyacanthus,* úspěšně odlovit a následně několik dnů krmit náhradní potravou. Ryby viditelně potravu přijímaly a vyrostly. Později však během několika dnů postupně uhynuly. Z nových druhů jsme během roku pořídili 10 jedinců kostlínů obrovských *(Lepisosteus spatula)*. Vývojově jde o velmi starý druh primitivní dravé ryby ze severní Ameriky, která může dorůst délky i přes 2 m. Ryby přišly do zoo ve velkosti asi 10 cm, zatím zdárně rostou a pravděpodobně již v roce 2011 je bude možné umístit bez nebezpečí predace jinou rybou do naší Tropické řeky a představit je tak veřejnosti.

Též zástupci chovaných plazů nám během roku připravili nějaká překvapení. Na prvním místě je třeba jmenovat opakovaný odchov bojg stromových *(Boiga dendrophila)*, černožlutých hadů s širokým areálem výskytu v JV Asii. Druh chová naše ZOO s přestávkami více jak 25 let a rozmnožení se povedlo až nyní. Chováme dvě samice a samce menšího poddruhu, obě samice snášely během roku opakovaně. Z celkem 24 snesených vajíček se nám podařilo odchovat 18 mláďat. Úspěšně se rozmnožovaly želvy uhlířské *(Chelonoidis carbonaria)* – odchováno bylo 48 mláďat a vylíhlo se i 9 kajmanů hladkočelých *(Paleosuchus palpebrosus)*. Bohužel oplozené snůšky našich dalších zástupců krokodýlů, tomistom úzkohlavých *(Tomistoma schlegelii)* jsme se opět nedočkaly. Na oplozená vajíčka již čekáme několik let, ale i v tomto roce samice vykladla do vyhrabaného důlku v kladišti jen neoplozená va-

jíčka. Na pavilonu se během roku objevilo i několik novinek. V našich nejmenších výstavních teráriích v prostoru líhně nově žijí drobní, ale barevně atraktivní ještěři – felsuma Klemmerova *(Phelsuma klemmeri)* a gekoni modří *(Lygodactylus williamsi)*. Výměnou za naše odchovaná zvířata se nám od soukromého chovatele podařilo získat dva páry mimořádně krásných chameleonů pardálích *(Frucifer pardalis)*. Zvláště dospělí samci, dorůstající i 50 cm, jsou díky své barevnosti doslova živým klenotem plazí říše. Jako poslední novinku zde ještě uvedu skupinku sedmi mladých agam Weberových *(Hydrosaurus weberi)*, které jsme výměnou získali z odchovu v ZOO Ústí nad Labem. Druh přirozeně žije jen na několika malých ostrůvcích Indonésie a donedávna byl v teráriích zoologických zahrad viděn jen zřídka. Dospělci dorůstají délky přes 1 m a u samců se na hřbetě a první polovině ocasu vytváří mohutný kožní lem. Agamy Weberovy jsou umístěny ve společném teráriu s párem krajt tmavých.

Chameleon pardálí *(Furcifer pardalis)* - samec *(rš)*

Veterinární zpráva

Jiří Váhala, Lukáš Pavlačík, Tomáš Krejčí

Nakládka antilop losích pro ČZU Praha. Na snímku MVDr. J. Váhala a MVDr. L. Pavlačík, Ph. D. *(zb)*

Veterinární servis zajišťovali soukromí veterinární lékaři jak ve všedních dnech, tak i ve volných dnech a svátcích. V průběhu roku se provedlo 5 926 zákroků u všech kategorií chovaných zvířat, z čehož 65 % připadá na preventivní zásahy, 20 % na interní zákroky, 1 % zákroků na případy související s komplikacemi porodů a březosti, na chirurgii 4 % a na ostatní 10 %.

Bylo provedeno 350 anestézií a sedací, 55 korekcí kopyt a paznehtů, 6 RTG snímků. Pitváno a nebo zasláno na vyšetření do státních veterinárních ústavů bylo 212 uhynulých zvířat (příčiny úhynů a zastoupení u jednotlivých kategorií zvířat uvádí tabulka). V indikovaných případech bylo zasláno 900 vzorků krve, trusu, vzorků z pitev na další vyšetření na SVÚ Praha, VÚVL Brno a na další pracoviště, v některých případech i pro vědecké účely.

Nákazová situace v ZOO Dvůr Králové byla v roce 2010 relativně dobrá. Nadále byla prováděna dvakrát ročně preventivní vakcinace proti virovým onemocněním u zeber Grévyho. U všech šelem chovaných v zoo byla provedena vakcinace jak

proti druhově specifickým virovým a bakteriologickým onemocněním, tak i proti vzteklině. Parazitologická situace je kontrolována a eliminována pravidelným odčervováním jednotlivých druhů zvířat podle jejich vnímavosti k příslušným parazitům a sledována indikovaným parazitologickým vyšetřením v průběhu roku. Pro kontrolu zamořenosti stád kopytníků kokcidiemi byla do granulí podávaných vybraným skupinám zakomponována výrobcem rostlinná kokcidiostatika. Účinek bude prověřen v průběhu následujícího roku.

I když jsou nově dovezená zvířata povětšinou vyšetřena v místě původu, často je u nich zjištěna parazitární invaze. Proto jsou na nezbytnou dobu (provedení opakovaného vyšetření) ponechána v izolaci a převezena až po eventuelním ošetření.

Příčiny úhynu zvířat v roce 2010

Příčiny úhynu	Plazi, ryby	Ptáci.	Opice	Šelmy	Kopyt-níci	Ostatní savci	Celkem
Potrat	-	-	-	-	5	-	**5**
Mrtvé narozené mládě	-	-	-	-	1	-	**1**
Slabé mládě; nepilo, sepse do 3 dnů od narození	-	-	-	-	22	-	**22**
Infekce (bakteriální, virové, mykotické)	11	27	-	1	14	7	**60**
Parazitární infekce	-	1	-	-	2		**3**
Enteritis	-	2	-	-	5	-	**7**
Neinfekční příčiny (orgánové onemocnění)	2	2	1	1	7	-	**13**
Jiné (vyčerpání, stres, prochlazení, kolaps)	-	5	-	-	10	-	**15**
Post-narkotický kolaps	-	1	-	-	-	-	**1**
Trauma	-	6	2	1	13	-	**22**
Zabití jiným dravcem	-	4	-	-	-	-	**4**
Utonutí	-	-	-	-	-	-	**0**
Vrozené poruchy (úhyn, utracení)	-	-	-	-	1	-	**1**
Utracení (onemocnění)	1	4	-	2	16	-	**23**
Utracení (vyřazení z chovu, zkrmení)	-	-	-	-	25	-	**25**
Nezjistitelné, nejasné úhyny (rozklad, autolýza)	-	5	-	1	1	-	**7**
Ostatní	-	1	-	-	2	-	**3**
Celkem	**14**	**58**	**3**	**6**	**124**	**7**	**212**

U samce varana novoquinejského byl opakovaně odstraněn granulom na přední končetině vyžadující dlouhodobé ošetřování.

U samce ary hyacintového dochází vlivem věku a prodělaných onemocnění k postupnému chátrání a i přes dlouhodobou léčbu se stav jen mírně stabilizoval.

Na úseku drobných savců došlo k opětovné léčbě mnohočetných ran u samice damana, zvířata již prakticky nelze spojit.

U samice lemura katy došlo při rozmíškách ve skupině k roztržení břišní dutiny s výhřezem části omenta (viz foto). Díky včasnému zásahu bylo zvíře úspěšně operováno.

U šelem došlo k úhynu samce tygra sibiřského v důsledku chronického onemocnění ledvin. Ve vysokém věku bylo nutné utratit i samce geparda pro výskyt rozsáhlé myázy bederní a rektální oblasti těla. U gepardí samice došlo k nárazu do skla ohraničujícího výběh, samice utrpěla krátkodobý otřes se ztrátou vědomí, při příchodu veterináře se probrala a v dalším průběhu nevykazovala žádné známky zdravotního postižení. Lepené sklo bylo nutno vyměnit (viz foto).

U dovezeného samce slona afrického byly dlouhodobě konzervativně léčeny kly s otevřenou pulpou (po ulomení při transportu), v současné době jsou otvory přemostěné nově vytvořenou slonovinou a jsou klidné.

Pokračuje úspěšně odběr krve od chovaných nosorožců pro posouzení případných nástupů zdravotních komplikací. Zatím všechna vyšetření ukazují na dobrý zdravotní stav a kondici nosorožců.

U sudokopytníků se opět u narozených mláďat vyskytly záněty pupků. Mláďata byla pravidelně odchytávána a ošetřována.

U zeber jsme přišli o chovného samce zebry bezhřívé, u kterého došlo k onemocnění varlat (hematom s následným postižením parenchymu varlete). Zároveň se u něho prohloubily komplikace s pohybovým aparátem, proto byl samec z chovu vyřazen.

Výhřez omenta z dutiny břišní u samice lemura kata *(jv)*

Samec zebry bezhřívé s hematomem v šourku *(jv)*

Sklo po nárazu geparda *(jv)*

Oddělení výměny zvířat

Zdeněk Bárta, Kateřina Marvanová

Čekání na trajekt při transportu žirafy síťované ze ZOO Dvůr Králové do Zoo Kolmarden ve Švédsku – 2. 6. *(zb)*

Výroční zprávu z roku 2009 jsem končil obavami, jak se vyvine rok 2010, který ekonomové označili za velmi krizový. Pro naše oddělení byl opak pravdou.

Začátkem roku nás navštívil Peter De Chellis, ředitel Zoo Rijád, do které jsme v roce 2008 poslali 13 antilop. Majitelé Zoo Rijád byli nadšeni našimi odchovy a projevili zájem o další zvířata pro jejich nově otevřenou zoo. Domluvili jsme se na dalších dvou transportech. První byl realizován v dubnu, kdy jsme poslali do Rijádu 25 antilop odchovaných ve Dvoře Králové.

Druhý transport byl naplánován na listopad. Termín se nepodařilo splnit díky byrokracii v Saudské Arábii. Zvířata jsme transportovali na letiště v Bruselu až 1. 12. 2010. Bohužel začalo chumelit a mrzlo a následovaly i problémy se sjízdností cest. Náš zkušený tým zoologů a ošetřovatelů si s nástrahami počasí poradil. Transport 46 zvířat, geneticky nevhodných pro náš chov, byl v pořádku dopraven třemi kamiony na letiště v Bruselu a dále potom přímým letem do Rijádu.

Tento transport byl jeden z největších a nejnáročnějších v historii ZOO. Obsahoval 8 zeber, 29 antilop, jednu guerézu angolskou, dva psy hyenové a šest surikat. Jedná se o největší export v historii všech českých zoo.

Během roku 2010 jsme transportovali 18 žiraf, jak z naší ZOO, tak i pro jiné zoologické zahrady. Transporty jsme již prováděli naším novým speciálním přívěsem na žirafy, dokonale vyrobeným panem Františkem Jamborou, který se i sponzorsky podílel na jeho realizaci.

Žirafy jsme transportovali na jih Evropy do Itálie, na sever, do Švédska a Norska i do vzdáleného Portugalska.

Našich transportních služeb využívají nejen stálí zákazníci, ale přidávají se i další zájemci. Začali jsme spolupracovat se Zoo Skopje v Makedonii, kam jsme vezli zvířata ze Zoo Plzeň, Budapest a Miskolc. Transport byl kolegy ze Skopje vysoce hodnocen, přestože se jedná o třetí zemi a máme domluvené další převozy zvířat.

V závěru roku jsme již objednali nový transportní vůz IVECO Daily, který rozšíří náš vozový park.

Za rok 2010 na oddělení výměny zvířat bylo prodáno celkem 306 zvířat, deponováno 7 zvířat, vyměněno 49 zvířat a darovali jsme jedno zvíře.

Do ZOO jsme nakoupili dohromady 135 zvířat, deponovali jsme k nám 12 zvířat, výměnou jsme získali 122 zvířat a darem jsme obdrželi dohromady 593 zvířata.

Za rok 2010 jsme realizovali celkem 58 transportů, 21 z nich pro naší ZOO a 37 transportů pro jiné zoo.

Transporty byly prováděny převážně v jarních, letních a podzimních měsících, kdy je počasí příznivější. V průměru vychází jeden transport zvířat týdně.

Veškeré údaje jsou uvedeny v tabulkách.

Přesuny zvířat v roce 2010 – odchody ze ZOO

Měsíc	Prodej ze ZOO			Deponace ze ZOO	Výměna ze ZOO			Dar ze ZOO
	Savci	Ptáci	Plazi	Savci	Savci	Ptáci	Plazi	Savci
Leden	0	0	0	0	0	0	0	0
Únor	3	3	0	2	1	0	0	0
Březen	15	0	2	1	5	4	0	1
Duben	50	11	7	3	5	1	0	0
Květen	9	21	0	1	4	10	1	0
Červen	0	6	4	0	5	0	2	0
Červenec	1	3	11	0	0	0	0	0
Srpen	11	0	1	0	3	0	1	0
Září	19	0	18	0	3	0	0	0
Říjen	22	0	7	0	1	0	0	0
Listopad	5	0	21	0	0	0	2	0
Prosinec	46	0	6	0	1	0	0	0
Celkem	**181**	**44**	**81**	**7**	**28**	**15**	**6**	**1**

Nakládka antilop losích pro Zoo Rijád 1. 12. *(zb)*

Bedny se zvířaty pro Zoo Rijád na paletách na letišti v Bruselu 2. 12. *(zb)*

Přesuny zvířat v roce 2010 – příchody do ZOO

Měsíc	Nákup do ZOO				Depona-ce do ZOO		Výměna do ZOO				Dar do ZOO				
	Savci	Plazi	Ryby	Bezobratlí	Savci	Bezobratlí	Savci	Ptáci	Plazi	Obojživelníci	Savci	Plazi	Obojživelníci	Ryby	Bezobratlí
Leden	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Únor	0	0	0	0	2	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Březen	0	0	0	0	1	0	2	3	0	20	1	0	0	0	0
Duben	0	8	0	0	1	0	3	1	0	40	0	0	0	3	0
Květen	0	0	0	0	0	0	7	4	13	0	0	0	0	0	0
Červen	0	0	0	17	1	0	2	2	0	0	0	0	0	0	0
Červenec	0	0	30	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Srpen	0	0	0	38	0	7	0	0	6	0	0	0	0	0	0
Září	1	0	0	41	0	0	6	0	0	0	0	0	0	0	0
Říjen	0	0	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	583
Listopad	0	0	0	0	0	0	0	0	4	0	0	4	1	0	0
Prosinec	0	0	0	0	0	0	1	0	7	0	0	0	0	1	0
Celkem	**1**	**8**	**30**	**96**	**5**	**7**	**22**	**10**	**30**	**60**	**1**	**4**	**1**	**4**	**583**

Realizované transporty v roce 2010

Měsíc	Pro ZOO	Pro ostatní subjekty	Celkem
Leden	0	0	0
Únor	1	0	1
Březen	3	5	8
Duben	2	4	6
Květen	6	8	14
Červen	3	5	8
Červenec	0	1	1
Srpen	1	4	5
Září	4	5	9
Říjen	0	2	2
Listopad	1	2	3
Prosinec	0	1	1
Celkem	**21**	**37**	**58**

Vážení levharta perského před transportem *(dh)*

Jednání o transportu buvolů kaferských v Restauraci U Lemura. Na snímku zleva: Tomáš Duda, Savas Engelsakis a RNDr. Dana Holečková *(a)*

Výživa zvířat

Monika Ptáčková

Krmné dávky papoušků *(kp)*

V roce 2010 jsme zaměřili činnost oddělení výživy zvířat především na zkvalitnění nabídky krmivové základny pro listožravé kopytníky a primáty. Současně s touto problematikou jsme, společně s pracovníky oddělení ptáků, řešili změnu schématu přípravy krmných dávek. Společně se zmiňovanou problematikou byl denním programem všech pracovníků úplný servis pro „zoologii" podle stanovených krmných dávek v požadované jakosti. Uplatňované kontrolní mechanismy všech pracovišť hodnoceného oddělení se značně podílely na celkovém finančním objemu spotřebovaných krmiv v roce 2010. V porovnání s rokem 2009 představuje částka 10163 tis. Kč snížení o 4,6 %.

V prvním čtvrtletí roku 2010 se na tuzemském trhu objevila krmiva, která uváděla v deklarovaných recepturách obsah různých druhů keřů africké buše, především však akácií. Pro listožravá zvířata, zejména nosorožce dvourohé a žirafy, jsou tyto složky potravy v našich podmínkách velmi těžce nahraditelné. Produkty holandské firmy KASPERFAUNAFOOD „Browser pellet" a firmy jihoafrické BOSKOS^{TM} „Boskos STD" se pohybovaly ve stejné cenové hladině (22,-Kč / kg). Příznivá cena spolu s nabízející se dostupností tolik poptávaného krmiva umožnily získat několik zkušebních vzorků. Vybraná zvířata přijímala dobře oba druhy krmiv (pelety o průměru 10 mm). Data, která rozhodla o výběru mezi oběma druhy krmiv, jsme získali

z provedených laboratorních rozborů (akreditované laboratoře EKO-LAB Žamberk spol. s r. o. a S. O. S. Skalice nad Svitavou s. r. o.). Našim požadavkům, vysoký obsah bílkovinné složky, vlákniny a třískovin, více odpovídalo krmivo firmy KASPERFAUNAFOOD. Rozhodnutí zařadit Browser do krmných dávek iniciovalo jednání s dosavadním výrobcem doplňkové krmné směsi MZURI (28,-Kč / kg) a KWANU (42,- Kč / kg) společností FEED NATUR s. r. o. Brno.

Firma FEED NATUR s. r. o. Brno již několik let svými krmivy spolehlivě nahrazuje zahraniční výrobky BROWSER (48,- Kč/kg), ekvivalent MZURI, a EL-E-VITE (120,- Kč), ekvivalent KWANU. Vzhledem ke standardně výborné kvalitě mohla krmiva této společnosti v plném rozsahu ta zahraniční, před více než 5 lety, nahradit.

V důsledku pracovních setkání byla snížena prodejní cena v průměru o 10– 15 % a byl učiněn příslib zajištění obsahu akácií v granulátech pro rok 2011. Zde jsme tak dosáhli finančních úspor a přitom zajistili výhledově vyšší kvalitu krmných směsí.

Spotřeba doplňkových krmných směsí (DKS) pro listožravé druhy (nosorožci dvourozí, žirafy)

Rok / DKS	MZURI		KWANU		BROWSER-KASPER		DKS celkem	
	(kg)	**(Kč)**	(kg)	**(Kč)**	(kg)	**(Kč)**	(kg)	**(Kč)**
2009	21 021	**588 574**	6 388	**268 296**	0	0	27 409	**856 870**
2010	17 208	**418 881**	4 072	**155 658**	3 784	85 688	25 064	**660 227**
Rozdíl	-3 813	**-169 693**	-2 316	**-112638**	3784	**85 688**	-2 354	**-196 643**

Nabídku vyšší kvality objemového krmiva jsme u nosorožců dvourohých zajistili 50% nárůstem připravovaného množství listáže (konzervované větvičky a listy vrby jívy) zkrmované v zimním období. Zvětšený objem „letniny“ spolu s ručně sušenou a vázanou vojtěškou nabízely vybraným druhům zvířat (okapi, kudu velcí) další jakostní vylepšení objemu. V závěru roku jsme realizovali ve spolupráci s firmou PILA.EKOPAL s. r. o., Chotěvice výrobu cca 1 000 kg senového granulátu (100% podíl lučního sena – medium). Účelem připravovaného projektu je umožnění dostatečného příjmu „objemu“ kopytníkům majícím problémy s poškozením nebo onemocněním zubů, starým jedincům. Částečně by tak mohl být současně řešen stále výraznější nedostatek kvalitního sena. Především v zimním období se vlivem klimatických podmínek našeho regionu omezuje výkup sena od drobných pěstitelů na minimum (nedostupnost skladových objektů).

V druhé polovině roku zaznamenala změnu krmná dávka primátů. Výrobce její základní součásti, omnivorního a herbivorního extrudátu, RACIO BŘECLAV, provedl výrobní reorganizaci. V ZOO se to projevilo nespolehlivostí zásobování a snížením kvality krmiva. Nejlepším řešením této situace se nám jevilo rychlé oslovení a získání nového dodavatele. Využili jsme stávajících zkušeností a kontaktů a vybrali společnost DARWIN´s PET s. r. o, Dobruška, která se aktivně zapojila do příprav. S jejím výrobním technologem jsme určili konečný tvar extrudátu (kroužek o průměru 2,5 cm), jeho kvalitativní znaky. V souvislosti s tím jsme také „oprášili“ dosud používanou recepturu a přidali bylinnou složku.

Senové pelety *(kp)*

Herbivorní a omnivorní extrudát *(kp)*

V herbivorním extrudátu je 10 % zastoupena „citrónová tráva“, v omnivorním 8 % list ostružiníku. Nové krmivo bylo zvířaty přijato dobře. Vzorky jsme nabídli k odzkoušení do vybraných členských zoo UNIE. Na základě ohlasů a zaslaných objednávek bude v roce 2011 reálná výroba přibližně 3 500 kg této diety pro čtyři zoologické zahrady. Její uskutečnění bude druhým krokem v dlouhodobě plánovaném záměru pracovníků oddělení výživy, částečném sjednocování základních krmných dávek včetně užívaných krmiv (např. kompletních krmných směsí) na úrovni českých a slovenských zoo.

Pro návštěvnicky atraktivní a vzácný druh primátů, lemura katu, jsme na konci roku 2010 připravili zpestření krmné dávky. Vyzkoušeli jsme výrobní novinku firmy BYLINY MIKEŠ s. r. o., „bylinkové extrudáty“ (bříza, přeslička, třapatka, rohovník aj.). Našim lemurům chutnal nejvíce extrudát s 50% zastoupením rohovníku. V souvislosti s dalšími aktivitami máme sjednáno celoroční dodávání této oblíbené a „zdravé“ odměny zdarma.

S pracovníky oddělení ptáků jsme určili skupinu papoušků, hrabavých, srostloprstých a brodivých, kterým jsme věnovali zvýšenou pozornost. Po dobu několika týdnů jsme sledovali příjem krmiva u jedinců (papoušci) a určených druhů (hrabaví, brodiví, srostloprstí), včetně způsobu jeho podávání. Na základě takto získaných dat jsme individuálně upravili kvalitativní a kvantitativní složení krmných dávek papoušků. Související změnou bylo komplexní převzetí přípravy a distribuce jmenovitě označených diet kuchyní zvěře. Takto zpracované krmné dávky začaly být připravovány také pro zoborožce a některé pěvce. Zástupcům brodivých, kolpíkům afrického, jsme začali zkoušet nabízet kompletní krmnou směs „Ibis-spezial“ německé firmy Lundi. Ta by měla postupně nahradit dosud používaný tradiční způsob krmení (více než pětisložková míchanice) u většiny druhů brodivých. Předpokládáme, že díky hejnovému chovu ve větších druhových společenstvích bude mít proces dlouhodobější charakter.

Neplánovaně, o to však intenzivněji, jsme se podíleli na umělém odchovu plameňáka starosvětského (* 22. 06. 2010, hmotnost 89,74 g). První umělý odchov plameňáka (1,0) v historii jejich chovu v ZOO byl po 90 dnech ukončen jeho celodenním ponecháním v hejnu. Ve věku 100 dní byl ještě odchycen a pro získání jistoty o jeho dostatečném příjmu krmiva naposledy zvážen (2, 59 kg).

Jako vylepšení servisních podmínek pro rybožravé ptáky rádi zmíníme další rozšíření kapacity „sádek na ryby“ o dvě nádrže objemu 6 m^3 a 1 m^3. Přechovávání živého krmiva, v období od října do března, tak umožňují sádky o celkové kapacitě více než 15 m^3.

Při hodnocení činnosti oddělení výživy nelze opomenout její neoddělitelnou součást, úsek objemových krmiv. Základní koncepce zůstává v souvislosti s druhovou skladbou zvířat chovaných v naší ZOO již několik let stejná. Dostatečný objem lučního a vojtěškového sena, kvalitní stelivo a jejich doprava spolu s včasnou distribucí na jednotlivé úseky zoologie byla prioritou také v roce 2010. Obtížnost tohoto úkolu je rok od roku, v souladu s politikou ekologického zemědělství (dotované programy chemicky čistých travních porostů luk a pastvin) větší. Také dostupnost náletových dřevin pro zajištění každodenního „okusu“ v letním období je stále složitější.

V důsledku této situace nebyly výjimkou lokality těžby vzdálené více než 30 km. Ve spolupráci s pracovníky „zahradnictví“ jsme proto založili v podzimním období na několika plochách v ZOO porosty vrby jívy, hlohyní, planých jabloní a třešní.

Strukturu a kvalitu krmiv jsme sledovali za přispění našich dlouholetých a osvědčených partnerů. Odrazem situace na tuzemském trhu je zaznamenání téměř absence nových dodavatelsko – odběratelských vztahů. Podněty z obchodní sítě se tak většinou omezovaly na „výhodné“ cenové nabídky, zřídka na nový produkt již evidovaného právnického objektu.

Struktura spotřeby krmiv (tis. Kč)

Kategorie krmiva / měrná jednotka	Spotřeba (kg, ks, l, svazek)			Náklady (tis. Kč)		
	2009	2010	Rozdíl	2009	2010	Rozdíl
Granuláty a obiloviny - kg	276 861	247 101	-29 760	2 832,-	2 558,-	-274,-
Krmná živá zvířata						
kg – králík, slepice, ryba	43 647	32 392	-11 255	2 072,-	1 979,-	-93,-
ks – potkan, myš, šváb	73 934	69 213	-4 721			
l – ostatní hmyz	1 145	1 265	+120			
Ovoce a zelenina						
kg	248 685	232 113	-16 572	1 889,-	1 847,-	-42,-
ks	23 667	24 153	+486			
svazek	465	40	+425			
Objemová krmiva - kg	2 104 353	2 211 895	+107 542	1 642,-	1 668,-	+26,-
Ostatní						
kg – vitamnové a minerální doplňky	18 936	17 671	+1 265	1 321,-	1 274,-	-47,-
l – dietetické přípravky na bázi olejů	160	147	-13			
Maso						
kg – hovězí, vepřové, skopové	15 362	14 168	-1 194	744,-	690,-	-54,-
ks – kuře jednodenní	66 022	54 520	-11 502			
Mléčné výrobky						
kg – sušené mléko, tvaroh	2 758	2 692	-66	139,-	137,-	-2,-
ks – jogurt, termix, mléčná kaše	2 085	1 431	-654			
Odpis obalů – ks	165	110	-55	14,-	10,-	-4,-
Celkem				**10 653**,-	**10 163**,-	**-490**,-

Tato tabulka ukazuje srovnání spotřeby a ceny jednotlivých komodit krmení. Meziroční úspora byla dána nejenom výše uvedenými postupy a změnami krmení, ale projevila se zde opatření provedená již v roce 2009 jako příprava na ekonomickou krizi, kdy byla jak v roce 2009 tak i během roku 2010 optimalizována kolekce chovaných zvířat snížením o nadbytečné jedince.

První umělý odchov plameňáka růžového v ZOO *(jd)*

Spojování mláděte s chovnou skupinou plameňáků *(jd)*

Nová expozice Svět hmyzu

Radek Hlávka

Slavnostního otevření expozice Svět hmyzu se ujali RNDr. Dana Holečková, Miroslav Pochylý, Bc. Radek Hlávka a RNDr. Pavel Moucha. *(th)*

Dne 10. 8. 2010 byla slavnostně otevřena expozice „Svět hmyzu“, věnovaná prezentaci bezobratlých suchozemských živočichů. Realizována byla za přispění dotace Ministerstva životního prostředí.

V letošním roce byla realizována nová expozice, nazvaná Svět hmyzu, která má přiblížit návštěvníkům málo známý a často opomíjený život bezobratlých živočichů, členovců, kteří jsou druhově i početně nejbohatší skupinou živočichů na Zemi. Mezi členovce patří totiž téměř 80 % všech známých živočišných druhů. Tato skupina živočichů je charakterizována článkovaným tělem a vnější chitinovou kostrou. S jejich zástupci se můžeme setkat ve všech biotopech na Zemi.

V minulosti již byli různí suchozemští bezobratlí v ZOO Dvůr Králové chováni. Bylo to zejména několik expozičních vitrín ve starém pavilonu slonů, expozice v hale letohrádku nebo ve Středisku ekologické výchovy. V roce 2000 bylo také pokusně vypuštěno do haly Vodní světy několik druhů tropických motýlů. Nikdy to ale nebyly tak velké a ucelené kolekce, jako nově otevřený Svět hmyzu.

Nová expozice Svět hmyzu vznikla v nevyužitých suterénních prostorech letohrádku ZOO a ve své podstatě navazuje prostorově i vývojově na expozici modelů dinosaurů. Členovci byli již v době druhohorních a třetihorních plazů podobni dneš-

Insektária pro kraby, mnohonožky a strašilky *(th)*

Zlatohlávek *Dicronorhina derbyana* ze střední Afriky *(th)*

ním formám a široce rozšířeni.

Samotná realizace chovu bezobratlých živočichů se sestává ze dvou částí. Expoziční část, přístupnou pro návštěvníky, tvoří místnost o velikosti cca 34 m^2, ve které je instalováno 29 insektárií různé velikosti. Jedno velké insektárium bylo vytvořeno i před vstupem do expoziční místnosti. Druhou část představují prostory návštěvníkům nepřístupné. Zde je přípravna krmení a chovné zázemí. Chov bezobratlých má totiž svá specifika a ne všechna vývojová stadia, zejména u brouků, je možno expozičně využít.

Projektovou dokumentaci zpracovalo naše technické oddělení. Stavební práce byly realizovány firmou Stafi s. r. o. a naší technickou četou. Barevné ztvárnění prostoru bylo zhotoveno firmou Žižka a Novotný, autorem estetických prvků a poutačů je Pavel Holejšovský. Celoskleněná insektária byla vyrobena na zakázku firmou Teraechis Mazuch z Dřítěže u Pardubic. Expozice vznikala od března do července letošního roku.

Velké insektárium před vstupem do expoziční místnosti je osazeno sarančaty. V samotné místnosti jsou tři největší insektária osazena různými druhy strašilek a pakobylek. Je to skupina hmyzu, jež má různé strategie ochrany, jedny svým vzhledem imitují různé druhy rostlin, druhé se snaží naopak vypadat hrůzostrašně. Jednu z dalších větších nádrží s malým bazénkem obývají zástupci z kmene členovců, zvaných korýši. Jsou to sladkovodní krabi *Gecarcinus quadratus*. Druhou zase zástupci skupiny typicky zemních členovců, africké mnohonožky *Lophostreptus rutilans.*

Strašilka *Heteropteryx dilatata* z Malajsie *(th)*

Většinu insektárií ale tvoří menší nádrže, ve kterých je vystavováno několik druhů velkých pavouků sklípkanů, štíři, švábi, pestrobarevní brouci, patřících zejména k africkým zlatohlávkům, kudlanky a dravé ploštice nazývané zákeřnice.

Během roku zde bylo nebo ještě je chováno téměř 50 druhů suchozemských bezobratlých. Patří mezi ně mj. 6 druhů pavouků, dva druhy štírů, dva druhy krabů, z hmyzu pak 4 druhy švábů, 2 druhy zákeřnic, 11 druhů strašilek a pakobylek, 13 druhů brouků, dva druhy kudlanek.

U některých druhů bylo již dosaženo odchovů. Bezproblémový je zejména chov švábů, saranče a některých pakobylek a strašilek. Podařilo se vylíhnout i první brouky, a to zlatohlávky *Stephanorrhina princeps* a *Pachnoda marginata.* K slavnostnímu otevření Světa hmyzu došlo 10. 8. 2010. Pásku přestřihl za přítomnosti paní ředitelky a přítomných návštěvníků vrchní ošetřovatel Miroslav Pochylý, hlavní duše celého projektu.

Nevelká, ale pestrá expozice se stala novinkou sezóny a její první obyvatelé byli zachyceni na novém pohledu, vydaném naší zoologickou zahradou.

Nový pohled vydaný u příležitosti otevření nové expozice Svět hmyzu *(dh)*

20. výroční konference IZE 2010 na Floridě

Tomáš Hajnyš

Představení s kosatkami v Sea World Orlando *(th)*

Zoo Dvůr Králové je jedním z 22 institucionálních členů Mezinárodní asociace vzdělávacích pracovníků zoologických zahrad a akvárií (IZE), která sdružuje 280 vzdělávacích pracovníků z 67 zemí celého světa. IZE byla založena v roce 1972. O čtyři roky později vydala svůj první časopis IZE Journal, který jednou ročně zasílá svým členům. Vzdělávací pracovníci se setkávají jednou za dva roky na konferencích, kde si vyměňují zkušenosti a pořádají workshopy. V roce 2010 se již 20. konference IZE s podtitulem Spojení dětí s přírodou konala na Floridě. Od 21. května 2007 vykonává funkci tajemníka a pokladníka ve výboru IZE autor tohoto článku.

Mezinárodní asociace vzdělávacích pracovníků zoologických zahrad a akvárií

IZE je sdružení, jež si klade za úkol šířit vzdělávání a osvětu v zoologických zahradách a akváriích po celém světě. Jejím posláním je zlepšit úroveň vzdělávacích programů v organizacích svých členů, poskytovat přístup k nejnovějším formám vzdělávání a dbát na to, aby zvířata žila v dobrých životních podmínkách.

V dubnu 2010 IZE přestěhovala své ústředí z Bernu do Ženevy, kde blízce spolupracuje s organizacemi WAZA (Světová asociace zoologických zahrad a akvárií) a IUCN (Světový svaz ochrany přírody). Kromě zoologických zahrad a akvárií se mohou členy IZE stát i pracovníci jiných vzdělávacích a osvětových zařízení jako

jsou muzea, knihovny, univerzity, národní parky, přírodní rezervace a jiné typy chráněných území.

IZE získává finanční prostředky z grantů a od sponzorů a podporuje ekologickou výchovu, vzdělávání a osvětu v zemích třetího světa. Všech 22 institucionálních členů IZE v rámci svého ročního poplatku 515 USD (nebo 400 EUR) přispívá polovinou této částky na podporu svých kolegů z rozvojových zemí z Jižní Ameriky, Afriky a jihovýchodní Asie (z českých zoo je institucionálním členem IZE Zoo Liberec a ZOO Dvůr Králové). IZE pořádá pro začínající vzdělávací pracovníky studijní kursy a semináře. Pomáhá také zlepšovat vzdělávání a osvětu v zoologických zahradách a akváriích. Na svých webových stránkách (http://www.izea.net) a prostřednictvím časopisu IZE Journal umožňuje přístup k nejnovějším poznatkům, metodám a formám vzdělávání ve výchově veřejnosti k ochraně přírody, trvale udržitelnému životu a záchraně biodiverzity. Členové IZE každým rokem obdrží časopis IZE Journal, ve kterém se prezentují nejnovější trendy vzdělávání. Od roku 2008 se tento časopis tiskne v České republice v tiskárně Arpa Dvůr Králové nad Labem.

IZE úzce spolupracuje s organizací WAZA ve světových kampaních (2009 Rok Gorily, 2010 Rok biodiversity) na vytváření zdrojových materiálů pro pracovníky EVVO (Environmentálního vzdělávání, výchovy a osvěty). Publikace All About Gorillas (Vše o gorilách) byla za finanční podpory Ministerstva životního prostředí přeložena v roce 2009 i do češtiny. Pro organizaci EAZA (Evropská asociace zoologických zahrad a akvárií) pomáhali vzdělávací pracovníci připravovat v úzké spolupráci se Skupinou specialistů pro záchranný chov (CBSG) kampaně:

Pomozme gorilám přežít	2000/01
Atlantický deštný les	2001/02
Pomozme tygrům přežít	2002/03/04
Želvy v ohrožení	2004/05
Zachraňme nosorožce	2005/06
Zachraňme Madagaskar	2006/07
Žáby bijí na poplach	2007/08
Žijeme tu spolu	2008/09/10

Vzdělávací pracovníci IZE provádějí ekologickou výchovu, vzdělávání a osvětu pro celkem 700 000 000 lidí, kteří do zoologických zahrad a akvárií zavítají.

Jubilejní 20. konference Mezinárodní asociace vzdělávacích pracovníků zoologických zahrad a akvárií (IZE) se konala v termínu 25. 9.–2. 10. 2010 v Lake Buena Vista na Floridě v USA. Hostitelskou zoologickou zahradou byla zoo Disney´s Animal Kingdom.

Jednání výboru IZE

V pondělí 27. 9. v 7.00 hod se přesunul čtrnáctičlenný výbor IZE autobusem z Orlanda do Záchranného centra mořských želv na Vero Beach. Na pobřeží Floridy monitorují odborní pracovníci cca 21 000 želvích hnízd tří druhů mořských želv. Jedno z hnízd jsme viděli během polední pauzy přímo na pláži. Jednání výboru IZE

probíhala dle připraveného itineráře až do 19.00 hod. Probírala se témata webových stránek IZE (nové návrhy na vylepšení), hodnocení časopisu IZE 2010 (tiskem časopisu IZE Journal a jeho distribucí z České republiky jsme ušetřili cca 3 000 EUR), příprava nového čísla IZE Journal 2011. Zrekapituloval jsem hospodaření 2009 a udělal finanční rozbor dosavadního hospodaření v roce 2010. V návaznosti na to jsme sestavovali dvouletý rozpočet na rok 2011 a 2012. Zhodnotili jsme výsledky dvouleté práce ve fundraisingu pro IZE grantovou politiku, sestavovali jsme harmonogram prací a stanovili, kdo se bude podílet na získávání finančních prostředků v novém období. Dále jsme zredukovali počet kategorií členských příspěvků z 11 na 6 pro zjednodušení placení. Změnám neušly ani členské stanovy, které bylo nutno odsouhlasit na plenárním zasedání. Hovořili jsme o změnách na ústředí IZE (nové sídlo v Glandu, nový bankovní účet, nový administrátor) a o celkové spolupráci s WAZA. V 21.00 hod nás autobus odvezl zpět do místa ubytování.

V úterý 28. 9. od 9.00 hod jednání výboru IZE pokračovalo ve vzdělávacím centru Disney´s Animal Kingdom, kam nás odvezli místní pracovníci transity. Jednotliví regionální reprezentanti podali zprávu o aktivitách svých skupin (Severní Amerika, Jižní a Střední Amerika, Evropa a Střední východ, severní Asie, jižní a jihovýchodní Asie a Austrálie). Dále proběhla diskuse o změně jména a loga organizace s ohledem na akvária. President podal zprávu o tom, jak probíhal výběr 10 sponzorovaných delegátů z 26 účastníků výběrového řízení IZE grantu. Hodinovou přestávku na oběd členové výboru IZE strávili s deseti sponzorovanými účastníky konference, všichni se představili a řekli, jaká jsou jejich očekávání a předpokládaný přínos z konference na Floridě (sponzorovaní delegáti mají tyto povinnosti: zúčastnit se konference, přednést prezentaci, během dvou týdnů zaslat první hodnocení z konference a během šesti měsíců zaslat druhé hodnocení přínosu konference). Po obědě Meena Nareshwar z Indie podala zprávu o práci, kterou dělají indické zoo a požádala IZE o spolupráci. Jone Porter hovořila o kampaních WAZA a EAZA. Stephen McKeown podal zprávu o volbách 2010 do výkonného výboru IZE. Chris Peters s námi diskutoval o výběru nejlepších delegátů na pozice výboru v roce 2012. Dále jsme hovořili o zlepšení členské komunikace a vybírání hostitelských zoo pro IZE konferenci v roce 2012 a 2014. Hledali jsme dalšího hostitele IZE konference v roce 2012 v Evropě a v roce 2014 v Asii. Konference WAZA v roce 2011 připadla na Prahu a WAZA 2012 na Melbourne v Austrálii.

Jednání výboru skončila v 17.00 hodin. Transity nás organizátoři převezli do Coronado Springs, kde od 18.00 do 20.00 probíhala registrace účastníků konference IZE a neformální setkání při Icebreakeru. Já měl na starosti sponzorované účastníky konference.

20. konference IZE

Ve středu 29. 9. v 8.30 hod zahájila jubilejní 20. konferenci IZE zástupkyně Walt Disney World, Dr. Jackie Ogden. Na konferenci přicestovalo 138 vzdělávacích pracovníků z 28 zemí celého světa. Za IZE přivítala všechny účastníky nastupující prezidentka IZE Kathy Lehnhardt z USA. Představila 10 sponzorovaných delegátů kon-

Plenární zasedání IZE na 20. konferenci na Floridě *(em)*

ZOO Dvůr Králové je jedním z 22 institucionálních členů IZE. *(em)*

ference a 14 členů výkonného výboru IZE. Pozdrav připojil i odstupující prezident IZE Stephen McKeown z UK.

Klíčový řečník pro středeční odpoledne, Larry Selzer, prezident společnosti The Conservation Fond, apeloval na vzdělávací pracovníky, že to jsou oni, kdo působí na 700 milionů lidí, kteří ročně navštíví zoo a akvária na celém světě. Mnohé děti, které se účastní vzdělávacích aktivit v těchto organizacích, budou za 20–30 let rozhodovat na důležitých místech o lese, mokřadech či o rozpočtu (a tím i osudu) zoologických zahrad. Dnešní děti jsou odtržené od přírody, tráví příliš mnoho času u počítače či videa ve virtuálním světě, nechodí ven a přírodu nepotřebují. Larry se však považuje se za optimistu a tvrdí, že optimističtí lidé mohou změnit svět. V roce 2050 bude na Zemi pravděpodobně 9 miliard lidí. Proto už nyní je potřeba vychovávat další světové vůdce, kteří by byli šetrní k přírodě. Na ni jsme závislí a bez ní existovat nebudeme. Náboženští vůdci tvrdí, že svět končí. Optimisté tvrdí: „Zasaď strom a pak uvidíš, zda je to pravda“. Musíme připravit děti pro život ve světě. A Larry je přesvědčen, že Američané a 138 osvětových a vzdělávacích pracovníků z 28 zemí přítomných na konferenci mohou udělat mnoho práce.

Od 10.20 hod do 12.00 hod probíhaly prezentace ve třech konferenčních sálech současně. Každý příspěvek trval 20 min a účastníci konference mohli přecházet ze sálu do sálu a volit si témata podle svého zájmu a uvážení. Totéž probíhalo i odpoledne od 13.00 do 17.00 hod. Postřehy z příspěvků jsou níže:

Co chtějí návštěvníci o zvířeti v zoo vědět? Na jmenovce zvířete hledají nejvíce název zvířete, pak zajímavosti, záchranné programy a podniknuté záchranné akce.

Dosah společenských medií? Na Skypu je dnes 590 milionů uživatelů, na Facebooku je 500 milionů uživatelů.

Integrace vědy a vzdělávání. Vzdělávání musí být zábavné a interaktivní, určené pro specifickou skupinu. Ale vzdělávání musí mít nosnou myšlenku! Např. se zeptali návštěvníků v Asii: „Proč máte rádi šimpanze?“ Odpověděli: „Protože kouří a tančí“. Tato informace nemá vzdělávací myšlenku. Vzdělávací myšlenka má vést ke změně myšlení a jednání lidí.

Udržitelné rybaření. V akváriích je vhodné místo pro toto téma. Vedle expozic s mořskými rybami dali smyčku s pořadem, kde se povídá o nadměrném rybolovu a využívání moří. Např. v Hong Kongu mají spotřebu 62 kg krevet na obyvatele/rok.

Tygrům hrozí do 12 let vyhubení. V přírodě dnes žije jen 3 200 tygrů. Za posledních 100 let se jejich populace snížila o 97 procent. Důvodem jsou především pytláci, zmenšování jejich životního prostoru a využívání jejich těl v léčitelství.

Příklad výukového programu v zoo pro menší děti 6–10 let. Z počátku měli na programu 30–40 dětí, později 15 dětí. Běžný výukový program zahrnuje svačinu, uvolňující aktivitu, aby se zbavili přebytečné energie po škole (děti si nasazují masky určitých zvířat a hrají si), potom probíhá vzdělávací část v přednáškovém sále typu aula, pak si čtou o zvířatech a nakonec navštíví zvířata v zoo jako zoodetektivové.

Příklad výukového programu v zoo pro studenty 14–18 let. 20 studentů na programu
Úvod o zoo
Povídání ošetřovatele, zoologa, veterináře, krmiváře
Interaktivní vyučování (mají 6 témat: divoká Florida, motýli, netopýři)
Závěrečný test nabytých vědomostí

Ochranářské aktivity mimo zoo:
uklízení pláží na Floridě, kde kladou želvy vejce
přesazování travin a sázení stromů
kosení luk

V pátek 1. 10. od 8.30 hod do 9.30 hod probíhalo **symposium s postery**. Od 9.30 do 10.00 hod přednášel **klíčový řečník** a od 10.00 hod do 11.00 hod probíhala **panelová diskuze**. Poté následoval úvod na **open space** a výběr témat na její diskusní workshopy. Každý účastník konference dostal tři samolepící puntíky. Moderátor vyzval přítomné, aby navrhovali témata, o kterých by rádi diskutovali s ostatními. Každý námět byl zapsán na flipchart a jeho autor se stával automaticky vedoucím workshopu, pokud jeho námět byl vybrán v rámci užšího výběru. Ten byl proveden všemi účastníky tím způsobem, že každý účastník konference nalepil puntíky na flipchart k tématům, o kterých chtěl diskutovat. Do užšího výběru byla vybrána témata s největším počtem puntíků. Vlastní workshopy probíhaly o den později.

Od 13.00 do 17.30 hod probíhaly další prezentace ve třech konferenčních sálech současně. **Chris Peters** ze Zoo Rotterdam hovořil o **aktivitách, které dělají pro školní děti** v zoo, kde mají 3 učebny. Ročně je navštíví 30 000 dětí ze ZŠ a 26 000 dětí ze SŠ. Děti mají předplatné a chodí se slevou. Mají v nabídce 10 výukových programů pro ZŠ (o gorilách, slonech, hmyzu …), 10 programů pro SŠ (tvorba expozic pro želvy, aligátory, slony, zvířata africké savany …). Dále pořádají letní zootábory, představení s dravci, show se seriemou atd.

Jaret Daniels hovořil o **využití mobilních telefonů**. V roce 2010 se na světě používalo cca 5 miliard mobilních telefonů. Příklady použití: telefon mohou návštěvníci použít jako pomůcku, jak se nejkratší cestou dostat do pavilonu lidoopů. Vybrat si druh, např. bonobo a dozvědět se o něm co nejvíce (potrava, chování, péče ošetřovatelů). Člověk je může pozorovat a označit, co zrovna dělají (pak vyjdou etologické výsledky: např. 18 % času jedí, 23 % času si hrají, 27 % času odpočívají, 18 % času si probírají srst, 5 % času se projevují hlasově a 9 % času se dívají na návštěvníky). Podobným způsobem může každý návštěvník hodnotit třeba chování krokodýla a takto si „hrát“ na vědce-etologa. Další podrobnosti o zvířatech najde na ikoně Co dalšího chceš vědět? (např. tučňáci: Mohou tučňáci létat? Potřebují tučňáci sníh, led a chladné počasí?). Vyvinutí tohoto systému stálo firmu 400 000 USD.

Od 15.00 do 17.00 hod jsem moderoval prezentace šesti přednášejících (během konference se u moderování vystřídali všichni členové výboru IZE). Odpoledne byla uzavřena **Tichá aukce** – vydražily se věci za 1 530 USD. Večer měli účastníci kon-

ference volný. Já jsem ho využil k prohlídce města. Společnost Disney zajišťuje transport lidí z hotelů do města a do zábavních center zdarma.

V sobotu 2. 10. od 8.00 hod do 10.00 hod probíhala **open space**. Zúčastnil jsem se těchto tří vybraných workshopů:

- **Co může IZE udělat, aby získala více členů?** Zapojení i dalších institucí, které se zabývají vzděláním a přírodou (muzea, knihovny...)

- Proč používat živá zvířata? Emocionální vjemy jsou nejlepší – vidět zblízka, slyšet, sáhnout si apod.

- Nejlepší zkušenost z pavilonu – drobné detaily dělají divy, drobná zvířátka jsou také skvělá, např. hmyz, pavouci apod.

Návštěva zoologických zahrad

Ve čtvrtek 30. 9. od 8.15 hod probíhal terénní výjezd do Sea World Orlando a Tampa Busch Gardens, v sobotu 2. 10. odpoledne jsme navštívili Disney's Animal Kingdom.

V **Sea World Orlando** je otevřeno denně od 10.00 hod. Vstup stojí 79 USD. Předchází bezpečnostní prohlídka batohu. Mají 85 vzdělávacích pracovníků. Návštěvnost 500 000 návštěvníků za rok, z toho 100 000 návštěvníků projde vzdělávacím procesem. Absolvovali jsme prohlídku s průvodcem zadními dvířky po trase: běluhy – medvědi lední – tučňáci – žraloci – rejnoci - delfíni.

Pavilon The Arctic představuje nádrž pro 3 běluhy severní. Nachází se tam stylová expozice s vrakem lodi zamrzlým do ledu. V rámci nočního programu pro objednané skupiny rozhodí v expozičních prostorách pracovníci zoo na zem karimatky a spacáky a děti (6 dětí na jednoho vedoucího) se mohou dozvědět vše o běluhách a o medvědech ledních, které mají v sousední expozici taky tři. Dělají pro lední medvědy potravní enrichment – do zmrzlé kostky zakomponují zeleninu, vitamíny, ryby (pilulky léků v případě potřeby dávají do ryb). Medvědy také trénují přes sklo (jako v pražské zoo). Teplota vody je 10 °C, vzduchu 16 °C.

Pavilon The Avian Research. Mají zde chovné centrum pro tučňáky magelánské (16 ks). Ty označují nožními kroužky s barevnými plastovými korálky. Každá barva znamená číslici. Např. M148 – černá, oranžová, fialová. Teplota v expozici 18 °C (65 °F). Tučňáci se rozmnožují, i když jsou trénováni na petting. Obvykle jeden ze skupiny návštěvníků objednaných na zákulisní prohlídku se může tučňáka dotknout dvěma prsty.

Sharks. 7 mil gallon filter tank = 24 000 m^3 mořské vody je přefiltrováno během 4 hodin. Nabízejí zde zážitkový program max. pro 6 dětí, inkasují 120 USD/dítě. Tyto děti stráví celý den v mořském akváriu včetně potápění. Tunel se žraloky a dalšími mořskými živočichy byl otevřen již v roce 1980 – je to nejstarší expozice v Sea World. Ročně žraloci zabijí na celém světě asi 5 lidí. Ovšem 30 lidí se zabije na lyžích, 90 lidí zabije blesk, 100 lidí se ročně zabije při srážce automobilu s jelenem, 500 lidí zahyne následkem žihadla včely nebo vosy a 1 000 000 lidí zahyne na malárii způsobenou komáry. Avšak 100 000 000 žraloků ročně zabije člověk, většinou na polévku ze žraločích ploutví.

Publikace All About Gorillas (Vše o gorilách) byla za finanční podpory Ministerstva životního prostředí přeložena v roce 2009 i do češtiny. *(th)*

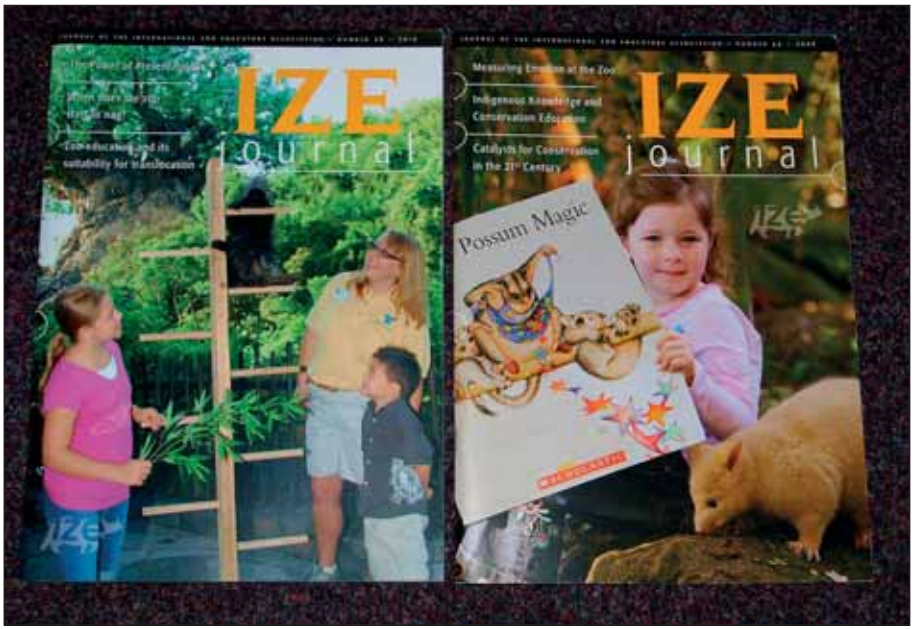

Časopisy IZE Journal tiskne od roku 2008 tiskárna ARPA Dvůr Králové n. L. *(th)*

X-rays. Lidé krmí rejnoky druhu siba atlanská (*Rhinoptera bonasus*) zakoupenými rybičkami.

Dolphins. V Sea World chovají 45 delfínů (z toho mají 16 dospělých, 13 mladých a 6 je určeno pro show). Lidé je krmí za dozoru trenérů, pak probíhá trénink.

Od 12.30 do 13.00 hod proběhlo **představení s kosatkami**. Chovají 7 dospělých a 1 mládě. Show s cvičením trvala 30 minut. Kosatky vyskakovaly, cvičily na souši a nakonec šplouchaly vodu na návštěvníky. Aplikují chráněný kontakt – v únoru 2010 jednu cvičitelku kosatka utopila, když ji podržela dlouho pod vodou. Poslední utonutí předtím bylo v roce 2006 a za ty 4 roky se odehrály milióny interakcí pod vodou bez problémů. Nechtějí však již tuto situaci opakovat.

Od 13.30 do 14.45 hod proběhl převoz do **Tampa Busch Gardens.** Tam nás přivítala černošská kapela. Zoo má rozlohu 300 akrů (126 ha). Byla založena v roce 1949. Dříve zde byl pivovar. Chovají 2 000 zvířat ve 200 druzích. Následovala prezentace o zoo obohacená kulturním programem (vystoupení žongléra, zpěváka). Na závěr úvodního představení nám předváděli kontaktní zvířata: agamu vousatou, krajtu královskou, malého aligátora severoamerického, kříženec ary zelenokřídlého s arou araraunou, výra viržinského, klokana Bennetova, lenochoda dvouprstého a pásovce devítipásého. Mají Kontaktní zoo na způsob naší Darwinovy stanice. Ta byla otevřena pro veřejnost od 12.00 do 13.00 hod. Denně ji navštíví 50–300 lidí. Mají v ní 160 kontaktních zvířat v 70 druzích, které mohou lidé obdivovat zblízka a vyfotit se s nimi (klokan, pásovec, kynkažu, 20 druhů ptáků včetně plameňáků, želvy, obojživelníci). Stará se o ně 5 vzdělávacích pracovníků.

Dělají pro školy programy (projížďka po safari + prohlídka s průvodcem). Provozují noční safariprohlídky. V rámci Halloweenu byla v zoo spousta brigádníků (mladí lidé), kteří strašili návštěvníky. Po 1,5 hodinové jízdě autobusem jsme se dostali v 21,30 hod zpět do hotelu Coronado Springs.

Disney´s Animal Kingdom je čtvrtým zábavním parkem společnosti Disney´s otevřeným 22. dubna 1998. V roce 2009 Disney's Animal Kingdom navštívilo téměř 10 milionů návštěvníků a byl ve Spojených státech 5. a na světě 8. nejvíce navštěvovaným zábavným parkem. Návštěvnost celé zahrady je 12–17 tisíc lidí/den. Studenti a důchodci u expozic poskytují informace návštěvníkům. Pracovní úvazek mají na dobu jednoho roku s malým platem a možností ubytování. 500 akrů (202 ha) svěží subtropické krajiny je domovem pro více než 1 700 zvířat 250 druhů. Disney's Animal Kingdom je jednou z největších zoologických zahrad na světě (pro porovnání Zoopark Chomutov je se svou rozlohou 112 ha největší zoo v České republice; královédvorská zoo má 72 ha). V zahradě jsou zastoupeny dvě hlavní zoografické oblasti – Afrika a Asie a pak různé návštěvnické atrakce. V zoo pracuje 3 500 zaměstnanců (v celém komplexu Disney´s zahrnující také Magic Kingdom, Universal Studio, Epcot, Sea World a Disney´s Downtown v Orlandu pracuje 58 000 zaměstnanců, z toho 10 000 jako vzdělávací pracovníci) a má ročně 20 milionů návštěvníků. Návštěvník Disney´s Animal Kingdom zaplatí vstupné 82 USD + daň, tedy 87 USD, a pak má člověk v zahradě již všechny vstupy zdarma. Zoo je plná zajímavostí, dobrodružství a zábavy, ale také odráží odhodlání Walta Disneye – chránit přírodu a pomoci při záchování ohrožených druhů. Od roku 1998 dala společnost Disney´s 15 milionů dolarů na 800 ochranářských projektů ve 110 zemích. Financuje např.

záchranné projekty tamarína pinčího, siamanga, nosorožce tuponosého.

Ikonou Disney´s Animal Kingdom je 44 m vysoký a 15 m široký **strom života**. Do kůry této masivní atrakce bylo zobrazeno 325 zvířat, např. želvy sloní z Galapág, lemuři, tamaríni pinčí. V kořenech stromu je umístěno kino s 8minutovým 4D pořadem „Je těžké být hmyzem!“. Multimediální show ukazuje život mravence, kobylky, brouka a dalších členovců, např. pavouků. Úžasná je projížďka **Kilimanjaro Safari**. Aby se člověk stal řidičem-rangerem, musí projít speciálním tréninkem: naučit se manuál o 38 stranách, složit řidičské zkoušky a hlavně musí mít chuť to dělat! Trasa je dlouhá 6 km. Každá jízda trvá 20 minut, z toho 10 minut zabere nasedání a vysedání – takže za hodinu stihne jet 3x. Pracovní doba je 8 hodin, takže se otočí 24x za směnu. Mají 44 nákladňáků, 200 řidičů-rangerů. Do každého nákladňáku se na lavice usadí 38–42 lidí. Přepraví asi 3 000 lidí za hodinu.

Atmosféra vyjížďky je dokonalá ve všech detailech. Mají týmy, které navštíví nějaké místo v Africe, to nafotí a přesně takhle to vytvoří v Disney. Každý detail je důležitý. I rez a bláto na nákladňácích jsou uměle vytvořené, aby dojem byl dokonalý. První část trasy vede přes tropický deštný les, potom kolem jezer s hrochy a krokodýly, nakonec africkou savanou s antilopami, žirafami, slony (13 slonů včetně slůňat – 7.5), plameňáky, pštrosy, lvy (1.1) za 14 metrů vysokým a 7 m širokým suchým příkopem. Každý den v 17 hodin ošetřovatelé zahánějí zvířata do stájí, aby měli nad nimi krmivářskou a zdravotní kontrolu. Řidič nákladňáku „komunikuje“ se strážci parku, kde jsou zvířata. V poslední části projížďky je tajemná atmosféra, projíždíme kolem gejzírů a územím s pytláky, kteří tam mají tábor a sklad se slonovinou. Je slyšet střelba prchajících pytláků, kteří ve chvatu opustili tábor. Po vystoupení mohou návštěvníci použít pítko ze stylové cisterny. Zahradníci a údržba večer upravují safari, opravují cesty a dosazují rostliny – údajně vysadili za jednu noc i 1 000 rostlin! Stromy jsou stříhané do tvaru deštníkových akácií, umělé baobaby, vyvrácené stromy a termitiště.

Dále jsme shlédli ptačí show **Flights of Wonder**, nahlédli jsme do Záchranného centra Rafiki – jízda vláčkem kolem chovných pavilonů pro kopytníky, návštěva výzkumného, vzdělávacího a veterinárního centra. Pracuje tam 10 veterinářů. Absolvovali jsme ukázku výukového programu s kontaktními zvířaty (potkan, fretka, králíci, vačice, urson kanadský a užovka červená – dávají fonendoskop a poslouchali její srdce), program o jižní Africe (škola v Harambě). S kontaktními zvířaty jezdí i do nemocnic za malými pacienty.

Plenární zasedání IZE

V sobotu 2. 10. od 10.10 do 11.00 hod byla konference IZE završena **plenárním zasedáním IZE** (business meeting) všech členů a výboru IZE, na kterém jsem přednesl finanční zprávu za hospodářský rok 2009 a finanční rozpočty na rok 2011 a 2012, které byly odsouhlaseny. Prezident IZE Stephen McKeown předložil zprávu auditorů, členskou zprávu – máme 280 členů (oproti 323 v předchozím roce) a 22 institucionálních členů včetně naší zoo. Odsouhlasilo se zredukování kategorií na placení členských příspěvků z 11 na 6 pro zjednodušení administrativy. Dalšími body plenárního zasedání bylo schválení změn stanov IZE v osmi článcích. Následo-

valo oznámení hostitele IZE konference v roce 2012 – stala se jím Zoo Chester v Anglii. V roce 2014 bude IZE konference v Asii. Následovala zpráva – Volby 2010. Novou presidentkou se stala Kathy Lehnhardt z USA, viceprezidentkou Rachel Lawry z Austrálie, Web editorkou Anne Warner z USA, Regionálním reprezentantem pro Afriku Jone Porter a pro jižní a jihovýchodní Asii Dr. Meena Nareshwar z Indie. Pro změnu jména a loga IZE (zahrnutí i akvárií), bude nejdříve udělán průzkum mezi členy IZE. Na závěr bylo oficiálně předáno prezidentství a poděkováno Stephenu McKeownovi za čtyřleté vedení IZE.

Po závěrečné večeři proběhlo fotografování všech 138 účastníků konference IZE a tím oficiální program konference skončil.

Kilimanjaro Safari je oblíbenou atrakcí v Disney's Animal Kingdom. *(th)*

Safarikemp – unikátní projekt cestovního ruchu
spolufinancovaný z dotace ROP NUTS II severovýchod

Dana Holečková, Miroslav Špráchal

Inspirací ke vzniku Safarikempu v ZOO Dvůr Králové bylo konferenční centrum v jihoafrickém národním parku Pilanesberg, ležícím nedaleko Sun City, kde proběhla výroční konference Světové asociace zoologických zahrad a akvárií WAZA v říjnu 1999. Od nápadu k realizaci a otevření tohoto v Evropě unikátního zařízení sloužícího k ubytování návštěvníků uplynulo prakticky 10 let. Jedná se o kopii skutečného afrického kempu s výhledem na zvířata, oddělená od návštěvníků jednoduchým elektrifikovaným plotem. Jak z bungalovů, tak z volného prostranství kempu a zejména z vyhlídky je možno pozorovat africké kopytníky a ptáky. Prvními zvířecími obyvateli v rámci zkušebního provozu byli velbloudi, antilopy koňské, pakůň modrý, přímorožec arabský, zebry Grévyho a pštrosi. V následující sezóně se uvažuje o umístění chovné skupiny zeber Grévyho, doplněné pštrosy, antilopami a mladými samci žiraf.

Realizace

Po pečlivých přípravách a následném zpracování projektu Centrem evropského projektování (CEP) byla podána dne 3. 3. 2008 žádost o získání dotace z Regionálního operačního programu NUTS II Severovýchod v rámci prioritní osy 13.3. – cestovní ruch. Tato žádost byla schválena Úřadem regionální rady (dále ÚRR) dne 10. 7. 2008. Projekt se následně stal pilotním v rámci projektu „PAAK“ (posílení absorpční a administrativní kapacity) a dne 4. 9. 2008 byla uzavřena s CEPem Dohoda o poskytnutí asistence pilotnímu projektu při realizaci a administraci. Následně dne 27. 2. 2009 byla s Úřadem regionální rady ÚRR uzavřena smlouva o poskytnutí dotace v maximální výši 40 % způsobilých nákladů a to z toho důvodu, že projekt byl posouzen jako zakládající tzv. „veřejnou podporu“, neboť bude po realizaci vytvářet zisk. Celkové výdaje projektu byly dle žádosti bez DPH ve výši 84 190 765 Kč, způsobilé výdaje činily 79 143 942 Kč.

Stavební záměr využil možnosti situovat projekt na území zoo tvořené polem k produkci travnatým pozemkem, určeným pro stavbu parkoviště a vlastního kempu a areálem tzv. centrálního zimoviště zvířat. Toto zimoviště bylo postaveno v 70. letech 20. století jako dočasné provizorium, a proto bylo již dávno určeno k demolici. Tato území mají ideální polohu pro snadný přístup z hlavní příjezdové

Mapka umístění Safarikempu v rámci areálu zoo

Každý pokoj bungalovu je označen zvířetem. *(dh)*

Pohled do výběhu u Safarikempu *(dh)*

komunikace přes parkoviště zoo, což bylo výhodné jak pro využití veřejností, tak pro vlastní výstavbu.

Projekt byl rozdělen na čtyři stavební etapy, na které bylo vždy zvlášť provedeno výběrové řízení na zhotovitele a dále bylo provedeno ještě páté výběrové řízení na dodavatele vybavení kempu (nábytek apod.). Výběrová řízení provedla firma GORDION, s. r. o. Praha.

První etapa byla zahájena v květnu 2008 a poslední v květnu 2009, přičemž většina prací byla dokončena do září 2009 tak, aby mohl být Safarikemp plně provozován již v roce 2010. Celková plocha, na níž byla stavba realizována je 35,5 tis. m^2 a tak se jedná o nejrozsáhlejší stavbu zahrady od začátku 80. let 20. století, tj. od doby, kdy zoo budovala nové výběhy a safari. Stavbu realizovaly tři firmy vzešlé z výběrových řízení – Sdružení SOVIS cz a. s. a SOVIS s. r. o. Hradec Králové, STAEG s. r. o. Vyškov a QERCUS NÁBYTEK s. r. o. Zlín.

Plynulá realizace stavby byla finančně zabezpečena úvěrem od ČSOB, která nabídla nejlepší podmínky ze všech oslovených velkých bankovních ústavů v ČR. Na tento úvěr poskytl ručitelství majitel zoo - Královéhradecký kraj.

Poslední etapa projektu, tj. výběh pro zvířata, byla dokončena k 30. 12. 2010 a začátkem roku 2011 byla podána závěrečná zpráva. Skutečné náklady na realizaci bez DPH byly ve výši téměř 82,5 mil. Kč a předpokládaná výše poskytnuté dotace 25,8 mil. Kč.

Zahájení provozu

Již od jara 2010 byl Safarikemp provozován pro veřejnost. Slavnostní otevření proběhlo 25. 5. 2010 za účasti významných hostí a médií. Pásku stříhali společně hejtman Královéhradeckého kraje Bc. Miroslav Franc a ředitelka zoo RNDr. Dana Holečková.

Proto projekt přinesl v roce 2010 první výnosy a začal plnit své poslání, kterým je logické pokračování rozšiřování a zkvalitňování služeb návštěvníkům ZOO. Navazuje na zbudovaný systém stravování a ubytování, kterým je hotel Safari a restaurace U Lemura. Také řeší i velmi praktický problém, kterým je dostatečná parkovací kapacita u zoo rozšířením o 257 míst. Tím zoo na svém parkovišti nabízí nyní více jak 850 parkovacích míst.

Dalším přínosem projektu je podpora zaměstnanosti v regionu, která začala již ve fázi realizace a pokračuje i ve fázi provozní. Zhotovitelé kempu využili formou subdodávek místní firmy a zoo vytvořila několik nových pracovních míst. I přesto, že jde o práci převážně sezonní (v zimním období budou v kempu využívány pouze bungalovy) bude zde v přepočteném stavu zaměstnáno minimálně 5 lidí, tj. v sezóně až 11–12 pracovníků. Profesně jde zejména o recepční, pokojské a údržbáře-zahradníka.

Vlastní záměr výstavby Safarikempu vycházel ze zkušeností s provozem hotelu Safari (otevřen v roce 2001), který návštěvníkům úspěšně slouží již 10 let, má vysokou obsazenost a je tak významným zdrojem příjmů do rozpočtu ZOO. Předpoklad zájmu veřejnosti o rozšíření služeb o jiné možnosti ubytování se ukázal správným a již první sezóna byla navzdory značně nepříznivému počasí úspěšná.

V rámci realizace došlo k demolici starých již energeticky nevyhovujících hal

Interiér pokoje bungalovu *(dh)*

Pohled na bungalovy v Safarikempu *(dh)*

Původní podoba prostoru dnešního výběhu u Safarikempu *(dh)*

Prvním zvířetem ve výběhu Safarikempu byl velbloud jednohrbý. *(dh)*

tzv. „centrálního zimoviště“ ze 70. let minulého století s hliníkovým opláštěním a vytápěním elektrickými přímotopy spolu se sklady objemových krmiv téže konstrukce. V této souvislosti byla s předstihem v rámci příprav provedena rekonstrukce tří jiných zimovišť, resp. pavilonů kopytníků, nahrazujících ztrátu v ustájovací kapacitě, a to v letech 2000 až 2009. Tento uvolněný prostor byl využit pro nový výběh afrických zvířat, tvořících přirozenou součást celého areálu. V průběhu roku 2010 bylo projekčně připraveno přesunutí zde umístěné trafostanice, jehož realizace je naplánována na rok 2011. Dalším rozvojovým záměrem je rekonstrukce haly posledního zimoviště, pokud bude otevřen dotační titul zaměřený na energetické úspory, a v budoucnu přestavba objektu tzv. plynové stanice na pavilon žiraf.

Nabídka Safarikempu

Safarikemp nabízí ubytování v pěti bungalovech obsahujících 10 pokojů (čtyřhvězdičkového hotelového typu), a poskytuje prostory a vybavení pro karavany a stany návštěvníků. Je imitací skutečného „afrického kempu“. Všechny stavby jsou simulací africké architektury jak provedením budov (rákosové střechy a kruhový nebo oválný tvar) tak malbami a vnitřními dekoracemi (originální keňské a tanzanské batiky, originální dřevěné masky a sochy z Keni). Součástí kempu je recepce, sociální zařízení, bazén se slunečníky, vířivka, volejbalové hřiště, půjčovna kol a minikár, dětské hřiště, stolní tenis, lavičky, stoly a grily. Unikátnost kempu podtrhuje i to, že jeho součástí je výběh afrických zvířat, oddělený pouze nenápadným plotem s možností zvířata pozorovat v denních i nočních hodinách, stejně jako je tomu v kempech v afrických parcích a rezervacích. Návštěvník má navíc možnost sledovat zvířata z prostorné stylové vyhlídky. Další součástí poskytovaných služeb je i možnost stravování v restauraci zoo U Lemura, bowling v hotelu Safari, vstup do zoo zdarma po celou dobu pobytu pro ubytované v bungalovech a pro ostatní při ubytování alespoň na dvě noci. Mezi další nabídky vyžití patří např. projížďka speciálními otevřenými poschoďovými autobusy „Večerní safari“ či možnost objednání zážitkových programů (např. offroad safari), které ZOO nabízí pro hosty kempu se slevou 10 %. Kemp má význam i pro region a nabízí kulturní vyžití v okolí, např. návštěvu barokního skvostu Kuks a Braunův betlém, přehrady Les království aj. Pro město Dvůr Králové n. L. má význam v tom, že návštěvníci zoo setrvají ve městě a jejím okolí několik dní a nocí a přitom využívají dalších služeb, jako jsou obchody, restaurace nebo koupaliště. Již v roce 2010 zaznamenal více jak 6 000 lůžkonocí.

Poděkování

Unikátní Safarikemp byl úspěšně dokončen díky finanční podpoře regionálního operačního programu, podpoře Královéhradeckého kraje a úvěru od ČSOB Hradec Králové. Poděkování patří zástupcům nejen CEP zejména Ing. Ireně Janákové a řadě dalších včetně Ing. Kláry Dostálové a Ing. Krunčíkové, ale i Úřadu regionální rady pod vedením ředitele Mgr. Zdeňka Semoráda a vedoucí odboru Ing. Lenky Vašátkové a všech, kteří přispěli k realizaci tohoto díla. Na straně investora ležela tíha realizace a zúčtování projektu na Ing. Petrovi Jiřičkovi a Ing. Vladimíru Mertlíkovi a administrace na Ing. Miroslavu Špráchalovi. Úspěšná realizace by nebyla možná

bez konstruktivní spolupráce se všemi zhotoviteli i jejich subdodavateli. Provoz Safarikempu zajišťovali pracovníci zoo pod vedením Jana Paříka a Lady Dušánkové. Zahradní výsadba ale i vybavení kempu byla spolurealizována zahradníky a pracovníky údržby zoo pod vedením Ing. Jiřího Děda. Osazení výběhu zvířaty bylo operativně prováděno pracovníky zoologie pod vedením RNDr. Pavla Mouchy a zejména zoology Bc. Radkem Hlávkou a Bc. Luďkem Čulíkem. Zásluhou týmové práce všech výše uvedených se podařilo naplnit vytčené cíle a poslání Safarikempu, který přivítal již stovky spokojených návštěvníků.

Použitá literatura

HOLEČKOVÁ, D. (2010): Safarikemp – projekt spolufinancovaný z dotací EU v ZOO Dvůr Králové. Výroční zpráva ZOO Dvůr Králové 2009: 316-323.

HOLEČKOVÁ, D., ŠPRÁCHAL, M. (2010): Safarikemp – unikátní projekt v rámci cestovního ruchu spolufinancovaný z dotace ROP NUTS II. Severovýchod. Sborník Udržitelný rozvoj venkova a cestovní ruch 2010: 316-323.

Hosté Safarikempu mohou k odpočinku využít i bazén či krytou vířivku. *(dh)*

Poslední šance na přežití
Projekt záchrany severního bílého nosorožce

Dana Holečková

Cílem unikátního projektu ZOO Dvůr Králové „Poslední šance na přežití" je pokusit se zachránit před vyhynutím severní poddruh nosorožce širokohubého (*Ceratotherium simum cottoni*). Je prováděn jako mezinárodní projekt ve spolupráci s organizacemi Fauna and Flora International, Back to Africa, Kenya Wildlife Service a keňskými rezervacemi Ol Pejeta a Lewa Conservancy. Je realizován pod záštitou Světové asociace zoologických zahrad a akvárií pod číslem WAZA 08017. Podporuje jej skupina specialistů pro africké nosorožce AfRSG, která je členem IUCN (Mezinárodní unie na ochranu přírody), Výbor pro životní prostředí parlamentu České republiky v roce 2009 a UNESCO (na jednání v Kanadě v létě 2008 byla ČR požádána, aby jej podpořila). Získal záštitu a podporu takových osobností jakými jsou předsedkyně České komise pro UNESCO prof. RNDr. Helena Illnerová, CSc., bývalý ministr životního prostředí RNDr. Martin Bursík a dokonce princ William z Velké Británie. Mediálním partnerem projektu je oblíbený herec Ondřej Vetchý. Bude-li projekt úspěšný a za 20–30 let vznikne dostatečná populace, pak by její část mohla být přemístěna do dalších lokalit, včetně zemí původního výskytu, pokud tam bude zcela bezpečno. Uvažuje se i o hybridizaci, aby byly zachovány geny severních bílých nosorožců.

Projekt je realizován ve spolupráci těchto partnerů:

- ZOO Dvůr Králové, ČR
- rezervace Ol Pejeta Conservancy, Keňa
- ministerstvo životního prostředí Kenya Wildlife Service, Keňa
- rezervace Lewa Conservancy, Keňa
- nezisková organizace Back to Africa, JAR
- nejstarší ochranářská organizace světa FFI (Fauna nad Flora International), VB

Zástupci těchto partnerů, z nichž někteří jsou členy Africké skupiny specialistů pro nosorožce (AfRSG), která je členem IUCN (International Union Conservancy of Nature) jsou členy odborné komise řídící projekt. Úkolem komise je na svých pravidelných zasedáních stanovovat další postup chovu zvířat v keňské rezervaci tak, aby bylo co nejdříve dosaženo reprodukce. Nosorožci jsou pod stálým odborným dohledem. V rozích mají miniaturní vysílačky, což umožňuje jejich trvalé sledování i na velkém prostoru. Současně jsou nadále monitorovány reprodukční cykly samic odběrem vzorků trusu a jejich vyšetřováním ve Veterinární univerzitě Vídeň.

Nosorožci zůstávají majetkem ZOO Dvůr Králové a odborníci ze zoo se aktivně podílejí na řízení projektu a dohlížejí tak na zvířata.

Nosorožec širokohubý neboli tuponosý či bílý (*Ceratotherium simum*) obýval dva oddělené areály vzdálené skoro 2 tisíce km. Areál rozšíření severního poddruhu (*C. s. cottoni*) zahrnoval savany střední Afriky na západ od řeky Nil. Jižní poddruh (*C. s. simum*) se vyskytoval na jihu Afriky po řeku Zambezi. Zatímco jižní poddruh byl v přírodě téměř vyhuben počátkem 20. století, kdy přežil v jediné lokalitě v JAR, severní poddruh se dostal na pokraj vyhubení právě dnes. V dubnu 2010 byla publikována vědecká práce (GROVES a kol. 2010) dokládající, že se ve skutečnosti jedná o 2 druhy – nosorožce jižního (*Ceratotherium simum*) a nosorožce Cottonova (*Ceratotherium cottoni*). Na první pohled se vzhledem oba druhy příliš neliší, genetická rozdílnost však byla prokázána, neboť se samostatně vyvíjely více než 1 milion let.

Jižní poddruh, správněji nosorožec jižní, byl objeven v oblasti Kimberly v Jihoafrické republice v roce 1817. Severní poddruh – nosorožec Cottonův – byl objeven v Ugandě až v roce 1908. Před několika tisíci lety byl rod Cerartotherium široce rozšířen také ve východní Africe a žil i v Keni a Tanzanii. Na vymizení tohoto nosorožce z těchto lokalit se podílela dočasná změna klimatu vyvolaná poslední dobou ledovou.

Kolem roku 1910 přežilo v jediné lokalitě v oblasti dnešního parku Hluhluwe-Umfolozi v JAR snad jen 10 až 15 jižních bílých nosorožců (LANG 1927). Přísnou ochranou stoupl do roku 1970 počet na 2 000 kusů, a proto začala být nadbytečná zvířata úspěšně přemísťována do různých oblastí Afriky (EMSLIE a kol. 2009). Dnes tvoří divokou populaci asi 18 tisíc kusů a tento nosorožec byl reintrodukován do nových lokalit v JAR, Botswaně, Zimbabwe, Namibii, Keni, Svazijsku a Ugandě (HOLEČKOVÁ 2009).

Severní bílý nosorožec byl začátkem 20. století poměrně běžný. Ještě v roce 1920 žily 2 až 3 tisíce kusů. Počty se snižovaly zejména v důsledku nekontrolovaného lovu. V roce 1938 byl v Kongu založen Národní park Garamba, kde v té době žilo asi 100 kusů. Zásluhou ochrany se populace v parku zvětšila do roku 1961 na 1 000 až 1 300 jedinců. V důsledku občanských válek od 60. let 20. století populace ve všech státech výskytu klesala až v roce 1984 zbyli tito nosorožci jen v Garambě a to v počtu 14 kusů. Zásluhou intenzivní ochrany a finanční podpory počet stoupl na 32 do roku 1995 (HOLEČKOVÁ a BOBEK 2000).

Trénink procházení bednou a pobytu v ní – samec Sudán. *(dh)*

Samec Súdán vstupuje do tréninkové bedny. *(dh)*

V roce 2007 žila snad ještě 3 nebo 4 zvířata, která se v roce 2009 již nepodařilo nalézt. Pravidelně se ale objevují hodnověrné zprávy o pozorováních několika zvířat (HOLEČKOVÁ 2010).

V zajetí bylo v roce 2009 drženo jen 8 severních bílých nosorožců, z toho 7 je v majetku ZOO Dvůr Králové, která jako jediná na světě tohoto nosorožce pětkrát rozmnožila. První mládě – samec Suni se narodil v roce 1980. V roce 1983 a 1989 porodila stejná matka – Nasima dcery Nabire a Nájin. Poslední mládě, také samičku, porodila předčasně v roce 1991 mrtvou. Její poslední odchované mládě – samice Nájin zabřezla v téměř 11 letech po té, co byl v roce 1998 ze San Diega v USA po devíti letech navrácen královédvorský chovný samec Saút. Saút odešel do Wild Animal Park San Diego ještě se dvěma samicemi (Nola a Nádí) z královédvorské zahrady v rámci mezinárodně iniciované snahy o rozmnožení dalších samic severních bílých nosorožců držených do té doby v královédvorské zahradě. Tehdy jim bylo jen 16 let a Saút byl zaručeně chovný, neboť je otcem samce Suniho narozeného ve Dvoře v roce 1980. Do WAP San Diego byl dovezen ještě samec Angalifu ze ZOO Chartum v roce 1990. Saút později kolem roku 1995 opakovaně pářil samici Nádí, ale k touženému rozmnožení nedošlo. Protože Saút byl zcela nepříbuzný k samici Nájin, která v polovině 90. let 20. století dospívala, požádala ZOO Dvůr Králové v roce 1996 o jeho navrácení, k čemuž po 2 letech jednání a příprav došlo v srpnu 1998 (HOLEČKOVÁ 2001).

Nájin porodila v červnu 2000 prvního severního bílého nosorožce narozeného v zajetí ve 2. generaci – samičku Fatu nazývanou Mládě milénia (HOLEČKOVÁ a BOBEK 2000, HOLEČKOVÁ 2001). Od té doby se nosorožce nepodařilo rozmnožit a to jak přirozeným pářením, tak umělou inseminací, která byla provedena pětkrát (HOLEČKOVÁ 2009). V rámci snahy o asistovanou reprodukci byli nosorožci celkem 29x uspáni, což je vystavilo značnému riziku, protože uspání může být pro nosorožce, kterým nelze změřit před zákrokem ani EKG, ani provést žádné preventivní vyšetření, i smrtelné.

Zatímco v přírodě se bílí nosorožci množí výborně a v chráněných oblastech činí roční přírůstek až 10 %, v zajetí se množí obtížně a nepravidelně (HOLEČKOVÁ a SMRČEK 2008, EMSLIE a BROOKS 1999). Samice totiž nevykazují normální hormonální cykly a buď se vůbec nepáří a nebo po páření nezabřeznou. Důvody blokování cyklů samic nejsou dosud objasněny a pravděpodobně souvisí s potřebou přirozeného sociálního a teritoriálního chování, které se v zoologických zahradách přes maximální snahu nedaří navodit (HOLEČKOVÁ 2008).

Nosorožec rodu *Ceratotherium*, tzv. bílý se na rozdíl od listožravého nosorožce černého, správně dvourohého (*Diceros bicornis*), živí spásáním trávy. K tomu má přizpůsobeny pysky, které tvoří jakousi lištu. Proto se odborně jmenuje širokohubý. Váží 1 500–2 500 kg a je až dvakrát větší než nosorožec dvourohý. Oba druhy mají dva rohy a liší se velikostí a způsobem výživy. Název nosorožec bílý vznikl špatným překladem holandského slova wide (široký) do anglického white (bílý). Barevně se bílý a černý nosorožec neliší, neboť oba jsou šedí nebo mají kůži zabarvenou podle bahna, ve kterém se s oblibou válejí.

Letadlo přiletělo pro nosorožce odpoledne 19. 12. 2009 na pražské letiště. *(jz)*

Skládání beden z nákladních vozů na palety v hale na letišti. *(jz)*

S nosorožci se na letišti rozloučila velvyslankyně ČR v Keni Gita Fuchsová. *(jz)*

Nosorožec bílý je více sociální nežli nosorožec černý. Na jednom teritoriu žije jeden dominantní samec, obvykle 1 až 3 podřízení dospělí samci, a samicemi s jejich mláďaty. Samice mají domovské okrsky velké 6–20 km^2 a mohou překrývat několik teritorií samců. Samice odchází před porodem ze skupiny a několik měsíců žije sama s malým mládětem. Do první říje přichází ještě, když kojí a poprvé se páří se samcem v přítomnosti jen několik málo měsíců starého mláděte. Mládě chodí obvykle před samicí a s matkou setrvává 2–3 roky, respektive do porodu dalšího potomka. Potom matka starší mládě odežene. Tento opuštěný nedospělý a velikostně nedorostlý jedinec se připojuje k jiným dospělým samicím nebo mladým jedincům.

Krátce z historie severního bílého nosorožce (HOLEČKOVÁ 2010)

Severní poddruh nosorožce bílého neboli tuponosého či širokohubého *(Ceratotheriurn simum cottoni)* objevila věda až v roce 1908, kdy obýval savany a řídké lesostepi na území pěti států střední Afriky. V 60. letech 20. století žilo v přírodě ještě 2250 kusů a severní poddruh byl početnější než jižní (*Ceratotherium simum simum*), který se vyskytoval zejména na území Jihoafrické republiky. V důsledku pytláctví došlo ke snížení početnosti na 700 jedinců v roce 1970 a do roku 1981 zůstalo v přírodě méně než 350 kusů. Nosorožčí rohy putovaly na černý trh, zejména v Asii a Jemenu. Zabíjení posledních zvířat ještě zintenzívnilo, a tak v roce 1984 zbývalo v tehdejším Zaire (dnešní Demokratické republice Kongo) již jen 15 jedinců v jediném národním parku Garamba, který byl vyhlášen právě kvůli těmto nosorožcům za světové kulturní dědictví UNESCO. Ochrana zbytkové populace byla od roku 1984 finančně podporována především Světovým fondem pro přírodu (World Wide Fund for Nature – WWF), Frankfurtskou zoologickou společností (Frankfurt Zoological Society – FZS), Fondem světového dědictví (World Heritage Fund – UNESCO) a Mezinárodní nadací pro nosorožce (International Rhino Foundation – IRF). Na základě této podpory (v letech 1984–1995 bylo poskytnuto přes 3 miliony amerických dolarů) se divoká populace rozrostla do roku 1993 až na 32 kusů. Po roce 1995 došlo k několika občanským válkám a nosorožce začali vybíjet pytláci zejména ze Súdánu. V roce 2005 bylo na základě mezinárodního úsilí dohodnuto, že bude ze zbylých asi 10 zvířat 5 kusů odchyceno a přemístěno do rezervace Ol Pejeta v Keni. Bohužel k tomuto přesunu nikdy nedošlo, neboť akce byla zpolitizována a „západní ochránci“ byli osočeni, že chtějí na zvířatech zbohatnout. Byli dokonce napadeni ochránci v Garambě a původní příslib přesunu nosorožců byl zrušen. Zbylá zvířata zůstala zcela bez ochrany na pospas pytlákům. Během průzkumu v roce 2007 byl v Garambě spatřen jeden nosorožec a nalezeny stopy dalších zvířat. Bylo odhadnuto, že tam žijí asi 3–4 jedinci. V roce 2008 poslední nosorožce marně hledali stopaři. Pozitivní bylo jen zjištění, že nenalezli žádné mrtvoly, které by na místě musely zůstat, pokud by nosorožci padli za oběť pytlákům. V létě 2008 se objevily zprávy, že 3 nosorožce viděli vojáci v jižním Súdánu, který sousedí s Garambou.

Kolona vozů vyjíždí z Nairobi ráno 20. 12. 2009. *(jz)*

Ó, náhlý déšť již zvířil prach a čilá laň teď běží s houfcem gazel k úkrytům. *(dh)*

První nákladní vůz s nosorožci projíždí bránou do Ol Pejety. *(dh)*

V čem je problém (HOLEČKOVÁ 2010)

Chov bílých nosorožců se v zoologických zahradách bohužel přes veškerou snahu nedaří pravděpodobně z důvodu absence potřebného sociálního a teritoriálního chování, bez něhož samice buď vůbec nevykazují říji, nebo i přes opakovaná páření nezabřeznou. Přitom držení zvířat je snadné, potravně nejsou jako spásači trávy nároční a proto bez problémů žijí v zajetí i 40 let. Populace jižní formy v zajetí čítá podle poslední plemenné knihy více než 750 zvířat, ročně se ale narodí méně než 15 mláďat a porody nevykryjí ani přirozené úhyny. Velikost populace stagnuje v důsledku každoročních dovozů nových jedinců z jihoafrických rezervací, bez nichž by postupně vymírala. Pokud by v zajetí probíhalo normální pravidelné rozmnožování jako v přírodě, pak by se ročně muselo narodit 50–75 mláďat. To se ale bohužel neděje, i když některé zoo zaznamenaly desítky odchovů. Při bližším prozkoumání se bohužel zjistí, že se obvykle rozmnožovala byť opakovaně jen některá zvířata a velmi často bylo rozmnožení vázáno výhradně na dovoz nových zvířat z Afriky. Proto není reálné udržet populaci severní formy v zajetí.

Snaha o rozmnožení v zajetí (HOLEČKOVÁ 2010)

První mládě se narodilo ve Dvoře Králové v roce 1980 (samec Suni), druhé v roce 1983 (samice Nabire), ale z celého stáda tvořeného dvěma samci (Saút a Súdán) a čtyřmi samicemi (Nesárí, Nádí, Nola a Nasima) byla chovná jen trojice, a to samice Nasima, která se narodila v roce 1965 v Ugandě a otci jejích mláďat se stali postupně oba samci, odchycení stejně jako ostatní samice v roce 1975 v jižním Súdánu. Protože začátkem 80. let 20. století byla v přírodě situace již kritická, rozběhl se výzkum reprodukčních cyklů v královédvorské zahradě a pro nosorožce byl postaven nový pavilon. Zároveň bylo v rámci mezinárodních jednání dohodnuto, že část stáda bude přemístěna do jiné zoo v teplém klimatu, která má dobré výsledky v chovu jižní formy nosorožce bílého. Proto v roce 1989 bylo trio 16 let starých zvířat (chovný samec Saút a odchytové samice Nola a Nádí) deponováno do Wild Animal Park San Diego v USA. Všichni doufali, že se ve slunné klimaticky příznivé Kalifornii ve výběhu velkém 45 hektarů se dosud nechovné samice začnou množit. K nim byl dovezen ještě samec Angalifu ze ZOO Chartum. Bohužel ani chov v této zoo, která zaznamenala několik desítek odchovů u jižní formy nosorožce bílého, nevedl k rozmnožení.

Od počátku 90. let 20. století probíhá výzkum cyklů samic královédvorské zahrady ve spolupráci s Veterinární univerzitou Vídeň. Od roku 2001 začal výzkum asistované reprodukce týmem veterinárních odborníků z Berlína (IZW). Dosud proběhlo více než 60 pokusů o umělé oplodnění samic obou poddruhů bílých nosorožců. Většina byla neúspěšná, i když se do května 2009 narodila 3 mláďata (samečci) od dvou samic (ZOO Budapešť a ZOO Madrid). V ZOO Dvůr Králové nebyl žádný z šesti pokusů u dvou samic úspěšný. V rámci tohoto výzkumu bylo od roku 2001 provedeno 29 uspání šesti severních bílých nosorožců. Bohužel to k rozmnožení nevedlo, stejně jako opakovaná páření chovné samice Nájin.

Podobný výzkum probíhal i v San Diegu, ale také bez úspěchu s výjimkou opakovaných páření Saúta a Nádí kolem roku 1995. Dnes tam zůstal starý pár, který je

již nechovný, neboť samici byly odebrány vaječníky a samec nemá sperma vhodné k přirozenému oplodnění.

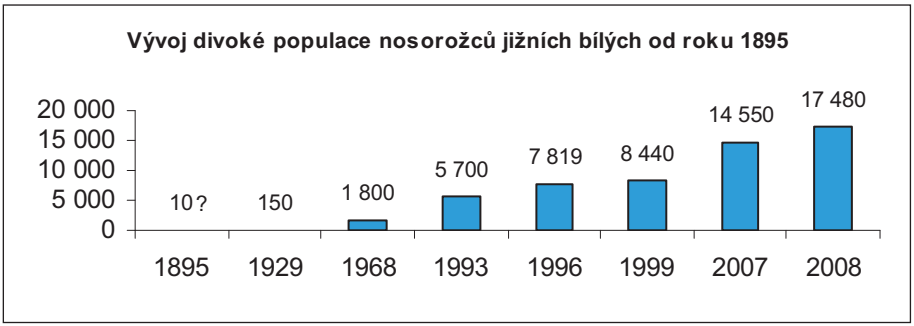

V přírodních podmínkách se množí bílí nosorožci výborně (HOLEČKOVÁ 2010)

Situace je zcela opačná v přírodě, kde samice rodí každé dva až tři roky a populace meziročně vzrůstá o 6,5 až 10 %. Dokládá to historie jižního poddruhu nosorožce bílého (*C. s. simum*), kdy před 100 lety žilo v jižní Africe v jediné lokalitě (Umfolozi) pravděpodobně posledních 10 kusů, které zachránili bílí farmáři. Tato zvířata založila dnešní populaci tvořenou již téměř 18 tis. jedinci. Dnes je jižní (bílý) nosorožec nejběžnější formou nosorožce.

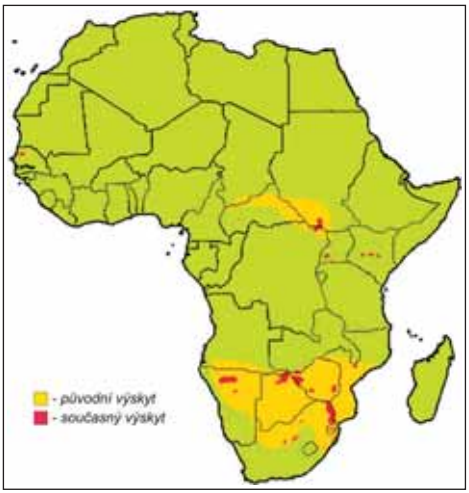

Vpravo: **mapa rozšíření nosorožce širokohubého** (podle EMSLIE a BROOKS 1999 - doplněno)

Cíle projektu přemístění zvířat do přírodních podmínek (HOLEČKOVÁ 2010)

Cílem projektu je navození přirozeného rozmnožování u reprodukce schopných zvířat z královédvorské zoo v naprosto bezpečné přírodní lokalitě bez pytláků i predátorů. Protože v původním areálu rozšíření poddruhu neexistuje žádná bezpečná lokalita, bylo po bedlivém zvažování a návštěvě JAR a Keni rozhodnuto, že projekt bude realizován v rezervaci Ol Pejeta Conservancy v Keni.

Pokud to jen bude možné a budou nalezeni divocí severní bílí nosorožci, bude vyvinuto maximální úsilí pro výhledové spojení posledních jedinců ze zajetí s posledními jedinci z přírody. Pokud ne, je cílem produkovat jak čistokrevné severní bílé nosorožce tak i kříženec, což je doporučováno AfRSG při IUCN a dalšími odborníky.

Na realizaci projektu by se měli dlouhodobě podílet jak čeští odborníci, tak skupina specialistů pro africké nosorožce (AfRSG) a další odborníci a organizace,

Bedna je na místě před dveřmi do bomy a chystá se její otevření. *(pr)*

Bednu se samicí Fatu symbolicky společně otevřeli ministr životního prostředí Keni Noah Wekesa a Dr. Dana Holečková ředitelka ZOO Dvůr Králové. *(pr)*

zejména keňská agentura ochrany přírody (Kenya Wildlife Service), pracovníci rezervací Ol Pejeta a Lewa v Keni. Nonprofitní jihoafrická organizace Back to Afrika je spolu s organizací Fauna and Flora International (FFI) pověřena zajištěním finančních prostředků pro realizaci projektu včetně transportu.

Rezervace Ol Pejeta (HOLEČKOVÁ 2010)

Rezervace Ol Pejeta v Keni byla odborníky na africké nosorožce (AfRSG) označena jako nejvhodnější, protože leží nedaleko oblasti původního výskytu a má velmi podobné klimatické podmínky. Vzhledem k vysoké nadmořské výšce se zde nevyskytuje spavá nemoc, která je smrtelně nebezpečná pro nosorožce dovezené z mírného klimatu. Keňa sousedí se Súdánem, kde byli dle hodnověrných zpráv v létě 2008 pozorováni 3 severní bílí nosorožci. V roce 2005 byla právě rezervace Ol Pejeta vybrána pro umístění posledních zvířat z národního parku Garamba v Kongu. Proto je jak klimaticky, tak i politicky nejvhodnější pro příjem případných posledních zvířat z přírody. Současná vládní politika a ochrana nosorožců je zde tak propracovaná, že bezpečnost zvířat, pro něž navíc bude ohrazeno a hlídáno území uvnitř rezervace, je zaručena.

Transport 19.–20. 12. 2009

Transportu předcházela nejen pečlivá příprava ale zejména mediálně podporovaná nespravedlivá kritika zahrady a organizovaná snaha několika jednotlivců (bývalých zaměstnanců zoo a jejich příbuzných a známých) projektu zabránit. To vše pod záminkou „dobra“ zvířat, kuloárně podporovaná nepodloženými a zcela smyšlenými informacemi pomlouvající činnosti zoo a jejích partnerů. Zároveň byly manipulovány údaje a celý projekt byl záměrně zpolitizován. Cílem kritiků bylo ve skutečnosti zneužít tento unikátní projekt a nosorožci se stali rukojmími, kterými mělo být negativně ovlivněné jak veřejné mínění tak zejména příslušné úřady. Naštěstí zdravý rozum zvítězil, všechny zákonné podmínky byly řádně splněny a doloženy a mohlo dojít k dlouho připravovanému transportu. (HOLEČKOVÁ 2010)

Transport byl připravován i ve spolupráci s ministerstvem zahraničních věcí a českou ambasádou v Keni, kde klíčovou roli sehrála česká velvyslankyně Gita Fuchsová, která opakovaně navštívila rezervaci Ol Pejeta a jednala s keňským ministerstvem životního prostředí a dojednala mimo jiné i policejní doprovod konvoje s nosorožci (HOLEČKOVÁ 2010).

Vlastní příprava na transport sestávala na jedné straně z výroby beden a na druhé straně asi měsíčním navykáním nosorožců na transportní bedny a pobyt v nich. Do výběhu procházela všechna zvířata koridorem, na jehož konci byla umístěna transportní bedna podobná té, v níž nakonec odcestovali. Transportní bedny vyrobila podle požadavků dr. Peta Morkela královédvorská firma Stafi sídlící v ZOO. Tento veterinář odpovídající za transport zvířaty v zoo zkontroloval asi měsíc před transportem a trávil s nimi týden před nakládkou. Doprovázel je během cesty. Dle potřeby je sedoval a zůstal s nimi první týdny

v Keni. Měsíc s nosorožci ve Dvoře strávila také anglická ošetřovatelka Berry White, která se o ně následně starala řadu měsíců v Africe. Aby adaptace probíhala co nejlépe doprovázeli nosorožce také pracovníci královédvorské zoo, při transportu MVDr. Jiří Váhala (praktický veterinář zahrady) a zkušený ošetřovatel nosorožců Jan Žďárek, kterého začátkem ledna 2010 vystřídal další zkušený ošetřovatel ing. Pavel Petržílek.

Nakládání zvířat proběhlo od 8 hod. ráno v sobotu 19. 12. 2009 a první kamion se samicemi Nájin a Fatu vyrazil na cestu před 11. hodinou dopoledne. Druhý se samci Súdánem a Sunim vyrazil o další 2 hodiny později. Protože bylo mrazivé počasí, byly silnostěnné dřevěné bedny s kovovou konstrukcí a gumovou podlahou zakryty plachtami, aby do nich netáhlo stropním kontrolním otvorem. Kamiony byly vybaveny agregáty, aby mohl být prostor pod plachtou, kde byly umístěny bedny, vytápěn. Jak se ukázalo, nosorožci produkovali sami tolik tepla, že topení bylo v kamionech vypnuto, protože hrozilo přehřátí zvířat. Teplota v bednách byla navzdory venkovnímu mrazu kolem 16 °C. Aby byla cesta obou kamionů co nejplynulejší, doprovázely je vozy dopravní policie a to ze Dvora Králové nad Labem až na letiště v Praze Ruzyň. Na letišti byly ve vytápěné hale bedny přeloženy na specielní palety, a následně naloženy do dopravního letadla společnosti Martinair. Obří Boeing 727 (jumbo) přistál na letišti v Praze, kde si udělal právě kvůli nosorožcům mimořádnou zastávku na pravidelné lince Amsterdam – Nairobi. Dokonce doba přistání se přizpůsobila potřebám zvířat tak, aby vlastní přesun ze Dvora Králové do Keni trval jen 26 hodin. Letadlo proto přistálo v Praze kolem 15. hodiny odpoledne za jediným účelem – naložení palet s nosorožci. Kromě pracovníků zahrady, státního veterinárního dozoru a mnoha novinářů, kteří sledovali transport od ranních hodin až do odletu, se s nosorožci přišli až do letadla rozloučit česká velvyslankyně v Keni Gita Fuchsová a Hynek Kmoníček z ministerstva zahraničních věcí a také zástupce ředitelky královédvorské zoo Ing. Miroslav Špráchal.

Z Prahy letadlo vzlétlo po 18. hodině a v Nairobi přistálo ve 3.30 keňského (1.30 českého) času 20. 12. 2009. Vlastní let trval jen 7,5 hodiny a byl velmi klidný. Se zvířaty mohlo cestovat jen 5 lidí, proto dostali přednost 2 ošetřovatelé a 2 veterináři a kameraman BBC. Ostatní doprovod včetně ředitelky zahrady musel letět do Keni předem, kde proběhlo jednání na české ambasádě, byla provedena kontrola bom a příprava transportu na keňské straně.

Na letišti v Nairobi bylo vše dokonale připraveno, bedny s nosorožci byly velmi rychle přeloženy na otevřené nákladní vozy společnosti DHL a papírově odbaveny. Na cestu s řadou doprovodných vozů a místní policie se celá kolona vydala kolem 7,30 hod. ráno. Policejní doprovod zajistila konvoji česká ambasáda v Keni a na zvířata čekali dva pracovníci české ambasády pod vedením konzula Jaroslava Mandyse, kteří je doprovodili až do rezervace a účastnili se vykládání zvířat.

Celá kolona dorazila do Ol Pejety kolem 13. hodiny odpoledne a zvířata byla skládána postupně v pořadí, jak byla v Čechách naložena. První byla vy-

Samice Nájin byla vypuštěna do bomy jako první – 20. 12. 2009. *(dh)*

Ošetřovatel Jan Ždárek lákal na chleba z bedny do bomy samici Fatu. *(dh)*

ložena samice Nájin, pak Fatu a následovali samci Suni a Súdán. Všichni nosorožci přestáli cestu bez problémů, řadu hodin leželi a spali a nespokojenější se jevil nejstarší již 36 let starý samec Súdán, který se narodil v Súdánu v roce 1973 nebo 1974. Zjevně důvodem byl jednak jeho vynikající zdravotní stav, a zejména mnohé životní zkušenosti včetně stěhování (HOLEČKOVÁ 2010).

Adaptace na život v přírodních podmínkách

Po přesunu do Keni byli nosorožci umístěni do bomy – systému ohrazených dvorků. Již druhého dne je čekalo přepuštěni do větších částí bomy s vegetací. Příjemným překvapením bylo, že všichni čtyři nosorožci se začali pást na rostlé vegetaci, i když základem jejich krmné dávky bylo předkládané seno, granule a zelenina dovezené z Čech.

V první etapě adaptace byli nosorožci postupně navykání z českého krmení na keňské, spojené navíc s pasením trávy. Tuto část uspíšil déšť, neboť začalo pršet již koncem prosince. Postupně se celý biotop zazelenal a nově narostlá tráva uspíšila adaptaci na přirozené pasení královédvorských nosorožců.

Dalším úkolem bylo naučit nosorožce respektovat elektrifikované oplocení, tak aby mohli být přepuštěni do prvního velkého výběhu oplocené buše o ploše 4 000 m^2. Této etapě předcházelo uspání všech zvířat za účelem umístění vysílaček do jejich rohů, přitom byli zároveň označeni zástřihem uší a samicím byla provedena korekce kopýtek. Toto provedl Pete Morkel s dalšími pracovníky za asistence českých ošetřovatelů 31. 12. 2009 a 1. 1. 2010. A již v následujících dnech byly do oplocené části buše poprvé vpuštěny samice Nájin a Fatu. Protože ze zoo znaly jako ohraničení výběhů buď zdi nebo příkopy a kovové sloupy, bylo nutno jim opticky zvýraznit nový typ oplocení. Proto byly na elektrifikované dráty umístěny lepicí pásky. Jak se ukázalo samice po prvním kontaktu s elektrifikovaným plotem se rychle naučily plot respektovat. Podobně tomu bylo u samce Súdána, horší průběh byl zaznamenán u Suniho, který se zpočátku po prvních kontaktech s elektrifikovanými dráty bál přiblížit k oplocení a proto se držel ve výběhu ještě v dubnu zejména v blízkosti bom.

Dalším krokem je navykání nosorožců na nepřetržitý pobyt v buši včetně přirozené pastvy s utlumením přikrmování tak, aby sloužilo jen ke kontrole zvířat.

Předpokládaná doba adaptace je až 2 roky.

Co přinesl rok 2010

V průběhu celého roku probíhala pozvolná adaptace na život v buši. Vše začalo již na přelomu roku, kdy byli všichni nosorožci uspáni, zkráceny jejich roky, instalována vysílačka vždy do 2. roku a byli označeni – tj. s výjimkou Suniho byly provedeny zástřihy uší.

Do začátku dubna 2010 bylo dokončeno oplocení 300 ha území navazující na malý výběh (8 ha) u bomy. Z areálu byli odvezeni všichni nosorožci a během 6.–10. 4. sem bylo vypuštěno 5 samic jižního nosorožce se dvěma mláděti. Tomu předcházel jejich odchyt v rezervacích Lewa a Ol Pejeta, tj. uspání

Nájin následována Fatu začaly prozkoumávat větší část bomy. *(dh)*

Také Nájin a Fatu začaly ochutnávat rostlou trávu. *(dh)*

a zkrácení rohů, naložení do beden, převezení do nového území, složení beden a vypuštění nosorožců. Jednalo se o 7 zvířat – 5 samic ve věku 3,8 až 16 let a 2 mláďata – 2 roky starý subadultní samec a 3 týdny starý samec. K nim byli z výběhu u bomy přesunuti samec Súdán a samice Nájin. Důvodem bylo nastolení přirozené sociální situace a život nosorožců ve zcela přirozených podmínkách. Mezitím již byly známy výsledky hormonální aktivity obou českých samic, z nichž bylo zřejmé, že hormonální aktivita v průběhu prosince až dubna téměř ustala, a to zjevně z důvodu oddělení od samce a zároveň trvalého kontaktu matky a dcery, tj. Nájin a Fatu. Bylo proto rozhodnuto, že je nutné samice od sebe oddělit, což proběhlo v rámci přesunů mezi výběhem u bomy a novým prostorem v druhé polovině dubna 2010. V průběhu června a července byly zaznamenány první sexuální kontakty mezi Nájin a Súdánem, který začátkem roku 2011 poprvé pářil i jižní samici. Súdán denně obchází celé teritorium, které značkuje na pravidelných místech, kontroluje trus samic a všechny nosorožce v 300 ha prostoru a chová se stejně jako divoký nosorožec. Koncem roku 2010 se jeho skupina rozrostla o jedno mládě, které porodila jižní samice.

Fatu byla spojena se samcem Suni a obě zvířata postupně začala žít ve dne i v noci v 8ha přirozeném výběhu u bomy. Do domy se vrací jen krátkodobě na přikrmení. Jak ukázalo vyšetření hormonálních derivátů z trusu, Fatu začala během léta cyklovat a první sexuální aktivity byly pozorovány na přelomu září a října, v polovině prosince 2010, a dosud poslední v polovině února 2011. Na rok 2011 se plánuje rozšíření jejich výběhu a přidání samic jižní formy, aby i Suni měl v teritoriu více samic.

Od prosince 2009 do ledna 2011 proběhly tři schůzky komise řídící projekt, kde byly stanovovány postupy adaptace a spojování zvířat, řešena veterinární problematika a další záležitosti. V lednu 2010 proběhla přímo v rezervaci Ol Pejeta tisková konference k projektu, které se účastnili i velvyslankyně ČR v Keni Gita Fuchsová a mediální partner projektu herec Ondřej Vetchý. V prosinci 2010 nosorožce navštívila i slavná česká teniska Martina Navrátilová, která finančně podporuje americkou nadaci pro nosorožce (IRF – International Rhino Foundation).

Realizace projektu ve faktech

Datum a účastníci	Předmět
Září 2007 Dr. Holečková, Dr. Smrček, Dr. Morkel, Dr. Currie	První diskuze o možnosti záchrany severního bílého nosorožce přemístěním do Afriky do bezpečné lokality a možné spojení s posledními divokými jedinci
Říjen 2007 Představenstvo ZOO	Pověření jednáním ve věci projektu, zjišťováním možností
Prosinec 2007 ZOO, Univerzita Vídeň	Vyšetření trusu samic Nájin a Fatu, zda jsou březí po pokusu o umělé oplodnění provedeném v květnu 2007
Prosinec 2007 AfRSG Johannesburg	Jednání o návrhu ZOO Dvůr Králové poskytnout chovné nosorožce do projektu za stanovených podmínek – navržení 3 lokalit – 2 v JAR a 1 v Keni

Leden 2008 Představenstvo ZOO	Rozhodnutí navštívit lokalitu v Keni doporučenou AfRSG – Ol Pejeta
Únor 2008 Back to Africa	Návrh, aby Keňa v důsledku nepokojů po volbách byla nahrazena lokalitou v JAR – Kimberly.
Březen 2008 Představenstvo	Rozhodnutí na základě informací z Keni navštívit lokalitu v Kimberly v JAR
Červen 2008 Dr. Holečková, dr. Ruml	Návštěva lokality v Kimberly v JAR ve spolupráci s Back to Africa
3. 9. 2008 Odborné jednání o projektu – 21 účastníků	Projednány možnosti pro záchranu severního bílého nosorožce – prezentace AfRSG, EAZA, ZOO, IZW, Univerzity Vídeň – dohodnuto, že jedinou reálnou šancí je přemístění do bezpečné lokality v Africe, část účastníků doporučila pokračování v asistované reprodukce. AfRSG a Back to Africa navrhovali, aby se prověřila ještě lokalita v Keni.
Září 2008 Dr. Holečková, Dr. Smrček	Vytvoření akčního plánu na základě výsledků jednání, který sloužil pro představenstvo.
Říjen 2008 Představenstvo ZOO	Schválen postup v Akčním plánu s tím, že lokalitou zůstane Kimberly a nepojede se na obhlídku Ol Pejeta v Keni.
ZOO	Vydání tiskové zprávy o odborném jednání a projektu
Říjen 2008 Management zoo	Zahájeny přípravné fáze před transportem včetně žádosti o CITES a tvorby potřebných dokumentů
Prosinec 2008 WAZA – P. Dollinger	Přijetí projektu pod záštitu Světové asociace zoologických zahrad a akvárií pod č. 08017. Informace o projektu na oficielních internetových stránkách WAZA a v časopise WAZA č.12/2008.
Leden 2009 Back to Africa	Informace o skutečnosti, že v některých oblastech JAR se objevilo pytláctví a návrh zvážit lokalitu Ol Pejeta v Keni.
Únor 2009 Představenstvo ZOO	Rozhodnutí o návštěvě lokality v Ol Pejeta – vyslání dr. Holečková, Dr. Tomášová, Ing. Táborský
Únor 2009 Dr. Holečková, Ing. Táborský	Návštěva Ol Pejeta v Keni, jednání s českou velvyslankyní v Nairobi a ministrem životního prostředí o projektu, prověření lokality, která byla shledána ještě vhodnější než Kimberly zejména z důvodu větší šance spojení s posledními divokými jedinci.
Duben 2009 Představenstvo ZOO	Odsouhlasení lokality pro projekt Ol Pejeta v Keni pro 2 samce a 3 samice s tím, že samice Nabire bude ještě vyšetřena. Odsouhlasen postup realizace projektu
Červen 2009 Představenstvo ZOO	Odsouhlasení Protokolu o porozumění o projektu mezi ZOO, Ol Pejeta, Back to Africa a FFI
Červenec 2009 ZOO a IZW Berlin	Vyšetření samice Nabire, zjištěno, že není schopna přirozené reprodukce.
9. 9. 2009 ZOO– dr. Holečková	Vydání tiskové zprávy: Musí severní bílý nosorožec vyhynout?

Září 2009 Představenstvo ZOO	Rozhodnuto, že do projektu budou zařazeny jen 2 samice a 2 samci, Nabire zůstane v ZOO. Odsouhlaseno uspání samce Suni a odběru semene od něj, pro asistovanou reprodukci a zkrácení rohu pro transport.
23. 9. 2009 ZOO a IZW Berlin	Samec Suni byl uspán a IZW Berlin odebrali semeno pro případný budoucí umělé oplodnění a embryotransfer. Samci byl zkrácen roh, aby nehrozilo jeho ulomení při transportu v bedně.
Říjen 2009 Představenstvo ZOO	Odsouhlasena smlouva o deponaci zvířat mezi ZOO a Ol Pejeta a realizace transportu s termíny buď prosinec 2009 nebo březen 2010
7. 12. 2009 ZOO (dr. Holečková, Ing. Táborský, Ing. Ruml, J.Bém, dr. Moucha)	Tisková konference v ZOO o projektu a přípravách transportu
11. 12. 2009 ZOO (dr. Holečková, dr. Moucha, dr. Váhala), Ministerstvo zahraničních věcí (dr. Grepl), ČR Leonardo (Mgr. Bobek), dr. Rabas (záchranné projekty)	Tisková konference v Národním muzeu Praha o projektu a termínu transportu
16. 12. 2009 Česká ambasáda v Keni	Jednání o transportu a posledních přípravách a zajištění účasti na letišti v Praze a v Nairobi
19.–20. 12. 2009 ZOO, Ol Pejeta, FFI, Back to Africa, Kenya Wildlife service, česká ambasáda	Transport 4 nosorožců do Ol Pejeta v Keni
29. 12. 2009 Hamish Currie Back to Africa	Informace, že posádka ruského vrtulníku viděla v jižním Súdánu v oblasti Shambe 3 severní bílé nosorožce.
17.–18. 1. 2010 Ol Pejeta v Keni (dr. Holečková, Zd. Bárta, Gita Fuchsová, Ondřej Vetchý, Batian Craig, Berry White, Ing. Pavel Petržílek)	Tisková konference v OPC v Keni za účasti zejména českých médií a velvyslankyně ČR Gity Fuchsová a patrona projektu Ondřeje Vetchého
Březen–duben 2010 OPC Keňa	Postavení oplocení 300 ha navazující na bomu nosorožců
Začátek dubna 2010 OPC Keňa, Lewa Keňa	Spojení Fatu, Nájin a Súdán v 8ha výběhu
6.–10. 4. 2010 OPC Keňa, Lewa Keňa	Stěhování nosorožců do 300 ha území, kam bylo postupně jak z Ol Pejety, tak z Lewa dovezeno 5 samic s dvěma mláďaty.
Duben 2010 OPC Keňa	Přesunutí Súdána do 300ha území s divokými samicemi jižní formy. Po výsledcích vyšetření trusu, které ukázalo snížení hormonální aktivity obou samic bylo rozhodnuto oddělit Fatu a Nájin. Nájin byla přesunuta do 300 ha výběhu k Súdánovi.

Červen–červenec 2010 OPC Keňa	Sexuální zájem Súdána o Nájin
22. 10. 2010 OPC Keňa	Páření Suniho a Fatu
Listopad 2010 Konference WAZA – Kolín n.R, Německo, dr. Holečková	Prezentace projektu na 65. Výročním zasedání Světové asociace zoologických zahrad a akvárií WAZA
19.–20. 1. 2011 OPC Keňa – jednání komise řídící projekt (zástupci ZOO, OPC, Lewa, FFI, Back to Africa)	Zasedání komise – dohodnuto vytvoření nové části výběhu pro Suniho a dodání 1–2 jižních samic. Konstatování zjevných změn v hormonálních aktivitách obou samic – u Fatu pravidelný cyklus. Súdán pářil samici jižní formy, kontroluje celý prostor a komunikuje s ostatními nosorožci. Navečer jsou nosorožci přikrmováni a přitom kontrolováni. Jsou jim odstraňována nalezená klíšťata. Adaptace na život v buši probíhá velmi dobře, kondice nosorožců je dobrá.

Poděkování

Na tomto místě bych chtěla poděkovat všem, kteří se podíleli na realizaci projektu, zejména týmu pracovníků zahrady, kteří zcela profesionálně zvládli všechny obtíže překážky včetně nástrah počasí při přípravě a realizaci transportu, zejména zoologii pod vedením RNDr. Pavla Mouchy, oddělení nosorožců a výměny zvířat pod vedením Zdeňka Bárty a Bc. Jiřího Hrubého, vrchního ošetřovatele Mirka Pochylého a týmu ošetřovatelů nosorožců – zejména Janu Žďárkovi, Ing. Pavlu Petržílkovi, Romanu Lárovi, Vlastovi Hájkovi, Oldřichu Vyhledalovi a také Berry White a dalším. Za medializaci projektu, zajištění péče o novináře a pořádání tiskových konferencí děkuji oddělení propagace a vzdělávání pod vedením Jany Myslivečkové a za zajištění provozních náležitostí mému zástupci Ing. Mirku Šprachalovi a pracovníkům návštěvnického servisu pod vedením Jana Paříka. Za veterinární péči a dohled děkuji MVDr. Jiřímu Váhalovi, MVDr. Lukáši Pavlačíkovi, Ph. D. a Petu Morkelovi.

Firmě Stafi děkuji za včasnou a kvalitní realizaci transportních beden, spediční firmě INEX Spedition za realizaci a úhradu transportu ze Dvora Králové do Prahy.

O projektu byl vytvořen dokumentární film firmou Lemuria TV zastoupenou Jiřím Bálkem. Za finanční podporu, bez níž by tento film nemohl vzniknout, děkuji Ministerstvu životního prostředí, Severočeským dolům, nadaci Ochrana fauny Evropy a občanskému sdružení Natura viva při ZOO Dvůr Králové a MVDr. Přemyslu Rabasovi.

Dále děkuji všem partnerům.

Literatura a zdroje

EMSLIE, R., BROOKS, M, 1999: African Rhino. Status Survey and Conservation Action Plan. IUCN/SSC African Rhino Specialist Group. IUCN, Gland, Switzerland and Cambridge, UK: 92s.

EMSLIE, R., 2005: The African Rhino Specialist Group (AfRSG) – current rhino numbers and trends, recommended conservation strategies and the EAZA Rhino Campaign. Plenary presentation. EAZA Conference. Bristol.

EMSLIE, R., MILLEDGE, S., BROOKS, M, STRIEN, N. J. van, DUBLIN, H., 2007: African and Asian Rhinoceroses – Status, Conservation and Trade. A report from the IUCN Species Survival Commission (SSC) African and Asian Rhino Specialist Groups and TRAFFIC to the CITES Secretariat.

EMSLIE, R., AMIN, R., KOCK, R., 2009: Guidelines for the in situ Re-introduction and Translocation of Africa nand Asian Rhinoceros. IUCN SSC.

GROVES, C.P., FERNANDO, P., ROBOVSKY, J., 2010: The Sixth Rhino: A Taxonomic Re-Assessment of the Critically Endangeres Northern White Rhinoceros. PLoS ONE 5(4): e9703.

HOLEČKOVÁ, D., 1996: Čtvrtstoletí chovu nosorožců v Zoologické zahradě Dvůr Králové. Výroční zpráva 1995. Východočeská zoologická zahrada – safari Dvůr Králové nad Labem: 57–64.

HOLEČKOVÁ, D., 2009: Chov ohrožených druhů v ZOO Dvůr Králové III. Nosorožci. ZOO Dvůr Králové: 13–173.

HOLEČKOVÁ, D., 2010: Poslední šance na přežití. Projekt záchrany severního bílého nosorožce. Výroční zpráva 2009. ZOO Dvůr Králové: 256–289.

IUCN, 2008: Rhinos on the rise in Africa but Northern white nears extinction. IUCN News Release. June 17.

IUCN – www.iucn.org

MILLIKEN, T., EMSLIE, R., TALUKDAR, B., 2009: African and Asian Rhinoceroses – Status, Conservation and Trade. A report from the IUCN Species Survival Commission (IUCN/SSC) African and Asian Rhino Specialist Groups and TRAFFIC to the CITES Secretariat pursuant to Resolution Conf.9.14 (Rev. CoP14) and Decision 14.89.

SMRČEK, M., HOLEČKOVÁ, D., DOLLINGER, P., 2008: Ex situ and in situ efforts to save African Rhinos. WAZA projects 08013 and 08017. WAZA News 4:11.

www.rhinos-irf.org

Spojení Súdána s Fatu a Nájin v dubnu 2010 ve výběhu 8 ha – Ol Pejeta *(dh)*

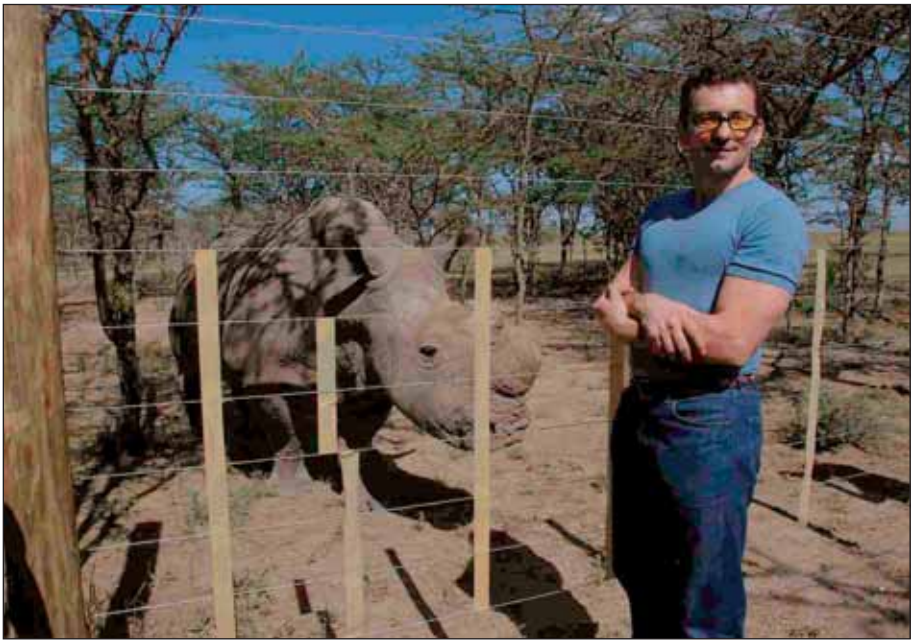

Patronem projektu je Ondřej Vetchý – zde na snímku se samcem Súdánem v rezervaci Ol Pejeta v Keni – leden 2010 *(dh)*

Uspání a přesun samice jižního bílého nosorožce do 150 ha výběhu – duben 2010 *(dh)*

První sexuální zájem Suniho a Fatu v říjnu 2010 *(bc)*

Samice Nájin v rezervaci Ol Pejeta v Keni – leden 2011 *(dh)*

Kontrola samce Súdána ve výběhu 150 ha – doc. M. Slodičák a RNDr. D. Holečková, leden 2011 *(a)*

Reintrodukce nosorožců dvourohých ze ZOO Dvůr Králové do Tanzanie

Dana Holečková

Deborah (vlevo) a Jamie po vypuštění do výběhu v buši – 4 týdny po příchodu do Mkomazi. *(dh)*

ZOO Dvůr Králové chová nosorožce, zejména 2 africké druhy, již od začátku 70. let 20 století, kdy dovezla první zvířata přímo z odchytu. Dosud se zde narodilo 45 nosorožců, z toho 33 dvourohých, z nichž se úspěšně podařilo odchovat 29 mláďat. V roce 2009 proběhla úspěšná reintrodukce 3 (2.1) nosorožců dvourohých východních (*Diceros bicornis michaeli*) do národního parku Mkomazi v Tanzanii jako mezinárodní projekt Světové asociace zoologických zahrad a akvárií WAZA. Všichni 3 nosorožci se výborně adaptovali na život v buši.

Úlohou moderní zoologické zahrady je nejen chovat ohrožené druhy, ale pokud možno je i navracet do původního prostředí – do divoké přírody. Ještě v 60. a 70. letech 20. století žily v savanách Afriky na jih od Sahary desetitisíce nosorožců. Nejpočetnější byl menší nosorožec dvourohý neboli černý (*Diceros bicornis*), který ve 4 poddruzích obýval většinu příhodných biotopů západní, střední, východní a jižní Afriky. V roce 1960 byla jeho početnost odhadována na 100 tisíc kusů, i když v roce 1900 žilo v Africe ještě více než milion jedinců. V důsledku nekontrolovaného lovu a zejména pytláctví došlo k prudkému poklesu počtu na kritických 2 300 jedinců v roce 1993 (MILLS a kol. 2003). Prakticky během 20 let bylo vyhubeno 96 % divoké populace. Zásluhou mezinárodní ochrany a ochranářských aktivit řady států Afriky se podařilo v přísně chráněných, obvykle oplocených často i pri-

vátních územích, stabilizovat malé populace a následně vytvářet nové. Nosorožci jsou doslova chráněni osobními strážci a žijí uprostřed rezervací a národních parků buď na oploceném rozsáhlém území nebo volně. K nepřetržitému sledování je využívána moderní technika. Nosorožci mají v rohu umístěnou miniaturní vysílačku, aby je strážci mohli na dálku pomocí telemetrie prakticky nepřetržitě monitorovat. Taková ochrana se ukázala účinnou a počty nosorožců dvourohých se začaly zvyšovat (meziroční nárůst populace je 4,5 %) a v červnu 2008 byla jejich divoká populace odhadována na 4 180 kusů (IUCN 2008). Největší divoké populace žijí v Jihoafrické republice, Namibii, Zimbabwe a Keni (EMSLIE a BROOKS 1999, EMSLIE a kol. 2007).

Vývoj divoké populace nosorožců dvourohých
(MILLS a kol. 2003, EMSLIE 2005, MILLIKEN a kol. 2009, www.iucn.org, www.rhinos-irf.org)

Rok	**1900**	**1960**	**1970**	**1980**	**1984**	**1987**	**1991**	**1992**
Počet	> 1 mil.	100 000	65 000	14 785	8 800	3 665	3 450	2 475
Rok	**1993**	**1995**	**1997**	**1999**	**2001**	**2003**	**2005**	**2007**
Počet	2 300	2 410	2 600	2 700	3 100	3 610	3 750	4 230

Proč se nosorožci v Africe stali obětí pytláků?

Vše začalo nenápadně koncem 70. let 20. století, kdy se asijský černý trh s nosorožčími rohy obrátil na africké zdroje. Původní tři druhy asijských nosorožců se v důsledku ilegálního lovu dostaly na samý pokraj vyhubení a zájem se přesunul do Afriky. Do té doby byli nosorožci v Africe bezpeční, protože tradiční africká medicína prakticky nevyužívá divoká zvířata.

Naopak v Asii, zejména Číně a Vietnamu jsou nosorožčímu rohu přisuzovány velké magické a léčebné účinky. Obchodní zájem je stálý také v Jemenu, kde se z rohů nosorožců vyrábějí rukojeti ceněných kultovních dýk. K vybíjení nosorožců přispěla rychle se zvyšující poptávka a s tím související cena jejich rohů, neboť mezi lety 1969 a 1978 stoupla o 450 %. Zároveň politická nestabilita vedla v řadě zemí k občanským válkám a vyzbrojení velké části obyvatelstva.

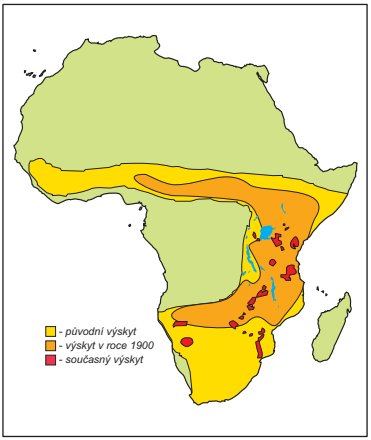

Mapa rozšíření nosorožce dvourohého (podle IDF www.rhinos-irf.org a PENNY 1988)

Pokles životní úrovně a dostupnost zbraní pak vedly spolu se zájmem černého trhu k masovému pytláctví.

Nosorožci dvourozí byli v 90. letech 20. století vyhubeni v řadě zemí a v dalších přežívaly nevelké ostrůvkovité populace nebo jednotlivci.

Na pokraj vyhubení se dostal západní poddruh nosorožce dvourohého (*Diceros bicornis longipis*), který původně obýval pásmo savan táhnoucí se od řeky Nil na západ přes celou Afriku. Poslední jedinci se vyskytovali v Kamerunu, ale od roku 2006 je poddruh považován za definitivně vyhubený (EMSLIE 2007).

Informace o divoké populaci poddruhů nosorožců dvourohých
(EMSLIE a kol. 2007, MILLIKEN a kol. 2009, www.rhinos-irf.org)

Druh - poddruhy	**Divoká populace 1999**	**Populace v zajetí 1999**	**Divoká populace 2007**
Nosorožec dvourohý *(Diceros bicornis)*	**2 700**	**230**	**4 230**
- jihozápadní *(D. b. bicornis)*	740	0	1 550
- východní *(D. b. michaeli)*	485	165	700
- jižní *(D. b. minor)*	1 365	65	1 980
- západní *(D. b. longipes)*	asi 10	0	0 (vyhuben 2006)

Druhým nejohroženějším se stal východní poddruh (*Diceros bicornis michaeli*), jehož v přírodě přežilo do roku 1999 pouze 485 jedinců. Zásluhou účinných ochranářských opatření vzrostla divoká populace východního dvourohého nosorožce do roku 2007 na 700 kusů žijících v Keni, Tanzanii a Jihoafrické republice. V JAR je poddruh nepůvodní, a reintrodukovaná populace žila od 60. let 20. století v národním parku Addo. Výskyt nosorožců dvourohých v jednotlivých státech Afriky shrnuje tabulka.

Státy Afriky se současným výskytem nosorožců dvourohých 2007
(podle MILLIKEN a kol. 2009)

Č.	**Stát**	**Počet poddruhů**	**Jihozápadní poddruh**	**Východní poddruh**	**Jižní poddruh**	**Celkem 2005**
1.	JAR	3 – jižní, jihozápadní, východní	113	54	1 321	1 488
2.	Namibie	1 – jihozápadní	1 435	-	-	1 435
3.	Keňa	1 – východní	-	577	-	577
4.	Zimbabwe	1 – jižní	-	-	546	546
5.	Tanzanie	2 – východní a jižní – včetně reintrodukce	-	67	56	123
6.	Svazijsko	1 – jižní – po reintrodukci	-	-	18	18
7.	Malawi	1 – jižní – po reintrodukci	-	-	16	16
8.	Zambie	1 – jižní	-	-	16	16
9.	Botswana	1 – jižní	-	-	7	7
10.	Rwanda	1 – východní – po reintrodukci	-	1	-	1
Celkem		**3 poddruhy**	**1 550**	**700**	**1 980**	**4 230**

Samec Jamie ještě ve Dvoře Králové. *(dh)*

Samice Deborah u „drbacích kartáčů“ a za ní Jamie ve výběhu v ZOO Dvůr Králové *(dh)*

Co dnes chrání nosorožce v Africe?

Řada afrických zemí, zejména tradiční východní Afrika, je ekonomicky závislá na turistice. Turisté z celého světa navštěvují zejména Keňu (ročně necelý milion, z toho 10 000 Čechů) a Tanzanii (ročně asi půl milionu osob), kde jsou velkým lákadlem slavné národní parky. Jak zmizeli z těchto zemí nosorožci, tak začali mizet i turisté. Nosorožec patří mezi tzv. velkou pětku (the big five) tvořenou pěti druhy – slonem, lvem, levhartem, buvolem a nosorožcem. Velkou pětku považovanou za nejnebezpečnější zvířata Afriky chtěl v minulosti v přírodě potkat každý lovec, a dnes každý návštěvník africké buše. V současné době v mnoha parcích a rezervacích nosorožce již nezahlédnete, protože byli vyhubeni. Zároveň se zlevněním letenek je daleko jistější návštěva přírodních parků v Jihoafrické republice, kde navíc lze poměrně běžně potkat jak nosorožce dvourohé neboli černé, tak i jižní formu nosorožce širokohubého neboli bílého.

Proto v řadě zemí Afriky podporují ochranu nosorožců také vládní organizace a nejvyšší představitelé států. Ochránci spolupracují s obyvateli přilehlých vesnic, kteří pronajímají pozemky pro rezervace a turistické kempy a mají přímé zisky ze zahraničních turistů. Tím se z původních obyvatel a turistů stávají vzájemně prospěšné skupiny. Domorodí obyvatelé se podílejí na ochraně nosorožců a část zisků z turistů získávají přímo vesničané.

Taková ochrana funguje v Keni a v Tanzanii (OKITA-OUMA 2007). Bohužel stále se dozvídáme hrozivé zprávy z jiných zemí, poslední zejména ze Zimbabwe, ale i některých oblastí JAR, kde desítky nosorožců kvůli rohům zabili vojensky vyzbrojení pytláci. Naštěstí následují záchranné akce, jejichž cílem je přemístění a ochrana zvířat (www.rhinos-irf.org).

Projekt reintrodukce nosorožců dvourohých do národního parku Mkomazi

Protože má ZOO Dvůr Králové největší kolekci nosorožců v Evropě a druhou největší na světě (po Wild Animal Park San Diego v Kalifornii v USA), byla oslovena již v roce 2003 ochráncem africké přírody a správcem rezervace Mkomazi na severu Tanzanie Tonym Fitzjohnem, který do svého projektu reintrodukce východní formy nosorožce dvourohého hledal zvířata. V té době již měl vybudovanou záchrannou stanici uprostřed rezervace na ploše více než 45 km^2 a v ní dovezené nosorožce, kteří se do té doby ale ještě nerozmnožili. Mkomazi je přírodní oblast o ploše 3 270 km^2 na severovýchodě Tanzanie, která je součástí ekosystému Tsavo a navazuje na národní park Tsavo – West v Keni (FITZJOHN 2009). A právě v národním parku Tsavo byli v roce 1971 odchyceni nosorožci dvourozí pracovníky královédvorské zahrady pod vedením jejího tehdejšího ředitele Ing. Josefa Vágnera (HOLEČKOVÁ 1996). Zvířata v královédvorské zoo jsou nositeli genů svých předků, z nichž se většina stala obětí pytláků, a proto jsou pro divokou přírodu velmi důležitá.

Tony Fitzjohn byl přítel a spolupracovník legendárního ochránce přírody George Adamsona. Je správcem Nadace George Adamsona (The George Adamson Wildlife Preservation Trust) a věnuje se ochraně divoké přírody východní Afriky, zejména kriticky ohroženým psům hyenovým a nosorožcům dvourohým (UTLEY 1990,

FITZJOHN 1993). Ve spolupráci se sponzory vybudoval chovná zařízení v rezervaci Mkomazi, kde od počátku 90. let 20. století chová a vypouští do přírody vyhubením ohrožené psy hyenové (*Lycaon pictus*) a realizuje reitrodukci (znovuvysazení) východního poddruhu nosorožce dvourohého (*Diceros bicornis michaeli*). Nejprve vybudoval potřebnou infrastrukturu včetně ohrazení 45 km^2 velkého území, které se stalo domovem reintrodukované skupiny černých nosorožců. První dva páry nosorožců získal dovozem z národního parku Addo v Jihoafrické republice již v roce 1997, další dva páry dovezl také z Addo v roce 2001. Přitom populace v Addo vznikla ze dvou párů dovezených do JAR jako nepůvodní forma nosorožce v roce 1961 z Kibolo v Keni, která leží severně od Mkomazi. Všechny čtyři samice se v Mkomazi již rozmnožily a celkem se zde narodilo 5 mláďat – poslední dvě v únoru (FITZJOHN 2009) a červenci 2009 (WHITE úst.sděl.). Nosorožci jsou umístěni za elektrifikovaným plotem novozélandského typu, který je denně kontrolován a vybaven alarmem pro případ přerušení elektrického obvodu. Zdrojem elektřiny jsou sluneční baterie. Chovné zařízení s nosorožci má trvalou ochranku tvořenou ozbrojenými strážci a všechny návštěvny jsou u vstupu přísně evidovány. Kolem celého plocení je vykácen pruh buše, který chrání území před požáry. Chov nosorožců dvourohých je zde organizován pod záštitou Save the Rhino International a The George Adamson a Tony Fitzjohn Wildlife Preservation Trusts.

Populace v Addo parku je ale blízce příbuzná, neboť ji založili pouze 4 jedinci, a proto jsou příbuzná i všechna zvířata dovezená do Mkomazi z Addo a je žádoucí doplnit do skupiny nepříbuzné jedince. Proto Tony Fitzjohn hledal geneticky vhodné nosorožce a již v roce 2003 navštívil ZOO Dvůr Králové. V říjnu 2007 po návštěvě Mkomazi pracovníky zoo byla dohodnuta spolupráce, podepsán protokol o porozumění a začaly přípravy projektu (SMRČEK a HOLEČKOVÁ 2008). V červnu 2008 byl dohodnut přesun 2 samců a 1 samice narozených v královédvorské zahradě do Mkomazi. Na podzim 2008 byl záměr reintrodukce nosorožců do Mkomazi přihlášen jako projekt Světové asociace zoologických zahrada a akvárií WAZA pod číslem 080013 (SMRČEK, HOLEČKOVÁ a DOLLINGER 2008).

V roce 2008 byla rezervace Mkomazi vyhlášena národním parkem, protože se stala třetí lokalitou v Tanzanii, kde dnes žije východní poddruh nosorožce dvourohého. Přitom v Mkomazi žilo v roce 1968 ještě 150 až 250 nosorožců, kteří se stali obětí pytláků, přitom v roce 1974 zde byli zaznamenáni pouze čtyři (COE a kol. 1999). Poslední divoký nosorožec byl v Mkomazi pozorován v roce 1985 (WAVDONGO a LEICHNER 1994). Obdobně byl tento nosorožec zcela vyhuben na většině území Tanzanie a poslední zvířata přežila do roku 1993 pouze na 2 lokalitách – asi 14–18 jedinců v kráteru Ngorongoro a 5 kusů v národním parku Serengeti (SMRČEK a HOLEČKOVÁ 2007). Děsivost této skutečnosti umocňuje fakt, že ještě v roce 1980 žilo v Tanzanii 3 795 nosorožců dvourohých ve 2 poddruzích – na severu a středu země východní (*D.b.michaeli*) a na jihu státu jižní poddruh *(D.b.minor*). V důsledku pytláctví byla vybita skoro všechna zvířata a v roce 1995 zbylo v Tanzanii pouze 32 nosorožců obou forem (EMSLIE a BROOKS 1999). Účinnými ochranářskými opatřeními se podařilo zvýšit populaci do roku 2005 resp. 2007 na 101. resp. 123 jedinců (EMSLIE a kol. 2007, resp. MILLIKEN a kol. 2009), z nichž 57, resp. 67 jedinců bylo východního poddruhu a 44, resp. 56 jižního.

Vývoj početnosti nosorožců dvourohých v Tanzanii od roku 1980
(MILLS a kol. 2003, EMSLIE 2005, MILLIKEN a kol. 2009, www.iucn.org, www.rhinos-irf.org)

Rok	1980	1984	1987	1991	1992	1995	1997	1999	2001	2003	2005	2007
Počet	3 795	3 130	275	185 ?	127	32	46	47	49	66	101	123

Vybraní nosorožci

Trio mladých nosorožců tvořila téměř pět let stará Deborah DK 27 (27. nosorožec dvourohý narozený v ZOO Dvůr Králové 11. 11. 2004, mez. pl. č. 924) a samci Jamie DK 29 (3,5 roku starý, narozen 2. 1. 2006, mez. pl. č. 967) a samec Jabu DK 31 (2,5 roku starý, narozen 1. 2. 2007, mez. pl. č. 986). Jak ukazují rodokmeny všech jedinců, jedná se o jedince narozené ve 4. (Jamie) a 5. (Deborah a Jabu) generaci v zajetí. Jabu a Deborah jsou potomky sedmi různých zakladatelů pocházejících z Národního parku Tsavo v Keni a dalších blíže neučených míst východní Afriky. Jamie je potomkem dokonce devíti různých zakladatelů, kteří se narodili v keňských národních parcích Tsavo a Isiolo a v NP Arusha v Tanzanii (HOLEČKOVÁ 2009a).

Příprava před transportem

Zatímco v Mkomazi bylo budováno území určené pro královédvorské nosorožce včetně bomy, byly ve Dvoře Králové n. L. firmou Stafi pod dohledem pracovníků transportního oddělení zahrady vyráběny transportní bedny, každá o váze asi 500 kg. Chovatelé nezaháleli a mladí nosorožci byli připravováni na transport. Celé léto 2008 chodili spolu do výběhu mladý samec Jamie se samicemi Deborah a Maisha. Počátkem roku 2009 byl od matky oddělen dvouletý sameček Jabu, který byl následně spojen s Deborah a chodil s ní denně do výběhu, kde si obě zvířata pravidelně hrála a přetlačovala se. Tříletý samec Jamie chodil do výběhu se samicí Maishou.

Od dubna probíhalo zvykání na nové ošetřovatele a uzavírání v malém prostoru včetně manipulace napodobující podávání sedace. Nosorožcům se kromě českých ošetřovatelů věnovala téměř 2 měsíce chovatelka Berry White, která s nimi asi půl roku bude pobývat v Mkomazi. Berry pracovala 7 let jako vrchní ošetřovatel nosorožců v anglické ZOO Port Lympne, která je spolu s dvorskou zahradou největším chovatelem nosorožců dvourohých v zajetí.

Dvorští nosorožci si také pop 2 týdny zvykali na veterináře dr. Pete Morkela, který byl pověřen dohledem nad transportem a sedací zvířat. Pete má nosorožce v Mkomazi na starosti, neboť je specialistou na ochranu a přesun nosorožců dvourohých, kterých přemístil již několik set a zajišťoval také přesun nosorožců do Mkomazi z Addo parku v JAR. Oba tito odborníci spolu s královédvorským ošetřovatelem nosorožců Janem Žďárkem nosorožce doprovázeli po celou cestu, která začala 27. května (HOLEČKOVÁ 2009 a 2010).

Transport

Nejprve byla zvířata vážící 850–1 100 kg naložena do beden, což trvalo několik hodin. Po té byla odvezena nákladními vozy ze Dvora Králové n. L. do asi 1 000 km vzdáleného Amsterdamu.

Samec Jabu s matkou Jolou v srpnu 2008 v ZOO Dvůr Králové. *(dh)*

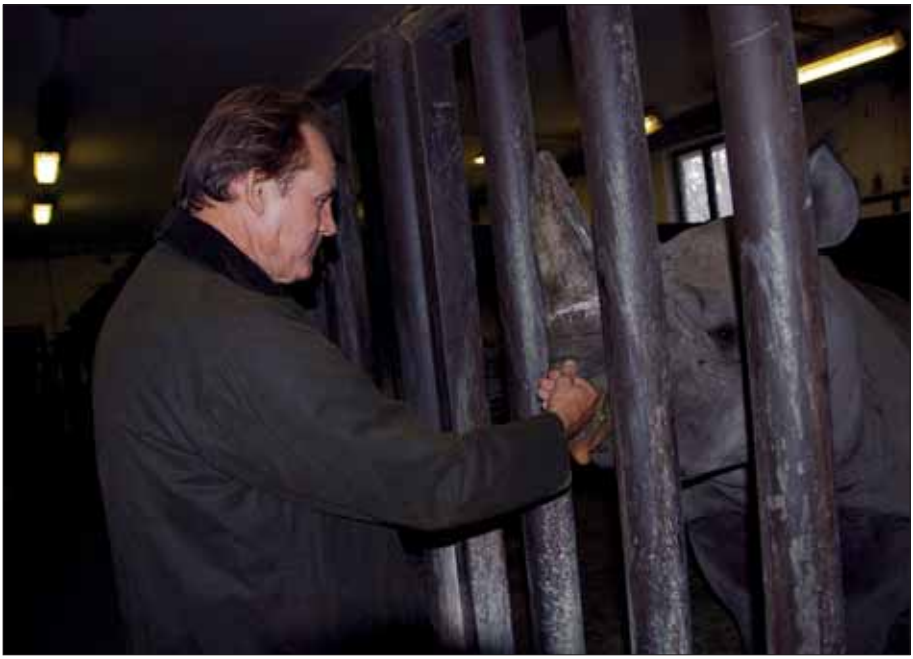

Tony Fitzjohn a samec Jamie v pavilonu nosorožců ve Dvoře Králové v dubnu 2009. *(dh)*

Jamie se již napil. *(dh)*

Deborah se po vyložení z bedny ihned pustila do připraveného okusu. *(dh)*

Pete Morkel používá dentální akrylát k ukotvení vysílačky v rohu, na uchu jsou ošetřeny zářezy – 9. 6. 2009. *(tf)*

Letecký snímek bomy o rozměrech 30 x 45 m se šesti sekcemi (15x15 m každá), navazujícího výběhu o ploše 45 x 40 m, velkého výběhu o ploše 150 x150 m a části připraveného navazujícího oploceného území. *(dh)*

Pro jistotu přesun proběhl přes noc, kdy nehrozilo přehřátí zvířat a kolony na dálnicích. Na cestu se konvoj doprovázený dalším vozidlem vydal v 8 hodin večer a na letiště v Amsterdamu dorazil 28. května těsně před polednem. Za účasti mnoha holandských novinářů (transport hradila holandská pobočka firmy Suzuki), byly 1,5 tuny těžké bedny naloženy na palety a do letadla, které startovalo nedlouho před půlnocí a mělo před sebou vzdálenost asi 7 000 km. Po klidném letu letadlo společnosti Martinair přistálo v půl deváté ráno na mezinárodním letišti Kilimanjaro v Tanzanii.

Nosorožce v letadle doprovázeli mimo zástupců sponzora a jednoho kameramana také ošetřovatelé a veterinář nosorožců, a to ze ZOO Dvůr Králové Jan Žďárek, kterého nosorožci znali od narození, a Berry White. Medikamentózní zklidňování zvířat během cesty a organizaci vlastního transportu prováděl Pete Morkel. V Tanzanii na nosorožce čekal převoz nákladními vozy do téměř 200 km vzdáleného národního parku Mkomazi. Během hodiny byly všechny tři bedny vyloženy z letadla a přeloženy na připravené nákladní vozy, které je následně převezly za doprovodu dalších vozidel se zástupci obou institucí, tanzanské ochrany přírody, významných politických osobností, sponzorů a novinářů do Mkomazi, kde byli postupně vyloženi z beden. Vlastní vykládání trvalo asi 4 hodiny, protože zejména samci Jamiemu se z bedny ven nechtělo (HOLEČKOVÁ 2009 a 2010).

Navykání na život v buši

Žádná zvířata, nelze po převozu do nového území vypustit rovnou do přírody. Čeká je pozvolné zvykání nejprve v bomách – malých ohradách podobných těm v zoo, a následné zvětšení prostoru o přírodní výběhy. Boma má 6 sekcí, každou o ploše cca 15 x 15 m, přitom po příjezdu mělo každé zvíře k dispozici 2 sekce. Oplocení bomy tvoří dřevěné kůly vysoké asi 2,5 m, mezi nimiž jsou úzké, jen několik centimetrů široké mezery, protože bomy leží přímo v území obývaném nosorožci a není možný přímý kontakt divokých a královédvorských nosorožců.

Zároveň musí proběhnout postupné převedení na jinou stravu, a proto byli nosorožci vybaveni krmením ze Dvora Králové. Zvláště u býložravců by náhlá změna krmné dávky mohla vyvolat trávicí problémy a dokonce vést i k úhynu. Po první dva týdny se o nosorožce staral jejich ošetřovatel ze dvorské zoo Jan Žďárek, následně s nimi až do října zůstala Berry White. Koncem prvního týdne byla spojena samice Deborah se samcem Jabu, protože tato dvojice spolu trávila několik hodin denně ve výběhu i v zoo.

V druhém týdnu (9. a 10.6.) byli všichni nosorožci Petem Morkelem uspáni, byly jim vytvořeny zástřihy v uších pro pozdější možnost identifikace, a do rohů byly instalovány vysílačky. Protože Deborah a Jabu měli kratší přední rohy, v důsledku jejich odlomení předchozího roku, byly jim vysílačky instalovány do zadních rohů. Jamie má vysílačku v předním rohu.

Na přelomu třetího a čtvrtého týdnu pobytu byli nosorožci postupně navykáni na elektrifikované oplocení, kterým je oploceno celé území pro nosorožce a vypuštěni z bomy do přírodního výběhu o ploše cca 45 x 40 m. Oplocení tvoří 2,4 m vysoké dřevěné sloupy z kulatiny zabetonované v zemi ve vzdálenosti asi 3,5 m, skrz něž

jsou nataženy dráty silné 2 mm ve vzdálenosti asi 20 cm od sebe. Přitom 1., 3., 5., 7., 9., a 11. drát je elektrifikován a plní funkci ohradníku. Pro navykání na život v buši byl vytvořen přírodní výběh velký asi 45 x 40 m, kde byly dráty opticky zdůrazněny umělohmotnou lepicí páskou nalepenou na drátech ve svislém směru od země do výšky asi 1,2 m. Zároveň byly mezi kůly nesoucí plot zatlučeny do země další kůly dlouhé asi 1,2 m, aby nosorožci plot lépe viděli. Zadní část, předělující prostor od další části výběhu byla tvořen jen dráty nataženými mezi kůly, za nimiž byly umístěny hromady větví tvořící optickou bariéru. Zatímco Jamie si na plot zvykl bez problémů, horší situace byla s Deborah a Jabu, kteří byli vypuštěni do výběhu spolu. Oba se dotkli ohradníku a několik dní se pak báli vyjít do nového prostoru. Nakonec vše překonali. Deborah byla denně spojována střídavě jak s Jabu, tak s Jamiem, o nějž stále jevila zájem. Oba tito nosorožci se dobře znali ze Dvora Králové, kde spolu chodili ven do výběhu velkou část roku 2008. Zpočátku se v přírodním výběhu denně střídala nejprve Deborah a Jamie a pak Deborah a Jabu až nakonec začal Jabu do výběhu chodit sám. Tento výběh byl vybaven přírodním napajedlem a bahništěm, kde nosorožci po vpuštění pravidelně pili a s radostí se koupali v bahně. Bahenní koupel chrání jejich kůži a usychající bahno nosorožce zbavuje kožních parazitů, jakými jsou například klíšťata.

V další etapě byli nosorožci vypuštěni do velkého přírodního výběhu, který má rozměr 800 x 500 m, tj. 400 000 m^2. Postupně si navyknou na život v divočině a za přibližně jeden až dva roky je již nikdo nerozezná od divokých zvířat. Zatímco Jamie je již 4. generací narozenou v zajetí, Deborah a Jabu jsou dokonce generací pátou.

Samice Deborah, byla již v době transportu pohlavně dospělá a měla pravidelnou říji. Již v létě 2008 se ji v královédvorské zoo snažil mladičký Jamie pářit a v Mkomazi zaznamenali první poklus 26. května, tedy asi měsíc po příchodu.

Pro Jabu bude vytvořen obdobný výběh, kde by mohl být výhledově spojen se samicí Suzi, která je prvním mládětem narozeným v Mkomazi v roce 2005.

Protože boma i další výběhy leží uprostřed území obývaného divokými nosorožci, byly nalezeny v bezprostřední blízkosti bomy jejich stopy. Značky jak vytvořené nohama tak rohy zanechal před bomou a na jejím hrazení nejspíše divoký dominantní samec (HOLEČKOVÁ 2009 a 2010).

Adaptace zdárně pokračuje – duben 2010

Od podzimu 2009 v Mkomazi po několika letech pršelo a toto období dešťů trvalo až do dubna 2010. Celá krajina zezelenala, a do té doby poměrně přehledná buš se změnila v neprůstupnou „džungli“. Již od konce roku 2009 žili královédvorští nosorožci ve velkých výbězích, Deborah a Jamie na ploše 3,5 km^2 a Jabu ve výběhu 1,8 km^2. V obou prostorách bylo vybudováno krmné místo, kam byli v době navykání vždy vpodvečer krmeni mrkví, granulemi apod. Přikrmování skončilo dříve, než se předpokládalo, v důsledku nárůstu vegetace. Proto se omezilo jen na občasné podávání mrkve z důvodu pravidelné zdravotní kontroly.

Jedinou komplikaci způsobil divoký dominantní samec James, který poškodil plot, neboť se snažil dostat k dospívajícímu Jamiemu. Proto musel být plot speciálně zdvojen.

V březnu Pete Morkel všechny nosorožce uspal a vyměnil jim v rozích vysílačky (americký systém vyrobený v JAR). Navíc uvažují o přesunutí Jamieho a Deborah na jiné místo bez kontaktu s Jamesem.

V dubnu 2010 byla všude zeleň, leckde byla zaplavená místa. Pouze baobaby byly neolistěné, neboť jsou adaptovány na sucho a proto v době dešťů a shazují listy. Nosorožce bylo možno najít téměř výhradně pomocí telemetrické antény zachycující signál z vysílaček v jejich rozích, neboť se chovají skrytě jako divocí nosorožci.

Bylo zjevné, že se všichni tři zcela zadaptovali na divoký život. Tony Fitzjohn na druhé straně oploceného území v průběhu roku připravoval území o ploše 9 km^2, kam by měl být mladý pár přesunut. Podle opakovaného páření se předpokládá, že by Deborah mohla být již březí. Jabu bude následně přemístěn do jejich výběhu, kde bude spojen se svou první družkou, kterou se pravděpodobně stane mladá samice z divoké skupiny.

Současná populace dvourohých nosorožců v Mkomazi je tvořena 13 (5.7.1) jedinci, přitom se předpokládá, že samice Charlie je březí. Přehled reintrodukovaných nosorožců dvourohých a jejich potomků v Mkomazi shrnuje následující tabulka.

Deborah a Jamie (vpravo) byli spojeni a společně přivykají nové potravě – 27. 5. 2009. *(dh)*

Historie reintrodukce nosorožců dvourohých v Mkomazi k 31. 12. 2010 (HOLEČKOVÁ 2009a) – (M – samec, F – samice)

Číslo Jméno	Po-hl.	Narození	Příchod do Mkomazi	Rodiče	Úhyn	Poznámka
1/1/MK/0	M	Addo NP	1997 Addo NP	příroda		1. chovný samec
2/2/MK/0	M	Addo NP	1997 Addo NP	příroda		
3/3/MK/0	F	Addo NP	1997 Addo NP	příroda		1. chovná samice
4/4/MK/0	F	Addo NP	1997 Addo NP	příroda		2. chovná samice
5/5/MK/0 Elvis	M	Addo NP	2001 Addo NP	příroda	březen 2006 Mkomazi	zabili ho samci Johan a James
6/6/MK/0 Badger	M	Addo NP	2001 Addo NP	příroda	6. 2. 2004 Mkomazi	ochrnul – problém CNS
7/7/MK/0	F	Addo NP	2001 Addo NP	příroda		4. chovná samice
8/8/MK/0	F	Addo NP	2001 Addo NP	příroda		3. chovná samice
9/0/MK/1 Suzi	F	květen 2005 Mkomazi NP	odchov	Rose/Jonah		plánuje se její spojení s Jabu
10/0/ MK/2	M	květen 2006 Mkomazi NP Tanzanie	odchov	Charlie/Jonah	březen 2008 Mkomazi	uštknut hadem
11/0/MK/3 Billy	M	květen 2007 Mkomazi NP	odchov	Marina/Jonah		
12/0/MK/4 Daisy	F	únor 2009 Mkomazi NP	odchov	Rose/Jonah		
13/8/MK/0 Deborah	F	11. 11. 2004 ZOO Dvůr	29. 5. 2009 ZOO Dvůr	Jiddah DK5 / Jimm DK 3		spojena s Jamiem
14/9/MK/0 Jamie DK	M	2. 1. 2006 ZOO Dvůr	29. 5. 2009 ZOO Dvůr	Jessi DK 5 Sauron DK		spojen s Deborah
15/10/MK/0 Jabu DK 31	M	1. 2. 2007 ZOO Dvůr	29. 5. 2009 ZOO Dvůr	Jola DK 21/ Isis		plánuje se jeho spojení se Suzi
16/0MK/5	?	červenec 2009 Mko-mazi NP	odchov	Lee/Jonah		

Vysvětlení čísla 11/0/MK/1:
11 – historicky (časově) pořadové číslo jedince v NP Mkomazi
0 – historicky pořadové číslo dovozu do Mkomazi
MK – značka Mkomazi NP
3 – historicky pořadové číslo narození v Mkomazi NP

Jamie při bahenní koupeli – 27.5.2009. *(az)*

Po koupeli začínají bojové hry – Jamie vlevo a Deborah vpravo. *(dh)*

Závěr a poděkování

O projektu byl zfilmován dokument v režii zoo za finanční podpory Severočeských dolů a MŽP ČR, jehož premiéra v České televizi byla vysílána 17. 12. 2010 (program ČT2).

Na tomto místě bych chtěla poděkovat všem sponzorům a partnerům, zejména Severočeským dolům a MVDr. Přemyslu Rabasovi, MŽP Praha, Suzuki Rhino Club a Tedovi van Damovi, společnosti Back to Africa a Hamishovi Currie, Petovi Morkelovi a Tonymu a Lucy Fitzjohnovým.

Literatura a zdroje

COE, M.J., McWILLIAM, Mc N.C., STONE, G.N., PACKER, M.J. (eds.), 1999: Mkomazi: the Ecology, Biodiversity and Conservation of a Tanzanian Savanna. Royal Geographical Society (with The Institute of British Geographers). London

EMSLIE, R., BROOKS, M, 1999: African Rhino. Status Survey and Conservation Action Plan. IUCN/SSC African Rhino Specialist Group. IUCN, Gland, Switzerland and Cambridge, UK: 92s.

EMSLIE, R., 2005: The African Rhino Specialist Group (AfRSG) – current rhino numbers and trends, recommended conservation strategies and the EAZA Rhino Campaign. Plenary presentation. EAZA Conference. Bristol.

EMSLIE, R., MILLEDGE, S., BROOKS, M, STRIEN, N. J. van, DUBLIN, H., 2007: African and Asian Rhinoceroses – Status, Conservation and Trade. A report from the IUCN Species Survival Commission (SSC) African and Asian Rhino Specialist Groups and TRAFFIC to the CITES Secretariat.

FITZJOHN, T., 1993: The Mkomazi Prood the Friends of Mkomazi Visit. The George Adamson Wildlife Preservation Trust.

FITZJOHN, T., 2009: Mkomazi Rhino Sanctuary Development, Mkomazi Game Reserve, Tanzania. Application by the George Adamson Wildlife Preservation Trust.

HOLEČKOVÁ, D., 1996: Čtvrtstoletí chovu nosorožců v Zoologické zahradě Dvůr Králové. Výroční zpráva 1995. Východočeská zoologická zahrada – safari Dvůr Králové nad Labem: 57–64.

International Rhino Foundation, 2008: 2007 Annual Report. White Oak Road Yulee.

HOLEČKOVÁ, D., 2009a: Chov ohrožených druhů v ZOO Dvůr Králové III. Nosorožci. ZOO Dvůr Králové: 13–173.

HOLEČKOVÁ, D., 2009b: První reintrodukce nosorožců dvourohých z České republiky do Afriky. Živa 6, Academia Praha: 275–279.

HOLEČKOVÁ, D., 2009c: ZOO Dvůr Králové navrací nosorožce do Tanzanie. Ochrana přírody 4: 35–36.

HOLEČKOVÁ, D., 2010: První reintrodukce nosorožců ze zoo do přírody. Výroční zpráva 2009. ZOO Dvůr Králové: 224–255.

IUCN, 2008: Rhinos on the rise in Africa but Northern white nears extinction. IUCN News Release. June 17.

IUCN – www.iucn.org

MILLIKEN, T., EMSLIE, R., TALUKDAR, B., 2009: African and Asian Rhinoceroses – Status, Conservation and Trade. A report from the IUCN Species Survival Commission (IUCN/SSC) African and Asian Rhino Specialist Groups and TRAFFIC to the CITES Secretariat pursuant to Resolution Conf.9.14 (Rev. CoP14) and Decision 14.89.

MILLS, A., MORKEL, P., RUNYORO, V., AMIYO, A., MURUTHI, P., BINA MUNGU, T., BORNER, M., THIRGOOD, S., 2003: Management of Black Rhino in the Ngorongoro Crater. A report on the workshop held at Serena Lodge, Ngorongoro, 3–4 September 2003.

OKITA-OUMA, B., AMIN, R., KOCK, R., 2007: Conservation and Management Strategy for the Black Rhino (*Diceros bicornis michaeli*) and Management Guidelines for the White Rhino (*Ceratotherium simum simum*) in Kenya (2007–2011). KWS Species Conservation and Management Department – Rhino Section. Nairobi, Kenya.

SMRČEK, M., HOLEČKOVÁ, D., 2008: Bude východní Afrika bez nosorožců? Výroční zpráva 2007, ZOO Dvůr Králové: 216–230.

SMRČEK, M., HOLEČKOVÁ, D., DOLLINGER, P., 2008: Ex situ and in situ efforts to save African Rhinos. WAZA projects 08013 and 08017. WAZA News 4:11.
UTLEY, L., 1990: The Mkomazi Project. Global Communications for Conservation.

WANDONGO J., LEUSCHNER, K., 1994: Mkomazi Game Reserve Tanzania. Brochure 1.

www.wikipedia.org
www.rhinos-irf.org
www.arkive.org
www.rhinocerosescenter.com
www.savetherhino.org
www.rhino-irf.org/afrsg
www.rhinokeepersassociation.org
www.cms.iucn.org

Pete Morkel uspal všechny nosorožce v březnu 2010 a vyměnil jim vysílačky v rohu. *(tf)*

Jabu v dubnu 2010, kdy se příroda v Mkomazi v důsledku několikaměsíčních dešťů změnila v nepřehlednou „džungli“. *(tf)*

ZOO Dvůr Králové se stala členem EARAZA

Dana Holečková

Ředitelka ZOO Dvůr Králové RNDr. Dana Holečková se sobem v zoo Iževsk *(ak)*

Na výročním zasedání EARAZA v ruském Iževsku se královédvorská zoo stala členem Evroasijské asociace zoologických zahrada a akvárií (EARAZA), která sdružuje 63 členských institucí ze 13 zemí.

Výroční zasedání EARAZA proběhlo 8.–9. 6. v autonomní Udmurské republice, ležící v Rusku před Uralem. Udmurská republika má 1,5 mil. obyvatel a zaujímá plochu 42 000 km^2, a pouze 6 velkých měst včetně hlavního města Iževsk, kde žije asi 800 tisíc obyvatel.

Konference probíhala ve zcela nové zoologické zahradě, která byla postavena z rozhodnutí prezidenta země Volkova (v překladu Vlček) v hlavním městě Iževsk. Proto má zoo jako logo 2 hlavy vlka, krásnou expozici vlků a na nádvoří stojí bronzová socha vlka. ZOO byla postavena tzv. na zelené louce za městem – ve skutečnosti tam byl vykácen les – podle studie zpracované dr. B. Králem ze Zoo Brno. Byla otevřena před necelými 2 lety v létě 2008. Má 257 zvířat a asi 200 zaměstnanců. Je považována za jednu z nejlepších zoo Ruska. Leží na ploše 10 ha, zatím je realizována asi jen z jedné třetiny. Pěkné jsou expozice šelem – velké výběhy vlků, tygrů, levhartů a medvědů hnědých a ledních, lachtanů a mrožů. Prostorná souš je zatím bez vzrostlých stromů, škoda jen, že při výstavbě nebyl zachován v některých pasážích původní les. V rámci konference byl 10. 6. 2010 slavnostně otevřen Nový

pavilon primátů. Návštěvnost zoo je asi 500 tisíc osob za rok.

Vlastní zasedání EARAZA zahájila slavnost, které se účastnil ministr životního prostředí Udmurské republiky, zakončení konference proběhlo přijetím přímo v prezidentském paláci prezidentem Volkovem.

Bylo konstatováno, že dosud je v EARAZA 46 zoo majících plné členství a 8 institucionálních členů – celkem 54 institucí ze 12 zemí. V rámci zasedání byly přijaty nové zoo, mezi nimi jednohlasně Zoo Bratislava a ZOO Dvůr Králové, proto jsme se mohli účastnit celého uzavřeného zasedání. Jednání předsedal prezident EARAZA – ředitel Zoo Moskva V. Spitzin, který před 20 lety inicioval založení této asociace po rozpadu SSSR, aby zahrady mohly dále spolupracovat. Přijetím nových členů se EARAZA rozrostla a má již 63 členů ze 13 zemí, novou se stalo Slovensko zastoupené Zoo Bratislava. Česká republika má 7 členských zoologických zahrad – Praha, Brno, Chomutov, Vyškov, Hluboká, Chleby a Dvůr Králové. Jednacím jazykem v EARAZA je ruština, a proto jsou jejími členy zahrady, pro něž její znalost není problémem. Přehled jednotlivých zemí zastoupených v EARAZA shrnuje tabulka.

Zastoupení zoo podle států v EARAZA

	Stát	Počet členských zoo
1	Ázerbajdžán	1
2	Arménie	1
3	Bělorusko	2
4	Izrael	1
5	Kazachstán	2
6	Moldávie	1
7	Rusko	38
8	Slovensko	1
9	Tádžikistán	1
10	Uzbekistán	1
11	Ukrajina	6
12	Česká republika	7
13	Estonsko	1
Celkem	**12 států**	**63 zoo**

Mrož v zoo Iževsk *(dh)*

Drezúra s mrožem v Zoo Iževsk *(dh)*

Vlci s mláďaty v Zoo Iževsk *(dh)*

Vzácná šelma rosomák *(dh)*

Exteriér Zoo Iževsk *(dh)*

Učební praxe Střední školy informatiky v zoo

Tomáš Hajnyš

Natáčení při závěrečné zkoušce v pavilonu Ptačí svět *(th)*

Ve školním roce 2009/2010 probíhala v zoo odborná praxe studentů 1. ročníku oboru cestovního ruchu Střední školy informatiky a služeb Dvůr Králové n. L. Praxi vedl autor článku a paní učitelka Stanislava Karbanová. Účastnilo se jí 30 studentů, kteří přicházeli do zoo ve dvou skupinách každé druhé úterý v termínu od 14. září 2009 do 22. června 2010, v době od 8.00 do 14.00 hod.

Základními cíli učební praxe bylo seznámit studenty se základy práce průvodce a poznat provoz zoologické zahrady do té míry, aby ve své budoucí práci v oblasti cestovního ruchu uměli propagovat zoo jako významnou turistickou destinaci Královéhradeckého kraje.

Jako základnu jsme zvolili Darwinovu stanici, kde se také studenti seznámili se živými kontaktními zvířaty a přírodninami v podobě dermoplastických preparátů, koster, kůží, lebek, vajíček a podobně. Díky projektu Euroregionu Glacensis je Darwinova stanice velice dobře vybavena projekční technikou, takže zde lze demonstrovat mnoho jevů prostřednictvím multimediálních prezentací a videozáznamů.

Kromě předávání informací o historii zoo, pavilonech a zvířatech jsme studenty vedli k praktickým dovednostem v komunikaci s veřejností včetně využívání audiovizuální techniky. Při prezentacích byli studenti vedeni k tomu, aby používali

trojrozměrné učební pomůcky. Prakticky každý vyučovací blok byli studenti motivováni k samostatné nebo skupinové práci. V zoo pozorovali určitý druh nebo skupinu zvířat a pak zbytku třídy prezentovali nabyté informace. Aby byl jejich pokrok ve zdokonalování komunikačních dovedností ještě viditelnější, během studia jejich projev Zdeněk Čermák dvakrát natáčel na video a pak jim záznam pouštěl. Poprvé na začátku učební praxe při podávání výkladu o zvířatech v učebně na Darwinově stranici a podruhé v terénu při závěrečné průvodcovské zkoušce v zoo. Studenti se mohli sami vidět na velkoplošné obrazovce při své prezentaci, posoudit své nedostatky při projevu a pracovat na jejich odstranění. Jako porota působili lektoři i ostatní studenti a sami na chyby poukazovali.

Během učební praxe studenti nabývali vědomosti o zoo, provozu a zoologické znalosti potřebné pro práci průvodce. Základní učební pomůckou nám byla publikace Zvířata Východočeské zoologické zahrady Dvůr Králové nad Labem, jejíž autorkou je Ing. Monika Petříková/Ptáčková a aktuální Průvodce ZOO Dvůr Králové. Studenti měli vždy do příští hodiny nastudovat informace o skupině zvířat, pak shlédli prezentaci, pozorovali v zoo zvířata, vyplňovali příslušné pracovní listy a ve skupince nebo samostaně prezentovali svoje vědomosti ostatním. Následující hodinu je čekal krátký opakovací test, který byl oznámkován. Učební praxe byla zpestřena terénním cvičením z etologie, která vedla studentka Přírodovědné fakulty Univerzity Karlovy Slávka Dvořáková dne 13. dubna. Každá praxe probíhala dvakrát pro každou skupinu zvlášť následovně:

Průběh učební praxe v ZOO

Praxe I.
Prezence, proškolení o bezpečnosti při pohybu po zahradě, potřeby pro praxi – obuv, oděv, psací potřeby, fotoaparát, dalekohled
Pozorování zvířat ve skupinách – zebry, buvoli, žirafy, antilopy, nosorožci
Přednesení výsledků práce ve skupinách. Představení se. Seznámení se s Darwinovou stanicí a jejími zvířaty, s rámcovou náplní a cílem praxe
Kopytníci a ptáci – pozorování zvířat s dalekohledy ve volných výběžích a při projížďce po Safari
Přednáška: Historie Zoo Dvůr Králové
HW referát na téma ředitelé Zoo Dvůr Králové

Praxe II.
Pátrací závod – seznámení s tropickými pavilony a orientací v zoo
Vyhodnocení výsledků pátracího závodu
Africká savana – přednáška, vyplňování pracovních listů, pozorování slonů
Práce ve skupinách – požírači listí, požírači trávy, predátoři, mrchožrouti
Pracovní listy Africká savana a Žirafy + vyhodnocení.
Práce ve skupinách – damani-společné znaky se slony, mamuti, lebka, noha a kly slonů, pytláctví u slonů
Exkurze do stájí (nosorožci, žirafy)
HW nastudovat Lidoopy (gorila, šimpanz, orangutan)

Zázemí učební praxe bylo na Darwinově stanici. *(th)*

Studenti při vyplňování pracovních listů na pavilonu šelem *(th)*

Praxe III.
Zoologická rozcvička
Primáti – prezentace, kvíz
Film: horské gorily v Kongu a šimpanzí výzkum v zoo
Exkurze na pavilonu lidoopů
Pracovní listy Lidoopi
HW nastudovat Šelmy (kočkovité, cibetkovité, psovité, hyenovité a medvědovité)

Praxe IV.
Zoologická rozcvička – test Lidoopi
Srovnávání gorily, šimpanze a orangutana, vyhodnocení pracovních listů Lidoopi
Prezentace Šelmy – kočky, psi, hyeny, cibetky
Kůže šelem na Darwinově stanici
Práce ve skupinách – kočky, psi, hyeny, cibetky
Film Kočky a Psi
Exkurze na pavilonu koček a psů
HW nastudovat Žirafy

Praxe V.
Zoologická rozcvička
Prezentace Žirafy
Exkurze k žirafám síťovaným na starý žirafinec
Stůl s přírodninami o žirafách
Pracovní listy Žirafy + vyhodnocení
Primáti – prezentace, kvíz
HW nastudovat Lichokopytníky (nosorožci, zebry)

Praxe VI.
Zoologická rozcvička – test Šelmy
Srovnávání kočkovitých, psovitých a hyenovitých, vyhodnocení pracovních listů Šelmy
Prezentace Lichokopytníci – nosorožci + film Návrat nosorožců do Mkomazi, prezentace zebry a osli
Kůže nosorožců a zeber (pruhování), lebky nosorožce a zeber na Darwince
Práce ve skupinách – nosorožci, zebry stepní, horské a Grévyho
Film Zebry a Savana
Pracovní listy Nosorožci
HW nastudovat Chobotnatce a sudokopytníky mimo antilop (tuři, kozy, ovce a velbloudi)
Exkurze do stájí zeber Böhmových a bezhřívých, zebry Grévyho a zebry Hartmannové

Praxe VII.
Zoologická rozcvička – test Nosorožci
Srovnávání nosorožců (dvourohý, tuponosý a indický) a zeber (Grévyho, Hartmannové, stepní)
Vyhodnocení pracovních listů Nosorožci
Prezentace Sloni – Chobotnatci a sudokopytníci mimo antilop (tuři, kozy, ovce a velbloudi)
Prohlídka kůže a kostí slona na Darwinově stanici
Práce ve skupinách – slon africký a indický, tuři, kozy a ovce a velbloudi
Film Sloni
Pracovní listy Sloni + HW doplnit + učit se Plazi a Ptáci
Exkurze ve stáji samce a pavilonu Africká savana

Praxe VIII.
Zoologická rozcvička – test Sloni
Srovnávání slon africký a indický, tuři, kozy a ovce a velbloudi, vyhodnocení pracovních listů Sloni
Prezentace Terénní cvičení z etologie.
Práce ve skupinách s pracovními listy – sledování chování savců, ptáků a plazů
Film Plazi a Ptáci
Pracovní listy Ptáci, Plazi + HW doplnit + učit se Antilopy a text Večerní safari
Exkurze v pavilonu Ptačí svět a Vodní světy

Praxe IX.
Zoologická rozcvička – test Plazi a Ptáci
HW: vyhodnocení PL Plazi a Ptáci
Prezentace Antilopy – lesoni, buvolci, pravé antilopy, přímorožci, impaly a bahnivci
Poznávání kopytníků na letních výběžích a na safari.
Nácvik závěrečného provádění po zoo dle vylosovaných témat (klasická zoo, letní výběhy, safari)
Na základě textů Večerní safari
Projížďka průvodců po Safari

Praxe X.
Závěrečné hodnocení průvodcovské služby studentů v zoo dle vylosovaných témat (klasická zoo, letní výběhy, safari)
Oklasifikování výkonu známkou. Vyhodnocení celoroční praxe. Rozloučení.

Formou terénního cvičení studenti postupně zvládli práci průvodce v pavilonech a naučili se komunikovat na velmi dobré úrovni. V závěru učební praxe každý student složil závěrečnou zkoušku a byl klasifikačně oznámkován. V září a říjnu na konci letní sezony studenti komentovali i vyjížďky na Africkém safari. Někteří z nich se naučili komunikovat s návštěvníky na takové úrovni, že by mohli v budoucnosti dělat v zoo kvalitní průvodce.

Závěrečná zkouška studentů – průvodcování u hrošíků liberijských *(th)*

Výuka na pavilonu žiraf s Jiřím Kabátem *(th)*

Návraty do Ol Pejety

Jan Svatoš

Vedoucí expedice Jan Svatoš a wildlife manager rezervace Ol Pejeta Batian Craig *(rs)*

Nejen české nosorožce Súdána, Nájin, Fatu a Suniho, ale také monumentální výhled na druhou nejvyšší horu Afriky či netradiční aktivity jako stopování lvů – to vše nabízí rezervace Ol Pejeta, která se stala jedním z cílů expedice Fotografické návraty. Dokonce hned dvakrát.

Pohledy nosorožcům

Do Ol Pejety jsme zavítali poprvé 8. srpna – naší misí bylo doručit a předat vítězné obrázky ze soutěže *Namaluj pohlednici*, které pro bílé nosorožce namalovaly české děti s přáním, aby se podařila záchrana severního poddruhu a aby se „naši krajané“ dobře množili. Pět vítězných snímků mělo do Keni putovat původně poštou, připadalo mi ale symbolické předat obrázky s tak upřímným poselstvím strážcům rezervace, jejímu vedení a nakonec i samotným nosorožcům osobně. Ol Pejeta ležela nedaleko expediční trasy a malé odbočce před cestou na vyprahlý sever nic nebránilo.

Náš tým měl pak jedinečnou možnost spatřit české nosorožce z bezprostřední vzdálenosti. Na vlastní oči jsme také viděli, jak dobře je o ně pečováno, a že jim nic nechybí. Největším překvapením pro nás pak bylo, když jsme pod horou Mt. Kenya zaslechli z úst rangerů české „pojď sem“ a „honem“. Vedení parku a českým nosorožcům jsme před televizní kamerou vyřídili vzkaz od českých dětí a zároveň přidali

přání naše – bylo proto o to milejší, když jsme četli říjnové zprávy z této rezervace. Právě ty oznamovaly první náznaky a pokusy o páření. Nezbývá než dále držet palce…

Pod dohledem hory Kenya

Existuje jen málo soukromých rezervací v Africe, které si rychle získají vaše srdce. Ol Pejeta se nachází v distriktu Laikipia a je vzdálena pouze tři hodiny jízdy z hlavního města Nairobi. „Portfolio zážitků", které nabízí, je velmi široké – s 360 km^2 je rezervace největším útočištěm pro černé nosorožce ve východní Africe a také jediným místem v Keni, kde člověk může pozorovat šimpanze. Umožňuje to rezervace Sweetwaters Chimpanzee Sanctuary, která úzce spolupracuje s Institutem Jane Goodallové. Místní správa parku nabízí návštěvníkům pestrou řadu aktivit – mohou si např. vyzkoušet stopování lvů nebo noční game drive, který je ve většině keňských NP zakázán. Další devizou této rezervace je infrastruktura a zejména pak bezpečnostní situace – Ol Pejeta je pečlivě střežena, chráněna plotem a uvnitř se pravidelně střídají pěší i letecké ozbrojené patroly. Můžete tu také vyzkoušet některá unikátní nocoviště – k dispozici je totiž nejen luxusní ubytování v lodgi, ale i v kempech, včetně jedinečného *special campsite* u říčky, kde máte možnost zvířata pozorovat přímo ze stanu.

Bezvadné fungování této instituce a zejména kvalitní výsledky v ochraně divokých zvířat dokládají poslední trend současnosti – totiž, že soukromé rezervace v ochraně přírody mnohdy předčí ty státní. Dokládají to nejen statistická čísla, ale i obliba rezervace mezi místními. Právě ti mají na fungování rezervace značný vliv – lokální obyvatelé jsou do ochrany přírody zapojováni a zároveň pak těží z ekonomických výdělků. Z doposud generovaných financí byly postaveny školy a zdravotnické zařízení, rezervace se navíc podílí na několika výzkumech a chová také speciální dobytek plemene *Boran*.

Fotografická výzva

Manažer rezervace Batian Craig mne požádal, zda bych české nosorožce po návratu z naší expedice zdokumentoval starou kamerou Bolex RX 5. Při cestě zpět jsme tak zavítali do Ol Pejety podruhé, abychom zde strávili plné tři dny. Čeští nosorožci byli nafilmováni na 16mm černobílý film a nakonec budou i oni zvěčněni v dokumentu, který jsem dokončil v koprodukci s Českou televizí.

Pro fotografy je Ol Pejeta místem, kde snímky mohou získat neocenitelný nádech v podobě tiché, nehybné a nebývale krásné modelky – majestátní hory Mt. Kenya. Druhá nejvyšší hora Afriky s 5 199 metry shlíží za dobrého počasí na všechna travnatá úbočí, která tomuto kraji propůjčila věhlas už za doby laikipijských Masajů. Doslovný překlad slova *Pejeta* v jazyku *Maa* znamená místo, které hoří – název odkazuje na doby, kdy tuto oblast zasáhl dobytčí mor a pastevci byli nuceni zapálit všechen dobytek. Mt. Kenya však není jedinou dominantou tohoto kraje. Pokud „Kirinyagu" zahalí mraky, fotografové nemusí zoufat, další krásnou kulisu snímkům propůjčuje silueta pohoří Aberdares. Do prvního i druhého plánu mohou cestovatelé komponovat celou řadu divokých zvířat. Není přitom bez zajímavosti, že rezervace

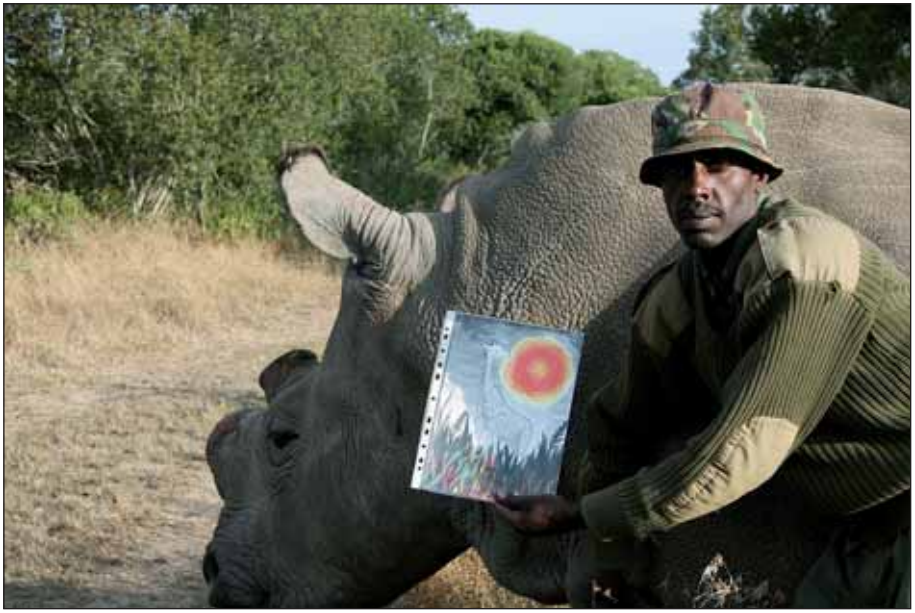

Ranger Mohammed s jedním z vítězných obrázků namalovaných českými dětmi *(js)*

Ošetřovatel Jimmy vedle Fatu *(js)*

Ol Pejeta má v Keni jednu z největších „wildlife ratio“, tady hustotu divoké zvěře na km^2. Kromě ohrožených a přísně střežených nosorožců a vzácných šimpanzů můžete v Pejetě spatřit i další tvory z velké pětky – lvy, levharty, slony a buvoly. Nechybí samozřejmě ani gepardi, žirafy, různé druhy antilop nebo vzácné zebry Grévyho či pes hyenový.

Vítaným komfortem pro všechny návštěvníky je pak systém dobře udržovaných cest s přehlednou navigací, který je sjízdný za každého počasí (s pohonem na všechna čtyři kola). Skutečnou lahůdkou jsou pak některá zákoutí, zejména místní mokřady – v atmosféře ranní mlhy vypadají vodušky, afričtí jeřábi, sloni a ibisové doslova jako prehistoričtí poslové z obrazů Zdeňka Buriana.

Ze ZOO rovnou do Afriky

Vzhledem k partnerství s expedicí Fotografické návraty se cesty královédvorské zoo a našeho týmu potkaly několikrát ještě před odletem do severní Keni. Ředitelka zoo, RNDr. Dana Holečková, se stala odbornou konzultantkou a byla i hlavní patronkou symbolického startu expedice z nejmenšího náměstí na Vysočině. Kromě toho, že se naše expedice stala patrony již zmíněné dětské výstavy, zahajovali jsme také výstavu o dr. Emilu Holubovi v červenci.

V rámci partnerství a spolupráce poskytla ZOO Dvůr Králové expedici Fotografické návraty prostory k přípravám, které vyvrcholily 13. července. Hlavní náplní byla imitace situací, ve kterých jsou zvířata konfrontována starou filmovací a fotografickou technikou. To se podařilo – protože právě v těchto okamžicích jsme si vyzkoušeli naši schopnost reagovat na nenadálé změny v chování zvířat a zároveň se tak připravili na to, co nás bude na severu Keni čekat. Ve výběhu nosorožců jsme dokonce zažili několik opakovaných zastrašovacích útoků, protože nosorožcům se nelíbil zvuk mé kamery Bolex RX 5. Vše bylo sledováno a filmováno samozřejmě z bezpečné vzdálenosti za příkopem. Třídenní kemp zahrnoval mj. i několik výjezdů v safari, kde byla jedinečná příležitost fotografovat a natáčet zvířata v bezprostřední blízkosti. Imitace afrických podmínek byla téměř dokonalá, tropické teploty dosahovaly 33 stupňů a nádherné prostředí královédvorské zoologické zahrady vytvářelo dokonalou atmosféru Afriky. Tréninkový pobyt skončil ve čtvrtek 15. 7., tedy přesně tři týdny před skutečným startem expedice do severní Keni.

Vyvrcholením spolupráce byl pátek 10. prosince 2010, kdy bylo v restauraci U Lemura v královédvorské zoo slavnostně zahájeno celorepublikové turné mé autorské výstavy s názvem „AFRICA OBSCURA“.

Bc. et BcA. Jan Svatoš – autor projektu a vedoucí expedice Fotografické návraty

O expedici

Expedice Fotografické návraty 2010 je myšlenkou fotografa, žurnalisty a absolventa FAMU Jana Svatoše. V srpnu tohoto roku zamířil jeho tým do Keni, který v náročném terénu vyprahlého keňského severu fotografoval Afriku starou analogovou technikou, včetně klasického vyvolávání filmů. Expedice chtěla zjistit, zda současný člověk hýčkaný moderními technologiemi dokáže ještě pořídit snímky skutečné Afriky starými fotografickými a filmařskými aparáty a zda dokáže přírodu vnímat stejně citlivě jako kdysi fotografičtí průkopníci. Vedle analogových přístrojů expedice operovala s moderními digitálními fotoaparáty. Účelem nebylo stavět tyto dvě fotografické metody do opozice, ale spíše poukázat na to, jak ovlivňují práci a myšlení fotografa v terénu, a také na to, kam fotografování na tomto kontinentu dospělo za téměř sto let svého vývoje. Projekt byl realizován pod patronací Ambasády ČR v Keni a pod přímou záštitou české velvyslankyně v Nairobi, paní Margity Fuchsové. Jan Svatoš spolupracoval na projektu s mezinárodními institucemi – např. s Martin and Osa Safari Museum (USA), Kenya Wildlife Service, televizní fakultou FAMU nebo se ZOO Dvůr Králové.

Mount Kenya *(js)*

Stavy zvířat

Irena Máslová

Bongo *(dh)*

Stavy zvířat k 1. 1. a 31. 12. 2010

Animal Census on 1st January and 31st December 2010

Stavy zvířat *Animal census*	Stavy zvířat k 1. 1. 2010 *Animal census on 1st January*			Stavy zvířat k 31. 12. 2010 *Animal census on 31st December*		
	Druhy ***Species***	**Formy** ***Forms***	**Kusy** ***Specimen***	**Druhy** ***Species***	**Formy** ***Forms***	**Kusy** ***Specimen***
Savci *Mammals*	74	85	904	67	78	729
Ptáci *Birds*	107	110	573	101	104	615
Plazi *Reptiles*	39	39	162	45	45	197
Obojživelníci *Amphibians*	8	8	44	10	10	82
Ryby *Fish*	52	52	352	51	51	299
OBRATLOVCI CELKEM *Vertebrates in total*	**280**	**294**	**2 035**	**274**	**288**	**1 922**
Mořští bezobratlí *Sea Invertebrates*	-	27	124	-	25	122
Ostatní *Other*	-	1	35+X	41	45	693
BEZOBRATLÍ CELKEM *Invertebrates in total*		**28**	**159**	**41**	**70**	**815**
Celkem *Total*	**280**	**322**	**2 194+X**	**315**	**358**	**2 737**

X – neurčitý počet; *unspecified number*

Mláďata narozená resp. vylíhlá v roce 2010
Offspring born or hatched in 2010

Mláďata *Offspring*	**Druhy** *Species*	**Formy** *Forms*	**Narozeno** *Born/Hatched*	**Odchováno** *Reared*
Savci *Mammals*	42	48	452	387
Ptáci *Birds*	34	34	169	125
Plazi *Reptiles*	5	5	105	99
Obojživelníci *Amphibians*	-	-	-	-
Ryby *Fish*	1	1	X	X
OBRATLOVCI CELKEM *Vertebrates intotal*	**82**	**88**	**726**	**611**

Změny stavu zvířat 2010
Animal Census Changes in 2010

Třídy *Class*	**1. 1. 2010**	**Příchod** *Arrival*	**Odchod** *Depart.*	**Naroz.** *Birth*	**Úhyn** *Death*	**31. 12. 2010**
Savci Mammals; *Mammalia*	**904** 250.557.97	33 20.13	513 108.100.305	452 110.108.234	147 65.67.15	**729** 207.511.11
Ptáci Birds; *Aves*	**573** 264.251.58	15 4.7.4	60 25.24.11	169 23.19.127	82 23.17.42	**615** 243.236.136
Plazi Reptiles; *Reptilia*	**162** 53.56.53	50 10.13.27	82 4.7.71	105 3.6.96	38 11.8.19	**197** 51.60.86
Obojživelníci Amphibians; *Amphibia*	**44** 0.0.44	50 0.0.50	-	-	12 0.0.12	**82** 0.0.82
Ryby Fish; *Pisces*	**352** 0.0.352	34 0.0.34	-	X	87 0.0.87	**299** 0.0.299
Bezobratlí Invertebrates; *Evertebrata*	**159+x**	600	-	108+X	52+X	**815+X**
CELKEM *Total*	**2 194+X** 567.864.763	**782** 34.33.715	**655** 137.131.387	**834** 136.133.565	**418** 99.92.227	**2 737** 201.807.1429

1.0.0 - samec; *male*; 0.1.0 –samice; *female*; 0.0.1 – neurčené pohlaví; *unspecified sex; x- neurčitý počet; x-unspecified number*

Druh *Species*	**1. 1. 2010**	**Příchod** *Arrival*	**Odchod** *Depart.*	**Naroz.** *Birth*	**Úhyn** *Death*	**31. 12. 2010**
LETOUNI BATS *CHIROPTERA*						
Kaloň indický Indian Flying Fox *Pteropus giganteus*	0.1 *RDB=LC*				0.1	
PRIMÁTI PRIMATES *PRIMATES*						
Lemur kata Ring-tailed Lemur *Lemur catta*	4.4 *RDB=NT, CITES=I*	1.0	4.0	3.0.1	0.0.1	**4.4**
Kosman bělovousý Common Marmoset *Callithrix jacchus*	3.2 *RDB=LC*	0.1	2.1			**1.2**
Kosman zakrslý Pygmy Marmoset *Callithrix pygmaea*	2.1 *RDB=LC*	1.1	1.1			**2.1**
Lvíček zlatý Golden Lion Tamarin *Leontopithecus rosalia*	4.2 *RDB=EN,*		2.0	2.2	1.0	**3.4**
Lvíček zlatohlavý Golden-headed Lion Tamarin *Leontopithecus chrysomelas*	2.0 *RDB=EN, CITES=I*	0.1	1.0			**1.1**
Gueréza angolská Angolan Colobus *Colobus angolensis palliatus*	1.5 *RDB= LC*		0.1	1.1.1	0.0.1	**2.5**
Hulman jávský Javan langur *Trachypithecus auratus auratus*	4.5 *RDB=VU*		1.0		0.1	**3.4**
Šimpanz Chimpanzee *Pan troglodytes*	1.4 *RDB=EN,*		0.1			**1.3**
Gorila nížinná Lowland Gorilla *Gorilla gorilla gorilla*	1.1 *RDB=CE, CITES=I*					**1.1**
Orangutan bornejský Bornean Orang-utan *Pongo pygmaeus pygmaeus*	2.2 *RDB=EN, CITES=I*			0.1		**2.3**
ŠELMY CARNIVORES *CARNIVORA*						
Mangusta liščí Yellow Mongoose *Cynictis penicillata*	1.1 *RDB=LC*		2.5.2	1.4.3	0.0.1	

Druh *Species*	**1. 1. 2010**	**Příchod** *Arrival*	**Odchod** *Depart.*	**Naroz.** *Birth*	**Úhyn** *Death*	**31. 12. 2010**
Surikata Suricate *Suricata suricatta*	7.3 *RDB=LC*		6.0			**1.3**
Fosa Fossa *Cryptoprocta ferox*	1.1 *RDB=VU*		1.1			
Hyena skvrnitá Spotted Hyaena *Crocuta crocuta*	2.1 *RDB=LC*					**2.1**
Hyena čabraková Brown Hyaena *Parahyaena brunnea*	1.0 *RDB=NT*					**1.0**
Fenek Fennec *Vulpes zerda*	1.1 *RDB=LC*	1.0				**2.1**
Šakal čabrakový Black-backed Jackal *Canis mesomelas*	1.1 *RDB=LC*				1.0	**0.1**
Pes hyenový African Wild Dog *Lycaon pictus*	6.2 *RDB=EN*		5.1	0.0.7	0.0.7	**1.1**
Pes ušatý Bat-eared Fox *Otocyon megalotis*	2.2 *RDB=LC*					**2.2**
Serval Serval *Leptailurus serval*	1.1 *RDB=LC*					**1.1**
Levhart perský Persian Leopard *Panthera pardus saxicolor*	2.2 *RDB=EN, CITES=I*		1.0	2.1	0.1	**3.2**
Tygr ussurijský Amur Tiger *Panthera tigris altaica*	1.1 *RDB=EN, CITES=I*	1.0			1.0	**1.1**
Lev indický Lion *Panthera leo persica*	0.2 *RDB=EN*					**0.2**
Gepard Cheetah *Acinonyx jubatus jubatus*	2.3 *RDB=VU, CITES=I*	2.0	1.0	1.2	1.1	**3.4**
CHOBOTNATCI ELEPHANTS *PROBOSCIDEA*						
Slon jihoafrický African Elephant *Loxodonta africana africana*	1.2 *RDB=VU, CITES=I*					**1.2**
DAMANI HYRAXES *HYRACOIDEA*						
Daman skalní Rock Hyrax *Procavia capensis*	1.1 *RDB=LC*					**1.1**

Druh *Species*	**1. 1. 2010**	**Příchod** *Arrival*	**Odchod** *Depart.*	**Naroz.** *Birth*	**Úhyn** *Death*	**31. 12. 2010**
LICHOKOPYTNÍCI ODD-TOED UNGULATES *PERISSODACTYLA*						
Nosorožec dvourohý Black Rhinoceros *Diceros bicornis*	6.8 *RDB=CR, CITES=I*			0.1		**6.9**
Nosorožec širokohubý sev. Northern White Rhinoceros *Ceratotherium simum cottoni*	0.2 *RDB=CR, CITES=I*					**0.2**
Nosorožec širokohubý již. Southern White Rhinoceros *Ceratotherium simum simum*	*RDB=NT, CITES=I*	1.0				**1.0**
Pony shetlandský Domestic Horse - Pony *Equus caballus*	1.4				0.2	**1.2**
Osel somálský African Wild Ass *Equus asinus somaliensis*	3.4 *RDB=CR, CITES=I*			1.3		**4.7**
Zebra Grévyho Grevy Zebra *Equus grevyi*	7.19 *RDB=EN, CITES=I*		3.4		1.2	**3.13**
Zebra Hartmannové Hartmann Zebra *Equus zebra hartmannae*	2.13 *RDB=VU*		0.5			**2.8**
Zebra Böhmova Grant Zebra *Equus burchelli boehmi*	1.7 *RDB=LC*			3.0		**4.7**
Zebra bezhřívá Maneless Zebra *Equus burchelli borensis*	3.11 *RDB=LC*		2.3	1.3.1	1.1.1	**1.10**
Zebra damarská Damara Zebra *Equus burchelli antiquorum*	1.7 *RDB=LC*	1.0	0.1		1.0	**1.6**
Zebra Chapmanova Chapman Zebra *Equus b. chapmanni*	3.6 *RDB=LC*	0.1	2.2	2.1		**3.6**
SUDOKOPYTNÍCI EVEN-TOED UNGULATES *ARTIODACTYLA*						
NEPŘEŽVÝKAVÍ NONRUMINANTS *NONRUMINANTIA*						
Prase savanové Warthog *Phacochoerus africanus*	0.1 *RDB=LC*	1.1				**1.2**
Štětkoun africký African Bush Pig *Potamochoerus porcus*	2.2 *RDB=LC*		1.0			**1.2**

Druh *Species*	**1. 1. 2010**	**Příchod** *Arrival*	**Odchod** *Depart.*	**Naroz.** *Birth*	**Úhyn** *Death*	**31. 12. 2010**
Velbloud jednohrbý Dromedary *Camelus dromedarius*	1.2					**1.2**
Hrošík liberijský Pygmy Hippo *Hexaprotodon liberiensis*	1.2 *RDB=EN*					**1.2**
PŘEŽVÝKAVÍ RUMINANTS *RUMINANTIA*						
Žirafa Rothschildova Rothschild Giraffe *Giraffa camelopardalis rothschildi*	5.12 *RDB=LC*	0.1	4.1	4.0	1.2	**4.10**
Žirafa síťovaná Reticulated Giraffe *Giraffa camelopardalis reticulata*	4.12 *RDB=LC*		1.2	1.3	1.0	**3.13**
Okapi Okapi *Okapia johnstoni*	2.1 *RDB=NT*					**2.1**
Sitatunga západoafrická Sitatunga *Tragelaphus spekei gratus*	6.14 *RDB=LC*		4.7	5.7	2.3	**5.11**
Nyala nížinná Lowland Nyala *Tragelaphus angasii*	0.20 *RDB=LC*	1.0	1.6	4.6	1.1	**3.19**
Kudu malý Lesser Kudu *Tragelaphus imberbis*	13.25 *RDB=NT*		9.5	9.7	4.8	**9.19**
Kudu velký Greater Kudu *Tragelaphus strepsiceros*	3.13 *RDB=LC*	1.2	2.3	3.7	0.6	**5.13**
Bongo Bongo *Tragelaphus eurycerus isaaci*	1.10 *RDB=CR*	0.2	0.3	0.1		**1.10**
Antilopa losí Eland *Taurotragus oryx*	4.19 *RDB=LC*	1.0	3.5	5.3	2.0	**5.17**
Antilopa koňská Roan Antelope *Hippotragus equinus*	13.13 *RDB=LC*		8.0	7.3	5.2	**7.14**
Antilopa vraná Sable Antelope *Hippotragus niger niger*	6.20 *RDB=LC*	1.0	4.4	0.1	1.1	**2.16**
Chocholatka červená Red Forest Duiker *Cephalophus natalensis*	0.1 *RDB=LC*	1.0				**1.1**
Adax Addax *Addax nasomaculatus*	6.10 *RDB=CR, CITES=I*		1.2	5.1	5.0	**5.9**

Druh *Species*	**1. 1. 2010**	**Příchod** *Arrival*	**Odchod** *Depart.*	**Naroz.** *Birth*	**Úhyn** *Death*	**31. 12. 2010**
Přímorožec arabský Arabian Oryx *Oryx leucoryx*	1.4 *RDB=EN,CITES=I*			1.2		**2.6**
Oryx jihoafrický Gemsbok *Oryx gazella gazella*	1.10 *RDB=LC*					**1.10**
Přímorožec šavlorohý Scimitar-horned Oryx *Oryx dammah*	1.7 *RDB=EW, CITES=I*			0.4	0.1	**1.10**
Buvolec běločelý Blesbok *Damaliscus pygargus phillipsi*	3.7 *RDB=LC*	1.0		2.1	1.1	**5.7**
Pakůň modrý Brindled Gnou *Connochaetes taurinus taurinus*	9.14 *RDB=LC*		8.4		0.1	**1.9**
Pakůň bělobradý White-bearded Gnou *Connochaetes taurinus albojubatus*	1.4 *RDB=LC*	1.0		2.2	2.0	**2.6**
Pakůň běloocasý White-tailed Gnou *Connochaetes gnou*	8.12 *RDB=LC*		5.2	1.6	2.1	**2.15**
Bahnivec horský Mountain Reedbuck *Redunca fulvorufula*	6.5 *RDB=LC*			1.0	3.1	**4.4**
Voduška jelenovitá Common Waterbuck *Kobus ellipsiprymnus defassa*	3.19 *RDB=LC*		2.7	3.5	2.7	**2.10**
Voduška znamenaná Ellipsed Waterbuck *Kobus e. ellipsiprymnus*	2.6 *RDB=LC*	1.3	1.0	4.4	2.4	**4.9**
Voduška abok Nile Lechwe *Kobus megaceros*	6.19 *RDB=EN*		1.5		0.2	**5.12**
Voduška červená Kafue Lechwe *Kobus leche kafuensis*	14.37 *RDB=VU*		3.6	8.4.1	7.2.1	**12.33**
Impala jihoafrická Impala *Aepyceros melampus melampus*	9.33 *RDB=LC*		3.6	2.2	2.3	**6.26**
Gazela dama Dama Gazelle *Gazella dama ruficollis*	2.11 *RDB=CR, CITES=I*			6.2	1.2	**7.11**

Druh *Species*	**1. 1. 2010**	**Příchod** *Arrival*	**Odchod** *Depart.*	**Naroz.** *Birth*	**Úhyn** *Death*	**31. 12. 2010**
Dikdik Kirkův Kirk´s Dik-dik *Madoqua kirkii*	4.4 *RDB=LC*		1.0	1.1	1.0	**3.5**
Antilopa skákavá Springbok *Antidorcas marsupialis*	2.11 *RDB=LC*	2.0		4.4	2.5	**6.10**
Koza dom. kamerunská Domestic Goat – Cameroun *Capra hircus*	2.6			1.4	2.2	**1.8**
Ovce dom. kamerunská Domestic Sheep *Ovis ammon f. aries*	5.5			4.1	6.1	**3.5**
Paovce hřivnatá Barbary Sheep *Ammotragus lervia*	4.4 *RDB=VU*		1.1	4.2	0.1	**7.4**
Buvol kaferský Cape Buffalo *Syncerus caffer caffer*	7.10 *RDB=LC*	1.0	4.0	1.3	2.0	**3.13**
Buvol pralesní Red Buffalo *Syncerus caffer nanus*	4.6 *RDB=LC*		2.4	1.0		**3.2**
Tur domácí – watusi Ankole Cattle *Bos primigenius f. taurus*	4.8		4.1	3.3	1.0	**2.10**
Tur domácí – dahomey Dahomey Miniature Cattle *Bos primigenius f. taurus*	2.2			1.0		**3.2**
Tur domácí – Jersey Jersey Catle *Bos primigenius f. taurus*	0.1				0.1	
Zebu Dwarf zebu *Bos primigenius f. taurus*	0.2					**0.2**
HLODAVCI RODENTS *RODENTIA*						
Pískomil mongolský Mongolian Gerbil *Meriones unguiculatus*	0.0.25 *RDB=LC*		0.0.32	0.0.7		
Myš domácí Mouse *Mus musculus*	0.0.62		0.0.267	0.0.205		
Aguti zlatý Golden Agouti *Dasyprocta leporina aguti*	1.1 *RDB=LC*					**1.1**
Veverka kapská Cape Ground Squirrel *Xerus inauris*	0.0.10 *RDB=LC*		0.0.4	0.0.8	0.0.3	**0.0.11**

Druh *Species*	**1. 1. 2010**	**Příchod** *Arrival*	**Odchod** *Depart.*	**Naroz.** *Birth*	**Úhyn** *Death*	**31. 12. 2010**
ZAJÍCOVCI RABBITS, HARES AND PIKAS *LAGOMORPHA*						
Králík domácí Rabbit *Oryctolagus cuniculus*	1.0		1.0			
CELKEM 85 druhů *Total 85 Species*	250.557.97	20.13	108.100.305	110.108.234	65.67.15	207.511.11

Ptáci | Birds | *Aves*

Druh *Species*	**1. 1. 2010**	**Příchod** *Arrival*	**Odchod** *Depart.*	**Naroz.** *Hatched*	**Úhyn** *Death*	**31. 12. 2010**
PŠTROSI OSTRICHES *STRUTHIONIFORMES*						
Pštros dvouprstý African Ostrich *Struthio camelus*		1.1				**1.1**
VESLONOZÍ PELICANS AND RELATIVES *PELECANIFORMES*						
Pelikán kadeřavý Dalmatian Pelican *Pelecanus crispus*	4.4 *RDB=VU, CITES=I*		0.0.3	0.0.9	0.1.3	**4.3.3**
Pelikán bílý White Pelican *Pelecanus onocrotalus*	4.4 *RDB=LC*		3.2	3.2.4		**4.4.4**
Pelikán skvrnozobý Spot-billed Pelican *Pelecanus philippensis*	7.5.1 *RDB=NT*		1.1	0.0.4	1.0	**5.4.5**
Pelikán africký Pink-backed Pelican *Pelecanus rufescens*	6.5.2 *RDB=LC*		1.0.5	0.1.14	0.1.2	**5.5.9**
BRODIVÍ HERONS AND RELATIVES *CICONIIFORMES*						
Volavka červená Purple Heron *Ardea purpurea*	1.1 *RDB=LC, ROH=KOH*					**1.1**
Volavka rusohlavá Cattle Egret *Bubulcus ibis*	1.1.2 *RDB=LC*					**1.1.2**
Volavka proměnlivá Green-backed Heron *Butorides striatus*	1.1 *RDB=LC*			vejce		**1.1**
Volavčík člunozobý Boat-billed Heron *Cochlearius c. cochlearius*	3.4 *RDB=LC*					**3.4**
Volavčík člunozobý Boat-billed Heron *Cochlearius c. ridgwai*	1.0 *RDB=LC*					**1.0**
Kladivouš africký Hammerkop *Scopus umbretta*	3.4 *RDB=LC*		1.2	2.0.1		**4.2.1**

Druh *Species*	**1. 1. 2010**	**Příchod** *Arrival*	**Odchod** *Depart.*	**Naroz.** *Hatched*	**Úhyn** *Death*	**31. 12. 2010**
Čáp černý Black Stork *Ciconia nigra*	1.0 *RDB=LC,*		1.0			
Čáp simbil Abdim´s Stork *Ciconia abdimii*	8.7 *RDB=LC*		2.3	10.2	2.0	**14.6**
Čáp sedlatý Saddle-billed Stork *Ephippiorhynchus senega-lensis*	2.1 *RDB=LC*					**2.1**
Marabu africký Marabou Stork *Leptoptilos crumeniferus*	4.2 *RDB=LC*					**4.2**
Nesyt africký Yellow-billed Stork *Mycteria ibis*	2.2 *RDB=LC*					**2.2**
Ibis hagedaš Hadada Ibis *Bostrychia hagedash*	2.2 *RDB=LC*			0.0.1	0.0.1	**2.2**
Ibis rudý Scarlet Ibis *Eudocimus ruber*	21.21.1 *RDB=LC*	0.1	5.6	0.0.6	1.0.2	**15.16.5**
Kolpík africký African Spoonbill *Platalea alba*	3.3 *RDB=LC*			vejce		**3.3**
Kolpík růžový Roseate Spoonbill *Platalea ajaja*	7.10 *RDB=LC*					**7.10**
PLAMEŇÁCI FLAMINGOS *PHOENICOPTERIFORMES*						
Plameňák karibský American Flamingo *Phoenicopterus ruber*	8.10.2 *RDB=LC*			1.0		**9.10.2**
Plameňák růžový European Flamingo *Phoenicopterus roseus*	14.16 *RDB=LC*				0.1	**14.15**
VRUBOZOBÍ WATERFOWL *ANSERIFORMES*						
Husička dvoubarvá Fulvous Whistling Duck *Dendrocygna bicolor*	1.0 *RDB=LC*				1.0	
Husička stromová Cuban Whistling Duck *Dendrocygna arborea*	0.1 *RDB=VU*					**0.1**
Husa velká Greylag Goose *Anser anser*	0.0.10 *RDB=LC*			0.0.4	0.0.4	**0.0.10**
Husice egyptská Egyptian Goose *Alopochen aegyptiacus*	1.0 *RDB=LC*					**1.0**

Druh *Species*	**1. 1. 2010**	**Příchod** *Arrival*	**Odchod** *Depart.*	**Naroz.** *Hatched*	**Úhyn** *Death*	**31. 12. 2010**
Pižmovka hřebenatá Comb Duck *Sarkidiornis melanotos*	1.2 *RDB=LC*					**1.2**
Kachnička pestrá African Pygmy-goose *Nettapus auritus*	1.0 *RDB=LC*					**1.0**
Ostralka rudozobá Red-billed Pintail *Anas erythrorhyncha*	1.1 *RDB=LC*					**1.1**
Čírka hottentotská Hottentot Teal *Anas punctata*	0.1				0.1	
Čírka modrozobá Silver Teal *Anas versicolor*	3.4.4 *RDB=LC*		0.0.1			**3.4.3**
Čírka černoskvrnná Madagascar Teal *Anas bernieri*	4.1.1 *RDB=EN*					**4.1.1**
Zrzohlávka rudozobá Red-crested Pochard *Netta rufina*	2.3 *RDB=LC*		1.2	0.0.1	0.0.1	**1.1**
Polák malý Ferruginous Duck *Aythya nyroca*	12.12.4 *RDB=NT, ROH=KOH*			0.0.11	0.1.3	**12.11.12**
Polák proužkozobý Ring-necked Duck *Aythya collaris*	2.1 *RDB=LC*			0.0.1	0.0.1	**2.1**
Polák kaholka Greater Scaup *Aythya marila*	8.6 *RDB=LC*			2.5.1	3.2	**7.9.1**
Hohol severní Common Goldeneye *Bucephala clangula*	1.1 *RDB=LC, CROH=SOH*			vejce		**1.1**
Morčák chocholatý Hooded Merganser *Mergus cucullatus*	1.1 *RDB=LC*					**1.1**
Kachnice kaštanová Ruddy Duck *Oxyura jamaicensis*	1.1 *RDB=LC*				1.1	
DRAVCI BIRDS OF PREY *FALCONIFORMES*						
Hadilov písař Secretary Bird *Sagittarius serpentarius*	2.2 *RDB=LC*			1.1	1.0	**2.3**
Poštolka pestrá American Kestrel *Falco sparverius*	1.0 *RDB=LC*					**1.0**

Druh *Species*	**1. 1. 2010**	**Příchod** *Arrival*	**Odchod** *Depart.*	**Naroz.** *Hatched*	**Úhyn** *Death*	**31. 12. 2010**
HRABAVÍ GAMEBIRDS *GALLIFORMES*						
Koroptev korunkatá Crested Wood Partridge *Rollulus rouloul*	2.3 *RDB=NT*			1.1.7	0.1.1	**3.3.6**
Páv konžský Congo Peafowl *Afropavo congensis*	1.1 *RDB=VU*			vejce		**1.1**
Perlička chocholatá Crested Guineafowl *Guttera p. pucherani*	4.4 *RDB=LC*			0.0.18	1.0.5	**3.4.13**
KRÁTKOKŘÍDLÍ CRANES AND RELATIVES *GRUIFORMES*						
Jeřáb královský Crowned Crane *Balearica regulorum*	4.2 *RDB=VU*			vejce		**4.2**
BAHŇÁCI WADERS AND AUKS *CHARADRIIFORMES*						
Ostnák africký African Jacana *Actophilornis africana*	1.3 *RDB=LC*					**1.3**
Dytík úhorní Stone Curlew *Burhinus oedicnemus*	1.1 *RDB=LC, CROH=KOH*	0.2			0.1	**1.2**
Tenkozobec opačný Pied Avocet *Recurvirostra avosetta*	2.4 *RDB=LC, CROH=KOH*			0.0.7	0.0.3	**2.4.4**
Čejka australská Masked Plover *Vanellus miles*	6.3 *RDB=LC*		2.1	0.0.8	0.0.2	**4.2.6**
Čejka běločelá Blacksmith Plover *Vanellus armatus*	4.2 *RDB=LC*				1.0	**3.2**
Čejka chocholatá Northern Lapwing *Vanellus vanellus*	1.2.2 *RDB=LC*					**1.2.2**
Běhulík pestrý Egyptian Plover *Pluvianus aegyptius*	1.1 *RDB=LC*				1.0	**0.1**
Vodouš rudonohý Common Redshank *Tringa totanus*	0.5 *RDB=LC, CROH=KOH*					**0.5**
MĚKKOZOBÍ PIGEONS AND RELATIVES *COLUMBIFORMES*						
Korunáč chocholatý Western Crowned Pigeon *Goura cristata*	1.1 *RDB=VU*			1.0.1	1.0.1	**1.1**

Druh *Species*	**1. 1. 2010**	**Příchod** *Arrival*	**Odchod** *Depart.*	**Naroz.** *Hatched*	**Úhyn** *Death*	**31. 12. 2010**
Korunáč vějířový Victoria Crowned Pigeon *Goura victoria*	1.1 *RDB=VU*			0.2		**1.3**
Holub horský Pheasant Pigeon *Otidiphaps nobilis nobilis*	2.4 *RDB=LC*			0.0.2		**2.4.2**
Holub nikobarský Nicobar Pigeon *Caloenas nicobarica*	2.3 *RDB=LR,CITES=I*				1.0	**1.3**
Holub dvoubarvý Pied Imperial Pigeon *Ducula bicolor*	2.0 *RDB=LC*					**2.0**
PAPOUŠCI PARROTS *PSITTACIFORMES*						
Kakadu molucký Salmon-crested Cockatoo *Cacatua moluccensis*	1.0 *RDB=VU, CITES=I*					**1.0**
Agapornis růžovohrdlý Rosy-faced Lovebird *Agapornis roseicollis*	0.0.5 *RDB=LC*					**0.0.5**
Ara hyacintový Hyacinth Macaw *Anodorhynchus hyacinthinus*	1.1 *RDB=EN, CITES=I*					**1.1**
Amazoňan vínorudý Vinaceous Amazon *Amazona vinacea*	 *RDB=EN, CITES=I*	1.1				**1.1**
Lori mnohobarvý Rainbow Lorikeet *Trichoglossus h. haematodus*	5.3 *RDB=LC*			1.2		**6.5**
Lori mnohobarvý sumbawský Rainbow Lorikeet *Trichoglossus haematodus forsteni*	1.3 *RDB=LC*		0.2	0.0.2		**1.1.2**
Lori tříbarvý severový-chodní Black-capped Lory *Lorius lory salvadorii*	1.1 *RDB=LC*		1.1			
Lori tříbarvý papuánský Black-capped Lory *Lorius lory erythrothorax*	2.4 *RDB=LC*					**2.4**

Druh *Species*	**1. 1. 2010**	**Příchod** *Arrival*	**Odchod** *Depart.*	**Naroz.** *Hatched*	**Úhyn** *Death*	**31. 12. 2010**
Ara ararauna Blue-and-yellow Macaw *Ara ararauna*	0.1 *RDB=LC*					**0.1**
Ara červenouchý Red-fronted Macaw *Ara rubrogenys*	1.2 *RDB=EN,C ITES=I*					**1.2**
KUKAČKY CUCKOOS AND TURACOS *CUCULIFORMES*						
Banánovec obecný Violet Turaco *Musophaga violacea*	1.2.1 *RDB=LC*					**1.2.1**
Turako chocholatý Guinea Turaco *Tauraco persa buffoni*	1.1 *RDB=LC*					**1.1**
SOVY OWLS *STRIGIFORMES*						
Sova pálená Barn Owl *Tyto alba*	2.1.4 *RDB=LC CROH=SOH*			vejce		**2.1.4**
LELKOVÉ NIGHTJARS AND FROGMOUTHS *CAPRIMULGIFORMES*						
Lelkoun soví Tawny Frogmouth *Podargus strigoides*	1.1 *RDB=LC*			vejce		**1.1**
MYŠÁCI COLIES *COLIIFORMES*						
Myšák hnědokřídlý Speckled Mousebird *Colius striatus*	3.0.1 *RDB=LC*					**3.0.1**
SROSTLOPRSTÍ KINGFISHERS AND RELATIVES *CORACIIFORMES*						
Dudek chocholatý Hoopoe *Upupa epops*	5.1 *RDB=LC, CROH=SOH*			vejce	1.0	**4.1**
Mandelík hajní European Roller *Coracias garrulus*	1.1 *RDB=NT, CROH=KOH*					**1.1**
Zoborožec guinejský Papuan Hornbill *Rhyticeros plicatus*	1.0 *RDB=LC*	1.0				**2.0**
Zoborožec Deckenův Von der Decken´s Hornbill *Tockus deckeni*	1.2 *RDB=LC*		0.1	0.0.1		**1.1.1**

Druh *Species*	**1. 1. 2010**	**Příchod** *Arrival*	**Odchod** *Depart.*	**Naroz.** *Hatched*	**Úhyn** *Death*	**31. 12. 2010**
Zoborožec žlutozobý Eastern Yellow-billed Hornbill *Tockus flavirostris*	1.1 *RDB=LC*					**1.1**
Zoborožec šedý Grey Hornbill *Tockus nasutus*	1.1 *RDB=LC*			vejce		**1.1**
Zoborožec naříkavý Trumpeter Hornbill *Bycanistes bucinator*	1.1 *RDB=LC*			1.0		**2.1**
Zoborožec kaferský Southern Ground Hornbill *Bucorvus leadbeateri*	1.1 *RDB=VU*					**1.1**
ŠPLHAVCI WOODPECKERS AND TOUCANS *PICIFORMES*						
Vousák senegalský Bearbet Barbet *Lybius dubius*	2.1 *RDB=LC*					**2.1**
Vousák červenožlutý Red-and-yellow Barbet *Trachyphonus erythrocephalus*	1.0 *RDB=LC*		1.0			
Vousák východoafrický D'Arnaud's Barbet *Trachyphonus darnaudii*	1.1 *RDB=LC*					**1.1**
Tukan vrubozobý Channel-billed Toucan *Ramphastos vitellinus*	1.0 *RDB=LC*					**1.0**
Tukan bledohrdlý Red-billed Toucan *Ramphastos tucanus*	1.0 *RDB=LC*					**1.0**
PĚVCI PASSERINES *PASSERIFORMES*						
Tyran benteví Great Kiskadee *Pitangus sulphuratus*	3.2 *RDB=LC*				1.0	**2.2**
Bulbul černochocholatý Ruby-throated Bulbul *Pycnonotus dispar*	3.2 *RDB=LC*			vejce	0.1	**3.1**
Bulbul červenouchý Red-whiskered Bulbul *Pycnonotus jocosus*	1.2 *RDB=LC*					**1.2**
Bulbulčík bělohlavý Himalayan Black Bulbul *Hypsipetes leucocephalus*	0.1 *RDB=LC*					**0.1**

Druh *Species*	**1. 1. 2010**	**Příchod** *Arrival*	**Odchod** *Depart.*	**Naroz.** *Hatched*	**Úhyn** *Death*	**31. 12. 2010**
Drozdík bělotemenný Snowy-headed Robin Chat *Cossypha niveicapilla*	1.2 *RDB=LC*			0.1.2	0.1.1	**1.2.1**
Šáma bělořitná Magpie Robin *Copsychus saularis*	2.0 *RDB=LC*					**2.0**
Šáma bělořitná White-rumped Shama *Copsychus malabaricus*	0.1 *RDB=LC*					**0.1**
Sojkovec chocholatý White-creasted *Garrulax leucolophus*	1.0 *RDB=LC*	1.1				**2.1**
Sojkovec rudoocasý Red-tailed Laughingthrush *Trochalopteron milnei*	1.1 *RDB=LC*			0.0.2	0.0.2	**1.1**
Sojkovec kaštanovohlavý Chestnut-capped *Rhinocichla mitrata*	2.2 *RDB=LC*		1.1		1.0	**0.1**
Timálie čínská Red-billed Leiothrix *Leiothrix lutea*	3.3 *RDB=LC*			vejce	0.1	**3.2**
Křivozobka kaštanovo-hřbetá Chestnut-backed Scimitar *Pomatorhinus montanus*	1.0.1 *RDB=LC*					**1.0.1**
Medosavka modrolící Blue-faced Honeyeater *Entomyzon cyanotis*	2.4.3 *RDB=LC*			0.2.4	1.1.1	**1.5.6**
Irena tyrkysová Asian Fairy Bluebird *Irena puella*	0.1 *RDB=LC*				0.1	**0.0.4**
Špaček tlustozobý Celebes Starling *Scissirostrum dubium*	2.7 *RDB=LC*			0.0.3	0.0.2	**2.7.1**
Majna Rothschildova Bali Myna *Leucopsar rothschildi*	3.1 *RDB=CR, CITES=I*					**3.1**
Leskoptev nádherná Superb Starling *Lamprotornis superbus*	1.1 *RDB=LC*					**1.1**
Leskoptev zlatoprsá Regal Starling *Cosmopsarus regius*	3.3 *RDB=LC*		1.1			**2.2**

Druh *Species*	**1. 1. 2010**	**Příchod** *Arrival*	**Odchod** *Depart.*	**Naroz.** *Hatched*	**Úhyn** *Death*	**31. 12. 2010**
Leskoptev bělobřichá Plum-coloured Starling *Cinnyricinclus leucogaster*	4.2 *RDB=LC*			0.0.4	1.0	**3.2.4**
Loskuták posvátný Hill Mynah *Gracula religiosa*	1.0 *RDB=LC*	0.1			1.1	
Snovač kaferský Red Bishop *Euplectes orix*	0.1 *RDB=LC*					**0.1**
Snovač zahradní Black-headed Weaver *Ploceus cucullatus*	9.4.12 *RDB=LC*		4.1.2	0.0.9	1.1.6	**4.2.13**
Snovač žlutý Masked Weaver *Ploceus velatus*	1.0 *RDB=LC*				1.0	
Panenka muškátová Nutmeg Mannikin *Lonchura punctulata nisoria*	0.0.2 *RDB=LC*				0.0.1	**0.0.1**
Tangara nachová Brazilian Tanager *Ramphocelus bresilius*	1.1 *RDB=LC*					**1.1**
Tangara sedmibarvá Paradise Tanager *Tangara chilensis*	1.0 *RDB=LC*					**1.0**
CELKEM 122 druhů *Total 122 Species*	**264.251.58**	**4.7.4**	**25.24.11**	**23.19.127**	**23.19.42**	**243.236.136**

PLAZI | Reptiles | *Reptilia*

Druh *Species*	**1. 1. 2010**	**Příchod** *Arrival*	**Odchod** *Depart.*	**Naroz.** *Birth*	**Úhyn** *Death*	**31. 12. 2010**
ŽELVY TORTOISES AND TURTLES *CHELONIA*						
Želva jamajská Antile Turtle *Trachemys terrapen*	0.1 *RDB=VU*					**0.1**
Želva kaspická Caspian Turtle *Mauremys caspica*	0.1					**0.1**
Želva nádherná Red-eye Turtle *Trachemys scripta elegans*	5.4.9 *RDB=LR*					**5.4.9**
Želva mapová Barbour´s Map Tortoise *Graptemys barbouri*	1.2 *RDB=LR/nt*					**1.2**

Druh *Species*	**1. 1. 2010**	**Příchod** *Arrival*	**Odchod** *Depart.*	**Naroz.** *Hatched*	**Úhyn** *Death*	**31. 12. 2010**
Želva mississippská Mississippi Map Turtle *Graptemys pseudographica kohni*	0.1					**0.1**
Želva karolínská Eastern Box Turtle *Terrapene carolina triunguis*	2.2 *RDB=LR/nt*					**2.2**
Orlicie bornejská Malaysian Giant Pond Turtle *Orlitia borneensis*	2.3 *RDB=EN*					**2.3**
Karetka novoguinejská New Guinean Pig-nosed Turtle *Carettochelys insculpta*	0.1.3 *RDB=VU*					**0.1.3**
Dlouhokrčka australská Common Snake-necked Turtle *Chelodina longicollis*	0.1				0.1	
Dlouhokrčka Siebenrockova Siebenrock's Snake-necked Turtle *Chelodina siebenrocki*	1.1 *RDB=LR*				1.0	**0.1**
Klapavka běloústá White-lipped Mud Turtle *Kinosternon leucostomum*	1.1					**1.1**
Želva skalní African Pancake Tortoise *Malacochersus tornieri*	0.1 *RDB=VU*					**0.1**
Želva uhlířská Red-footed Tortoise *Chelonoidis carbonaria*	2.6.3		0.1.47	0.0.48		**2.5.4**
Želva pardálí Leopard Tortoise *Stigmochelys pardalis pardalis*	1.2				1.0	**0.2**
Želva zelenavá Hermann´s Tortoise *Testudo hermanni*	0.0.1 *RDB=NT*	4.6			2.2.1	**2.4**
Želva filipínská Phillippine Pond Turtle *Siebenrockiella leytensis*	1.1 *RDB=CR*		1.1			
Emydura červenobřichá Redbellied Shortnecked Turtle *Emydura subglobosa*	*RDB=LR/lc*	0.0.1				**0.0.1**

Druh *Species*	**1. 1. 2010**	**Příchod** *Arrival*	**Odchod** *Depart.*	**Naroz.** *Hatched*	**Úhyn** *Death*	**31. 12. 2010**
KROKODÝLI CROCODILIANS *CROCODYLIA*						
Kajman hladkočelý Dwarf Caiman *Paleosuchus palpebrosus*	2.3 *RDB=LR/ lc*		3.5	3.6		**2.4**
Tomistoma úzkohlavá False Gavial *Tomistoma schlegelii*	1.1 *RDB=EN, CITES=I*			vejce		**1.1**
ŠUPINATÍ SQUAMATES *SQUAMATA*						
JEŠTĚŘI LIZARDS *LACERTILIA*						
Chameleon jemenský Veiled Chamaeleon *Chamaeleo calyptratus*		0.0.6			0.0.4	**0.0.2**
Chameleon pardálí Panter Chameleon *Furcifer pardalis*		0.0.4				**0.0.4**
Leguán zelený Green Iguana *Iguana iguana*	1.1	0.1			1.1	**0.1**
Gekon obrovský Tokay Gecko *Gekko gecko*	3.1.1				1.1	**2.0.1**
Gekon panenský Common Smoth-scaled *Lepidodactylus lugubris*		0.0.3			0.0.1	**0.0.2**
Gekon modrý Electric Blue Gecko *Lygpdactylus williamsi*		1.1				**1.1**
Felzuma Klemmerova Yellow-headed Day Gecko *Phelsuma klemmeri*		0.0.6			0.0.2	**0.0.4**
Dracéna krokodýlovitá Caiman Lizard *Dracaena guianensis*	3.1				0.1	**3.0**
Scink obrovský Blue-tongued Skink *Tiliqua scincoides intermedia*	1.1					**1.1**
Agama Weberova Weber´s Crested Lizard *Hydrosaurus weberi*		0.0.7				**0.0.7**

Druh *Species*	**1. 1. 2010**	**Příchod** *Arrival*	**Odchod** *Depart.*	**Naroz.** *Hatched*	**Úhyn** *Death*	**31. 12. 2010**
Agama vousatá Bearded Agama *Pogona vitticeps*	0.0.13		0.0.7	0.0.13	0.0.5	**0.0.14**
Agama vodní Asian Water Dragon *Physignathus cocincinus*	5.1.19		0.0.8	0.0.15	3.0.2	**2.1.24**
Bazilišek zelený Double Crested Basilisk *Basiliscus plumifrons*	2.0	0.2			1.0	**1.2**
Varan Mertensův Merten´s Goanna *Varanus mertensi*	2.1.2		0.0.2	0.0.2		**2.1.2**
Varan novoguinejský Papuan Monitor *Varanus salvadorii*	2.3	1.0			1.0	**2.3**
Varan smaragdový Emerald Monitor *Varanus prasinus*	1.1					**1.1**
HADI SNAKES *SERPENTES*						
Anakonda velká Green Anaconda *Eunectes murinus*	2.1					**2.1**
Hroznýš královský King Boa *Boa constrictor*	1.0.1					**1.0.1**
Krajta tmavá Indian Python *Python molurus bivittatus*	1.1 *RDB=LR*					**1.1**
Krajta zelená Green Tree Python *Morelia viridis*	2.2 *RDB=LC*				0.1	**2.1**
Krajta kobercová Northwestern Carpet Python *Morelia spilota variegata*	0.1.1 *RDB=LC*	2.1				**2.2.1**
Užovka červená Corn Snake *Elaphe guttata*	0.1					**0.1**
Užovka mandarínská Mandarin Ratsnake *Euprepiophis mandarinus*	3.2					**3.2**
Korálovka sedlatá Sinaloan Milk Snake *Lampropeltis triangulum sinaloe*	2.1					**2.1**
Křovinář ostnitý Eyelash Pit Viper *Bothriechis schlegelii*		2.2				**2.2**

Druh *Species*	**1. 1. 2010**	**Příchod** *Arrival*	**Odchod** *Depart.*	**Naroz.** *Hatched*	**Úhyn** *Death*	**31. 12. 2010**
Psohlavec orinocký Tree Boa *Corallus hortulanus*	1.1				0.1	**1.0**
Bojga stromová Mangrove Snake *Boiga dendrophila*	1.2		0.0.9	0.0.18	0.0.2	**1.2.7**
Chřestýšovec zelený Bamboo Viper *Trimeresurus albolabris*	1.2					**1.2**
CELKEM 47 druhů *Total 47 Species*	**53.56.53**	**10.13.27**	**4.7.73**	**3.6.96**	**11.8.17**	**51.60.86**

OBOJŽIVELNÍCI | Amphibians | *Amphibia*

Druh *Species*	**1. 1. 2010**	**Příchod** *Arrival*	**Odchod** *Depart.*	**Naroz.** *Birth*	**Úhyn** *Death*	**31. 12. 2010**
MLOKOVITÍ SALAMANDERS AND NEWTS *SALAMANDRIDAE*						
Čolek mečoocasý Gold Dust Newt *Cynops ensicauda*	0.0.9 *RDB=EN*				0.0.6	**0.0.3**
Trnočolek šanjing Emperor Newt *Tylototriton shanjing*	0.0.20 *RDB=NT*				0.0.3	**0.0.17**
ŽÁBY FROGS AND TOADS *ANURA*						
Pralesnička batiková Green Arrow Frog *Dendrobates auratus*	0.0.13 *RDB=LC*					**0.0.13**
Pralesnička harlekýn Yellow-banded Arrow Frog *Dendrobates leucomelas*	0.0.3 *RDB=LC*					**0.0.3**
Pralesnička černožlutá Three-striped Arrow Frog *Epipedobates trivittatus*	 *RDB=EN*	0.0.10				**0.0.10**
Rosnička pruhovaná Marbled Tree Frog *Phrynohyas resinifictrix*	0.0.3	0.0.20			0.0.3	**0.0.20**
Rosnice siná White´s Tree Frog *Litoria caerulea*	0.0.3 *RDB=LC*					**0.0.3**
Kasina skvrnitá Spotted Running Frog *Kassina maculata*	0.0.8 *RDB=LC*					**0.0.8**
Rohatka Cranwellova Cranwell´s Horned Frog *Ceratophrys cranwelli*	0.0.1 *RDB=LC*					**0.0.1**

Druh *Species*	**1. 1. 2010**	**Příchod** *Arrival*	**Odchod** *Depart.*	**Naroz.** *Hatched*	**Úhyn** *Death*	**31. 12. 2010**
Pipa americká Surinam Toad *Pipa pipa*	0.0.4 *RDB=LC*					**0.0.4**
CELKEM 10 druhů *Total 10 Species*	**0.0.44**	**0.0.50**			**0.0.12**	**0.0.82**

RYBY | Fish | *Pisces*

Druh *Species*	**1. 1. 2010**	**Příchod** *Arrival*	**Odchod** *Depart.*	**Naroz.** *Birth*	**Úhyn** *Death*	**31. 12. 2010**
DVOUPLICNÍ LUNGFISH *LEPIDOSIRENIFORMES*						
Bahník západoafrický Brown Lungfish *Protopterus annectens*	0.0.1 *RDB=LC*					**0.0.1**
MNOHOPLOUTVÍ POLYPTERIDS ***POLYPTERIFORMES***						
Bichir mramorovaný Marbled Bichir *Polypterus palmas*	0.0.1 *RDB=LC*					**0.0.1**
KOSTLÍNI GARS ***SEMIONOTIFORMES***						
Kostlín obecný Longnose Gar *Lepisosteus osseus*	0.0.4					**0.0.4**
Kostlín obrovský Alligator Gar *Lepisosteus spatula*		0.0.10			0.0.3	**0.0.7**
OSTNOJAZYČNÍ BONYTONGUES *OSTEOGLOSSIFORMES*						
Baramundi Northern Spotted Arowana *Scleropages jardini*	0.0.1					**0.0.1**
Parma žraločí Tricolor Sharkminnow *Balantiocheilus melanopterus*		0.0.10			0.0.2	**0.0.8**
MÁLOOSTNÍ CYPRINIDS *CYPRINIFORMES*						
Karas zlatý Goldfish *Carassius auratus*	0.0.20			X	X	**0.0.20**
TRNOBŘIŠÍ CHARACINS *CHARACIFORMES*						
Neonka červená Neon Tetra *Paracheirodon axelrodi*	0.0.22				0.0.18	**0.0.4**
Piraňa Nattererova Red-Bellied Piranha *Pygocentrus nattereri*	0.0.15				0.0.1	**0.0.14**

Druh *Species*	**1. 1. 2010**	**Příchod** *Arrival*	**Odchod** *Depart.*	**Naroz.** *Birth*	**Úhyn** *Death*	**31. 12. 2010**
Piraňa plodožravá Red-bellied Pacu *Colossoma bidens*	0.0.1				0.0.1	
Piraňa Pacu *Colossoma nigripinnis*	0.0.6					0.0.6
Piraňa Pacu *Colossoma sp.*	0.0.3					**0.0.3**
SUMCI CATFISH *SILURIFORMES*						
Anténovec červenoocasý Red Tail Catfish *Phractocephalus hemioliopterus*	0.0.2					**0.0.2**
Anténovec tygří Tiger Catfish *Pseudoplatystoma fasciatum*	0.0.2	0.0.3			0.0.2	**0.0.3**
Anténovec mramorovaný Spotted Catfish *Sciades marmoratus*	0.0.1				0.0.1	
Peřovec velkoploutvý Lizardfish *Synodontis velifer*	0.0.1 *RDB=LC*					**0.0.1**
Sumeček žraločí Shark Catfish *Pangasius sanitwongsei*	0.0.2 *RDB=CR*	0.0.1			0.0.2	**0.0.1**
Krunýřovec Red Sailfin Sucker Catfish *Pseudoacanthicuas*	0.0.3				0.0.3	
Krunýřovec mnohoostný Ancistrus *Ancistrus multispinis*	0.0.21				0.0.14	**0.0.7**
Krunýřovec černopruhý Black-striped Panaque *Panaque nigrolineatus*	0.0.2					**0.0.2**
Trnovec Irwinův Irwin´s Megalodoras *Megalodoras irwini*	0.0.1					**0.0.1**
Sumec Doradid *Doras sp.*	0.0.1					**0.0.1**
OSTNOPLOUTVÍ SPINY-RAYED FISH *PERCIFORMES*						
Bodlok pestrý Palette Surgeon *Paracanthurus hepatus*	0.0.4					**0.0.4**
Bodlok žlutý Yellow Sailfin Tang *Zebrasoma flavescens*	0.0.7					**0.0.7**

Druh *Species*	**1. 1. 2010**	**Příchod** *Arrival*	**Odchod** *Depart.*	**Naroz.** *Birth*	**Úhyn** *Death*	**31. 12. 2010**
Bodlok hnědý Brown Sailfin Tang *Zebrasoma scopas*	0.0.4					**0.0.4**
Bodlok fialový Purple Tang *Zebrasoma xanthurum*	0.0.1					**0.0.1**
Bodlok plachtonoš Pacific Sailfin Tang *Zebrasoma veliferum*	0.0.1					**0.0.1**
Králíčkovec čtyřpruhý Rabbitfish *Siganus tetrazona*	0.0.1					**0.0.1**
Králíčkovec Double Barred Rabbitfish *Siganus virgatus*	0.0.1					**0.0.1**
Králíčkovec liščí Fox Face *Siganus vulpinus*	0.0.2					**0.0.2**
Bodlok běloocasý Ringtail Surgeonfish *Acanthurus blochii*	0.0.1					**0.0.1**
Bodlok běloprsý Powder Blue Tang *Acanthurus leucosternon*	0.0.1					**0.0.1**
Bodlok proužkovaný Lined Surgeonfish *Acanthurus lineatus*	0.0.1					**0.0.1**
Bodlok maskovaný Yellow Mimic Tang *Acanthurus pyroferus*	0.0.1					**0.0.1**
Bodlok Unicornfish *Naso sp.*	0.0.2					**0.0.2**
Sapín oranžovopruhý Spiny Puller *Acanthochromis polyacanthus*	0.0.50				0.0.10	**0.0.40**
Klaun uzdičkatý Tomato Clownfish *Amphiprion frenatus*	0.0.5					**0.0.5**
Klaun očkatý Common Clownfish *Amphiprion ocellaris*	0.0.4				0.0.1	**0.0.3**
Klaun tmavý Black Clownfish *Amphiprion polymnus*	0.0.2					**0.0.2**

Druh *Species*	**1. 1. 2010**	**Příchod** *Arrival*	**Odchod** *Depart.*	**Naroz.** *Birth*	**Úhyn** *Death*	**31. 12. 2010**
Klipka hrotcová Pennant Butterflyfish *Heniochus acuminatus*	0.0.5 *RDB=LC*					**0.0.5**
Pomčík papouščí Flame Angelfish *Centropyge loriculus*	0.0.1					**0.0.1**
Pomec skvrnitý Yellowbar Angelfish *Pomacanthus maculosus*	0.0.1 *RDB=LC*					**0.0.1**
Sapín zelený Green Chromis *Chromis viridis*	0.0.35					**0.0.35**
Sapín azurový Yellow Tailed Azur Damsel *Chrysiptera hemicyanea*	0.0.5					**0.0.5**
Sapín žlutoocasý Yellow Tailed Blue Damsel *Chrysiptera parasema*	0.0.3					**0.0.3**
Sapínek South Seas Devil Damsel *Chrysiptera taupou*	0.0.1					**0.0.1**
Komorník běloocasý White-tailed Damselfish *Dascyllus aruanus*	0.0.56				0.0.10	**0.0.46**
Parmovec skvělý Banggai Cardinalfish *Pterapogon kauderni*	0.0.5 *RDB=EN*					**0.0.5**
Slizoun Jewelled Rockskipper *Salarias fasciatus*	0.0.4					**0.0.4**
Kněžík srpkovitý Green Wrasse *Thalassoma lunare*	0.0.1					**0.0.1**
Stříkoun lapavý Archerfish *Toxotes jaculatrix*		0.0.10				**0.0.10**
Klipka Kleinova Klein´s Butterfly *Chaetodon kleinii*	0.0.2					**0.0.2**
Čichavec obrovský Gurami *Osphronemus goramy*	0.0.4					**0.0.4**
Cichlida ocasooká Peacock Bass *Cichla ocellaris*	0.0.4				0.0.1	**0.0.3**

Druh *Species*	**1. 1. 2010**	**Příchod** *Arrival*	**Odchod** *Depart.*	**Naroz.** *Birth*	**Úhyn** *Death*	**31. 12. 2010**
Živorodka ostrotlamá Black Molly *Poecilia sphenops*	0.0.2				0.0.2	
Mečovka červená Green Swordtail *Xiphophorus helleri*	0.0.23				0.0.8	**0.0.15**
Hlaváč modropruhý Yellow headed sleeper *Valenciannea strigata*	0.0.1				0.0.1	
Hlaváč dívčí Orange Diamond Goby *Valenciannea puellaris*	0.0.1				0.0.1	
CELKEM 58 druhů *Total 58 Species*	**0.0.352**	**0.0.34**		**X**	**0.0.87 + X**	**0.0.299**

BEZOBRATLÍ | Invertebrates | *Evertebrata*

Druh *Species*	**1. 1. 2010**	**Příchod** *Arrival*	**Odchod** *Depart.*	**Naroz.** *Birth*	**Úhyn** *Death*	**31. 12. 2010**
KORÁLNATCI SEA ANEMONES *ANTHOZOA*						
Xenia sp.	1 + X					1 + X
Anthelia sp.	1 + X					1 + X
Sarcophytum fungi	1 + X					1 + X
Sarcophytum glaucum	9 + X					9 + X
Sinularia sp.	12 + X					12 + X
Sinularia mollis	1 + X					1 + X
Sinularia polydactyla	5 + X					5 + X
Sinularia asterolobata	6 + X					6 + X
Sinularia brassica	1 + X					1 + X
Capnella sp.	1 + X				1 + X	
Litophyton arboreum.	1 + X					1 + X
Cladiella sp.	3 + X					3 + X
Briareum asbestinum	1 + X					1 + X
Gorgonia sp.	2 + X					2 + X
Radianthus sp.	2 + X					2 + X
Galaxea fascicularis	1 + X					1 + X
Discosoma florida	1 + X					1 + X
Actinodiscus sp.	2 + X					2 + X
Metarhodactis sp.	1 + X				1 + X	
Rhodactis sp.	2 + X					2 + X
SASANKY SEA ANEMONES *ACTINIARIA*						
Stichodactyla haddoni	1					1
PLŽI SNAILS *GASTROPODA*						
Achatina sp.		*30*				*30*
Tectus sp.	20					20

Druh *Species*	**1. 1. 2010**	**Příchod** *Arrival*	**Odchod** *Depart.*	**Naroz.** *Birth*	**Úhyn** *Death*	**31. 12. 2010**
MLŽI BIVALVES *BIVALVIA*						
Tridacna derasa	1 *RDB=VU*					1
PAVOUKOVCI ARACHNIDS *ARACHNIDA*						
PAVOUCI SPIDERS *ARANEAE*						
Psalmopoeus cambridgei		1				1
Poecilotheria ornata		1				1
Citharischius crawshayi		1				1
Heteroscodra maculata		1				1
Lasiodora cristata		1				1
Brachypelma albopilosum		1				1
ŠTÍŘI SCORPIONS *SCORPIONIDAE*						
Heterometrus spinifer		2				2
Pandinus imperator		5			3	2
Damon variegatus		6			3	3
MNOHONOŽKY MILLIPEDES *DIPLOPODA*						
Lophostreptus rutilans		6			1	5
HMYZ INSECTS *INSECTA*						
ŠVÁBI COCCKROACHES *BLATTARIA*						
Eublaberus distanti	35 + X					35 + X
Therea olegrandjeani		4				4+X
Blaptica dubia		100		X	X	100+X
Blaberus giganteus		100		X	X	100+X
Gromphadorina grandidieri		20		X	X	20+X
BROUCI BEETLES *COLEOPTERA*						
Pachnoda marginata		4			4	
Pachnoda flaviventris		2				2
Jumnos ruckeri		2			2	
Coelorhina loricata		2		8 +X	X	10
Eudicella euthalia		2		8+X	X	10
Diconorrhina derbyana		3		7+X	X	10
Stephanorrhina princeps		2		X	X	2
Smaragdesthes africana oertzeni		6				6
Pedinorrhina septa		6				6
Mausoleopsis amabilis		2				2
Zophobas morio		30		X	X	30+X
Geotrupes stercorosus		10			8	2
Gymnoplerus humanus		6				6
POLOKŘÍDLÍ BUGS *HEMIPTERA*						
Platymeris biguttata		25		25+X	X	50+X
Platymeris rhadamanthus		20		10+X	X	30+X

Druh *Species*	**1. 1. 2010**	**Příchod** *Arrival*	**Odchod** *Depart.*	**Naroz.** *Birth*	**Úhyn** *Death*	**31. 12. 2010**
KUDLANKY PRAYING MANTISES *MANTODEA*						
Sphodromantis sp.		5			4	1
Sphodromantis lineola		2				2
ROVNOKŘÍDLÍ GRASSHOPPERS/LOCUSTS *ORTHOPTERA*						
Tachycines asymorus		20		X	10+X	10+X
Locusta migratoria		50		50+X	X	100+X
STRAŠILKY WALKINGSTICKS *PHASMATOPTERA*						
Phaenopharos khaoyaiensis		6				6
Phyllium sicifolium		6			3	3
Necroscia anulipes		3			1	2
Peruphasma schultei		50		X	X	50+X
Heteropteryx dilatata		4				4
Eurycantha calcarata		4				4
Extatosoma tiaratum		12		X	2+X	10
Epidares nolimentangere		6			4	2
Lamponius guerini		10				10
Neohirasea maerens		10				10
Sungaya inexpectata		4				4
JEŽOVKY SEA URCHINS *ECHINOIDEA*						
Diadema sp.	17					17
Diadema savignyi	3					3
Diadema setosum	1					1
Celkem 75 forem *Total 75 forms*	**159**	**600**		**108+X**	**52+X**	**815+X**

Přehled deponovaných zvířat ze ZOO Dvůr Králové k 31. 12. 2010

Animals on Loan to Other Zoos on 31st December 2010

Druh a počet *Species and number*		**Deponován v** *On Loan to*	**Druh a počet** *Species and number*		**Deponován v** *On Loan to*
SAVCI MAMMALS *MAMMALIA*					
Gorila nížinná Lowland Gorilla *Gorilla gorilla gorilla*	0.1	Zoo Praha ČR	**Dikobraz srstnatonosý** Indian Crested Porcupine *Hystrix indica*	1.1	Zoo Chomutov ČR
Gepard Cheetah *Acinonyx jubatus jubatus*	1.0	Zoo Port Lympne Velká Británie	**Zebra Grévyho** Grevy Zebra *Equus grevyi*	0.2	Zoo Cabarceno Španělsko
Gepard Cheetah *Acinonyx jubatus jubatus*	1.0	Zoo Liberec Česko	**Zebra Grévyho** Grevy Zebra *Equus grevyi*	0.1	Zoo Norimberk Německo

Druh a počet *Species and number*		**Deponován v** *On Loan to*	**Druh a počet** *Species and number*		**Deponován v** *On Loan to*
Levhart perský Persian Leopard *Panthera pardus saxicolor*	0.1	Zoo Plock, Polsko	**Nosorožec širokohubý severní** Northern White Rhino *Ceratotherium s. cottoni*	0.1	San Diego Zoo USA
Levhart perský Persian Leopard *Panthera pardus saxicolor*	1.0	Zoo Orsa Švédsko	**Nosorožec širokohubý severní** Northern White Rhino *Ceratotherium s. cottoni*	2.2	Ol Pejeta Keňa
Pes hyenový African Wild Dog *Lycaon pictus*	0.3	Zoo Bratislava Slovensko	**Nosorožec indický** Indian Rhinoceros *Rhinoceros unicornis*	0.2	Zoo Lisabon Portugalsko
Medvěd hnědý (1/2) Brown Bear *Ursus arctos*	1.1	Státní zámek Náchod ČR	**Žirafa síťovaná** Reticulated Giraffe *Giraffa camelopardalis reticulata*	1.0	Zoo Bratislava Slovensko
Paka horská Mountain Paca *Agouti taczanowski*	0.2	Amazon World Park Velká Británie	**Kudu malý** Lesser Kudu *Tragelaphus imberbis*	0.1	Zoo Lodž Polsko
PTÁCI BIRDS *AVES*					
Čáp bílý White Stork *Ciconia ciconia*	1.0	Záchr. stanice Praha-Jinonice ČR	**Zoborožec temný** Papuan Hornbill *Aceros plicatus*	0.1	Zoo Alphen Nizozemí
Alexandr malý Rose-ringed Parakeet *Psittacula krameri*	0.0.1	R. Jaroš Dvůr Králové ČR	**Irena tyrkysová** Asian Fairy Bluebird *Irena puella*	0.1	Zoo Praha ČR
PLAZI REPTILES *REPTILIA*					
Želva obrovská Aldabra Giant Tortoise *Dipsochelys dussumieri*	3.2	Zoo Praha ČR	**Tomistoma úzkohlavá** False Gavial *Tomistoma schlegeli*	0.2	Nadace Tomistoma ČR
CELKEM k 31. 12. 2010 *Total (on 31st Dec. 2010)*			**37 zvířat v 18 druzích** *37 animals of 18 species*		

Obsah

3 Úvodní slovo ředitelky zoo
4 Vedení a zaměstnanci

Zoo a veřejnost
7 Významné události
56 Marketing a vztahy s veřejností
65 Mezinárodní spolupráce
67 Vzdělávání
79 Ochrana druhů a výchova veřejnosti k ochraně přírody
84 Klub kaktusářů Dvůr Králové
86 Zahraniční cesty
248 ZOO Dvůr Králové členem EARAZA

Služby a provoz zoo
90 Návštěvnický servis
96 Hotel Safari
102 Safarikemp
108 Gastronomické služby
114 Zahradnická a technická údržba

Finanční zprávy
118 Ekonomika zoo
126 Investiční činnost, opravy a projekce
131 Adopce zvířat
138 Sponzoring a dary
141 Natura Viva

Zoologické zprávy
146 Zoologie
148 Primáti a šelmy
156 Kopytníci a sloni
164 Ptáci
167 Obojživelníci, plazi, ryby a bezobratlí
170 Veterinární zpráva
174 Výměna zvířat
179 Výživa zvířat

Odborné zprávy
185 Nová expozice Svět hmyzu
189 20. výroční konference IZE na Floridě
200 Safarikemp – unikátní projekt cestovního ruchu
207 Poslední šance na přežití
230 Reintrodukce nosorožců dvourohých
252 Učební praxe SŠ informatiky v zoo
258 Návraty do Ol Pejety
263 Stavy zvířat

Safarikemp v ZOO Dvůr Králové

Interiér bungalovu a recepce Safarikempu. Foto: D. Holečková

Titulní strana: Samička orangutana bornejského narozená 13.11.2010 Foto: D. Holečková

Safarikemp - novinka roku 2010

Slavnostní otevření Safarikempu 25. května 2010 společně provedli hejtman Královéhradeckého kraje Bc. Lubomír Franc a ředitelka zoo RNDr. Dana Holečková, pásku drží zástupce zhotovitele Ing. Petr Smola (Sovis Hradec Králové).

Foto: D. Holečková a Z. Čermák